

สี่สัปดาห์แห่งปัญญา
สองทศวรรษ
สู่ความยุติธรรม
ที่ยั่งยืน

รายงานผลการประชุมทางวิชาการระดับชาติด้านงานยุติธรรม ครั้งที่ 20
The 20th National Symposium on Justice Administration

จัดโดยกองงานคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ สำนักงานกิจการยุติธรรม

รายงานผลการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 20
“สี่สิบแห่งปัญญา สองทศวรรษสู่ความยุติธรรมที่ยั่งยืน”

The 20th National Symposium on Justice Administration
“Thai Justice and the Next Decade’s Challenges”

คำนำ

" เป็นแรงกระตุ้นเพิ่มประสิทธิภาพ กระบวนการยุติธรรม และก่อเกิดความร่วมมือ เพื่อสร้างความยุติธรรม "

สำนักงานกิจการยุติธรรม ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ มีภารกิจสำคัญในการส่งเสริมบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เสนอแนะ และให้ความเห็นด้านกฎหมายและการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในภาพรวมของประเทศ และผลักดันให้เป็นนโยบายระดับชาติ รวมทั้งศึกษา วิจัยเพื่อแสวงหาแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนากระบวนการยุติธรรม ในด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนเผยแพร่องค์ความรู้ต่อสาธารณชนผ่านเวทีทางวิชาการ โดยในปี พ.ศ. 2566 สำนักงานฯ ได้จัดการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 20 หัวข้อเรื่อง “สืบสานแห่งปัญญา ส่องทศวรรษสู่ความยุติธรรมที่ยั่งยืน” เป็นการทบทวนข้อเสนอและความก้าวหน้า จากอดีตถึงปัจจุบัน และต่อยอดนำไปสู่อนาคตได้ โดยมีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์หลักในการจัดงาน กล่าวคือ การก่อเกิดการเปลี่ยนแปลง/เกิดนวัตกรรมเป็นแรงกระตุ้นเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม และก่อเกิดความร่วมมือเพื่อสร้างความยุติธรรม รวมทั้งการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในภาพรวมของประเทศ และผลักดันให้เป็นนโยบายระดับชาติด้านการอำนวยความสะดวกในสังคมต่อไป โดยมีเครือข่ายความร่วมมือ ทางวิชาการจากหลากหลายองค์กร และยังคงเป็นเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวคิดนโยบาย ของผู้บริหารในกระบวนการยุติธรรม นักวิชาการ องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงภาคประชาสังคม เพื่อให้ได้ ข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปกำหนดกรอบทิศทางในการปรับปรุงนโยบาย กฎหมาย และแนวทางกระบวนการงานให้เหมาะสม สอดรับกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีความมุ่งหวังให้เกิดผลในการเปลี่ยนแปลง ไปสู่กระบวนการ ยุติธรรมที่พึงประสงค์ เป็นธรรม และเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งจะทำให้เกิดความเป็นธรรมและความสงบสุขในสังคม รวมถึงการยกระดับคุณภาพการให้บริการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้ประชาชนสามารถ ที่จะเข้าถึง และได้รับการบริการที่เหมาะสม เท่าเทียม เป็นธรรม และมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม จากภาครัฐต่อไป

รายงานผลการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 20 ฉบับนี้ จึงได้จัดทำขึ้น เพื่อสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการจัดประชุมในเวทีแลกเปลี่ยนทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 20 ซึ่งจะประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์แนวคิดนโยบายของผู้บริหารในกระบวนการ ยุติธรรม นักวิชาการ องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงภาคประชาสังคม ตลอดจนองค์ความรู้ด้านการพัฒนา กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เพื่อนำไปปรับใช้ในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การบริหารจัดการ และพัฒนางานด้านกระบวนการยุติธรรมต่อไป

สารบัญ

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์.....	5
กำหนดการ	6
การดำเนินกิจกรรม	8

วันพฤหัสบดีที่ 8 มิถุนายน 2566

พิธีเปิดการประชุม

- กล่าวเปิดการประชุม โดย นายวิชณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี.....	8
- เวทีเสวนา หัวข้อ “สองทศวรรษ เส้นทางแห่งการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม”	10
- เวทีเสวนา หัวข้อ “การอำนวยความสะดวกเพื่อลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางสังคม”	20
- เวทีเสวนา หัวข้อ “การนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อขับเคลื่อนยุติธรรมไทยอย่างยั่งยืน”	30

วันศุกร์ที่ 9 มิถุนายน 2566

- เวทีเสวนา หัวข้อ “ภัยคุกคามอาชญากรรมกับการรับมือของหน่วยงานภาครัฐ”	36
- การบรรยายพิเศษ หัวข้อ “ส่องหน้าต่างโลกมาตรวัดมาตรฐานกระบวนการยุติธรรมไทย”	43
- เวทีเสวนา หัวข้อ “สร้างนิติทัศน์สู่เด็กและเยาวชนเพื่อไม่ให้ก้าวพลาดสู่กระบวนการยุติธรรม”	48

พิธีปิดการประชุม

- สรุปผล และกล่าวปิดการประชุม	
โดย พันตำรวจโท ดร.พงษ์ธร ธีบุญศิริ ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม	56

ภาคผนวก

- ภาคผนวก (ก.)	
สรุปการทบทวนการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ 1 – 19 (ปี พ.ศ. 2546 – 2565) ..	65
- ภาคผนวก (ข.)	
รายนามคณะผู้จัดทำ.....	194

การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 20

“สืบแห่งปัญญา สองทศวรรษสู่ความยุติธรรมที่ยั่งยืน”

ระหว่างวันที่ 8 - 9 มิถุนายน 2566 ณ ห้อง Auditorium อาคารปฏิบัติการ
ชั้น 6 บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) และการประชุมรูปแบบ Online Event

ความเป็นมา

สำนักงานกิจการยุติธรรม ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ซึ่งมีภารกิจสำคัญในการส่งเสริมบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เสนอแนะและให้ความเห็นด้านกฎหมายและการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในภาพรวมของประเทศ และผลักดันให้เป็นนโยบายระดับชาติ รวมทั้งศึกษาวิจัยเพื่อแสวงหาแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนากระบวนการยุติธรรมในด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนเผยแพร่องค์ความรู้ต่อสาธารณชนผ่านเวทีทางวิชาการ ซึ่งสำนักงานฯ ได้มีการจัดประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม (The National Symposium on Justice Administration) อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา

การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ 20 ในปี พ.ศ. 2566 ได้กำหนดหัวข้อเรื่อง “สี่สิบแห่งปัญญา สองทศวรรษสู่ความยุติธรรมที่ยั่งยืน” (Thai Justice and the Next Decade's Challenges) เพื่อเป็นการทบทวนข้อเสนอและความก้าวหน้าจากอดีตถึงปัจจุบัน และต่อยอดนำไปสู่นาคตได้ โดยมีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์หลักในการจัดงาน กล่าวคือ การก่อเกิด การเปลี่ยนแปลง/เกิดนวัตกรรมเป็นแรงกระตุ้นเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม และก่อเกิดความร่วมมือเพื่อสร้างความยุติธรรม รวมทั้งการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในภาพรวมของประเทศและผลักดันให้เป็นนโยบายระดับชาติด้านการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในสังคมต่อไป โดยมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการจากหลากหลายองค์กร และยังคงเป็นเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวคิดนโยบายของผู้บริหารในกระบวนการยุติธรรม นักวิชาการ องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงภาคประชาสังคม เพื่อให้ได้ข้อสรุปเพื่อนำไปกำหนดกรอบทิศทางในการปรับปรุงนโยบาย กฎหมาย และแนวทางกระบวนการงานให้เหมาะสม สอดรับกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีความมุ่งหวังให้เกิดผลในการเปลี่ยนแปลง ไปสู่กระบวนการยุติธรรมที่พึงประสงค์ เป็นธรรม และเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งจะทำให้เกิดความเป็นธรรมและความสงบสุขในสังคม รวมถึงการยกระดับคุณภาพการให้บริการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้ประชาชนสามารถที่จะเข้าถึงและได้รับการบริการที่เหมาะสม เท่าเทียม เป็นธรรม และมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมจากภาครัฐต่อไป

โดยการประชุมฯ ในปีนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวคิดนโยบายของผู้บริหารในกระบวนการยุติธรรม นักวิชาการ องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงภาคประชาสังคม ในการแสวงหาแนวทางการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่จะต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนนำผลสรุปจากการประชุมเป็นกรอบทิศทางในการปรับปรุงนโยบาย กฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทบทวนข้อสรุป ข้อเสนอแนะที่ได้จากการประชุมในทุกครั้งที่ผ่านมา สำหรับนำข้อเสนอต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ไปพัฒนาต่อยอด ศึกษาวิจัย และนำไปขับเคลื่อนให้เกิดนโยบายที่เป็นรูปธรรม
2. เพื่อเป็นเวทีในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และองค์ความรู้ระหว่างภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ตัวแทนภาคประชาชน และสื่อมวลชน ที่จะเป็แนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อเป็นเวทีในการนำเสนอและถ่ายทอดแนวนโยบายของผู้บริหารระดับสูงแก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมรับทราบและนำไปขับเคลื่อนในภาคปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มุ่งสู่เป้าหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรมและนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องไปสู่ภาคประชาชนผ่านสื่อต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง

กำหนดการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 20

“สี่สัปดาห์ปัญญา สองทศวรรษสู่ความยุติธรรมที่ยั่งยืน”

ระหว่างวันพฤหัสบดีที่ 8 – วันศุกร์ที่ 9 มิถุนายน 2566

วันพฤหัสบดีที่ 8 มิถุนายน 2566

09.30 - 10.00 น.

พิธีเปิดการประชุม

- กล่าวรายงานการประชุมในพิธี

โดย พันตำรวจโท ดร.พงษ์ธร ธัญญศิริ ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม

- กล่าวเปิด

โดย นายวิชณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี

10.00 - 12.00 น.

เวทีเสวนา หัวข้อ “สองทศวรรษ เส้นทางแห่งการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม”

วิทยากร :

1. ศาสตราจารย์พิเศษ วิชา มหาคุณ ประธานกรรมการมูลนิธิต่อต้านการทุจริต
2. พลตำรวจเอก ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์ สมาชิกวุฒิสภา
3. นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา
4. พระครูปลัดปัญญาวรรณ (हरษา ธมฺมหาโส)

ผู้ดำเนินรายการ : นางสาววรรณศิริ ศิริวรรณ ผู้ประกาศและผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ อสมท

12.00 - 13.00 น.

พักรับประทานอาหารกลางวัน

13.00 - 15.00 น.

เวทีเสวนาหัวข้อ “การอำนวยความสะดวกเพื่อลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางสังคม”

วิทยากร :

1. ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล กรรมการกฤษฎีกา
2. รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ ปกรติ
3. นายชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ
4. ดร.วิเชียร ชูไธสง นายกสมาคมความ

ผู้ดำเนินรายการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญานันท์ นักพ่อน หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

15.00 - 16.30 น.

เวทีเสวนาหัวข้อ “การนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อขับเคลื่อนยุติธรรมไทยอย่างยั่งยืน”

วิทยากร :

1. นายธีรศักดิ์ เกยวิจิตร เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม
2. หม่อมหลวงศุภกิตต์ จรูญโรจน์ เลขาธิการสถาบันนิติวัชร์ สำนักงานอัยการสูงสุด
3. พลตำรวจโท ดร.ธัชชัย ปิตะนีละบุตร ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
4. ดร.ชัตติยา รัตนดิถิก ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม

ผู้ดำเนินรายการ : พันตำรวจตรี ดร.ชวนสร์ เจนการ อาจารย์ประจำวิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันศุกร์ที่ 9 มิถุนายน 2566

09.00 - 11.00 น.

เวทีเสวนาหัวข้อ “ภัยคุกคามอาชญากรรม กับการรับมือของหน่วยงานภาครัฐ”**วิทยากร :**

1. พลตำรวจเอก ดร.สุรเชษฐ์ หักพาล รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
 2. ดร.ปริญญ์ หอมเอนก กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ สำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ (สกมช.)
 3. ศาสตราจารย์พิเศษ วิชาญ วิชาญสรอรรถ ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
- ผู้ดำเนินรายการ : พันตำรวจโท ดร.สืบสกุล เข้มทอง ผู้อำนวยการฝ่าย MCOT Academy บมจ. อสมท

11.00 - 12.00 น.

การบรรยายพิเศษ หัวข้อ “ส่องหน้าต่างโลก มาตราวัดมาตรฐานกระบวนการยุติธรรมไทย”

โดย ดร.ศรีรักษ์ ผลิพัฒน์ ผู้อำนวยการภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โครงการยุติธรรมโลก (Regional Director for Asia Pacific for World Justice Project)

12.00 - 13.00 น.

พักรับประทานอาหารกลางวัน

13.00 - 15.00 น.

เวทีเสวนาหัวข้อ “สร้างนิติทัศนะสู่เด็กและเยาวชน เพื่อไม่ให้ก้าวพลาดสู่กระบวนการยุติธรรม”**วิทยากร :**

1. นางอภิรดี โพธิ์พร้อม อธิบดีผู้พิพากษาภาค 1
 2. รองศาสตราจารย์ นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม
 3. นางทิตา ณ นคร ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกาญจนาภิเษก
- ผู้ดำเนินรายการ : นายพีรพล อนุตรโสตถี ผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ อสมท

15.00 - 16.00 น.

พิธีปิดการประชุม**สรุปผลการประชุม และกล่าวปิดการประชุม**

โดย พันตำรวจโท ดร.พงษ์ธร ธัญญสิริ ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม

การดำเนินกิจกรรม

วันพฤหัสบดีที่ 8 มิถุนายน 2566

09.30 - 10.00 น.

พิธีเปิดโดย นายวิชณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี
และรักษาราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

พิธีเปิด : นายวิชณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี

กระทรวงยุติธรรมมีธรรมเนียมอย่างหนึ่งซึ่งได้ถือปฏิบัติต่อเนื่องมา 20 ปีแล้ว คือ การจัดประชุมทางวิชาการว่าด้วยงานยุติธรรม ซึ่งเป็นการกิจโดยตรงของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งแต่ละครั้งจะมีข้อเสนอแนะดี ๆ ที่ให้กระทรวงรับไปปฏิบัติ หรือมีข้อทักท้วงสิ่งที่ผิดพลาด คลาดเคลื่อน ไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงแก้ไข ครั้งนี้ ก็เป็นการนำเอาสิ่งที่มีการประชุมที่ผ่านมาทบทวนกัน จึงเป็นเวลาที่เรามาทบทวนกันว่า เราได้ทำอะไรไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรือยังพลาดไป ไม่ได้ทำให้ครบถ้วนบริบูรณ์จะได้ทำเสีย และขณะเดียวกันก็มองไปข้างหน้าตามโลก ที่เปลี่ยนแปลงไป ยุทธศาสตร์ชาติ การปฏิรูปประเทศ นโยบายรัฐบาลที่เปลี่ยนแปลงไป เราจะนำมาปฏิบัติอย่างไรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานยุติธรรม

ผมต้องขอขอบคุณ สำนักงานกิจการยุติธรรม ที่เป็นเจ้าภาพจัดประชุม ในฐานะฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ จะได้นำไปทบทวนอย่างเป็นระบบ และเรื่องใดที่จำเป็นต้องนำเสนอต่อ คณะรัฐมนตรี ก็จะได้นำเสนอในโอกาสต่อไป ตัวอย่างสำคัญที่สมควรนำมาหยิบยกในครั้งนี้นี้ คือ การแก้ไข พุทธินัยผู้กระทำผิดที่ไร้โทษสมควรที่ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เพื่อให้เขากลับตัวเป็นคนดีและมีทัศนคติที่ดีต่อสังคม และเราจะได้ส่งคนเหล่านี้คืนสู่สังคม เพราะฉะนั้นการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดได้ถูกกำหนดให้เป็นหัวข้อตั้งแต่การประชุมครั้งแรก ได้มีการหารือและข้อเสนอแนะ จากนั้นได้มีการพัฒนาการคุมประพฤติ ให้กว้างขวางครอบคลุม กว่าที่เคยปฏิบัติมาก่อน เราได้มีการออกพระราชบัญญัติเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ฉบับที่ 25 เมื่อ พ.ศ. 2559 มีการนำเครื่องมือ EM มาใช้แก่ผู้กระทำผิดในอัตราโทษที่ไม่สูงไปนัก แทนที่ส่งเข้าไปรับโทษในเรือนจำ และส่วนสิทธิการควบคุมผู้ต้องขัง ได้มีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในลักษณะผ่อนปรน เช่น การยกเลิกการใช้โซ่หรือโซ่ตรวน การดูแลที่อยู่ที่นอน สภาพความเป็นอยู่ในเรือนจำให้สะดวกสบายขึ้น ในประเด็นการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมสมานฉันท์ได้มีการพูดถึงมากในหลายปีที่ผ่านมา มีการนำเรื่องการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมข้อพิพาทมาพูดจาหารือเรื่องนี้ เราก็รับมาปรับใช้กับการบริหารงานกระบวนการยุติธรรม สมานฉันท์ จึงได้มีการสนับสนุนยอมความให้มีการไกล่เกลี่ยระหว่างคู่กรณี ที่ผ่านมาในปี พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมาก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทขึ้นเป็นครั้งแรก ซึ่งทำให้คดีเป็นจำนวนมากไม่ต้องขึ้นสู่ในชั้นศาล และเป็นการลดปริมาณจำนวนคดี ประหยัดค่าใช้จ่าย และสร้างความสะดวกให้แก่คู่กรณีพิพาทกันในเรื่องของการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กระทรวงยุติธรรมได้แก้ไขไปแล้วหลายเรื่องจากเวทีประชุมที่ว่ามา ได้แก่

มีการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับพันธสัญญาหรือพันธกรณีต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน การปราบปรามองค์กรข้ามชาติ นอกจากนี้ ได้มีการเร่งรัดการดำเนินคดีให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2565 ได้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ซึ่งจะเป็นกรอบให้เจ้าหน้าที่นำไปใช้ปฏิบัติให้รวดเร็วและคืนความยุติธรรมให้แก่สังคมได้โดยไว

ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เสนอไว้อีกหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นจากตำรวจ ศาล เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชทัณฑ์ ก็จะได้รับมาศึกษาวิจัย และแปรรูปให้เกิดผลทางปฏิบัติต่อไป อย่างเช่นในปีนี้ได้มีการอภิปรายกันมากในการมองไปสู่สองทศวรรษที่ผ่านมาและทศวรรษต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เราจึงเรียกหัวข้อการประชุมในปีว่า “สี่ส่นแห่งปัญญา สองทศวรรษสู่ความยุติธรรมที่ยั่งยืน” ซึ่งความยุติธรรมที่เราปรารถนานั้นต้องมีความยั่งยืนไม่ใช่ประเดี๋ยวประด๋าวชั่วคราวครั้งชั่วคราว แต่ต้องทำให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้เกี่ยวข้องได้ว่าทำให้เกิดความยั่งยืน การดำเนินการในสิ่งเหล่านี้จะเป็นการเสริมการพัฒนาประเทศได้แน่นอนที่สุดเป็นการเสริมเรื่องความมั่นคงได้ เมื่อประชาชนกินดีอยู่ดีมีความไว้วางใจในกระบวนการยุติธรรมก็จะเกิดความมั่นคงขึ้นในประเทศ ขณะเดียวกันก็เสริมการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยช่วยเสริมศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศในเรื่องต่างๆ ทั้งหมดนี้จะต้องอยู่บนพื้นฐานงานยุติธรรมที่ทำให้สังคมเกิดความไว้วางใจไม่ว่าจะเป็นสังคมในหรือต่างประเทศ เพราะฉะนั้นขณะนี้ เราจึงมองไปในเรื่องระบบนิติรัฐนิติธรรมการจัดให้เจ้าหน้าที่รับรองเอกสาร เช่นเดียวกับที่ได้ปฏิบัติในประเทศอื่นๆ เพื่อนำมาอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการออกเอกสารและรับรองเอกสาร เพื่อความมั่นใจว่าเอกสารเหล่านั้นถูกต้อง ไม่มีการปลอมแปลงเหล่านี้จะช่วยอำนวยความสะดวกในการธุรกิจ การติดต่อค้าขายสมาคมระหว่างกัน

วันนี้จึงเป็นโอกาสสำคัญยิ่งที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มาพบปะกันใช้เวลาถกแถลงอภิปรายแนะนำ ซึ่งขอความกรุณาท่านชี้แนะสิ่งที่เราควรจะต้องทำแต่ยังไม่ได้ทำ หรือทำพลาดไปจากเป้าหมายที่กำหนด ตลอดจนแนะนำสิ่งใหม่ๆ ที่มีในโลกแต่เรายังไม่มี เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การบริหารงานยุติธรรมของชาติก้าวไปสู่ทิศทางที่ถูกต้องต่อไป บัดนี้ได้เวลาอันสมควรแล้ว ผมขอโอกาส เปิดงานประชุมทางวิชาการยุติธรรมระดับชาติครั้งที่ 20 ขอให้การประชุมประสบความสำเร็จสมดังความมุ่งหมายของกระทรวงยุติธรรมทุกประการ สวัสดีครับ

สืบค้นปัญหา

สองทศวรรษสู่ความยุติธรรมที่ยั่งยืน

10.00 - 12.00 น.

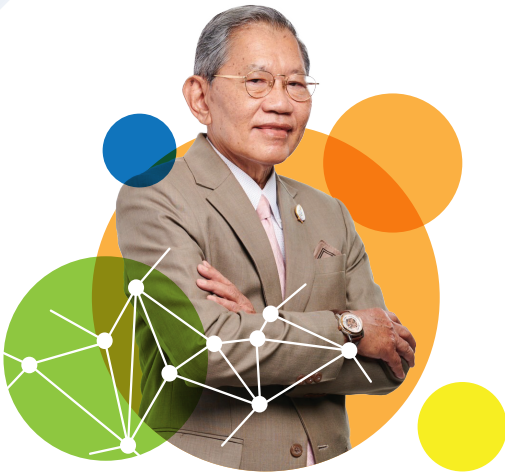
เวทีเสวนา หัวข้อ

“สองทศวรรษ เส้นทางแห่งการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม”

วิทยากร :

1. ศาสตราจารย์พิเศษ วิชา มหาคุณ ประธานกรรมการมูลนิธิต่อต้านการทุจริต
2. พลตำรวจเอก ชัชวาลย์ สุขสมจิตร สมาชิกวุฒิสภา
3. นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา
4. พระครูปลัดปัญญาวรวัฒน์ (हरषा ธรรมหาโส)

ผู้ดำเนินรายการ : นางสาววรรณศิริ ศิริวรรณ ผู้ประกาศและผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ อสมท.

วิทยากร : ศาสตราจารย์พิเศษ วิชา มหาคุณ
ประธานกรรมการมูลนิธิต่อต้านการทุจริต

ภาพรวมของการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทย พบว่า กรอบแห่งการปฏิบัติ หรือเครื่องมือกลไกต่างๆ มีความทันสมัย สอดคล้องกับแนวทางของประเทศต่างๆ ทั่วโลก ในลักษณะของสากล แต่ในทางปฏิบัติมีความล้มเหลว เนื่องจากประเทศไทยดำเนินการนำแนวทางจากต่างประเทศมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของประเทศที่มีความแตกต่างกัน หรือกรอบทางความคิด (Mindset) และกระบวนการทัศนคติในเรื่องการยอมรับความยุติธรรมหรือความเท่าเทียมกันยังเป็นช่องโหว่อย่างมาก กล่าวคือ ประเทศไทยยังติดอยู่กับความคิดเดิมที่เราเรียกว่ากระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก หรือ Conventional Justice ซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมที่เป็นไปตามตัวบทกฎหมายของบ้านเมืองหรือธรรมเนียมปฏิบัติของแต่ละชุมชน ที่ต้องประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ และกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ประชาชนเข้าถึง และเข้าใจได้ยาก ซึ่งในปัจจุบันควรมุ่งเน้นไปที่การสร้าง การรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมให้กับประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม หรือที่เรียกว่า Community Justice

กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ได้มอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่รัฐแบบสมบูรณ์แบบ ส่งผลให้เกิดการทุจริต เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่มีอำนาจมากก็ยิ่งทุจริตมาก เหตุผลเพราะประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมน้อย เพราะฉะนั้นปัญหาที่สำคัญ คือ ความร่วมมือของประชาชนในการเข้าถึงความยุติธรรมที่เรียกว่า Access to Justice ประเทศไทยควรมีกระบวนการยุติธรรมที่เข้าถึงประชาชน และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้กฎหมายทุกฉบับ เพื่อให้ประชาชนสัมผัสได้ถึงกระบวนการยุติธรรมที่เปรียบเสมือนส่วนหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ หรือกล่าวอีกอย่างว่า ความยุติธรรมเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ นอกจากนี้ มูลนิธิต่อต้านการทุจริต (Anti Corruption Foundation) ได้ให้แนวคิดเรื่องหมู่บ้านซื่อสะอาด คือ ต้องมีการสร้างการรับรู้ให้ประชาชนเข้าใจว่า อำนาจจ่อปิไตยมาจากปวงชนชาวไทย และอำนาจนี้ถ้าประชาชนใช้อำนาจอย่างบริสุทธิ์ก็จะส่งผลให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า ความบริสุทธิ์ยุติธรรม ซึ่งจะเป็นสิ่งที่แสดงให้รัฐรับรู้ว่า อำนาจอยู่ที่ประชาชน โดยประชาชนจะมอบอำนาจให้รัฐเป็นผู้แทน เพราะฉะนั้นรัฐจะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เต็มศักยภาพที่ได้รับมอบอำนาจมา ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของประชาชน (Public officer) หรือตัวแทนของประชาชน ทั้งนี้ วิธีการที่ได้มาของผู้แทนประชาชน นอกจากการเลือกตั้งแล้ว ยังมีการเลือกสรรผ่านการสอบด้วย ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้พิพากษา เป็นต้น อีกทั้งการปฏิบัติหน้าที่ของผู้แทนประชาชนให้คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนลำดับแรก ดังคำกล่าวของกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระบิดาแห่งกฎหมายไทย ว่า My life is service หมายความว่า ข้าราชการต้องรับใช้ประชาชน ไม่ใช่วางตัวเป็นเจ้านายคน เพราะฉะนั้น ที่ทำให้เกิดการทุจริต คือ การให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐแต่ในขณะเดียวกันไม่ได้ให้ความรับผิดชอบที่ต้องควบคู่กับอำนาจด้วย ดังนั้น การแก้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน คือ การลดอำนาจรัฐ และเพิ่มอำนาจประชาชน และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การเปิดเผย ความโปร่งใส และประชาชนสามารถตรวจสอบได้ เช่น ในประเทศสิงคโปร์และประเทศเอสโตเนีย ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลของรัฐได้ ไม่ว่าจะเป็น การจัดสรรงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ เป็นต้น ปัจจุบันประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุญคนสูญหาย พ.ศ. 2565 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญมาก โดยเป็นการป้องกันและปราบปรามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจโดยมิชอบ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมที่เปิดเผย โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

การสอบสวนวินัยในกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำผิด หน่วยงานของรัฐที่เป็นต้นสังกัดจะเป็นผู้สอบสวนวินัยเจ้าหน้าที่ในสังกัด เนื่องจากระบบการสอบสวนข้าราชการพลเรือนของประเทศไทยเป็นระบบปิด ซึ่งพบว่าในการสอบสวนวินัยอาจกล่าวได้ว่า ร้อยละ 80 ของการสอบสวนวินัยนั้น เป็นวิธีการสมยอม หมายความว่าผู้บังคับบัญชาที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดวินัย จึงทำให้การสอบสวนวินัยไม่เป็นกลางและไม่สุจริต ซึ่งการสอบสวนวินัยในลักษณะดังกล่าว ทำให้มีข้อสังเกตว่า เหตุใดจึงไม่ให้บุคคลภายนอกที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการสอบสวนวินัยด้วย เพราะการสอบสวนในอดีตจนถึงปัจจุบันใช้วิธีการสมยอมกันระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา จึงได้มีการทบทวนแนวคิดของการสอบสวนวินัยของประเทศไทยและต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่า แนวคิดการสอบสวนวินัยของประเทศไทยเป็นเรื่องของการลงโทษ (Punishment) แต่ในต่างประเทศแนวคิดการสอบสวนวินัย เป็นเรื่องของการฝึกฝน อบรมในสิ่งที่ถูกต้อง (Discipline) เพราะฉะนั้น การสอบสวนวินัยของประเทศไทยที่มุ่งเพียงเรื่องการลงโทษ จะส่งผลให้ผู้สอบสวนวินัยและผู้ถูกสอบสวนวินัยมีความหวาดกลัวในการถูกลงโทษ และเป็นระบบปิดตามที่กล่าวข้างต้น ดังนั้น หากประเทศไทยต้องมีการเริ่มกระบวนการปฏิรูประบบการสอบสวนวินัย จะต้องเริ่มเปลี่ยนแปลงระบบการสอบสวนวินัยที่สร้างความหวาดกลัวมาเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีในการใช้จิตสำนึก การปรับกรอบความคิด (Mindset) ของผู้ปฏิบัติงานให้คำนึงถึงมาตรฐานทางจริยธรรม โดยเฉพาะการสอบสวนเรื่องการทุจริต จะต้องมีความแนวทางในการปฏิบัติ 3 อย่าง ได้แก่ 1) การยื่นรายการแสดงบัญชีทรัพย์สินตั้งแต่เข้ารับราชการ ไม่ใช่ยื่นรายการแสดงทรัพย์สินเมื่อมีอำนาจแล้ว และต้องมีการตรวจสอบทุกปีเทียบกับประเทศสิงคโปร์ 2) การตรวจสอบเส้นทางการเงิน 3) การตรวจสอบเรื่องการทุจริต หากมีการสอบสวนเรื่องการทุจริตครบทั้ง 3 อย่าง จึงจะสามารถแก้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยได้อย่างแท้จริง

ปัจจุบันระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นระบบที่หากกระทำผิดจะต้องถูกดำเนินคดี แต่ในขณะเดียวกันยังมีระบบที่เป็นทางเลือกมาทดแทนกระบวนการยุติธรรมทางอาญา นั่นคือ การหันเหผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (diversion) โดยมีการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม เช่น การหาแนวทางแก้ไขปัญหายภายในชุมชนร่วมกันเพื่อป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรมขึ้น และหากเกิดข้อพิพาทต้องมีการดำเนินการระงับข้อพิพาท โดยใช้วิถีทางสมานฉันท์ ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะเป็นการให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และสามารถเยียวยาผู้เสียหายได้ รวมถึงให้โอกาสผู้กระทำผิดกลับเข้าสู่สังคมต่อไป

วิทยากร : พลตำรวจเอก ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์
สมาชิกวุฒิสภา

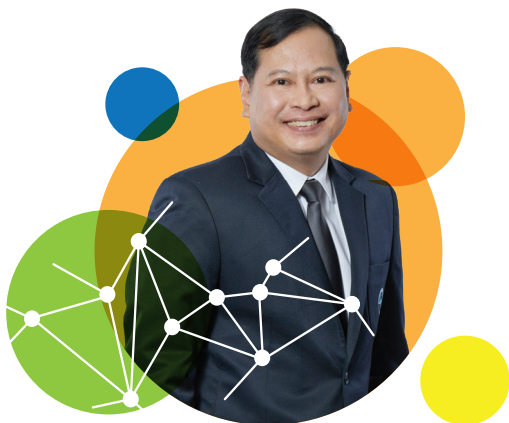
บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจในประเทศไทย สามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ 1) เจ้าหน้าที่ตำรวจ (การป้องกันและปราบปราม) และ 2) ระบบงานสอบสวน ซึ่งได้มีการนำมารวมกัน เนื่องจากเป็นหน้าที่ที่รัฐมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้าที่สอบสวนด้วย แต่ภารกิจหลักของเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ เรื่องของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยสิ่งที่สำคัญที่สุดของการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ ประชาชนต้องไม่กระทำความผิดกฎหมาย และควรมีการให้ความรู้เรื่องกฎหมายแก่ประชาชน แต่ประชาชนบางส่วนมีความพยายาม ในการเลี่ยงกฎหมาย โดยกระทำให้ตนเองไม่ผิดกฎหมาย เช่น การเลี่ยงภาษี เป็นต้น ดังนั้นหากประชาชนมีการฝ่าฝืนกฎหมาย จะนำไปสู่การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีการปราบปราม สืบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิด ในทางกลับกัน หากประชาชนทุกคนกระทำในสิ่งที่ถูกกฎหมาย ทุกคนมีความตระหนักรู้ และเคารพต่อกฎหมาย ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการบรรลุวัตถุประสงค์หลักในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยระบบงานสอบสวน เป็นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสนับสนุนงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่เกิดขึ้นหลังจากที่ประชาชนได้กระทำความผิดทางอาญาแล้ว และจะนำไปสู่กระบวนการ สืบสวนสอบสวน

สืบเนื่องจากปัจจุบันมีกฎหมายหลายฉบับ ที่ใช้ในการป้องกันไม่ให้ประชาชนกระทำความผิดกฎหมาย โดยกฎหมายได้มีการบัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นพนักงานตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการป้องกันอาชญากรรม โดยการปฏิบัติตามภารกิจหน้าที่ในการสืบสวน จับกุม ตรวจค้นผู้กระทำความผิด โดยในปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ตำรวจมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบในหลายด้าน โดยกฎหมายได้ให้อำนาจหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจค่อนข้างมาก ในบางกรณี เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ควรเข้าไปดำเนินการหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น สถานบริการ บ่อนการพนัน เป็นต้น เนื่องจากกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ โดยเป็นหน้าที่ของฝ่ายปกครองในการออกใบอนุญาต ตรวจตรา จับกุม ทั้งนี้ ภารกิจหน้าที่โดยตรงของเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ การป้องกันอาชญากรรมพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามารับผิดชอบร่วมด้วยในการสอบสวน การกระทำความผิดที่ร้ายแรง เช่น กรมสอบสวนคดีพิเศษ ในการกระทำความผิดอาชญากรรมองค์กร และอัยการในการกระทำความผิดนอกอาชญากรรม ดังนั้น หากมีการจำกัดภารกิจบทบาทเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ชัดเจนขึ้น มีการลดบทบาทภารกิจที่ไม่เกี่ยวข้อง มีการแบ่งประเภทคดีความรับผิดชอบให้ชัดเจน จะทำให้การดำเนินงานด้านการสืบสวนสอบสวนเป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำหรับปัญหาอุปสรรคในภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวนของตำรวจ คือ การแบ่งประเภทการรับผิดชอบคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจยังไม่มี ความชัดเจน เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องรับผิดชอบการดำเนินการด้านคดี ตั้งแต่คดีเล็กน้อย เช่น เปรียบเทียบปรับ จนถึงคดีใหญ่ เช่น คดีอุกฉกรรจ์/โทษประหารชีวิต อีกทั้งคำตอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่ในระดับน้อย และไม่มีผู้ช่วยในการดำเนินการ นอกจากนี้ การดำเนินงานร่วมกับองค์กรอื่นๆ ในเรื่องของการสืบสวนสอบสวนยังขาดประสิทธิภาพเท่าที่ควร ในเรื่องนี้ ปัจจุบันการปฏิรูประบบตำรวจ ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2565 เป็นต้นไป โดยพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่มเติม ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ (ก.ร.ตร.) มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมของประชาชนจากการกระทำหรือไม่กระทำการของข้าราชการตำรวจ อันมิชอบ ซ้ำในเรื่องการกระทำผิดวินัยของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และ 2) คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมข้าราชการตำรวจ (ก.พ.ค.ตร.) มีหน้าที่และอำนาจในการให้ความคุ้มครองดูแลตำรวจที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างขับเคลื่อนการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามกฎหมายดังกล่าวเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ทั้งนี้ จากการที่วิทยากรท่านอื่น ได้มีการกล่าวถึงกฎหมาย 2 ฉบับ คือ 1) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 และ 2) พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นกฎหมายที่สำคัญ และปัจจุบันมีประเด็นปัญหาในทางปฏิบัติอยู่พอสมควร ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในหมวด 4 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นส่วนหนึ่งในการไกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวน แต่ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดคือผู้ไกล่เกลี่ยการไกล่เกลี่ยจะไม่เกิดขึ้นได้เลย ถ้ามีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ไม่ยินยอม จะทำอย่างไร ที่จะนำเข้าไปสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ให้การไกล่เกลี่ยมีประสิทธิภาพมากที่สุด

วิทยากร : นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

กฎหมายมีการพัฒนามาจากความต้องการที่แท้จริงของคนในสังคมที่ร่วมกัน เป็นการแสดงความต้องการของทุกภาคส่วนในสังคม การรับฟังในข้อเรียกร้อง/ข้อคิดเห็น เพื่อคิดวิเคราะห์ และนำไปสู่การสร้างกฎเกณฑ์ กฎหมายที่ทุกคนในสังคมยอมรับร่วมกัน ทำให้สังคมสงบสุข โดยในการตีความกฎหมายให้มีการยึดหลักของตัวบทกฎหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมายเป็นสำคัญ สังคมในปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการก้าวกระโดดของเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก ซึ่งทำให้พฤติกรรมของคนในสังคมมีการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับเปลี่ยนทุกอย่างได้ตามความต้องการของตนเอง (Customize) จนกลายเป็น Personalization ทำให้คนในสังคมยึดตัวเองเป็นหลัก ไม่คำนึงถึงส่วนรวม และเป้าหมายร่วมกัน ส่งผลให้กฎหมายมีปัญหา เกิดการตีความตามมุมมองของตนเอง ซึ่งเป็นไปตามทัศนคติ (Attitude) ของคนที่ตีความกฎหมายหรือคนในสังคม รวมไปถึงจิตสำนึกของคนในสังคม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 ก่อนการดำเนินการร่างกฎหมายจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน นั่นคือ กระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ (Regulatory Impact Assessment : RIA) ซึ่งเป็นกระบวนการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมายหรือกฎเกณฑ์ เพื่อวิเคราะห์ว่ากฎหมายหรือกฎเกณฑ์นั้น มีความคุ้มค่าและมีความจำเป็นในการประกาศใช้บังคับหรือไม่ ก่อนที่จะมีการตรากฎหมาย และเมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายดังกล่าวแล้ว จะต้องมีการทบทวนทุก 5 ปี (Law Enforcement Indicators : LEI) ว่ากฎหมายยังมีความทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ และจะต้องมีการแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติมให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ประเทศไทยมีกฎหมายต่างๆ จำนวนมาก โดยมีการพัฒนามาจากกฎหมายต่างประเทศ แต่สิ่งสำคัญที่ทำให้มีความแตกต่าง คือ วิธีคิดของคนไทยมีความแตกต่างจากวิธีคิดของเจ้าของกฎหมายในแต่ละประเทศ ดังนั้น การออกแบบกฎหมายในแต่ละฉบับต้องมีการประยุกต์ และปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยนั้นๆ เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุญคนสูญหาย พ.ศ. 2565 มีแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของทุกคน ไม่สามารถล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นได้ แต่ในปัจจุบันมีแต่การกล่าวถึงเรื่องสิทธิเสรีภาพ โดยไม่คำนึงถึงเรื่องหน้าที่ที่มีต่อบุคคลอื่นเป็นต้น จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีกฎหมายที่ทันสมัย พัฒนามาจากกฎหมายต่างประเทศ แต่อาจจะไม่มีการปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย จึงส่งผลให้มีปัญหาจากการบังคับใช้ ที่มีการตีความตามมุมมองของตนเองหรือของผู้บังคับใช้กฎหมาย

ประกอบกับระบบกฎหมายของประเทศไทย ถือว่าเป็นระบบกฎหมายที่มีโทษหนัก โดยมีการใช้แต่เพียงโทษทางอาญาแม้แต่เพียงการกระทำผิดเล็กน้อย เช่น การสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ เป็นต้น จากการกระทำผิดดังกล่าวมีโทษปรับ ซึ่งถือว่าเป็นโทษทางอาญา (การปรับ) โดยเริ่มจากต้องมีการแจ้งความดำเนินคดี สามารถดำเนินการเปรียบเทียบปรับได้หรือไม่ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ต้องมีการพิจารณาคดีโดยศาล ทั้งนี้ จากโทษทางระบบกฎหมายของประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญฯ ในมาตรา 77 จึงได้ระบุว่า การใช้โทษทางอาญาให้ใช้เพียงเท่าที่จำเป็น จึงได้มีการออกกฎหมายให้การปรับเป็นโทษทางพินัย ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 โดยกำหนดให้เปลี่ยนความผิดทางอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวและโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายที่กำหนดไว้ให้เป็น “ความผิดทางพินัย” และผู้กระทำความผิดทางพินัยต้องชำระ “ค่าปรับเป็นพินัย” ให้แก่รัฐโดยไม่มีการบันทึกประวัติอาชญากร จากระบบกฎหมายของประเทศไทย การบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ ต้องประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ตัวบทกฎหมายมีความทันสมัยหรือไม่ 2) ผู้บังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ มีโมติวัตรหรือไม่ การเข้าใจถึงตัวบทกฎหมายที่บังคับใช้ 3) ประชาชนผู้ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ต้องมีศูนย์ข้อมูลกฎหมายเพื่อเผยแพร่กฎหมายให้ประชาชนเข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย ทั้งนี้ ก่อนดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย หากมีการพูดคุยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดกันได้ จะถือเป็นการใช้หลักสมานฉันท์เป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของสังคม เพื่อให้สังคมมีความสงบ ไม่แตกแยก

กระบวนการยุติธรรม เป็นเรื่องของการนำคนที่กระทำความผิดมาลงโทษ พัฒนาพฤติกรรมเสียให้เป็น “การคืนคนดีสู่สังคม” แต่มีการกล่าวถึงการป้องกันการกระทำความผิดน้อยมาก และให้ความสำคัญ (Pain point) กับคำว่า “คุณมีไว้ซึ่งคนจน” ซึ่งในความเป็นจริง ต้องมุ่งเน้นคำว่า “คุณมีไว้ซึ่งคนผิด” ดังนั้น กระบวนการยุติธรรม ควรกล่าวถึงจะอย่างไรให้คนไม่กระทำความผิด ทำให้คนมีความรู้ มีทัศนคติที่ดี ไม่ฝ่าฝืนกฎหมายและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างยินยอมพร้อมใจ ถึงแม้ว่าในความเป็นจริง กฎหมายควรมีการปรับปรุงแก้ไข แต่ในเรื่องของมาตรการในการป้องกันก็ควรให้ความสำคัญไม่ต่างกัน จะได้ไม่มีคนที่กระทำความผิด ไม่นักโทษ ไม่มีผู้ต้องหา ดังนั้น ในปัจจุบันควรมีการกล่าวถึงเรื่องการป้องกันการกระทำผิดให้มากขึ้น (Preventive measure) โดยการให้ความรู้ความเข้าใจ และการสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นกับคนในสังคมเป็นเรื่องสำคัญ “ในสังคมที่มีระเบียบวินัย คนในสังคมก็ไม่กระทำความผิด ตำรวจไม่ต้องมีจำนวนมากก็ได้”

วิทยากร : พระครูปลัดปัญญาวรรวัฒน์ (हरषा ธรรมหาโส)

สังคมในอดีตได้มีความพยายามที่จะลดอำนาจรัฐ และเพิ่มอำนาจให้กับประชาชน โดยเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันมาอยู่แล้วโดยธรรมชาติ เพียงแต่ไม่มีสภาพบังคับที่ชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น สังคมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผู้ทำหน้าที่ช่วยแก้ไขปัญหาคือข้อขัดแย้งต่าง ๆ เรียกว่า “เจ้าโคตร” หรือสังคมในภาคเหนือ เรียกว่า “แก่เหมือง/แก่ฝ่าย” โดยเป็นผู้มีบทบาทในการจัดให้มีการสนทนาคูยกกันตามวิถีคนท้องถิ่น ซึ่งในสมัยก่อนนั้นผู้คนมีลักษณะ กล้าบุญ กล้าบาป เมื่อได้พูดคุยกันจบแล้ว เรื่องข้อพิพาทขัดแย้งทั้งหลาย ก็เป็นอันจบไป ซึ่งแตกต่างไปจากสังคมในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้ได้มีการตราพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 อันเป็นกฎหมายที่มีลักษณะเป็น Alternative dispute resolution act ซึ่งกฎหมายดังกล่าวสนับสนุนงานที่มูลนิธิฯ ได้ดำเนินการเป็นอย่างดี โดยเฉพาะในด้านพฤติกรรมศาสตร์ เช่น การจัดทำโครงการหมู่บ้านซ่อสะอาด โดยหากมีปัญหาพิพาทขัดแย้งเกิดขึ้น ก็สามารถนำผู้ที่เกี่ยวข้องมาสนทนาคูยกร่วมกันได้

ระบบกฎหมายที่เรียกว่ากระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก มีลักษณะเป็นการ “หาผิด หาถูก” แตกต่างจากกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่ไม่ต้องมีการหาผิด หาถูก แต่เป็นการร่วมกันหาหรือแนวทาง การแก้ไข ปัญหาในกรณีของการประนีประนอมในชั้นศาล (คดีแพ่ง) ผู้ที่พิจารณาสำนวนคดีในลำดับแรก คือ ผู้ประนีประนอม หากสามารถประนีประนอมกันสำเร็จ คดีเป็นอันยุติข้อพิพาท แต่หากไม่สามารถประนีประนอมกันได้ คดีจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลต่อไป

Memorandum of Understanding

มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัยได้มีการทำบันทึกข้อตกลง (Memorandum of Understanding : MOU) กับศาลยุติธรรม ในปี พ.ศ. 2555 (ขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ย) เปิดหลักสูตรปริญญาโท สาขาสันติศึกษา โดยสำนักงานศาลยุติธรรม สถาบันพระปกเกล้า และมหาวิทยาลัย ร่วมกันจัดหลักสูตร การไกล่เกลี่ย เพื่อฝึกอบรม (Training) ผู้ประนีประนอมเป็นการเฉพาะ เพื่อให้เรียนรู้แล้วนำไปปฏิบัติหน้าที่ในศาล ได้ดำเนินการมาจนถึงปี พ.ศ. 2562 และพัฒนาไปสู่การจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของประชาชน จากการดำเนินงาน ที่ผ่านมา ได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับ กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก และกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์ ทั้งนี้ กระทรวงยุติธรรม (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) ได้มีการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของ ประชาชน รวมไปถึงศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนในทุกตำบล โดยได้รับความร่วมมือจากประชาชนนั้น เป็นการสร้างความสัมพันธ์ รักษาความสมานฉันท์ในสังคมไว้ ด้วยเหตุว่า หากเกิดปัญหาข้อพิพาทขึ้น สังคมอาจหา ข้อยุติร่วมกันได้ด้วยการสนทนาพูดคุยกัน โดยมีผลหรือมีสภาพบังคับตามกฎหมายเช่นกัน เป็นการส่งเสริมให้ประชาชน สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยที่ไม่ต้องดำเนินการ หาผิดหาถูก ไม่มีการชักนำว่าผิดถูกอย่างไร เพราะทุกครั้ง ที่มีการดำเนินการทางกฎหมาย หรือมีการฟ้องร้อง ล้วนส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างกัน ดังนั้น กระบวนการ ไกล่เกลี่ยที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของประชาชนที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันนี้ จึงเป็นเครื่องมือที่สามารถเยียวยา ข้อพิพาท รักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิด ของนายวิชณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีดำริให้จัดตั้ง กรมไกล่เกลี่ยข้อพิพาทขึ้น

“รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาและการเผยแพร่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อให้เกิด การพัฒนาจิตใจและปัญญา” ตามมาตรา 67 แห่งรัฐธรรมนูญ เป็นการนำพลังศาสนามาช่วยแก้ไขข้อพิพาท ตัวอย่าง เช่น การจัดทำโครงการหมู่บ้านสะอาด ตามบันทึกข้อตกลง (Memorandum of Understanding : MOU) มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย ซึ่งมีสาขาคบคลุม 67 จังหวัด มีห้องเรียนวิทยบริการช่วยสนับสนุนในพื้นที่เพื่อฝึ กอบรม (Training) ให้กับผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และมีส่วนร่วมจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทขึ้น เป็นการทำงาน โดยเอาพลัง “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) มาใช้ให้เต็มศักยภาพในการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ ได้มีการนำหลักสูตร ของ กพยช. ไปเปิดทำการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยในจังหวัดต่าง ๆ เช่น จ.สงขลา จ.เชียงใหม่ จ.ขอนแก่น ถือเป็นการเสริมพลังให้แก่นัก (Empowerment)

ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มิได้มีการดำเนินการเฉพาะเรื่องการไกล่เกลี่ยเท่านั้น เพราะได้มีการดำเนินการอื่นๆ ร่วมกันกับทุกหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม อันเป็นการกระจายอำนาจ ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ดี สำหรับพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ฉบับนี้ ประกอบกับ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ทำบันทึกข้อตกลง (Memorandum of Understanding : MOU) กับทางศาสนาเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาคข้อพิพาท เกิดเป็นแนวทางไกล่เกลี่ยตามแบบของศาสนาต่างๆ ในกรณีแนวทางไกล่เกลี่ยของพุทธศาสนานั้น ได้มีการนำไปปฏิบัติในหลายพื้นที่แล้ว โดยที่ศูนย์การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่จัดตั้งขึ้น มีการใช้นวัตกรรมกระบวนการ (Process innovation) ซึ่งมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นแม่ข่ายนำกระบวนการ วิธีการในการไกล่เกลี่ย ไปใช้ในพื้นที่จังหวัดต่างๆ อย่างเป็นระบบ มีการตีตัวอย่างปัญหาข้อพิพาทในพื้นที่บางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อยกรุงเทพมหานคร มีประชาชนจำนวนมากออกมาประท้วงในเรื่องการก่อสร้างคอนโดมิเนียม ซึ่งมีความสูง 37 ชั้น ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม มลพิษ ชยะ จราจร ฯลฯ ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่จัดตั้งขึ้น ได้จัดให้คู่กรณีมาสนทนา หาทางออกร่วมกัน จำนวน 3 ครั้ง จนท้ายที่สุดสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทขัดแย้งระหว่างกันได้อย่างประสบความสำเร็จ โดยไม่ต้องมีการฟ้องร้อง

นอกจากนี้ หลักสูตรการไกล่เกลี่ยในปัจจุบันเป็นหลักสูตรกลาง ไม่เป็นการเฉพาะเจาะจง (specific) จึงเห็นควรให้มีการปรับปรุงหลักสูตรการไกล่เกลี่ย เพื่อให้มีแนวทางที่ความสอดคล้องกับพื้นที่ที่ไปดำเนินการ โดยเป็นการผนวกรวมระหว่างหลักสูตรกลาง และหลักสูตรที่เป็นแนวทางของพื้นที่ โดยให้เป็นหลักสูตรกลางร้อยละ 70 และหลักสูตรที่เป็นแนวทางของพื้นที่อันสะท้อนวิถีชีวิตของพื้นที่นั้น ร้อยละ 30

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

1. ต้องมีการทบทวนและดำเนินการลดอำนาจรัฐให้มีเท่าที่จำเป็น โดยการกำหนดหน้าที่ให้มีความชัดเจนและมีการเพิ่มอำนาจให้กับประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงาน และการเข้าถึงข้อมูลของภาครัฐ
2. กระบวนการยุติธรรมควรให้ความสำคัญกับการป้องกันความรู้ความเข้าใจ รวมถึงร่วมสร้างจิตสำนึก การเคารพกฎหมายให้กับประชาชน
3. ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การประนีประนอม ซึ่งทำให้ข้อพิพาทยุติลงได้โดยยังคงรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกันไว้ทั้งผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายและสังคมต่อไป

สืบแห่งปัญญา

สองทศวรรษสู่ความยุติธรรมที่ยั่งยืน

13.00 - 15.00 น.

เวทีเสวนาหัวข้อ

“การอำนวยความสะดวกเพื่อลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางสังคม”

วิทยากร :

1. ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล กรรมการกฤษฎีกา
2. รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ ปรกติ
3. นายชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ
4. ดร.วิเชียร ชูปไธสง นายกสภาทนายความ

ผู้ดำเนินรายการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญานันท์ นกพอน

หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วิทยากร : ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล
กรรมการกฤษฎีกา

การอำนวยความสะดวกเพื่อลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางสังคมนั้น เมื่อศึกษาจากประเด็นปัญหาต่างๆ ที่น่าสนใจจากข้อมูลสถิติจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนผู้ต้องขังเกือบ 400,000 คน จึงเป็นประเด็นคำถามว่า เหตุใดผู้ต้องขังในเรือนจำจึงมีจำนวนมาก ซึ่งส่วนหนึ่งของปัญหาที่สำคัญในประเด็นของความเหลื่อมล้ำจึงมีคำถามที่ว่า ประเทศไทยมีการยกเลิกกฎหมายที่ไม่จำเป็น (Regulatory Guillotine) มากน้อยเพียงใด ซึ่งศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ฯ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การกำหนดความผิดที่มีโทษทางอาญา พบว่า กฎหมายในประเทศไทยนอกเหนือจากประมวลกฎหมายอาญาที่มีโทษทางอาญาแล้วนั้น ประเทศไทยยังมีกฎหมายฉบับอื่น ๆ กว่า 700 ฉบับ ที่มีโทษทางอาญาเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นหนึ่งในปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งของความเหลื่อมล้ำในการบังคับใช้กฎหมาย เมื่อไม่นานมานี้ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565” โดยจุดประสงค์ของการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้นั้น เพื่อเปลี่ยนโทษปรับทางอาญาและโทษปรับทางปกครองมาใช้เป็น “โทษปรับเป็นพินัย” ซึ่งทำให้ความผิดที่ได้กระทำมาไม่มีสภาพบังคับเป็นโทษอาญา และไม่มีการบันทึกประวัติอาชญากร (กรณีมีประวัติลงในทะเบียนประวัติอาชญากรแล้ว) จะไม่มีการลบประวัติการกระทำความผิดนั้นได้ จนกว่าจะมีการออกพระราชบัญญัติล้างมลทินเท่านั้น ซึ่งประเทศไทยไม่มีการประกาศพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมาเป็นระยะเวลากว่า 16 ปีแล้ว (ครั้งสุดท้ายที่มีการออกพระราชบัญญัติเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2550) ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีส่วนช่วยในการลดความเหลื่อมล้ำในการบังคับใช้กฎหมาย

นอกเหนือจากความซับซ้อนในการทำความเข้าใจตัวบทกฎหมายแล้วนั้น ความซับซ้อนของกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทยยังเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาความเหลื่อมล้ำเช่นเดียวกัน ซึ่งหากจะแยกประเภทกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย สามารถแบ่งออกเป็นกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง กระบวนการยุติธรรมทางอาญา กระบวนการยุติธรรมทางปกครอง กระบวนการยุติธรรมทางการปรับเป็นพินัย (บังคับใช้ใน เดือนมิถุนายน 2566) และกระบวนการยุติธรรมทางศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งปัญหาที่พบนอกเหนือจากความยุ่งยากในการทำความเข้าใจ การบังคับใช้ การตีความของกฎหมายแล้ว ประเทศไทยยังประสบปัญหา Over Criminalization (อาญาเฟ้อ) ซึ่งจะพบกรณีต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ตัวอย่าง เช่น ในพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ในฐานะความผิดจำหน่ายสลากกินแบ่งฯ เกินราคา การใช้ระบบสต็อกเกอร์ในสลากกินแบ่งฯ การห้ามจำหน่ายสลากกินแบ่งฯ ให้แก่บุคคลที่อายุไม่ถึง 20 ปีบริบูรณ์ (แก้ไขเพิ่มเติมเมื่อปี พ.ศ. 2562) หลังจากที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นกรณีที่น่าพิจารณา ในขณะนั้น ว่าตามมาตรา 77 วรรคท้ายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ความว่าการกำหนดโทษอาญานั้น กำหนดเฉพาะความผิดร้ายแรง จึงเป็นคำถามที่ว่า การจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลให้บุคคลที่อายุไม่ถึง 20 ปีบริบูรณ์ และการห้ามขายสลากกินแบ่งรัฐบาลในสถานศึกษาเป็นความผิดที่ร้ายแรงอย่างไร และตาม บทกำหนดโทษในพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลดังกล่าวมีผู้บังคับใช้หรือไม่ ซึ่งจากตัวอย่างจะเห็นได้ว่ากระบวนการยุติธรรมในประเทศไทยจะเน้นเรื่องโทษทางอาญาเป็นส่วนใหญ่

ในส่วนของการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ยุคต้นรัตนโกสินทร์ที่ใช้ ระบบจารีตนครบาล (ทรมานให้รับสารภาพ) โดยระบบดังกล่าวได้ถูกยกเลิกมาตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นยุคแห่งการปฏิรูประบบราชการไทย มาใช้เป็นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เริ่มบังคับใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478 (ประเทศไทยใช้มาจนถึงปัจจุบัน) จนกระทั่งมาถึงยุคของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยยุคดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการยุติธรรมในหลายประการ อาทิเช่น การเปลี่ยนแปลงเรื่องการออกหมายจับ และการออกหมายค้น จากพัฒนาการกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทยที่ผ่านมาในแต่ละยุคสมัย เหตุผลประการหนึ่งที่สำคัญของการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่น มาจากเหตุการณ์การทำสนธิสัญญาเบาว์ริง Bowring Treaty (เสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขต) ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมครั้งใหญ่ สิ่งแรกที่มีการเปลี่ยนแปลงคือ การยกเลิกวิธีพิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีตนครบาล เป็นการยกเลิกการพิจารณาคดีระบบไต่สวน หรือ

“จารีตนครบาล” เปลี่ยนมาใช้พระราชบัญญัติ วิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ โดยปัจจุบันกฎหมายได้พัฒนาไปอย่างมาก โดยเฉพาะในยุคของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการยุติธรรมทางกฎหมายที่สำคัญแบบก้าวหน้าและมีความชัดเจนมากขึ้น (Legal Modernization) เช่น เรื่องของการออกหมายจับ/คุมขัง และการออกหมายค้น ซึ่งกฎหมายที่ใช้ขณะนั้น ตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเดิม การออกหมายจับ/คุมขัง และการออกหมายค้นเป็นอำนาจของตำรวจ หรือฝ่ายปกครองชั้นผู้ใหญ่ เป็นการใช้อำนาจในกระบวนการยุติธรรมที่ขาดการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างองค์กร ซึ่งความในกฎหมายใหม่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ศาลมีอำนาจออกคำสั่งหรือหมายอาญาได้ภายในเขตอำนาจตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีการวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงสิทธิของผู้ถูกจับกุมหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขัง มีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก และให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

01

พบและปรึกษาผู้ซึ่ง
จะเป็นทนายความ
เป็นการเฉพาะตัว

02

ให้ทนายความหรือผู้ซึ่ง
ตนไว้วางใจเข้าฟัง
การสอบปากคำตนได้
ในชั้นสอบสวน

03

ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร

04

ได้รับการรักษาพยาบาล
โดยเร็วเมื่อเกิด
การเจ็บป่วย

ในเรื่องของพัฒนาการการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นการจัดทนาย, การคุ้มครองเด็ก, การจัดล่าม, การพิจารณาคดีโดยองค์คณะ, การจัดโทรทัศน์วงจรปิด, การสืบพยานทางอิเล็กทรอนิกส์ และอื่น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัดหาให้ ถือเป็นความก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดดที่เห็นได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ ในฐานความผิดบางประการยังคงต้องมีการ Reconsider (พิจารณาใหม่) เพื่อให้ทันต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน รวมถึงการใช้วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ต้องนำมาปรับใช้ก่อนเข้าสู่กระบวนการในชั้นศาล เนื่องจากหากย้อนกลับไปดูสถิติจำนวนคดีที่มีการนำคดีขึ้นสู่กระบวนการพิจารณาในชั้นศาลสถิติดังกล่าวยังไม่ลดลงแม้จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 แล้วก็ตาม ทั้งนี้ผู้ปฏิบัติตามกฎหมายและผู้บังคับใช้กฎหมายต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายโดยการปรับกระบวนการทัศน์ หรือ Paradigm shift ด้วย

วิทยากร : รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ ปรกติ

สำนักงานกิจการยุติธรรมได้เคยมีการศึกษาวิจัย เรื่อง ทำอย่างไรให้การบริหารงานยุติธรรมเชิงแพ่งและพาณิชย์มีความคุ้มค่า ในมุมมองว่า หากคดีเกิดขึ้นและต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจะมีความคุ้มค่าหรือไม่ ซึ่งกรณีดังกล่าวในต่างประเทศมีการแสดงผลงานวิจัยโดยธนาคารโลก เช่น ประเทศอินโดนีเซีย ปี 2010 บุคคลใดที่มีคดีทางแพ่งและพาณิชย์ ต้องมีการใช้ต้นทุนถึง 120 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนทุนทรัพย์ ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่สูงมากทำให้อาจไม่คุ้มค่าและเสียเวลา ในมุมมองของการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจึงเป็นเพียงแค่ต้องการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อต่อสู้ในแง่ของศักดิ์ศรีเท่านั้น บางกรณีถึงขั้นมีคำกล่าวที่ว่า “มีคดีไปหาเสียดีกว่าไปหาศาล” เนื่องจากประชาชนมักจะบอกว่าเมื่อมีคดีไปหาผู้ใหญ่ให้วิ่งเต้นโดยยอมเสียค่าส่วยดีกว่าไปหาศาลเพราะทำให้คดีจบได้ จากประเด็นปัญหาดังกล่าวทำให้ต้องมีการศึกษาวิจัย และจากการศึกษาวิจัยพบว่า เมื่อมีการเปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประเทศไทยมีกระบวนการยุติธรรมที่อยู่ในระดับดีตามมาตรฐานขั้นต่ำ ซึ่งประเทศไทย มีพัฒนาการด้านกระบวนการยุติธรรมมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 โดยกิจการทุกอย่างที่ทำให้ประชาชนก้าวหน้ามีการรวมศูนย์ที่กระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นความสำเร็จในสายตาของต่างประเทศ แต่ยังคงไม่เป็นที่พอใจของประเทศไทย และในสมัย ร.ศ. 115 มีพระราชบัญญัติกฎหมายลักษณะพยาน และมีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือ ความไม่มีโทษ ซึ่งแต่เดิมหากมีการยื่นฟ้องคดีต่อศาล ศาลจะรีบดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็วทันทีภายใน 2 สัปดาห์ แต่เมื่อเวลาผ่านไปคดีมีความยุ่งยากมากขึ้น ทำให้ศาลต้องหาทางแก้ไขปัญหา ซึ่งวิธีแก้ไขปัญหาคือ การกำหนดวิธีพิจารณาคดีมีโนสาเร่ขึ้น เพื่อให้การพิจารณาคดีที่มีความผิดเล็กน้อยสามารถพิจารณาคดีไปได้อย่างรวดเร็วและสามารถพิจารณาคดีได้อย่างต่อเนื่อง และจากการตรวจสอบของธนาคารโลกในปี 2020 พบว่าประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 37 จาก 190 กว่าประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นลำดับต้น ๆ ของโลกในการทวงหนี้ แต่ที่เกิดเป็นปัญหาคือ ระยะเวลาเฉลี่ยในการทวงหนี้ใช้เวลานานกว่า 1 ปี ซึ่งช้ากว่าหลายประเทศ ในขณะที่หลายประเทศจะทวงหนี้เสร็จสิ้นภายใน 6 เดือน และกว่า 80 เปอร์เซ็นต์จะเสร็จภายในระยะเวลา 3 เดือน แต่ก็ยัง ถือว่าประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ดีกว่าหลายประเทศ เพราะยังมีอีกหลายประเทศที่ใช้ระยะเวลาในการทวงหนี้ 4 - 5 ปี หรือการพิจารณาคดียังไม่แล้วเสร็จ และโอกาสที่จะได้รับชำระหนี้เมื่อฟ้องคดีและศาลรับฟ้องมีกว่า 70 เปอร์เซ็นต์ โดยค่าใช้จ่ายในการฟ้องคดีใช้เพียง 17 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนทุนทรัพย์ แม้ว่าประเทศไทยจะมีกระบวนการพิจารณาคดีที่รวดเร็ว แต่ก็ยังคงมีปัญหาด้านคุณภาพที่ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย ซึ่งการจะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมต้องมีหลักประกัน 3 อย่าง คือ รวดเร็ว มีคุณภาพ และคุ้มค่า รวมถึงในปัจจุบันพบว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของประเทศไทยมีการแก้ไขมากที่สุดในการบรรดากฎหมาย

ทุกฉบับซึ่งทำให้คดี มีความรวดเร็วมากขึ้น แม้ว่าอาจยังไม่ได้เป็นที่น่าพอใจถึงที่สุดก็ตาม แต่ก็มีหลักฐานชัดเจนว่ามีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ดี แม้ว่ากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยจะดีกว่าในหลายประเทศ แต่ก็ยังไม่ถึง ขนาดที่หลายประเทศตั้งเป้าหมายไว้ เพราะในหลายประเทศมีการตั้งเป้าหมายว่าความยุติธรรมหรือกระบวนการยุติธรรมเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกับการรักษาโรค และการศึกษา ความยุติธรรมจะต้องไม่ใช่เป็นเรื่องของคนอื่น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่กระทรวงยุติธรรมควรยึดถือ โดยต้องทำให้ประชาชนมีความสามารถที่จะรู้ถึงสิทธิของตน และจัดการบังคับสิทธิของตนได้ ซึ่งในการพัฒนาต้องยึดความต้องการของประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณสามารถจัดการปัญหาเองได้ และในหลายประเทศหากประชาชนสงสัยว่าตนต้องบังคับสิทธิอย่างไร จะต้องคำนึงถึงกระทรวงยุติธรรมเป็นสำคัญ โดยประชาชนต้องมีความรู้กฎหมายพื้นฐานพอที่จะตรวจสอบได้ เพื่อให้รู้เท่าทันกับปัญหาที่เกิดขึ้น บางกรณีความรู้กฎหมายจะกระจุกตัวอยู่แต่ในตัวเอง ทำให้ประชาชนที่อยู่ต่างจังหวัดถูกเอารัดเอาเปรียบ แม้ว่าจะมีการผลิตผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ด้านกฎหมาย แต่ประชาชนก็ต้องมีความรู้พื้นฐานในเบื้องต้นเช่นกัน ซึ่งหากพิจารณากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย อาจเห็นว่าดีแล้ว แต่ก็ยังคงไม่ดีพอสำหรับประชาชนทั่วไป จึงต้องมีการเปลี่ยนความคิดและพัฒนากระบวนการยุติธรรมอย่างต่อเนื่อง

สิ่งที่ควรจะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง คือ การปฏิรูปชุมชนวิชาชีพทางกฎหมาย เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมเป็นของประชาชน หรือประชาชนเป็นเจ้าของความเป็นธรรมอย่างจริงจัง จึงต้องมีการปฏิรูปการสื่อสารความรู้ทางกฎหมาย คือ การสื่อสารกับประชาชนเพื่อให้ประชาชนรู้กฎหมายพอที่จะจัดการสิทธิของตนเองได้ และต้องมีการสร้างชุมชนที่สนใจในด้านกระบวนการการบังคับตามสิทธิขึ้นอย่างจริงจัง เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเอง เช่น การมีหนังสือกฎหมายชาวบ้าน ที่เกิดขึ้นมาหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 แต่ก็มีมียกเลิกไป ต่อมา มีหนังสือหมอชาวบ้าน ซึ่งยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน โดยเป็นหนังสือที่สื่อสารความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ เพื่อให้ประชาชนสามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้หรือไปหาผู้รู้ที่เหมาะสมได้ เป็นลักษณะของกระบวนการเคลื่อนไหวเพื่อให้ประชาชนเป็นเจ้าของความรู้ ในขณะที่เดียวกันบุคลากรทางการแพทย์ก็มีการเปลี่ยนอุดมการณ์ ในลักษณะของการรับใช้ประชาชน โดยมีการออกไปสู่ท้องถื่นเพื่อไปช่วยเหลือประชาชน สิ่งที่กระทรวงยุติธรรมจะต้องดำเนินการ คือ ต้องทำให้กฎหมายมีความชัดเจนขึ้นในความรู้ของประชาชน โดยในต่างประเทศมีหนังสือ ที่น่าสนใจ คือ เรื่อง “ทำไมทุนนิยมถึงสำเร็จ เฉพาะในโลกตะวันตก และล้มเหลวในประเทศอื่น ๆ นอกโลกตะวันตก” เพราะระบบกฎหมายในหลายประเทศมีการทำให้ระบบกรรมสิทธิ์ชัดเจน แต่ในหลายประเทศลอกกฎหมายไป แต่ไม่ได้ทำให้กฎหมายชัดเจนขึ้นในความคิดของประชาชน เหตุผลที่สำคัญในการส่งเสริมศักยภาพในการทำการค้ากับต่างประเทศ คือ ประชาชนผู้ประกอบการต้องรู้กฎหมาย เข้าใจกระบวนการในการกอนิติสัมพันธ์และบังคับตามนิติสัมพันธ์ ซึ่งจะทำให้บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรือง และทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ และยังทำให้ประชาชนอยู่ด้วยความสงบสุขและความสุข

วิทยากร : นายชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

ประเทศไทยมีบทบาทในระดับนานาชาติหรือระดับโลก ในการขับเคลื่อนเรื่องการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ซึ่งการดำเนินการหรือการเคลื่อนไหวในเรื่องนี้ มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม หากจะกล่าวถึงการอำนวยความสะดวกและลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางสังคม ประเด็นสำคัญที่จะต้องนำเสนอคือเรื่อง “พัฒนาการทางด้านระบบงานยุติธรรม” เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม และช่องว่างทางสังคม ทั้งนี้ แนวคิดในการพัฒนาระบบงานยุติธรรมนั้น ได้ดำเนินการขับเคลื่อนมาตั้งแต่การออกแบบและยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งได้วางหลักการที่สำคัญเกี่ยวกับระบบงานยุติธรรมไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยใช้คำสำคัญ (Keyword) ที่ว่า “สิทธิมนุษยชนกับระบบงานยุติธรรม” ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ (1) บทบาทภารกิจและโครงสร้างของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม/ภาครัฐ (2) เนื้อหากฎหมาย และ (3) การบริหารจัดการงานยุติธรรม ซึ่งในห้วงระยะเวลาดังกล่าวได้ดำเนินการพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในมิติด้านการคุ้มครองพยาน และสิทธิของผู้ต้องหา จำเลย เหยื่อ หรือผู้เสียหาย รวมถึงการชดเชยเยียวยา โดยมีผลผลิตที่สำคัญในการผลักดันกฎหมายหลายฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นโครงสร้างหลัก ๆ ของการพัฒนาระบบงานยุติธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ถึงแม้ว่าในระยะเริ่มแรกคำว่า “เหลื่อมล้ำ” ยังถูกกล่าวถึงไม่มากนักและยังไม่มี ความชัดเจนในทางปฏิบัติ จึงผลักดันเรื่อง “สิทธิมนุษยชนกับระบบงานยุติธรรม” เป็นหลัก ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2545 และ 2546 ได้มุ่งเน้นการพัฒนาระบบงานยุติธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยมีเป้าหมายสำคัญในการให้ “ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรม” (Access to Justice) ส่งเสริมการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมด้วยการ จัดตั้งหน่วยงานเพื่อช่วยเหลือประชาชนทางด้านกฎหมาย มีระบบช่วยเหลือประชาชนทางด้านกฎหมายของ

ประเทศ โดยพัฒนาจากภารกิจของหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ เนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานศาลยุติธรรม เป็นต้น จึงนำมาสู่การจัดตั้งกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม โดยมีความมุ่งหมายให้เกิดการกระจายภารกิจสร้างระบบเพื่อลดความเหลื่อมล้ำให้ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรม จำนวน 5 ระบบงานใหญ่ ดังนี้

1. ระบบการรับข้อพิพาท ได้แก่ พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

2. การชดเชยเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 Compensation เน้นการเยียวยาโดยใช้งบประมาณเป็นค่าตอบแทน ค่าชดเชยเยียวยา Remedy ซึ่งรวมถึงการเยียวยาข้อพิพาทที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน อย่างไรก็ตามประเด็นนี้ ควรมุ่งเน้นเรื่องอื่น ๆ มากกว่าการขับเคลื่อนโดยใช้งบประมาณเป็นตัวตั้ง สร้างระบบการเยียวยาที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมเพื่อแก้ไขปัญหา อาทิ ปัญหาชายแดนภาคใต้ ซึ่งไม่มีระบบการเยียวยาในระบบงานยุติธรรม จึงไม่มีความชัดเจนในการดำเนินการเชิงพื้นที่ 3.

3. เรื่องสิทธิมนุษยชนในระบบงานยุติธรรม ได้จัดตั้งสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) เพื่อดำเนินการพัฒนาด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม โดยส่งเสริมสิทธิมนุษยชนเพื่อเป็นเสาหลักของประชาธิปไตย ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และส่งเสริมสิทธิมนุษยชน 5 ประเภท ได้แก่ สิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สิทธิทางสังคม และสิทธิทางวัฒนธรรม ประเด็นข้างต้นนำไปสู่การตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุญคนสูญหาย พ.ศ. 2565 เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง โดยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยให้สอดคล้องกับอนุสัญญาและมาตรฐานสากลที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติ

4. การรับเรื่องราวร้องทุกข์ Complain Unit ยุติธรรมทางเลือก ยุติธรรมสมานฉันท์ รวมถึงยุติธรรมเชิงพื้นที่ Complain city ซึ่งการดำเนินการในเรื่องนี้จะมีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ รวมถึงมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ พ.ศ. 2552 แม้จะดำเนินการได้ยังไม่เต็มที่ แต่ในเรื่องนี้มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง

5. สำหรับข้อเสนอของท่านวิชญ์ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี (ประธานกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ) ที่ให้ไว้ในช่วงพิธีเปิดการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ประเด็นเรื่อง “แนวคิดของระบบยุติธรรมที่ให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง” People Centric ซึ่งศูนย์กลางของกระบวนการยุติธรรม ควรมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกเรื่อง และประเด็นนี้พัฒนาต่อยอดและปรากฏสาระสำคัญในยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 ด้านที่ 6 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งสำนักงานกิจการยุติธรรม เพื่อเข้ามาทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง ประสานงานสร้างความยุติธรรมให้จับต้องได้ ทั้งเนื้อหากฎหมายและการบริหารจัดการ รวมถึงการพัฒนาต่อยอด จึงเป็นที่มาของการจัดงานในวันนี้ด้วย

วิทยากร : ดร.วิเชียร ชุบไธสง นายกสภานายความ

ในส่วนของการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนอย่างเป็นธรรม ยกระดับและมาตรฐานการแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับสถานการณ์สังคมไทยในปัจจุบันนั้น พัฒนาการในการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนด้านกฎหมาย เดิมหน่วยงานหลัก ได้แก่ สภาทนายความแห่งประเทศไทย ซึ่งทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแก่ประชาชนที่มีปัญหาทางด้านกฎหมายหรือคดีความ โดยจะมีทนายความอาสาประจำอยู่ในศาลยุติธรรมทุกจังหวัด ประชาชนที่จะรับบริการต้องไปรับเอกสารต่าง ๆ ที่จำเป็นที่สภาทนายความ สภานายความจึงจะจัดทนายความอาสาให้ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ที่กำหนดว่า สภานายความต้องทำหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่ประชาชน บริการด้านร่างสัญญา และจัดหาทนายความแก่ประชาชน ในกรณีที่เข้าเงื่อนไขตามกฎหมาย คือ ยากไร้อนาถา ต่อมาได้รวมถึงคดีความที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะด้วย และปัจจุบันได้เพิ่มช่องทางการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายผ่านสายด่วน 1167 รวมถึง แอปพลิเคชันไลน์ และที่สำคัญ ปัจจุบันสภาทนายความมีความพยายามให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในเชิงป้องกัน คือ การให้ความรู้ให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถป้องกันตนเองได้ในลำดับแรก โดยจะเห็นได้จากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับสภาพบุคคลที่กำหนดว่า สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก และสิ้นสุดลงเมื่อตาย ดังนั้น เมื่อมีสภาพบุคคลแล้ว กฎหมายก็จะมีผลบังคับกับบุคคลทุกคนและในทุกช่วงเวลาชีวิต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนทุกคนต้องรู้กฎหมายที่บังคับใช้กับตนเอง โดยเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสภาทนายความที่ต้องเสริมสร้างการรับรู้ด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชน อันเป็นการป้องกันไม่ให้บุคคลกระทำ

ละเมิดหรือถูกละเมิดตามกฎหมายสภาพนายความจึงเป็นหลักในการดำเนินการจัดหาทนายอาสาให้แก่ประชาชน เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ที่กำหนดว่า รัฐต้องเข้ามามีส่วนในการให้ความช่วยเหลือในการจัดหาทนายความ ให้แก่จำเลยในคดีอาญาเพื่อคุ้มครองสิทธิของจำเลย ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 ก็กำหนดสอดคล้องกันว่า ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณา ให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนทุกคน รวมถึงผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เนื่องจากคดีอาญาเป็นเรื่องของการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน คนที่มีประวัติอาชญากรรมจะถูกตีตราและถูกจำกัดสิทธิในหลายประการ อาทิ การรับเข้าทำงาน ทำให้เกิดช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำทางสังคม และเป็นสาเหตุของการกระทำความผิดซ้ำ ดังนั้น การให้ความรู้ทางกฎหมายในเชิงป้องกัน จึงเป็นการสร้างเกราะป้องกันและสร้างความปลอดภัยแก่สังคม ลดการก่ออาชญากรรม ทั้งนี้ สภาพนายความมีความพยายามประสานกับองค์กรมหาชนในท้องถิ่น ในการส่งทนายความอาสาเข้าไปอบรมความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนในท้องที่ ซึ่งแต่ละท้องที่ประสบปัญหาทางกฎหมายแตกต่างกัน เช่น บางพื้นที่มีปัญหาด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ดี ยังพบปัญหาเกี่ยวกับมุมมองของประชาชนต่อทนายความอาสา โดยขาดความเชื่อมั่นในตัวของทนายความอาสา ซึ่งสภาพนายความมีแนวทางสร้างความเชื่อมั่นต่อทนายความอาสาแก่ประชาชน โดยทนายความอาสาต้องผ่านการอบรมจากสภาพนายความ และต้องขึ้นทะเบียนเป็นทนายความอาสา ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ทนายความอาสาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพเพียงพอที่จะช่วยเหลือประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้ซึ่งทนายความอาสาจะมีการแบ่งประเภทความเชี่ยวชาญ เช่น เชี่ยวชาญในคดีสิ่งแวดล้อม หรือคดีความผิด เกี่ยวกับเพศ ส่วนทนายความขอแรง ส่วนใหญ่จะไม่ใช้ทนายความอาสา แต่จะเป็นทนายความที่ลงทะเบียน ไว้กับศาล ในการนี้ สภาพนายความจึงมีความพยายามที่จะประสานงานกับศาลเกี่ยวกับการแยกประเภททนายความของศาลตามความเชี่ยวชาญด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

1. ควรจัดการฝึกอบรมบุคคลในกระบวนการยุติธรรมให้เกิดความเข้าใจในเจตนารมณ์ ของกฎหมาย อย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถนำไปบังคับใช้ได้อย่างยุติธรรม
2. ควรมีการปฏิรูปชุมชนวิชาชีพทางกฎหมาย เพื่อให้ชุมชนมีการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความรู้ทางกฎหมายต่อกัน พร้อมทั้งให้ประชาชนสามารถจัดการสิทธิและแก้ไขปัญหาด้านกระบวนการยุติธรรมด้วยตนเองได้
3. ควรมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรทางกฎหมาย ให้มีการนำความรู้กฎหมายไปสู่ประชาชน ในส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น
4. การพัฒนากระบวนการยุติธรรมควรต้องยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ประชาชน เป็นเจ้าของ ความเป็นธรรมอย่างแท้จริง
5. สภานายความควรเสนอของบประมาณด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนจากรัฐบาลให้มากขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้รับสิทธิประโยชน์ตามสมควรอย่างครอบคลุม
6. หน่วยงานที่ขึ้นทะเบียนกับสภานายความหรือศาล ควรได้รับการแบ่งประเภทนายความ ตามความเชี่ยวชาญของคดี เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน
7. ควรกระจายจำนวนนายความอาสาไปในแต่ละตำบลหรือชุมชน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก แก่ประชาชนในพื้นที่ห่างไกล
8. หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมมือกันอย่างจริงจัง ในการ แก้ไขปัญหาในกระบวนการยุติธรรมร่วมกัน
9. การพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมให้เป็นไปตามมาตรา 68 ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 ด้านที่ 6 การปรับสมดุลและ พัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งบัญญัติไว้ชัดเจนว่า กระบวนการยุติธรรมต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ ส่วนรวม ไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งสิ่งที่ต้องดำเนินการลำดับแรกคือ Culture of impunity หรือ เลิกวัฒนธรรม การล่อนวลพ้นผิด โดยใช้แนวคิดตามหลักนิติรัฐ Legal state ซึ่งรัฐธรรมนูญและยุทธศาสตร์ชาติข้างต้นได้ สะท้อนความรับผิดชอบของรัฐที่จะไม่ให้เกิด impunity เป็นอันเด็ดขาด มิฉะนั้นแล้ว จะทำให้ระบบงานยุติธรรม สร้างความเหลื่อมล้ำให้กับสังคมและประชาชนต่อไป
10. พัฒนาระบบงานยุติธรรมที่ให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People Centric)

15.00 - 16.30 น.

เวทีเสวนาหัวข้อ

“การนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อขับเคลื่อนยุติธรรมไทยอย่างยั่งยืน”

วิทยากร :

1. พลตำรวจโท ดร.รัชชัย ปิตะนีละบุตร ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
 2. หม่อมหลวงศุภกิตต์ จรูญโรจน์ เลขาธิการสถาบันนิติวัชร์
สำนักงานอัยการสูงสุด
 3. นายธีรศักดิ์ เจริญจิตร เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม
 4. ดร.ชัตติยา รัตนดิลก ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม
- ผู้ดำเนินรายการ : พันตำรวจตรี ดร.ชวนส์ เจนการ อาจารย์ประจำวิทยาลัย
สหวิทยาการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยากร : พลตำรวจโท ดร. รัชชัย ปิตะนีละบุตร
ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

วิทยากรได้กล่าวถึงการดำเนินการด้านการวิจัยของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยสำนักงานฯ มีหน่วยงานเฉพาะที่ดำเนินโครงการวิจัยอยู่แล้ว เพื่อสนับสนุนการดำเนินนโยบาย และการออกกฎหมายต่างๆ และมีงานวิจัยจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในประเด็นด้านวิชาการ และระเบียบวิธีวิจัย อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติ เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานเป็นส่วนใหญ่ และได้ยกตัวอย่างงานวิจัยของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เช่น การพัฒนาสายด่วนรับแจ้งเหตุ 191 ให้เป็นศูนย์รับแจ้งเหตุแห่งชาติ และการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดออนไลน์ เป็นต้น

วิทยากรเห็นว่า งานวิจัยที่จะได้นำไปใช้ประโยชน์ จะต้องเป็นงานวิจัยที่ใช้ข้อมูลปัญหาพื้นฐาน ที่เกิดขึ้นจริง และเป็นเรื่องที่เท่าทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เช่น เรื่องอาชญากรรมออนไลน์ หรือปัญหาขององค์กร ทั้งนี้ ปัญหาในการดำเนินโครงการวิจัยของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื่องการได้มาของข้อมูล เช่น บัญชีปลายทาง และข้อมูลการใช้โทรศัพท์ได้มายาก เพราะต้องประสานกับภาคเอกชน หากได้ข้อมูลมาทันทีก็จะช่วยระงับเหตุได้ ซึ่งหากหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความร่วมมือในการเปิดเผยข้อมูล ก็จะเป็นประโยชน์ทั้งในแง่ของการวิจัย และการพัฒนาการปฏิบัติงานให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในส่วนของการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมในภาพรวม วิทยากรเห็นว่า ปัจจุบันยังขาดงานวิจัยสนับสนุนในประเด็นต่าง ๆ ที่จะช่วยพัฒนาการปฏิบัติงาน เช่น บทบาทของภาคเอกชนการมีส่วนร่วม ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาอาชญากรรม เช่น ควรให้ความร่วมมือในการเปิดเผยข้อมูลของลูกค้าเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมหรือไม่ อย่างไร โดยความท้าทายที่สำคัญของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการดำเนินโครงการศึกษาวิจัย คือ บุคลากรส่วนใหญ่เป็นบุคลากรด้านปฏิบัติ ไม่มีความเชี่ยวชาญในการดำเนินโครงการวิจัยทางวิชาการ จึงมีความจำเป็นต้องใช้นักวิจัยจากภายนอก อย่างไรก็ตาม ได้มีการแก้ปัญหา โดยมีการพัฒนาคณะนักวิจัยของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และพัฒนาความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

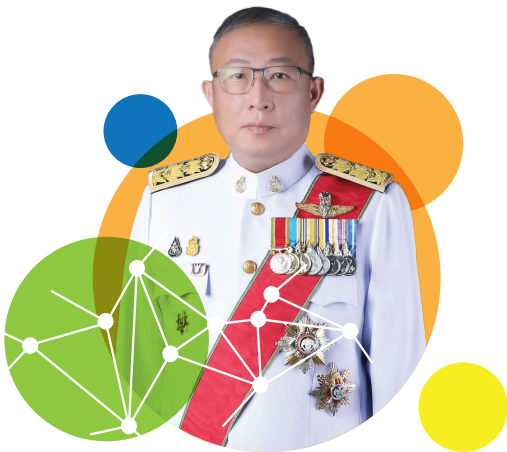

วิทยากร : หม่อมหลวงศุภกิตต์ จรูญโรจน์
เลขาธิการสถาบันนิติวัชร์ สำนักงานอัยการสูงสุด

วิทยากรได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการศึกษาวิจัยในกระบวนการยุติธรรมว่า การทำงานวิจัย ควรมุ่งแก้ปัญหาในทุกมิติ โดยมองประชาชนเป็นตัวตั้ง เน้นความสะดวกในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนเป็นหลัก เช่น เน้นระบบ online ระหว่างอัยการ และศาล เพื่อให้สามารถส่งต่อข้อมูลเพื่อสั่งฟ้องได้ภายใน 24 ชั่วโมง โดยสถาบันนิติวัชร์ ได้สำรวจความคิดเห็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กว่า 1,000 ราย โดยส่วนใหญ่เห็นว่าสามารถดำเนินการได้ โดยเฉพาะในส่วนของการที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน การติดตามในรูปแบบ Online และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานคดี เป็นต้น

วิทยากรได้กล่าวถึงงานวิจัยของสำนักงานอัยการสูงสุดที่กำลังดำเนินการอยู่ และได้มีการนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ การดำเนินการสำรวจความคิดเห็นและความพร้อมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในรูปแบบ Online การติดตามคดี และเส้นทางของสำนวนในระบบ Online และการศึกษาประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ในส่วนของสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นต้น

วิทยากรเห็นว่า ปัญหาของการผลักดันงานวิจัยในกระบวนการยุติธรรมไปสู่การปฏิบัติเกิดจาก ผู้ปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรม มักจะมองว่างานวิจัยในกระบวนการยุติธรรมเป็นเรื่องไกลตัว ข้อเสนอไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เป็นข้อเสนอเชิงอุดมคติ เช่น มาตรฐานสากล หรือตัวอย่างที่ดีของประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งผู้ปฏิบัติงานจริงมองว่าไม่สามารถนำไปใช้ได้กับประเทศไทย หรือผู้ปฏิบัติไม่กล้าที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหามาตามข้อเสนอของงานวิจัย ถ้าผู้บริหารไม่สั่ง นอกจากนี้ งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงองค์กร เพื่อแก้ไขปัญหา ในหน่วยงาน ไม่ใช่งานวิจัยเชิงโครงสร้างที่พูดถึงกระบวนการยุติธรรมทั้งกระบวนการ หรือหากมีงานวิจัยที่กล่าวถึงภาพรวม หรือจำเป็นต้องมีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน เพื่อผลักดันสู่การปฏิบัติ หลายหน่วยงานจะไม่ยอมรับ เนื่องจากเห็นว่ากระทบกับอำนาจขององค์กร เช่น เรื่องการชะลอฟ้อง การไกล่เกลี่ย ทั้งนี้ วิทยากร มีความเห็นว่า งานวิจัยในกระบวนการยุติธรรมที่ได้รับการผลักดันไปสู่การปฏิบัติ ส่วนใหญ่ เกิดจากข้อมูลจริง และปัญหา เช่นคดีใหญ่มากกว่างานวิจัย เมื่อเกิดปัญหาขึ้น จึงจะดำเนินการแก้ไขปัญหามาตามข้อเสนอ เช่น จัดทำ หรือ แก้ไขกฎหมาย โดยนำงานวิจัยมาสนับสนุน

วิทยากร : นายธีรศักดิ์ เจริญจิตร

เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม

วิทยากรได้นำเสนอเกี่ยวกับนโยบายของสำนักงานศาลในการทำงานวิจัยด้านกฎหมาย ซึ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ โดยมีการจัดตั้งสถาบันวิจัยระพีพัฒนศักดิ์ เพื่อส่งเสริมการพัฒนางานวิจัย เช่น มีการเปิดรับโครงการวิจัย เพื่อให้การสนับสนุนทุนวิจัยแก่บุคลากรของหน่วยงานเป็นประจำทุกปี มีงานวิจัยที่สถาบันให้การสนับสนุน และดำเนินการร่วมกับสถาบันการศึกษาประมาณปีละ 24 – 50 เรื่อง โดยส่วนใหญ่ ศาลใช้ข้อมูลจากงานวิจัยในการตีความกฎหมายและขยายบทบัญญัติของกฎหมาย

วิทยากรได้กล่าวถึงงานวิจัยของสำนักงานศาลยุติธรรม ที่มีการดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วและได้นำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพการปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งพัฒนาไปสู่ระบบ/แบบประเมินความเสี่ยงของศาลยุติธรรม และโครงการกระบวนการยุติธรรมที่ออกแบบได้ (Justice by Design) ซึ่งอยู่ระหว่างศาลยุติธรรมพิจารณา นำไปดำเนินการต่อยอดในส่วนที่ไม่ขัดกับกฎหมาย

วิทยาการได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนางานวิจัยในกระบวนการยุติธรรมให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ โดยควรเป็นงานวิจัยที่มีคุณสมบัติดังนี้

วิทยาการ : ดร. ชัตติยา รัตนดิลก ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม

วิทยาการได้กล่าวถึงบทบาทของสำนักงานกิจการยุติธรรม ซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินงานตาม พ.ร.บ. กพยช. ในการบริหารงานยุติธรรมได้แก่การบริหารจัดการการอำนวยความยุติธรรม การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม การคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชน การบังคับใช้กฎหมาย และการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงการพัฒนากิจการดำเนินงานต่าง ๆ เหล่านี้ โดยดำเนินการศึกษา วิจัย เพื่อค้นคว้าหาสาเหตุที่มาของปัญหา และวิธีการเพื่อที่จะอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนได้ดียิ่งขึ้น โดยได้ยกตัวอย่างผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ที่มีการใช้งานวิจัยเพื่อสนับสนุนการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย วิธีการดำเนินงาน รวมทั้งการเสนอกฎหมายใหม่เพื่ออำนวยความยุติธรรมแก้ไขปัญหาอาชญากรรม และคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ประชาชน เช่น การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิต พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 29) พ.ศ. 2565 เพิ่มเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญา จาก 10 ปี เป็น 12 ปี ชุดโครงการวิจัยเพื่อหันเหผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม และพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดที่เกี่ยวกับเพศหรือใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565

สำหรับปัญหาการดำเนินงานวิจัยในกระบวนการยุติธรรม วิทยากรเห็นว่า ยังคงมีปัญหาเรื่อง การได้รับการสนับสนุนงบประมาณไม่เพียงพอ และการขาดหน่วยประสานงานเพื่อติดตาม และจัดระบบ เพื่อบริหารจัดการงานวิจัยในกระบวนการยุติธรรม เพื่อติดตามความก้าวหน้า ลดความซ้ำซ้อน และผลักดันงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ในเชิงบูรณาการ ทั้งนี้ วิทยากรได้อธิบายถึงระบบบริหารจัดการงานวิจัยว่า หมายถึง การทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกันอย่างประสานสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด

สำหรับการกำหนดทิศทางการพัฒนางานวิจัยในกระบวนการยุติธรรมนั้น สำนักงานกิจการยุติธรรม โดย สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรมได้ดำเนินการจัดทำกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2566 - 2569 โดยได้ดำเนินการสำรวจความต้องการงานวิจัยด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และจัดทำกรอบยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด ชุดโครงการวิจัย และโครงการวิจัยย่อยต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับกรอบยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยของประเทศ โดยแต่ละหน่วยงานจะเสนอขอรับงบประมาณสนับสนุนเพื่อดำเนินโครงการวิจัย จากหน่วยงานผู้จัดสรรทุนสนับสนุนโครงการวิจัย ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) และหน่วยบริหารจัดการทุน (Programme Management Unit- PMU) ต่าง ๆ เช่น สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ซึ่งในปัจจุบัน ยังได้รับงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอและมีแนวโน้มลดลง มติคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ครั้งที่ 2/2565 เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2565 จึงเห็นชอบให้มีการจัดตั้งหน่วยบริหารจัดการทุนด้านกระบวนการยุติธรรม (PMU) เพื่อให้มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนางานวิจัยในกระบวนการยุติธรรมเพิ่มขึ้น และเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินโครงการวิจัย ตามกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2566 - 2569 โดยในขณะนี้ อยู่ระหว่างการประสานงานร่วมกับสำนักงานส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

1. ควรมีการพัฒนาแนวทาง/ช่องทางที่มีประสิทธิภาพ เพื่อบูรณาการงานวิจัยในกระบวนการยุติธรรม เช่น โดยการจัดตั้งคณะกรรมการ หรือหน่วยงานกลาง เพื่อประสาน และเอื้ออำนวยให้หน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม สามารถพัฒนาโจทย์การวิจัย โครงการวิจัย หรือชุดโครงการวิจัยขนาดใหญ่ร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมการวิจัยร่วมกัน และผลักดันการนำผลงานวิจัยที่แล้วเสร็จไปสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกัน เพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมทั้งระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ควรส่งเสริมการพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เทคโนโลยี และองค์ความรู้ ที่จำเป็น ต่อการพัฒนางานวิจัยในกระบวนการยุติธรรม เช่น ระบบการจัดเก็บ บันทึก และส่งต่อข้อมูล ฐานข้อมูลสถิติ ผลการศึกษาวิจัย ตัวแบบ (Model) และตัวอย่างที่ดี (Best Practices) ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อลด ความซ้ำซ้อนในการใช้จ่ายงบประมาณ ลดขั้นตอนในการให้ข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่ของประชาชน และเพิ่มประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

3. ควรมีการจัดตั้งหน่วยบริหารจัดการทุนวิจัยในกระบวนการยุติธรรม (Programme Management Unit - PMU) เพื่อส่งเสริมให้มีการกำหนดโจทย์การวิจัยในระดับองค์กรรวมด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ การจัดสรรนโยบายเพื่อสนับสนุนโครงการวิจัยขนาดใหญ่ และโครงการ วิจัยที่มีความต่อเนื่อง (multi – year project) ด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนการพัฒนาวัฒนธรรม โดยมีพื้นฐานจากงานวิจัยในกระบวนการยุติธรรม และการผลักดันงานวิจัยด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม ไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

สืบแห่งปัญญา

สองทศวรรษสู่ความยุติธรรมที่ยั่งยืน

วันศุกร์ที่ 9 มิถุนายน 2566

09.00 - 11.00 น.

เวทีเสวนาหัวข้อ

“ภัยคุกคามอาชญากรรม กับการรับมือของหน่วยงานภาครัฐ”

วิทยากร :

1. พลตำรวจเอก ดร.สุรเชษฐ์ หักพาล รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
 2. ดร.ปริญญ์ หอมเอนก กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ สำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ (สกมช.)
 3. ศาสตราจารย์พิเศษ วิชาญ วิชาญสรอรรถ ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
- ผู้ดำเนินรายการ : พันตำรวจโท ดร.สืบสกุล เข้มทอง ผู้อำนวยการฝ่าย MCOT Academy บมจ. อสมท

วิทยากร : ศาสตราจารย์พิเศษ วิชาญ วิชาญสรอรรถ
ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

การเปลี่ยนแปลงของอาชญากรรมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จะพบว่า Cybercrime มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องสัมพันธ์กับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนผ่าน Digital Disruption และการส่งเสริมทางธุรกิจที่มีมากขึ้น โดยที่อาชญากรรมทางเทคโนโลยี การหลอกลวง Online ที่มีมากขึ้น มีความซับซ้อน ไม่มีอาณาเขตพื้นที่ สร้างความเสียหายอย่างรวดเร็วและมหาศาล ซึ่งความเสียหายทั่วโลกมีตัวเลขระดับหมื่นล้าน กระบวนการทำงานมีลักษณะเป็นเป็นองค์กรอาชญากรรม ทำงานเป็นระบบ แตกต่างจากอาชญากรที่เดินตามท้องถนน ไม่เพียงแค่หลอกลวงเงินอย่างเดียว แต่ยังมีการหลอกลวงให้รัก มีการลวงละเมิด กลุ่มเป้าหมายจะเน้นประเทศหรือรัฐที่มีความอ่อนแอในการควบคุมป้องกันปราบปรามอาชญากรรม มีกลยุทธ์ในการหลอกลวงเหยื่อที่สำคัญคือใช้หลักจิตวิทยาหลอกลวงเหยื่อที่มีความโลภหรือมีความอ่อนแอทางจิตใจ ปัจจุบันมีการสร้างโปรแกรมหลอกลวงส่งลิงค์ไปยังอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ให้เหยื่อกดลิงค์ต่างๆ ซึ่งป้องกันได้ยาก

ผลกระทบและความเสียหายที่สำคัญ คือเงินที่หลอกลวงมาเป็นเงินดิจิทัลที่มีการโยกย้ายบัญชีอย่างรวดเร็วและเข้าสู่ระบบคริปโตเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) ไปยังต่างประเทศ ซึ่งนำมาคืนเหยื่อหรือผู้เสียหายได้ยาก ดังนั้น เป้าหมายในการรับมือของหน่วยงานภาครัฐที่สำคัญ ควรจะเป็นการลดความเสียหายให้กับประชาชน และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชน มีกระบวนการสื่อสารกับภาคประชาชน ที่รวดเร็วให้ประชาชนตระหนักรู้ ซึ่งมาตรการของประเทศไทย กระทรวงดิจิทัลฯ ก็ได้สร้างความร่วมมือกับธนาคาร สถาบันการเงิน พัฒนาแอปพลิเคชันที่มีการแจ้งเตือน แต่ปัญหาที่พบคือ เมื่อมีการแจ้งเตือนบ่อยๆ ประชาชนก็จะไม่ยอมรับรู้ ไม่อยากอ่าน จึงมีการประสานการทำงานกับศูนย์ต่อต้าน Fake News เพื่อให้ช่วยประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงประชาชนรวดเร็ว และมีการออกพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 เพื่อให้ธนาคารหรือสถาบันการเงินสามารถอายัดเงินในบัญชี หรือบัญชีม้าได้ทันที ซึ่งช่วยลดความเสียหายทางการเงินได้มากขึ้น

ในส่วนของการรับมือ หากมุ่งเน้นการดำเนินคดีเป็นหลัก ก็จะเป็นจุดอ่อน เนื่องจากภัยคุกคามเกิดขึ้นทั่วโลก และมีช่องว่างในเรื่องของกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น การจับกุมหรือการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ดังนั้นจึงควรแสวงหาความร่วมมือกับนานาชาติ ทั้งในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งขณะนี้ก็เป็น Agenda ในทุกเวทีระดับประเทศและนานาชาติ หากประเทศใดอ่อนแอก็จะเปรียบเสมือนแหล่งเพาะเชื้อที่ทำให้เกิดโรคหรือภัยคุกคาม นอกจากนี้ การพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อนำมาสังเกตความเคลื่อนไหวที่ผิดปกติทางการเงินในบัญชีของทุกธนาคาร หรือบัญชีม้า และมีการแจ้งเตือน/อายัดก่อนที่จะมีการโอนหรือเคลื่อนย้ายเงินดิจิทัลได้อย่างรวดเร็ว ก็จะช่วยป้องกันและลดความเสียหายได้มาก รวมถึงมีข้อมูลสำหรับนำไปใช้ในการป้องกันและปราบปรามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เนื่องจากจำนวนเงินมีมูลค่ามหาศาล อาชญากรจึงมีการให้สินบนกับเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้เกิดปัญหาการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐ ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งจะต้องดำเนินการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)

วิทยากร : ดร.ปริญญญา หอมอนเก กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
สำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัย
ไซเบอร์แห่งชาติ

ปัจจุบันสภาพปัญหาภัยคุกคามอาชญากรรมมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในปีที่ผ่านมาพบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นหลายเท่า ความเสียหายต่อปีนับเป็นจำนวนหลายหมื่นล้านบาท โดยในช่วงระหว่างเดือนมีนาคม 2565 - มีนาคม 2566 มูลค่าความเสียหายโดยประมาณเกือบสามหมื่นล้านบาท คิดเป็นเจ็ดสิบล้านบาทต่อวัน มีผู้มาแจ้งความ 500-600 รายต่อวัน ซึ่งรูปแบบการหลอกลวง 5 อันดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1) การหลอกให้ซื้อสินค้าที่ไม่ตรงตามประกาศขาย (ไม่ตรงปก) อันดับที่ 2) การหลอกให้ทำงานออนไลน์ เช่น เว็บพนัน อันดับที่ 3) การหลอกให้กู้เงิน อันดับที่ 4) แก๊งค์คอลเซ็นเตอร์ (ส่วนใหญ่เหยื่อจะใช้ระบบ Android) อันดับที่ 5) การหลอกให้ลงทุน เช่น Forex 3D โดยทั้งหมดมีสาเหตุมาจาก Cyber Attack มาจาก ความโลภ ความกลัว โดยอาชญากรใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหลอกล่อกับความคิดและพฤติกรรมของคน การออกแบบกระบวนการหลอกลวงเป็นการดำเนินการจากหลักจิตวิทยาโดยออกแบบเพื่อให้เหยื่อเกิดความกลัว ความโลภ และหลงเชื่อ จนกระทั่งนำไปสู่การดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้แล้ว (เชือกคลิกโดน) สำหรับความเสี่ยงด้านดิจิทัลที่พึงระวังประกอบด้วย 7 ข้อ ดังนี้

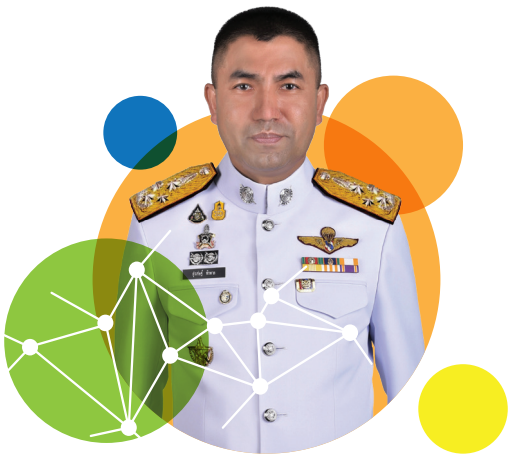

1. Technology Risk
2. Data Privacy and Data Leaks Risk
3. Workforce Risk
4. Cyber Security and Resiliency Risk
5. Third-party and Cloud Risk
6. Compliance Risk
7. Automation Risk

หากจะกล่าวถึงความพร้อมในการรับมือกับปัญหาภัยคุกคามอาชญากรรมของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน ประเทศไทยมีความพร้อมมากขึ้น โดยปัจจุบันมีพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 ซึ่งสร้างความตื่นตัวให้กับภาครัฐ ได้พอสมควร แต่ยังคงพบข้อจำกัดในด้านการบังคับใช้ในหลายหน่วยงาน ดังนั้น จึงต้องมีการบังคับใช้

ตกเดือน ลงโทษทันที นอกจากการบังคับใช้กฎหมายทั้ง 2 ฉบับ แล้ว ปัจจุบันได้มีการสร้างการรับรู้ (awareness) ด้านภัยคุกคามอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้นทั้งระดับเจ้าหน้าที่ภาครัฐระดับปฏิบัติการและระดับผู้บริหาร ซึ่งการป้องกันต้องให้ความรู้คนในชาติ ส่วนการปราบปรามต้องมีความร่วมมือระหว่างประเทศ นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐควรต้องสร้างมุมมองของการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้เป็นเรื่องของการลงทุนเพื่อปกป้องชื่อเสียง สร้างความเชื่อมั่นขององค์กร หากถามถึงเรื่องความมั่นคงปลอดภัยยังไม่มีประเทศไหน มีความมั่นคงปลอดภัยร้อยเปอร์เซ็นต์ ปัจจุบันอาจต้องเปลี่ยนคำถามที่เคยถามกันว่า เรามีความมั่นคงปลอดภัยแค่ไหน (Are we Secure?) มาถามว่าเราพร้อมแค่ไหน (Are we ready?) การรับมือกับภัยคุกคามอาชญากรรมในปัจจุบัน ไม่ใช่ if แต่คือ when หมายถึง เมื่อเกิดเหตุขึ้นต้องพร้อมรับมือตลอดเวลา และอาจต้องยกระดับความเท่าเทียมกันทางดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นการสร้างการรับรู้กับประชาชน รวมทั้งต้องมีการบูรณาการทุกภาคส่วนทั้งประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคธุรกิจ

ข้อเสนอแนะที่สำคัญสำหรับประชาชนเพื่อพร้อมรับมือภัยคุกคามอาชญากรรม คือ AI มีความก้าวหน้ามากขึ้นเรื่อยๆ และได้เข้ามาอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้คน หาก AI เหล่านั้นแฝงมาด้วยผลประโยชน์ก็จะชักจูงนำพาให้คนดำเนินชีวิตไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร ดังนั้นมนุษย์ทุกคนควรจะต้อง “มีสติ และแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา” เพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อ AI ที่ถูกใช้ในด้านมืดดังกล่าว

วิทยากร : พล.ต.อ.สุรเชษฐ์ หักพาล
รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

อาชญากรรมทางเทคโนโลยี (Cybercrime) กลายเป็นอาชญากรรมพื้นฐานที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่น การหลอกซื้อสินค้าออนไลน์ หลอกลงให้ทำงานออนไลน์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาชญากรรมข้ามชาติและอาชญากรรมข้ามชาติในปัจจุบันไม่ได้แยกส่วนแบบในอดีต ที่แยกกันออกไปเป็นแขนง เช่น การค้ามนุษย์ การหลอกลงเงิน การเปิดบัญชีม้า และอื่นๆ แต่เป็นอาชญากรรมแบบผสมผสาน (Hybrid Scam) เช่น หลอกคนมาทำมาทำงาน call center หากคนที่ถูกหลอกไม่สามารถทำได้ ก็จะขายเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์หรือขายอวัยวะ สำหรับรูปแบบการหลอกลงเงินเหมือนไม่ต่างจากอดีต เหยื่อยังคงเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ที่ไม่มีความรู้ ด้านเทคโนโลยี แต่สิ่งที่แตกต่างหรือซับซ้อนมากขึ้นก็คือ การยักยอกถ่ายเทเงินที่หลอกลงมาผ่านระบบสกุลเงินดิจิทัล ซึ่งปัจจุบันการติดตามเพื่อนำมาคืนผู้เสียหายทำได้ยากขึ้น และมีการรวมกลุ่มกันเป็นองค์กรอาชญากรรมหรือมีเครือข่ายอาชญากรรมเชื่อมโยงระหว่างประเทศ และจากการพัฒนาทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะ “คอมพิวเตอร์” อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้อาชญากรรมทางเทคโนโลยี (Cybercrime) รูปแบบใหม่เกิดขึ้นมากมาย อาชญากรไม่ใช่ผู้ที่ขาดโอกาส ในการศึกษาหรือด้อยโอกาสทางสังคมอีกต่อไป

โดยในปัจจุบันพบว่าอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (Cybercrime) หรืออาชญากรรมบนโลกออนไลน์ มีลักษณะมองไม่เห็น เห็นแต่ไม่รู้ เจ้าหน้าที่ทำได้เพียงเตือนภัย/ตามจับกุม ผู้ต้องหาไม่ได้อยู่ที่เกิดเหตุ กระทบได้ ในวงกว้าง ติดตามตัวผู้ต้องหาและพิสูจน์การกระทำผิดได้ยาก ซึ่งอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ที่ประชาชนแจ้งความ มากที่สุด ได้แก่

1. หลอกหลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการ (ไม่เป็นขบวนการ)
2. หลอกให้โอนเงินเพื่อทำงาน
3. หลอกให้กู้เงินสำหรับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดความเสียหายมากที่สุด
4. หลอกให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์
5. หลอกให้โอนเงินเพื่อทำงาน
6. ช่มชู้ทางโทรศัพท์ (Call Center)

แนวทางการจัดการปัญหาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (Cybercrime) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการรับแจ้งความออนไลน์ ให้ประชาชนเข้าถึงได้ ปัจจุบันหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ กองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี แต่ไม่มีกองบังคับการ หรือหน่วยงานที่รับแจ้งความ ในส่วนภูมิภาค ทำให้ประชาชนต้องเดินทางเข้ามาแจ้งความในส่วนกลาง ซึ่งทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีความพยายามแก้ไขปัญหานี้ ด้วยการปรับโครงสร้างองค์กรในส่วนต่างๆ และวางแผนให้มีหน่วยงานในส่วนภูมิภาค เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้สะดวกมากขึ้น ในส่วนของการดำเนินการปราบปรามที่ผ่านมา จะมีการจับกุมผู้ที่เปิดบัญชีม้า แต่เมื่อจับได้ก็มีการเปิดบัญชีม้าอื่นอีก ปัจจุบันจะเป็นการดำเนินการระหว่างประเทศด้วยวิธีการตรวจสอบเส้นทางการเงิน และยึดทรัพย์ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งอาจจะไม่สามารถยึดทรัพย์คืนได้ทั้งหมด แต่สิ่งสำคัญคือการคืนทรัพย์สินให้กับประชาชนโดยเร็วที่สุด

ทั้งนี้อาชญากรรม Cybercrime ที่เกิดขึ้น ที่นำไปสู่อาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญและก่อให้เกิดผลกระทบต่อคนไทยคือกระบวนการ Call Center ที่หลอกหลวงทรัพย์สินของเหยื่อ อาชญากรสำคัญเป็นชาวจีนได้หวั่นประเทศเป้าหมายในการเปิดสำนักงานหรือหลบหนีจะเป็นประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญาระหว่างประเทศ การดำเนินการสืบสวนจับกุมอาชญากรรมข้ามชาติ ต้องอาศัยความร่วมมือแบบไม่เป็นทางการกับต่างประเทศ ตัวอย่างความร่วมมือที่ผ่านมาคือ การสืบสวนจับกุมผู้ต้องหาที่ประเทศคูโบ ซึ่งผู้ต้องหาส่วนใหญ่เป็นคนจีน และพบคนไทยไปทำงานร่วมกับแก๊งค์ Call Center ด้วย เนื่องจากได้รับค่าตอบแทนสูงเป็นจำนวนหลักล้านต่อปี การทำงานและการพักอาศัยจะอยู่ภายในอาคารเดียวกันโดยไม่ได้ออกมาภายนอก ผู้ต้องหากลุ่มนี้จะถูกแจ้งข้อหาร่วมกันกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 อย่างไรก็ตามปัจจุบันการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี มีความยากลำบากมากขึ้น เนื่องจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบตลอดเวลา และมีการให้สินบนเจ้าหน้าที่รัฐ ยกตัวอย่างในประเทศกัมพูชา ช่วงการระบาดของโควิด-19 มีผู้ต้องหาชาวจีนเช่าโรงแรมในราคาสูงเปิดเป็นบริษัท Call Center และมีการว่าจ้างชาวไทย จำนวน 2 พันกว่าคนทำงาน Call Center ในครั้งนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจไทยมีการสืบสวนมาเป็นอย่างดีแล้วและความตั้งใจจะเข้าไปจับกุม และนำคนไทยกลับบ้าน แต่ไม่สามารถเข้าไปพื้นที่เป้าหมายภายในอาคารได้ เนื่องจากการให้สินบนเจ้าหน้าที่รัฐของประเทศกัมพูชา เจ้าหน้าที่รัฐของประเทศกัมพูชาจึงไม่ให้ความร่วมมือ ต้องอาศัย NGOs และสื่อมวลชน จึงสามารถนำคนไทยกลับประเทศได้สำเร็จ

นอกจากนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ดำเนินการร่วมมือกับนานาทั้งหมดประเทศ 7 ประเทศในการเข้าปฏิบัติการปราบปรามจับกุมองค์กร Call Center ภายนอกประเทศที่ทำการหลอกลวงคนไทย ประกอบด้วย กัมพูชา มาเลเซีย จีน ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน เวียดนาม และสหรัฐอเมริกาเบลีซ ซึ่งผลการจับกุม 10 ครั้ง สามารถจับกุม ชาวไต้หวัน 44 คน ไทย 113 คน มาเลเซีย 2 คน กัมพูชา 5 คน ไนจีเรีย 10 คน รวมจับกุมดำเนินคดี 174 คน ขยายผลการดำเนินคดี 675 หมายถึง จับกุมแล้ว 554 ราย จากการเกิด Cybercrime ทำให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานตำรวจต่างชาติ โดยมีเป้าหมาย “One team One World ตำรวจทั่วโลกต้องเป็นทีมเดียวกันในการจับคนร้าย” ทั้งนี้ กระบวนการสืบสวนสอบสวน และจับกุมเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมแต่จะทำให้สำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนหน่วยงานภายในประเทศ เช่น สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) และค่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ทั้งเอกชนและภาครัฐของไทย ธนาคาร ผู้เชี่ยวชาญ ด้าน IT ในการตัดสัญญาณโทรศัพท์ การตรวจสอบเส้นทางการเงิน การอายัดบัญชีที่ผิดปกติ และการจัดทำระบบแจ้งเตือนประชาชนให้ตระหนักรู้เกี่ยวกับอาชญากรรม Call Center ตลอดจนความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการจับกุมและยึดทรัพย์ ซึ่งทั้งหมดนี้จะต้องทำควบคู่ไปพร้อม ๆ กัน จึงจะสามารถขจัดภัยอาชญากรรม ทางเทคโนโลยีไม่ให้เกิดเหตุได้อีกต่อไป

การเตรียมความพร้อมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- ปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ขยายไปยังส่วนภูมิภาคและเพิ่มอัตรากำลังด้านเทคโนโลยี พัฒนาระบบการรับแจ้งความออนไลน์
- ร่วมมือกับทุกภาคส่วน สร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชน
- บังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาด และนำตัวผู้ต้องหาพัฒนาการปฏิบัติงานขององค์กร
- ปรับรูปแบบระบบเทคโนโลยี เปลี่ยนจากระบบจัดซื้อไปสู่การเช่าทั้งหมด เพื่อให้มีระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยอยู่เสมอ และลดต้นทุนทางด้านการบำรุงรักษา (Maintainace)
- การเชื่อมโยงข้อมูล Big Data กับหน่วยสำคัญที่เกี่ยวข้อง เช่น กสทช. ศาล และอื่นๆ เพื่อลดการทำงานแบบ Silo สู่การทำงานแบบบูรณาการ
- สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินการของภาครัฐที่ถูกต้อง โดยหน่วยงานรัฐจะไม่มีแจ้งเตือนหมายจับจากศาล การแจ้งการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจและการแจ้งเตือนการทำธุรกรรมต่างๆ ผ่าน SMS โทรศัพท์ หรืออีเมล เป็นต้น
- ติดตั้งโปรแกรมป้องกันไวรัสที่นำเชื่อถือ และออกจากระบบทุกครั้งเมื่อเลิกใช้งาน
- ระมัดระวังการสแกน QR Code ที่ติดตั้งในที่สาธารณะ
- ตรวจสอบชื่อเว็บไซต์หรือ URL หลังการสแกน QR Code เพราะมีจกฉาซีพมกใช้ชื่อคล้ายคลึงกัน
- หลีกเลี่ยงการดาวน์โหลดแอปพลิเคชันจาก QR Code ควรดาวน์โหลดจาก Apple Store หรือ Google Play ที่มีความน่าเชื่อถือเท่านั้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

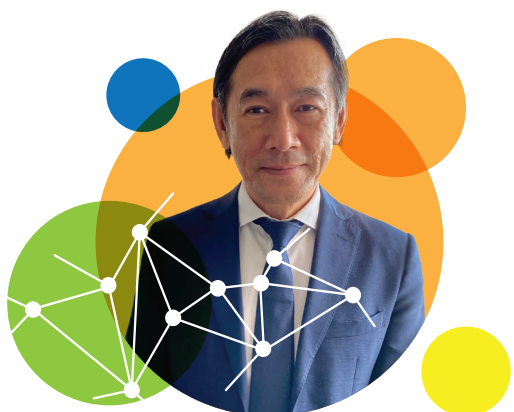
1. ให้ความสำคัญเป็นวาระของประเทศ ในการร่วมมือป้องกันจากทุกหน่วยงาน ทุกภาคส่วน และนานาชาติ
2. บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเด็ดขาด เพื่อให้อาชญากรรมลดลง
3. ปรับ Mind set ของประชาชน เพราะกระบวนการหลอกลวงจะใช้หลักจิตวิทยาหลอกลวงเหยื่อที่มีความโลภ หรือมีความอ่อนแอทางจิตใจ
4. สร้างความตระหนักรู้กับประชาชน ให้มีความรู้เท่าทันอาชญากรรมไซเบอร์ และให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับวิธีดำเนินการทำงานของภาครัฐต่างๆ
5. อาชญากรรมทางเทคโนโลยี มีความซับซ้อน ไม่มีอาณาเขตพื้นที่ สร้างความเสียหายรวดเร็วและมหาศาล เป้าหมายในการรับมือของหน่วยงานภาครัฐที่สำคัญ คือ การลดความเสียหายให้กับประชาชนให้มากที่สุด ยกระดับความพร้อมในการรับมือกับปัญหา Cybercrime อย่างต่อเนื่อง ให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันต่อสถานการณ์
6. หน่วยงานรัฐต้องวิเคราะห์การดำเนินงานที่ผ่านมา นำผลการประเมินตัวชี้วัดมาพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงาน การจัดตั้งหน่วยงานส่วนกลางอาจไม่ใช่การรับมือกับภัยคุกคามใหม่ที่มีประสิทธิภาพ แต่ควรกระจายไปส่วนภูมิภาคเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมได้มากที่สุด

11.00 - 12.00 น

การบรรยายพิเศษ หัวข้อ

“ส่องหน้าต่างโลก มาตราวัดมาตรฐานกระบวนการยุติธรรมไทย”

โดย ดร.ศรียักษ์ ผลิพัฒน์ ผู้อำนวยการภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โครงการยุติธรรมโลก
(Regional Director for Asia Pacific for World Justice Project)

วิทยากร : ดร.ศรียักษ์ ผลิพัฒน์

ผู้อำนวยการภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โครงการยุติธรรมโลก

(The World Justice Project (WJP) Rule of Law Index)

จัดทำโดยกลุ่มนักวิจัยของ The World Justice Project เป็นชุดรายงานประจำปีที่ใช้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law) ใน 140 ประเทศ (โดยประมาณ) โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจ ประสิทธิภาพ และการรับรู้ต่อหลักนิติธรรมของประชาชนมากกว่า 154,000 คนทั่วโลก รวมถึงมีการจัดทำแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานเกี่ยวข้องกับด้านกฎหมายกว่า 3,600 คน ซึ่งการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

(1) การจัดทำโพล (Polling) เป็นการสอบถามประชาชนแบบตัวต่อตัว เพื่อวัดทัศนคติและประสิทธิภาพ และ

(2) การจัดทำสอบถามแบบละเอียด (Detailed questionnaire) เป็นการสอบถามผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานเกี่ยวกับด้านกฎหมายที่ไม่ได้ทำงานในภาครัฐ เช่น อาจารย์ ทนายความ เป็นต้น

เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการให้ข้อมูล นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวชี้วัดอื่นๆ เช่น ตัวชี้วัด Governance Index ของธนาคารโลก (World Bank) หรือตัวชี้วัดจากงานวิจัยที่สำคัญอื่นๆ โดยทาง WJP จะดำเนินการเผยแพร่รายงานประจำปีในช่วงเดือนตุลาคม ผ่านทางเว็บไซต์ worldjusticeproject.org/index

กรอบในการจัดทำ Rule of Law Index ตั้งอยู่บน 4 หลักการ ได้แก่

1. การตรวจสอบ (Accountability) คือ การตรวจสอบรัฐบาล บริษัท หรือองค์กรต่างๆ กับประเด็นว่าหน่วยงานจะต้องมีความรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ภายใต้กฎหมายของประเทศนั้นๆ
2. กฎหมายที่เป็นธรรม (Just Law) คือ การมีกฎหมายที่มีความชัดเจน โปร่งใส และเป็นกฎหมายที่เคารพต่อสิทธิมนุษยชน
3. รัฐบาลที่โปร่งใส (Open Government) คือ ภาครัฐมีการเปิดเผยข้อมูลของรัฐบาลต่อสาธารณะ มีกระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่มีความโปร่งใส
4. กระบวนการยุติธรรมที่เข้าถึงได้และเป็นกลาง (Accessible and Impartial Justice) คือ การมีกระบวนการยุติธรรมที่เข้าถึงได้โดยง่ายและเป็นกลาง และการบริหารกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนเข้าถึงได้

เกณฑ์การวัด WJP Rule of Law Index ประกอบด้วย 8 ปัจจัยหลัก 44 ปัจจัยย่อย โดย 8 ปัจจัยหลักประกอบด้วย

1. การจำกัดอำนาจของรัฐบาล (Constraints on Government Powers)
2. การปราศจากการคอร์รัปชัน (Absence of Corruption)
3. รัฐบาลที่โปร่งใส (Open Government)
4. สิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights)
5. ระเบียบและความมั่นคง (Order and Security)
6. การบังคับใช้กฎหมาย (Regulatory Enforcement)
7. กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (Civil Justice)
8. กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice)

หน่วยงานที่ใช้ข้อมูล WJP Rule of Law Index ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ เช่น รัฐบาลประเทศฟิลิปปินส์ อินเดีย และเม็กซิโก เป็นต้น องค์การระหว่างประเทศและองค์กรอิสระ เช่น สหประชาชาติ (UN), สหภาพยุโรป (EU), OECD, World Bank เป็นต้น รวมถึงสื่อมวลชนและภาคธุรกิจ ทั้งนี้ WJP มีข้อสังเกตว่า สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ของไทยได้ตั้งเป้าหมายที่จะปรับปรุงค่าคะแนนตัวชี้วัด WJP ของไทยจาก 0.5 ในปัจจุบัน เป็น 0.65 ภายใน 5 ปี อย่างไรก็ตาม ทาง สศช. ยังไม่ได้มีการหารือหรือจัดตั้งคณะทำงานอย่างเป็นทางการ ในขณะที่ประเทศอินเดียซึ่งมีค่าคะแนนในปัจจุบันอยู่ที่ 0.5 เช่นเดียวกับกับไทย ก็มีแผนที่จะปรับปรุงค่าคะแนนตัวชี้วัด WJP แต่ยังไม่ได้มีการกำหนดค่าคะแนนเป้าหมายที่ชัดเจนอย่างไรก็ตามได้มีการหารือแล้ว 13 ครั้ง โดยกระทรวงยุติธรรมอินเดีย ได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน ในครั้งนี้ WJP เห็นว่า ประเทศไทยและอินเดียอาจมีการหารือเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวได้ นอกจากนี้ สหภาพยุโรป (EU) ได้ให้ทาง WJP ดำเนินการวัดความเป็นนิติรัฐ (legal state) ของประเทศสมาชิก EU ทุกประเทศ โดยให้ WJP จัดตั้งสำนักงาน ณ กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม เพื่อเก็บข้อมูล รวมถึงประเทศเม็กซิโกก็ได้ให้ทาง WJP วัดค่าคะแนนความเป็นนิติรัฐด้วยเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อวัดความแตกต่างของความเป็นนิติรัฐในแต่ละรัฐ และจะรายงานผลเป็นรายงานประจำปีประเทศ สำหรับข้อมูลรายงานตัวชี้วัด WJP นั้น สามารถใช้ในการเปรียบเทียบค่าคะแนนความเป็นนิติรัฐของทั้ง 140 ประเทศกลุ่มตัวอย่าง หรือเปรียบเทียบค่าคะแนนในแต่ละรัฐ หรือจังหวัดในประเทศนั้นๆ ซึ่งจะทำให้ทราบถึงปัญหา ข้อท้าทาย หรือประเด็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการในแต่ละพื้นที่

1. ภาพรวมดัชนีหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) ในระดับโลก

จากข้อมูลผลการวิจัย พบว่า ร้อยละ 61 จาก 140 ประเทศ มีคะแนนความเป็นนิติรัฐลดลงในช่วงระหว่างปี 2564 - 2565 ทั้งนี้ ปัจจัยหลักที่ส่งผลให้คะแนนความเป็นนิติรัฐลดลง ได้แก่ ประเด็นเรื่องการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐ ซึ่งพบว่า ร้อยละ 58 มีค่าคะแนนในประเด็นดังกล่าวลดลง โดยจีนมีค่าคะแนนความเป็นนิติรัฐต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในทุกประเด็น ยกเว้นในประเด็นเรื่องการลงโทษผู้กระทำความผิด ประเด็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ซึ่งรวมถึงการเลือกปฏิบัติ สิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการชุมนุมอย่างสันติ เป็นประเด็นที่ส่งผลให้ร้อยละ 66 ของประเทศทั่วโลก มีคะแนนความเป็นนิติรัฐลดลง และประเด็นเรื่องการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง ซึ่งพบว่า ร้อยละ 61 ของประเทศทั่วโลกมีค่าคะแนนที่ลดลง

แนวโน้มดัชนีหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) ในระดับโลก ช่วงปี 2558 - 2565

เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลในช่วงระหว่างปี 2558 - 2565 พบว่า ร้อยละ 64 ของประเทศทั่วโลก มีคะแนนความเป็นนิติรัฐลดลง ยกเว้นประเทศอินโดนีเซีย มองโกเลีย และญี่ปุ่น มีแนวโน้มค่าคะแนนที่ดีขึ้น โดยในช่วงปี 2558 - 2559 ร้อยละของประเทศที่มีค่าคะแนนดีขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 54 และร้อยละของประเทศที่มีค่าคะแนนลดลงอยู่ที่ร้อยละ 46 อย่างไรก็ตาม ค่าคะแนนตั้งแต่ปี 2559 เป็นต้นมา มีแนวโน้มที่ถดถอยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี 2563 ซึ่งมีการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 พบว่า มีค่าคะแนนลดลงเนื่องด้วยมีการใช้มาตรการฉุกเฉินในการบริหารประเทศ ซึ่งทำให้เกิดการใช้อำนาจในการบริหารที่เพิ่มมากขึ้นทั้งในทางที่ชอบและไม่ชอบด้วยกฎหมาย

2. ภาพรวมดัชนีหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) ในระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

ค่าคะแนนของกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกค่อนข้างมีความหลากหลาย โดยมี 6 ประเทศ ที่มีค่าคะแนนหลักนิติธรรมสูงอยู่ใน 20 อันดับแรกของโลก ได้แก่ ประเทศนิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และฮ่องกง และมี 5 ประเทศที่มีค่าคะแนนหลักนิติธรรมต่ำอยู่ใน 20 อันดับสุดท้ายของโลก ได้แก่ ประเทศบังกลาเทศ ปากีสถาน เมียนมา อัฟกานิสถาน และกัมพูชา ทำให้การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอาจเป็นไปได้ค่อนข้างยาก

ในช่วงปี 2564 - 2565 ค่าคะแนนความเป็นนิติรัฐของประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มีแนวโน้มที่ถดถอย โดยร้อยละ 71 ของประเทศกลุ่มตัวอย่างในภูมิภาคมีค่าคะแนนที่ลดลง ซึ่งประเทศจีน และเวียดนามมีค่าคะแนนความเป็นนิติรัฐที่ค่อนข้างต่ำ อย่างไรก็ตาม ในช่วงปีที่ผ่านมา จีนและเวียดนามมีค่าคะแนนที่สูงขึ้น

ปัจจัยที่ทำให้ค่าคะแนนหลักนิติธรรมในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกลดลง ได้แก่

การควบคุมการใช้อำนาจของรัฐ รวมถึงการจำกัดบทบาทขององค์กรอิสระที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบาล โดยร้อยละ 62 ของประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มีค่าคะแนนในเรื่องดังกล่าวลดลง

การคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการเลือกปฏิบัติ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การรับรองสิทธิของผู้ที่ถูกกล่าวหา สิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการแสดงออกสิทธิในการชุมนุมอย่างสันติ สิทธิในการนับถือศาสนา ส่งผลให้ร้อยละ 76 ของประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีค่าคะแนนที่ลดลง

การบริหารกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการเลือกปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง ความล่าช้าในการพิจารณาคดี และการบังคับคดี ส่งผลให้ร้อยละ 71 ของประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มีค่าคะแนนที่ลดลง ส่วนประเด็นที่มีแนวโน้มค่าคะแนนที่สูงขึ้น ได้แก่ เรื่องการต่อต้านการทุจริตในกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง และการระงับข้อพิพาททางเลือก

แนวโน้มดัชนีหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) ของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ในช่วงปี 2558 - 2565 ค่าคะแนนความเป็นนิติรัฐของประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีแนวโน้มที่ลดลง เนื่องจากการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐไม่เป็นไปตามกฎหมาย โดยมี 2 ปัจจัยที่มีค่าคะแนนสูงขึ้นในช่วงปี 2558 - 2565 คือ เรื่องการบังคับใช้กฎหมาย และการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางการแพ่ง

3. ภาพรวมดัชนีหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) ของประเทศไทย

ประเทศไทยได้คะแนนอยู่ที่ 0.50 อยู่อันดับที่ 10 ของภูมิภาค อันดับที่ 25 ของกลุ่มประเทศ ที่มีรายได้ใกล้เคียงกัน และอยู่ในอันดับที่ 80 ของโลก สำหรับประเด็นที่ยังเป็นข้อปัญหาและข้อท้าทาย สำหรับประเทศไทย ได้แก่ การควบคุมการใช้อำนาจของรัฐ การต่อต้านการคอร์รัปชัน การบังคับใช้กฎหมาย การคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยมี 4 ด้าน ที่ประเทศมีค่าคะแนนสูงกว่ามาตรฐาน ได้แก่

- (1) การคอร์รัปชันในภาคตุลาการ ซึ่งมีค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับระดับภูมิภาคและสากล
- (2) การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางการแพ่ง
- (3) การบริหารกระบวนการยุติธรรมทางการแพ่ง
- (4) การบริหารกิจการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับทางอาญา ซึ่งมีการแทรกแซงค่อนข้างต่ำ

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าในประเด็นการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางการแพ่งของไทย มีค่าคะแนนที่ดีกว่าในด้านอาญา โดยมีรายละเอียดในแต่ละปัจจัย (Factor) ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 การจำกัดอำนาจของรัฐบาล (Constraints on Government Powers)

โดยมีปัจจัยย่อยที่ส่งผลต่อค่าคะแนน อาทิ ปัจจัยย่อยที่ 1.3 การตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบาล โดยผู้ตรวจสอบและองค์กรอิสระต่างๆ มีค่าคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลกและระดับภูมิภาคค่อนข้างมาก เนื่องจากรัฐบาลมีการแต่งตั้งหรือสรรหาบุคลากรอย่างไม่โปร่งใส ทำให้การตรวจสอบการใช้อำนาจ ของรัฐบาลเป็นไปได้ค่อนข้างยาก ปัจจัยย่อยที่ 1.4 การลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ มีค่าคะแนนค่อนข้างต่ำ เนื่องด้วยมีการใช้ระบบอุปถัมภ์ในการทำงาน ปัจจัยย่อยที่ 1.5 การทำการตรวจสอบภาครัฐโดยองค์กรอิสระ (NGO) ของไทย มีคะแนนค่อนข้างต่ำ เนื่องจากองค์กรหรือภาคประชาสังคมที่ทำหน้าที่ตรวจสอบยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ และปัจจัยย่อยที่ 1.6 การถ่ายโอนอำนาจที่เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งไทยมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลกและระดับภูมิภาคอยู่ค่อนข้างมาก เนื่องจากมีประเด็นเรื่องการทำรัฐประหาร ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมากต่อการเสริมสร้างสังคมให้มีความเป็นนิติรัฐ

ปัจจัยที่ 2 การปราศจากการคอร์รัปชัน (Absence of Corruption)

ประเทศไทยประสบปัญหาการคอร์รัปชันค่อนข้างมากในฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ รวมถึงปัญหาการคอร์รัปชันของฝ่ายตำรวจและทหาร ซึ่งควรมีการปฏิรูปกฎหมายเพื่อลดช่องโหว่ในการทุจริตอย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีปัญหาการคอร์รัปชันในฝ่ายตุลาการค่อนข้างน้อย ซึ่งถือเป็นหนึ่งในประเด็นที่ไทยดำเนินการได้ดี

ปัจจัยที่ 3 รัฐบาลที่โปร่งใส (Open Government)

การเผยแพร่กฎหมายและข้อมูลการดำเนินงานของภาครัฐยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลก และระดับภูมิภาค โดยค่าคะแนนในประเด็นด้านสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของไทยยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐานของโลกและภูมิภาค อย่างไรก็ดี ไทยมีแนวโน้มในการดำเนินดังกล่าวที่ดีขึ้น โดยกรุงเทพมหานครได้มีการเปิดเผยข้อมูลการบริหารงบประมาณ ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของภาครัฐ ในส่วนของประเด็นการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมยังคงมีค่าคะแนนอยู่ในระดับที่ต่ำ ขณะเดียวกันในส่วนของการรับเรื่องร้องเรียนยังคงมีปัญหาอยู่ค่อนข้างมาก

ปัจจัยที่ 4 สิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights)

ประเทศไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับการปกป้องและคุ้มครองสิทธิของประชาชน โดยเฉพาะในเรื่องของการเลือกปฏิบัติซึ่งถือเป็นหลักการพื้นฐานในการเคารพสิทธิมนุษยชน รวมถึงสิทธิในชีวิตและความปลอดภัยของบุคคล ซึ่งประเทศไทยมีการฉ้อโกงมากมาย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมีการผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังมีประเด็นในเรื่องของสิทธิการชุมนุมหรือประท้วงอย่างสันติ

ปัจจัยที่ 5 ระเบียบและความมั่นคง (Order and Security)

ด้านการรักษาความมั่นคงและการรักษากฎกติกาหรือการให้ความคุ้มครองทางอาญาของไทยลดลงมา 1 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2558 โดยรวมค่าคะแนนอยู่ในระดับกลางระหว่างค่าเฉลี่ยของโลก และค่าเฉลี่ยในระดับภูมิภาค

ปัจจัยที่ 6 การบังคับใช้กฎหมาย (Regulatory Enforcement)

ค่าคะแนนด้านการบังคับใช้กฎหมายของไทยนั้นถดถอยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานรัฐบาล และการแทรกแซงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่โดยรัฐบาลในทางที่มีขอบมีค่าคะแนนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในระดับโลกและระดับภูมิภาคค่อนข้างมาก โดยประเด็นที่ถือเป็นประเด็นสำคัญเร่งด่วนที่ประเทศไทยควรดำเนินการ คือ เรื่องการออกแบบกระบวนการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างโปร่งใส และชัดเจน

ปัจจัยที่ 7 กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (Civil Justice)

การบริหารกระบวนการทางแพ่งของไทยยังคงมีความล่าช้า ในส่วนของการบังคับใช้ภายหลังจากศาลมีการพิพากษาตัดสินแล้วก็ยังคงอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของระดับภูมิภาคและระดับโลก ในขณะที่ทั่วโลกให้ความสำคัญในการระงับข้อพิพาทก่อนถึงชั้นศาล ค่าคะแนนเกี่ยวกับด้านดังกล่าวของประเทศไทยยังคงอยู่ในระดับที่ต่ำ ทั้งนี้ ประเด็นที่ไทยควรให้ความสำคัญ คือ การแก้ไขปัญหาความล่าช้าของกระบวนการในชั้นศาล การบังคับคดี และการระงับข้อพิพาททางเลือก นอกจากนี้ ประเด็นเรื่องการบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เรื่องระบบการสืบสวนสอบสวนก็ยังคงอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ามาตรฐานในระดับภูมิภาค และระดับโลก

ปัจจัยที่ 8 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice)

กระบวนการพิจารณาคดีของไทยยังคงมีความล่าช้า รวมถึงการลดอาชญากรรมของหน่วยงาน (กรมราชทัณฑ์) และการไม่เลือกปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรม ยังมีค่าคะแนนอยู่ในระดับที่ต่ำ โดยไทยควรให้ความสำคัญในด้านการราชทัณฑ์ การพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขัง เนื่องจากค่าคะแนนในด้านดังกล่าวยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในระดับโลกและระดับภูมิภาคค่อนข้างมาก

ทั้งนี้ ในช่วงเดือนสิงหาคมจะมีการหารือเกี่ยวกับการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวอีกครั้ง ทาง WJP ยินดีที่จะดำเนินงานร่วมกับกระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เพื่อแก้ไขปรับปรุงประเด็นที่ยังเป็นข้อห่วงกังวลต่างๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

1. ควรมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ รวมถึงภาคส่วนอื่นๆ และร่วมกันจัดลำดับความสำคัญในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้คะแนนนิติรัฐ นิติธรรมในไทยสูงขึ้น
2. ควรมีการวางแผนการทำงานร่วมกันเพื่อจะได้ปรับปรุงในส่วนที่ยังเป็นข้อกังวล และรักษาข้อที่ทำได้ไว้ต่อไป
3. ควรมีการนำหลักเกณฑ์การวัด WJP Rule of Law Index มาใช้ประกอบการจัดทำแนวทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16, Regrade และแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4

สีสันแห่งปัญญา

สองทศวรรษสู่ความยุติธรรมที่ยั่งยืน

13.00 - 15.00 น

เวทีเสวนาหัวข้อ

“สร้างนิติทัศนะสู่เด็กและเยาวชน เพื่อไม่ให้ก้าวพลาดสู่กระบวนการยุติธรรม”

วิทยากร :

1. นางอภิรดี โพธิ์พร้อม อธิบดีผู้พิพากษามาตร 1
2. รองศาสตราจารย์ นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม
3. นางทิตา ณ นคร ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน
บ้านกาญจนาภิเษก

ผู้ดำเนินรายการ : นายพีรพล อนุตรโสตถิ์ ผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ อสมท

วิทยากร : นางอภิรดี โพธิ์พร้อม

อธิบดีผู้พิพากษามาตร 1

คำนิยามของคำว่า “นิติทัศนะ” ที่เราจะสร้างเพื่อไม่ให้เด็กก้าวพลาดสู่กระบวนการยุติธรรม โดยส่วนตัวไม่ขอกำหนดคำนิยาม เพราะคำนิยามบางครั้งเมื่อถูกนำมาใช้แล้วจะจำกัดความหมายในสิ่งที่ควรจะเป็น มากเกินไป ดังนั้น จึงขอเสนอในมุมมองภาพกว้างในเชิงระบบมากกว่า ซึ่งจะกล่าวถึงในลำดับถัดไป

บทบาทหน้าที่ของศาล ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกรณีที่เป็นความผิดเกี่ยวกับเด็ก ศาลที่ทำหน้าที่โดยตรงในการพิจารณาคดีเมื่อเด็กก้าวพลาดสู่กระบวนการยุติธรรมก็คือ “ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง” โดยที่ผ่านก็มีประสบการณ์และโอกาสได้ทำงานร่วมแก้ไขปัญหาในเรื่องของเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 นอกจากงานทางด้านกฎหมายแล้ว ยังรวมถึงการทำงานวิจัยที่เกี่ยวกับเด็ก ทำให้เห็นปัญหา หลายอย่างที่เป็นปัจจัยและส่งผลให้เด็กกระทำความผิด หรือต้องตกเป็นเหยื่อของผู้กระทำความผิด โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนต้องก้าวพลาดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมนั้น ส่วนหนึ่งมาจากเลี้ยงดูของครอบครัว ถ้าหากเราพิจารณาถึงพัฒนาการโดยทั่วไปของเด็กและเยาวชน การที่เด็กเติบโตมาในครอบครัวที่ดี มีความรัก ความเข้าใจ มีการเลี้ยงดูที่ดีก็จะสามารถเติบโตตั้งแต่อายุ (3-5 ปี) ก้าวเข้าสู่วัยประถม (7 ปี) มัธยมศึกษา ตอนต้น (13-15 ปี) มัธยมศึกษาตอนปลาย (16-18 ปี) สำเร็จการศึกษาในสายอาชีพ/สามัญ (19 ปี) และก็สำเร็จในสายงาน แต่งงานมีครอบครัวที่อบอุ่น มีความสุข ลูกของเขาก็จะเป็นเด็กที่มีคุณภาพ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ก็ไม่ได้เป็นจริงแบบนี้ทั้งหมด เราจะพบว่า เด็กกลุ่มหนึ่งเขาจะออกนอกเส้นทางตั้งแต่อายุ

9 ขวบ หรือ 10 ขวบ ซึ่งตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเกี่ยวกับการก้าวพลาดของเด็ก คือ เรื่องของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร แต่อย่างไรก็ตามการมีเพศสัมพันธ์ไม่ใช่เรื่องที่ผิด แต่การมีเพศสัมพันธ์ที่เร็วเกินไป อาจก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาให้ต้องแก้ไขจากตัวเลขสถิติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 พบว่า เด็กและเยาวชนกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ 26 ราย/วัน เนื่องจากการถูกข่มขืนเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี การกระทำความผิดของเด็กดังกล่าวส่งผลต่อการเกิดปัญหาพ่อแม่วิยไส ซึ่งมีสถิติสูงกว่า 120,000 คน โดยแบ่งเป็น เด็กอายุ 10-14 ปี กว่า 3,700 คน และเด็กอายุ 15-19 ปี กว่า 128,000 คน ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การมีเพศสัมพันธ์ของเด็ก (อายุเฉลี่ย) เพศชาย อายุ 15 ปี และเพศหญิง อายุ 16 ปี นอกจากนี้ยังค้นพบว่า เด็กมีพฤติกรรมเริ่มดื่มสุรา/สูบบุหรี่ อายุ 15 ปี และต่อมาข้อมูลในปี พ.ศ.2563 ผลปรากฏว่า สถิติการเกิดปัญหาคุณแม่วัยใส่นั้นมีจำนวนที่ลดลง คงเหลือ 56,000 คน คิดเป็นเด็กอายุ 10-14 จำนวน 1,783 คน แต่ในทางตรงกันข้าม อายุของเด็กที่มีเพศสัมพันธ์กลับมีตัวเลขอายุที่น้อยลง โดยอายุต่ำสุดของเพศชาย อายุ 9 ปี และเพศหญิง อายุ 10 ปี ถือเป็นตัวเลขที่น่าเป็นห่วง และสะท้อนให้เห็นว่าเด็กมีการพัฒนาการด้านการมีเพศสัมพันธ์ที่เร็วขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆ ที่ตามมาในสังคม นอกเหนือจากปัญหาของตัวเด็กเอง ในส่วนการพิจารณาดีของศาลเกี่ยวกับเด็กที่กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ พบว่า การตกเป็นเหยื่อในคดีเพศนั้น สามารถเป็นได้ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ไม่ใช่เพศใดเพศหนึ่งต้องตกเป็นฝ่ายซึ่งถูกกระทำ

ดังนั้น ถ้าหากย้อนคิดสภาพการณ์ของการเกิดปัญหาในสังคมปัจจุบัน จากประสบการณ์ การทำงาน และงานวิจัยที่ได้ศึกษาค้นคว้าในช่วงที่ผ่านมา ก็อาจจะกล่าวได้ว่า สาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนั้น สามารถแยกเป็น 2 ปัจจัยหลัก คือ

1. ปัจจัยที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กและเยาวชน ซึ่งมีผลโดยตรงมาจากพันธุกรรม เด็กไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เช่น สติปัญญา/จิตใจ ทำให้เด็กมีความผิดปกติทางด้านสติปัญญา ปัญญาอ่อน จิตใจบกพร่องหรือมีความรู้สึกทางเพศที่ผิดปกติ และส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะความผิดปกติทางด้านร่างกายและโรค เช่น ความพิการ โรคที่ได้รับการถ่ายทอดจากบิดา มารดา (เอ็ดส์ กามโรค พิษสุราเรื้อรัง) ปัจจัยเหล่านี้ มีแนวโน้มที่จะทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดได้ง่าย เนื่องจากอาจเป็นปมด้อยสำหรับตัวเด็กเอง มีพฤติกรรมก้าวร้าว หรือพฤติกรรมต่อต้านสังคม เป็นต้น ซึ่งเด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้นอกจากครอบครัวที่จะต้องเอาใจใส่ดูแลแล้วส่วนหนึ่งอาจต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐในการเข้ามามีบทบาทให้การช่วยเหลือและป้องกัน ไม่ให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด เช่น หน่วยงานสาธารณสุข หน่วยงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น

2) ปัจจัยจากสภาพแวดล้อมและสภาพสังคม แยกพิจารณาในแต่ละประเด็น ได้ดังนี้

- **ครอบครัว** ความบกพร่องของครอบครัว การขาดความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ทำให้เด็ก ขาดความอบอุ่นและขาดความเอาใจใส่ รวมถึงปัญหาบ้านแตก ภายในบ้านไม่มีความสุข เกิดการเลิกร้างทั้งไป ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อตัวเด็กทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เกรง มองโลกในแง่ร้าย มั่วสุมยาเสพติด และกระทำความผิดรุนแรงขึ้นได้

- **สถานศึกษา** ความพร้อมของสถานศึกษาในการดูแลให้การศึกษาเด็กและเยาวชนไม่ให้ตกเป็นผู้กระทำความผิด หรือต้องตกเป็นเหยื่อ ดังนั้น ถ้าโรงเรียนมีความบกพร่อง ไม่สามารถทำหน้าที่ดูแลเด็กและเยาวชนได้ ก็จะทำให้เด็กและเยาวชนหลุดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้

จากประสบการณ์ในการศึกษาดูงานต่างประเทศ (ประเทศสหรัฐอเมริกา) และเป็นการบรรยายของผู้พิพากษา มีประเด็นข้อสังเกตที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ได้กล่าวว่า “สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่ถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อโอบอุ้มเด็กไม่ให้หลุดรอดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นหนึ่งในเป้าหมายของสถานศึกษา และสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่อย่างนั้น” สำหรับประเทศไทยนั้น จะพบว่า เรามีตัวชี้วัดของหน่วยงานการศึกษา เช่น โรงเรียนสีขาว ถ้าเด็กกระทำความผิด เด็กก็ต้องออกจากโรงเรียนไป ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นทางตรงกันข้าม สะท้อนให้เห็นว่าเรา จะปกป้องเด็กและเยาวชนได้อย่างไร ในเมื่อมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ยังไม่ตรงกับบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา และยังส่งผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ของครูที่ต้องยึดนโยบายของรัฐเป็นหลักในการทำงาน ทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่ที่จะมาปกป้องเด็กและเยาวชนเหล่านี้เพื่อไม่ให้มาถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเต็มที่

- **เพื่อน** การคบเพื่อนแล้วชักนำไปในทางที่ผิด ก็จะทำให้เด็กก้าวพลาด เพราะเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กและเยาวชน การมีเพื่อนเกรงก็จะชักนำเด็กดีให้ประพฤติดกฏหมายได้ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ครอบครัวมีปัญหา

- **สภาพสังคม** การแพร่ระบาดของยาเสพติด เช่น กัญชา กระท่อม รวมถึงสื่อต่างๆ และเทคโนโลยีของการสื่อสารที่เด็กและเยาวชนเข้าถึงได้ง่ายโดยไม่มีการควบคุม

จากที่กล่าวมาข้างต้น สาเหตุที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิด อาจเกิดได้จากสาเหตุปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน แต่ประการที่ควรเล็งเห็นและให้ความสำคัญนั้นคือ เรื่องปัญหาครอบครัว เพราะบทบาทของครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด และถือเป็นคนกลุ่มแรกที่เป็นแกนหลักในการที่จะโอบอุ้มเด็ก และเด็กมีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ว่าด้วยสิทธิที่จะมีชีวิตรอด สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิที่จะได้รับ การพัฒนา และสิทธิที่จะมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นสิทธิที่เขาได้รับมาตั้งแต่เกิดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ได้รองรับสิทธิดังกล่าว รวมถึงสิทธินี้ก็ยังเอาไปเขียนในกฎหมายลูกเช่นเดียวกัน

ประเทศไทยเรามีเครื่องมือทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาที่ครอบคลุม และรองรับสิทธิเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กอย่างครบถ้วน โดยสามารถอธิบายได้ ดังนี้

- การดำเนินชีวิตปกติของเด็กและเยาวชน ทูทางสังคม และครอบครัว ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

- กระบวนการยุติธรรม ได้แก่ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

- หลังผ่านกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

ประเทศไทยมีกฎหมายที่ดีและมีคุณภาพ แต่ปัญหายังเกิดขึ้น ทำให้คิดต่อไปว่าแท้จริงของปัญหาแล้วได้รับการแก้ไขที่ถูกต้องตรงจุดหรือไม่ หรือต้องแก้ไขโดยเริ่มจากจุดไหนก่อนเป็นลำดับแรก ซึ่งจากการเข้าร่วมประชุมในครั้งที่ผ่านมา หลายหน่วยงานได้ร่วมแสดงความเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่ยังแก้ไขไม่สำเร็จ โดยมองว่าอาจเกิดมาจาก ปัญหาของการบังคับใช้กฎหมาย ที่มีเงื่อนไขของกฎหมายมากเกินไปการขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการทำงาน การขาดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ เป็นต้น

ดังนั้น การมองจากปัญหา ก็จะสะท้อนกลับมาสู่การแก้ไขปัญหาได้ จึงเกิดเป็นข้อเสนอว่า ควรมีการบูรณาการทำงาน โดยนำผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งระดับผู้ปฏิบัติงาน และระดับนโยบาย ซึ่งมีใช้เฉพาะด้านกระบวนการยุติธรรม แต่หมายรวมถึงหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งเป็นหน่วยงานก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และเห็นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ได้แก่ หน่วยงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานสาธารณสุข หน่วยงานการศึกษา เป็นต้น ได้เขามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยประเด็นที่ควรได้รับการแก้ไขเป็นอย่างแรกคือ “เรื่องครอบครัว” ในหลายประเทศเริ่มมีกฎหมายออกมาว่า คุณจะสมรสมีครอบครัวได้นั้นจะต้องเข้ารับการอบรมการใช้ชีวิตในครอบครัวเสียก่อน เพื่อเป็นการทำความเข้าใจถึงความเป็นอยู่ของครอบครัวที่ดี ควรเป็นอย่างไร และอีกประเด็นหนึ่งที่เราให้ความสำคัญ คือ ระบบการศึกษาของประเทศไทย ที่เน้นการศึกษาแบบวิชาการ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว บทเรียนที่ควรมีและเด็กควรได้รับการปลูกฝัง ควรจะเริ่มจากการรู้จักตัวเอง/ชีวิตของตัวเอง แต่เนื่องจากบริบทสังคมไทยมีการปิดกั้นในบางอย่าง ให้เป็นเรื่องที่ต้องห้ามและไม่เหมาะสม ที่จะพูด เช่น การพูดถึงเรื่องเพศ แท้จริงแล้วเราต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้สร้างความเข้าใจ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาสิ่งเหล่านี้ต้องกลับมาในตำราเรียน เด็กจะได้เกิดการเรียนรู้ และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเองในสังคม

การแก้ไขปัญหาให้กับเด็กที่ก้าวพลาดสู่กระบวนการยุติธรรมให้ประสบความสำเร็จได้นั้นต้องเกิดจากการร่วมมือกันของหน่วยงาน โดยการสร้างเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งศาลยุติธรรมได้มีการดำเนินโครงการบูรณาการสร้างเสริมสวัสดิภาพเด็ก เยาวชนและครอบครัวในกระบวนการยุติธรรม (CPC) โดยถือเป็นโครงการเครือข่ายระดับชาติ มีการบูรณาการความร่วมมือแบบหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์เชิงนโยบาย เน้นกลไกกระบวนการยุติธรรมแบบมีส่วนร่วม มีกลุ่มเป้าหมายเป็น เด็กกลุ่มเสี่ยง เด็กกระทำผิด เด็กผู้เสียหาย และเด็กพยาน ทั้งนี้ มีการจัดทำ MOU ร่วมกับหน่วยงานไปแล้วทั้งสิ้น 47 หน่วยงาน และมีจังหวัดนำร่อง 11 จังหวัด ซึ่งได้ดำเนินการไปเมื่อปี พ.ศ. 2558 ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินโครงการนั้น ทำให้ได้รูปแบบของการดูแลเด็ก และเยาวชน ซึ่งเป็นรูปแบบวิธีการใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิม โดยเป็นกลไกที่ทุกคนจะประเมินสภาพปัญหาเด็ก เด็กมีปัญหาด้านใดก็จะเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาประชุมร่วมกัน แล้วก็แก้ไขปัญหาตามสภาพที่แท้จริง จากการดำเนินการที่ผ่านมาพบว่า 94 % จากทั้งหมด สามารถทำให้เด็กเปลี่ยนแปลงตัวเอง เปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในครอบครัว และชุมชน ไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำ และเป็นการแก้ไขปัญหาที่ไม่ต้องใช้งบประมาณ เพราะทุกหน่วยงานมีงบประมาณอยู่แล้ว ทุกคนร่วมมือร่วมใจกัน ยกตัวอย่าง กรณีเคส เด็กแว่น ก็ได้นำเอาวิธีการดังกล่าวมาใช้ เพื่อการแก้ไขปัญหา หน่วยงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เข้ามาดูแลแนะนำ คนในครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีเวลาเอาใจใส่ลูกมากขึ้น โรงเรียนให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษา จนเรียนจบและมีงานทำ เหล่านี้คือตัวอย่างที่แสดงให้เห็นภาพว่าเราสามารถทำได้ และแก้ไขได้จริง ถ้าเราให้ความร่วมมือกัน นอกจากนี้ศาลยังมีคลินิกให้คำปรึกษาด้านจิตสังคม ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยเหลือให้กับผู้ติดยาเสพติด เปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้เข้ารับคำปรึกษา

สิ่งที่ต้องการตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญในการเสวนาในครั้งนี้ คือ กฎหมายที่ประเทศไทย เรามีนั้นเป็นกฎหมายที่ดีและมีประสิทธิภาพอยู่แล้ว แต่ปัญหายูที่เรายังขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างแท้จริง เพื่อให้กฎหมายสามารถขับเคลื่อนไปได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

วิทยากร : รองศาสตราจารย์ นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี
ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม

ปัญหาของเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม มีความสำคัญและจำเป็นต้องเร่งแก้ไข และเมื่อกล่าวถึงการก้าวพลาดของเด็กและเยาวชน พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนและมีความใกล้ชิดที่สุดคือ “สถาบันครอบครัว” ที่ขาดความใส่ใจ มุ่งการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนด้วยวัตถุนิยม ใช้อำนาจในการเลี้ยงดูด้วยบทบาทของพ่อแม่ อยุ่อยากให้ลูกเป็นคนดี ภายใต้อิทธิพลและแรงกดดันของสังคม ส่งผลถึงการแสดงออกของอำนาจนิยม (ครอบครัวและสังคม) สะท้อนปัญหาครอบครัวไม่เปิดรับฟัง ทำให้เกิดความรับรู้และเข้าใจเด็กได้ยาก จำเป็นต้องสร้างครอบครัวให้เป็นครอบครัวที่แท้จริง

การดูแลแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชน พบว่าปัญหามีความซับซ้อนมากขึ้นจากอดีต เห็นได้ว่า “คนดีที่อ่อนแอ คนร้ายที่แข็งแกร่ง” การจะเข้าถึงปัญหาและแก้ไขได้นั้น การฟังเสียงของเด็กและเยาวชนในครอบครัว การรับฟังความต้องการที่แท้จริงจะนำไปสู่การพัฒนาเป็นการสร้างพลังบวก ดังนั้น สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจ คือการสร้างทุนชีวิต ถือเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งในความหมายนั้นกว้างกว่าทักษะชีวิต เพราะทักษะชีวิตจะกล่าวถึงเพียงบุคคล ไม่ได้กล่าวถึงระบบนิเวศ การมีจิตสำนึกที่มีต่อตนเองและจิตสำนึกการอยู่ร่วมในสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ด้วย จำเป็นต้องพิจารณาการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนด้วยพลังเชิงบวก (Life Assets) จากสถาบันครอบครัว ซึ่งสามารถเกิดได้จากการสร้างความเข้าใจทางสังคม การสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการลดอคติและสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก

ซึ่งจากข้อมูลเปรียบเทียบทุนชีวิตเด็กและเยาวชน ตลอดช่วงระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ. 2552 - 2564) พบว่าพื้นที่ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2552 ทุกพื้นที่เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง และระดับดี เช่นเดียวกันในปี พ.ศ. 2562 และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในปี พ.ศ. 2563 ส่งผลกระทบต่อเนื่องให้ทุนชีวิตของเด็กและเยาวชน ปี พ.ศ. 2564 เป็นสีแดงคืออยู่ในระดับค่อนข้างน้อย และจากข้อมูลเปรียบเทียบต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชนอายุ 12 ปี พบว่า ในมิติพลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน พบว่า ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อยู่ในขั้นวิกฤติทุกมิติ และจากปัญหาที่มาจากปัจจัยที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กและเยาวชนและปัจจัยสภาพแวดล้อม พบว่า ตัวเลขปัญหาไม่ได้เพิ่มขึ้นจากตัวเด็ก แต่ในปัจจุบันเพิ่มขึ้นจากปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งเพิ่มจากครอบครัวที่ยากจนเท่านั้น แต่เพิ่มขึ้นได้ในทุกบริบทของสังคม ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ระหว่างพ่อแม่และลูก มีช่องว่างระหว่างกันมากขึ้น ทำให้ขาดความรู้สึกลดถอยในครอบครัว ขาดความอบอุ่นใจในการขอรับคำปรึกษา ทำให้เห็นได้ว่ามุมมองทางระบบนิเวศของเด็กและเยาวชนเป็นพลังบวกหรือลบ สะท้อนว่าระบบกำลังประสบปัญหา สนับสนุนคำถามที่ว่า “ประตูโรงเรียนปิด ประตูคุกเปิด” ซึ่งจุดอ่อนของสังคมที่สะท้อนการทำงานของภาครัฐ ที่ดำเนินการจัดกิจกรรม/โครงการ ต้องสนับสนุนให้สังคมและชุมชนดำเนินการด้วยตนเอง องค์ความรู้เป็นระบบ เกิดแกนนำ ทักษะ Soft Skill เพื่อให้เป็น พลังใจเลี้ยงใจ ในการเลี้ยงดูลูกต่อไป

วิทยากร : นางทิชา ณ นคร

ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน
บ้านกาญจนาภิเษก

สถิติแนวโน้มของเด็กที่ก้าวพลาดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ย้อนหลัง 4 ปี (พ.ศ. 2562 - 2565)

ปี พ.ศ.	จำนวน (คน)
2562	20,842
2563	19,470
2564	14,593
2565	12,192

จากข้อมูลข้างต้น สถิติมีแนวโน้มลดลง แต่ปัจจุบันเด็กและเยาวชนไม่ได้กระทำความผิดน้อยลง แต่เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) และข้อค้นพบจากผู้ที่ทำงาน กับเด็กและเยาวชนในช่วงต้นน้ำหรือโรงเรียนที่มีกระบวนการเฝ้าระวังไม่ให้เด็กและเยาวชนหลุดออกจากโรงเรียน โดยพบว่า เด็กที่กระทำความผิดร้อยละ 68 เป็นเด็กที่ถูกให้ออกจากโรงเรียน (Drop out) เมื่อผ่านไประยะเวลาหนึ่ง (3 - 5 เดือน) เด็กจะก่อคดีกระทำความผิด ซึ่งมีนัยยะว่าเมื่อประตูโรงเรียนปิดประตูคุกจะเปิด ดังนั้น การที่ครู/อาจารย์มีความพยายามในการรับฟังข้อมูลต่างๆ อย่างรอบด้าน มีความอดทนกับเด็ก ที่มีพฤติกรรมไปในทางที่ผิด ตลอดจนอบรมนำทางไปในทางที่ถูกต่อไปอีกระยะหนึ่งจะช่วยให้เด็กก้าวผ่านปัญหา และมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นได้ ซึ่งเป็นส่วนช่วยให้สถิติกระทำความผิดของเด็กลดลง

เส้นทางของเด็กที่กระทำความผิดนั้น เริ่มจากการเป็นเหยื่อมีบาดแผลในใจ จากนั้นกลายเป็นผู้กระทำ จึงถูกจองจำรับโทษ แล้วจึงเป็นผู้รอด ตลอดจนกลายเป็นผู้ปกป้องได้ แต่เด็กจะสามารถเป็นผู้ปกป้องได้กระบวนการทำงานต้องประกอบไปด้วยหลายศาสตร์ด้วยกัน ซึ่งบาดแผลของเด็กนั้นมาจากโรงเรียน โดยเฉพาะเด็กถูกให้ออกจากโรงเรียน (Drop out) ในร้อยละ 68 รวมถึงบาดแผลจากที่บ้านส่งผลให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าบ้านไม่ปลอดภัย ทำให้ตัดสินใจคนที่อยู่ข้างหลังพ่อแม่ทั้งหมดว่าเป็นฝ่ายตรงข้ามกับเด็กอีกด้วย จึงต้องใช้เวลาเพื่อให้เด็กผู้กระทำความผิดปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติ ทั้งนี้ เมื่อเด็กถูกศาลตัดสินว่ากระทำความผิด ถูกลงโทษ ใส่กุญแจมือ และถูกส่งมายังบ้านกาญจนาภิเษก คือกระบวนการทางกฎหมาย จากนั้นบ้านกาญจนาฯ จะต้อนรับเด็กโดยใช้ความเป็นมนุษย์ โดยการโอบกอด ผูกข้อมือรับขวัญ ปลอบขวัญ และพูดคุยทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเด็ก เจ้าหน้าที่ และพ่อแม่ เพื่อให้เด็กสามารถกลับเข้าไปอยู่ในสังคมได้ อีกทั้งบ้านกาญจนาฯ มีกิจกรรมให้เด็กเขียนสมุดบันทึกก่อนนอน และเจ้าหน้าที่จะเขียนตอบกลับ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจและรับรู้ถึงต้นตอปัญหาของเด็กได้อย่างแท้จริง เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด จากการเขียนสมุดบันทึกของเด็กรายหนึ่งได้เขียนว่าเมื่อตนเองถูกศาลตัดสินว่ากระทำความผิด ตนเองมีความรู้สึกกลัว เหวี่ยง รุนแรง ไร้ค่า จึงต้องทำตัวไม่ดี ไม่มีค่า หลังจากที่ศาลตัดสินและบ้านกาญจนาฯ ได้บอกแก่เด็กว่าในวินาทีเดียวกันมุมมองของเหยื่อที่ได้รับผลกระทบ เมื่อศาลตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิด เหยื่อและครอบครัวของเหยื่อนั้นรู้สึกที่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งคือความเป็นกฎหมาย ดังนั้น หากจะให้เด็กไม่กลับมากระทำความผิดอีกจึงต้องทำให้ความเป็นมนุษย์กับความเป็นกฎหมายสมดุลกัน

เยาวชนผู้เคยก้าวพลาดสามารถพลิกฟื้นตัวเองกลับมาเป็นพลเมืองของสังคมได้ หากสามารถค้นพบต้นตอของปัญหาจะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างแท้จริง เยาวชนจะไม่เกิดบาดแผล ไม่เป็นเหยื่อ และไม่กลายเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งพบว่า โดยส่วนใหญ่ของเยาวชนที่กระทำความผิดเริ่มมาจากปัญหา ในครอบครัว อาทิ การทะเลาะกันของพ่อแม่ การใช้อำนาจนิยมในการบังคับเด็ก พ่อแม่เป็นทั้งปัญหาและโอกาส จึงได้พัฒนาเป็นชุดกระบวนการและเครื่องมือการเสริมพลังครอบครัว (Empowerment) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองและลูกว่าโครงสร้างความคิดพลาดของคนคนหนึ่งประกอบด้วย ปัญหาที่เกิดจาก ในครอบครัวเป็น “ปัจจัยผลักดันไล่ส่งออกจากบ้าน” และเมื่อเด็กออกจากบ้านก็พบว่าไปเจอเพื่อนที่พบปัญหาในแบบเดียวกันจึงเป็น “ปัจจัยดึงดูดจากนอกบ้าน” กระบวนการและเครื่องมือมีส่วนช่วยให้เกิดการสื่อสารพูดคุย ทำความเข้าใจระหว่างเด็กนักเรียนกับผู้ปกครองอย่างมาก ช่วยให้เกิดการเปิดใจสะท้อนปัญหาภายในครอบครัวอย่างตรงไปตรงมาบนพื้นฐานความเข้าใจ กระบวนการและชุดเครื่องมือนี้ คืออีกทางเลือก ที่น่าสนใจสำหรับ ผู้ที่ทำงานกับวัยรุ่น และครอบครัวของวัยรุ่น ทั้งในสถานพินิจ และโรงเรียนที่ต้องการสร้างพื้นที่การเสริมพลัง และการทำงานร่วมกันระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองและลูกหลานในช่วงวัยรุ่น ให้เกิดความเข้าใจและบทเรียนร่วมกัน อันเป็นพื้นฐานของการสร้างให้ครอบครัวสามารถกลับมาทำหน้าที่เป็นปัจจัยเชิงป้องกันได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

เพื่อสร้างหลักนิติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน การสร้างวัฒนธรรมสังคมเคารพกฎหมาย เพื่อสร้างการรับรู้ที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน เพื่อเป็นกลไกการป้องกันการก้าวพลาดของ เด็กและเยาวชน เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ดำเนินการโดย

1. การส่งเสริมบทบาทของสถาบันครอบครัว ในการเน้นหนักเรื่องการดูแล และการให้ความสำคัญกับการศึกษา เพื่อเด็กจะได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ ไม่ตกเป็นเหยื่อของผู้กระทำความผิด และลดการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

2. การสร้างกลไกครอบครัว ทำความเข้าใจและความต้องการ เปิดรับ และรับฟังปัญหาที่แท้จริงของของเด็กและเยาวชน สร้างความสัมพันธ์อันดีให้มากขึ้นระหว่างบุคคลในครอบครัวให้มากที่สุด การเปลี่ยนมุมมองและพฤติกรรมพ่อแม่ได้ เป็นพื้นฐานเริ่มต้นฐานครอบครัว และนำไปสู่ชุมชน ไม่ว่าจะอยู่ในหน่วยงานใด สร้างเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน มองถึงเป้าหมายเดียวกัน ให้ประชาชนในสังคมมีความเข้มแข็งขึ้น ให้เป็นแกนนำการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมในสังคม การสื่อสารพลังบวก (ด้านจิตวิทยา)

3. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ขจัดอำนาจนิยม สร้างความรักความเข้าใจในครอบครัว เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากสถาบันครอบครัวเป็นปัจจัยส่งผลให้เด็กและเยาวชนเติบโตเป็นคนที่ดี ในอนาคต

4. การสร้างชุมชนเข้มแข็ง ผ่านระบบพี่เลี้ยงในชุมชน เพื่อเป็นแกนนำพลังบวกจิตวิทยาพลังบวก เพื่อสื่อสารให้เกิดศักยภาพคนในท้องถิ่น ภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ผ่านกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ และพัฒนากลไกการมีส่วนร่วม ผ่านภาคีเครือข่ายไปสู่ตัวบุคคลให้สามารถเป็นแกนนำพลังบวก

5. การบูรณาการสร้างเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจนของหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ โดยพิจารณาเป้าหมายเดียวกัน ลดบทบาทการเป็นหน่วยงานที่มีขั้นตอน ระเบียบข้อบังคับเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนในสังคมมีความเข้มแข็งขึ้น ให้เป็นแกนนำการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมในสังคม การสื่อสารพลังบวก (ด้านจิตวิทยา) เพื่อเป็นการสร้างคนสร้างชาติ

6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กในระบบ ทั้งในเชิงปฏิบัติและเชิงนโยบาย จัดให้มีการทำงานบูรณาการร่วมกัน เช่น จัดกิจกรรมช่วงปิดเทอมที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ รวมถึงรัฐบาลควรมีวิสัยทัศน์ สนับสนุนการเฝ้าระวังไม่让孩子เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

15.00 – 16.00 น

สรุปผล และพิธีปิดการประชุม

โดย พันตำรวจโท ดร.พงษ์ธร ธัญญสิริ ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม

สรุปผลการประชุมทางวิชาการระดับชาติ

ว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 20

โดย พันตำรวจโท ดร.พงษ์ธร ธัญญสิริ

ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม

เรียน ท่านวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและท่านผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน กระผม พันตำรวจโท ดร.พงษ์ธร ธัญญสิริ ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ หรือ กพยช. และในนามของคณะผู้จัด การประชุมทางวิชาการระดับชาติ ว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 20 ซึ่งจัดขึ้น ภายใต้หัวข้อ “สี่สັນแห่งปัญญา สองทศวรรษสู่ความยุติธรรมที่ยั่งยืน” กระผม ต้องขอขอบคุณท่านวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้เกียรติมาร่วมถ่ายทอดและ แลกเปลี่ยน องค์ความรู้ให้กับที่ประชุม ขอขอบคุณ บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) ที่สนับสนุนและอำนวยความสะดวก ทำให้การจัดประชุมครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี และขอขอบคุณผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ที่ได้ให้ความสนใจ เข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้ตลอดการประชุมสองวันที่ผ่านมา ทั้งในรูปแบบผสมผสาน ทั้งรูปแบบ On-site และ Online โดยผ่านช่องทาง ZOOM, FACEBOOK LIVE สำนักงานกิจการยุติธรรม, Facebook Fanpage Backbone MCOT และการถ่ายทอดสดผ่านดาวเทียมทาง MCU CHANNEL ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตลอดจนช่องทางออนไลน์ของ Facebook คณะนิติศาสตร์ของสถาบันเครือข่ายนิติศาสตร์เพื่อสังคม และ Facebook กลุ่มข่าวสารมหาวิทยาลัยรังสิต จำนวน 15 สถาบัน มีจำนวนผู้เข้าร่วมงานทั้งสองวันมากกว่า 10,000 คน ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า บุคลากรและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทั้งของ ภาครัฐ นักวิชาการ คณาจารย์และที่สำคัญคือภาคประชาชน มีความตื่นตัว และต้องการให้กระบวนการ ยุติธรรม

ของประเทศได้รับการพัฒนาให้มีความก้าวหน้ามีประสิทธิภาพ สร้างความเชื่อมั่น ส่งเสริมภาพลักษณ์ และการยอมรับ ประเทศไทยในเวทีโลก สำหรับการประชุมในปีนี้เป็นช่วงครบรอบสองทศวรรษ สำนักงานกิจการยุติธรรม จึงใคร่ขอ นำเสนอความก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องจากการประชุม Symposium ทั้ง 19 ครั้งที่ผ่านมา สรุปประเด็นสำคัญได้จำนวน 6 กรอบ ดังนี้

1. การพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม ซึ่งได้มีการนำเสนอ การหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการอภิปรายในประเด็นต่างๆอย่างต่อเนื่องในทุกครั้งของการประชุม และได้นำไปสู่การพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้ การจัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data EXchange Center:DXC) ขึ้นในปี พ.ศ. 2550 เพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าถึงข้อมูล ซึ่ง ณ ปัจจุบันมีฐานข้อมูลที่จำเป็นในปฏิบัติงานจำนวน มากถึง 64 ฐานข้อมูล จาก 26 หน่วยงาน ระบบสามารถจัดทำประวัติผู้กระทำผิดในลักษณะ Single Report ได้อย่างครบถ้วน ทำให้ลดระยะเวลาการตรวจสอบ สืบค้น และใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากข้อมูลใน พ.ศ. 2565 ฐานข้อมูล DXC มีการใช้งานมากถึง 6 ล้านครั้ง ทั้งนี้ ในอนาคตต่อไปจะมีการพัฒนาเป็นศูนย์ปฏิบัติการฐานข้อมูลการบริหารงานยุติธรรม แห่งชาติ การพัฒนาระบบ CRIMES ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2556 ซึ่งเป็นอำนวยความสะดวก ในรวบรวมข้อมูลและเพิ่มประสิทธิภาพ งานสอบสวน งานสืบสวน งานป้องกันปราบปราม งานจราจร ทั้งยังสามารถ เชื่อมโยงไปยังฐานข้อมูลอื่นของ สตช. หรือหน่วยงานภายนอกการพัฒนากระบวนการข้อมูลคดีศาลยุติธรรม (CIOS) ในปี พ.ศ. 2561 เพื่ออำนวยความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลคดี ของศาลและประชาชนสามารถติดตามคดีได้สะดวก มากยิ่งขึ้น การก่อตั้งกองทุนยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2549 เพื่อช่วยบรรเทาความเดือด ร้อน ภาระค่าใช้จ่ายของประชาชนที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยในปี พ.ศ. 2565 สามารถให้การช่วยเหลือ ประชาชน 2,548 ราย คิดเป็นเงินจำนวน 293,405,274.54 บาท โดยแบ่งเป็น

- การช่วยเหลือในการดำเนินคดี 1,814 ราย จำนวนเงิน 33,323,811.41 บาท

- การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย 612 รายจำนวนเงิน 151,013,540 บาท

- การช่วยเหลือโดยการออกหนังสือรับรองการชำระเงินในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ จำนวนเงิน 96,677,079.13 บาท

- การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน 2 ราย จำนวนเงิน 309,469 บาท

- การให้ความรู้ทางกฎหมาย 120 รายจำนวนเงิน 12,081,375 บาท

จากการประชุมที่ผ่านมา ได้จุดประกายและสร้างกระแสการร่วมคิด ร่วมพัฒนา การบริหารงานยุติธรรม ขยายวงกว้างออกไป อาทิ การกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการประเมินคุณธรรม และความโปร่งใสในการดำเนินงาน ของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ในด้านการบริหารจัดการ ด้านธรรมาภิบาล และด้านป้องกันการทุจริตของหน่วยงาน โดยการประชุมในปีนี้ได้มีการพูดคุยในเวทีเสวนา เกี่ยวกับเส้นทางการปฏิรูปกระบวนการ ยุติธรรม โดยท่านประธาน กรรมการมูลนิธิต่อต้านการทุจริต (ท่านวิชา) ได้ให้มุมมองเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหา การคอร์รัปชันในปัจจุบันว่า “อำนาจยังมีมาก ยิ่งทุจริตมาก” ดังนั้นจึงควรกำหนดขอบเขตอำนาจรัฐให้เหมาะสม และควรส่งเสริมความรู้ให้แก่ ประชาชน สามารถเข้าถึงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมด้วยภาษา ที่เข้าใจง่าย ให้เปรียบเสมือนสายเลือดในชีวิต (Community Justice) ซึ่งคล้ายกับ สำนักงานกิจการยุติธรรม ใช้คำว่า “ยุติธรรม กินได้” ในส่วนของท่านสมาชิก วุฒิสภา (ท่านชัชวาลย์) ได้กล่าวว่า ปัญหาเรื่องภาพลักษณ์ของตำรวจ ยังเป็นปัญหาสำคัญและภารกิจของตำรวจ มีความหลากหลาย ต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน ทั้งงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งท่านได้ให้ข้อเสนอว่า ตำรวจควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างความยุติธรรม เชิงสมานฉันท์กับชุมชนมากขึ้น นอกจากนี้ควรมุ่งเน้นการให้ ความรู้ความเข้าใจเรื่องกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชน พัฒนาระบบงานสืบสวนสอบสวนปรับปรุง กฎหมายให้มีความเหมาะสม และนำเทคโนโลยีมาใช้รวมถึงฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างเป็นระบบ และเชื่อมต่อกัน และท่านเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา (ท่านปกรณ์) ได้ให้มุมมองว่ากฎหมายมีความ ชัดเจน แต่ควรมุ่ง เน้นการบังคับใช้กฎหมายให้เหมาะสมกับบริบทและธรรมชาตินิสัยของคนไทย ให้ใช้โทษอาญาเท่าที่จำเป็น ในส่วนของผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องยึดเจตนารมณ์ของกฎหมายเป็นสำคัญ มิใช่ยึดตนเอง เป็นหลักในการตีความหรือนำ กฎหมายไปใช้และเนื่องจากกฎหมายเป็นกฎเกณฑ์ร่วมกันในสังคม จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็น และการคิดวิเคราะห์จาก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยกระบวนการ RIA และหลังการออกกฎหมายต้องมีการทบทวน ทุกห้าปีให้มีความทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์ (LEI) ซึ่งสำนักงานกิจการยุติธรรมจะมีความร่วมมือกับสำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกา นอกจากนี้ในเวทีเสวนาเกี่ยวกับการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรม โดยท่านวิทยากรได้มุ่งเน้นประเด็น ทำอย่างไรไม่ให้งานวิจัยขึ้นหิ้ง โดยเห็นควรพัฒนาเรื่องฐานข้อมูล เป็นสำคัญ โดย สำนักงานกิจการยุติธรรมมีการเริ่มดำเนินการ เรื่อง PMU หรือ Program Management Unit หรือ หน่วยบริหาร ทุนเฉพาะด้านกระบวนการยุติธรรม

2. การพัฒนามาตรการและแนวปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด จากการประชุมครั้งที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2546 และครั้งที่ 13 เมื่อปี พ.ศ. 2557 มีประเด็นที่นำไปสู่การพัฒนาและความร่วมมือ ของทุกภาคส่วน ในเวลาต่อมา ดังนี้ การทบทวนและปรับปรุงการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย ได้แก่

- การกำหนดหลักเกณฑ์ใหม่ในการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2559 จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานมีหลักเกณฑ์และวิธีการบังคับโทษปรับในเรื่อง การยึดทรัพย์สิน หรือการอายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ และกำหนดอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับ ที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน ส่งผลให้ผู้ถูกจำคุกกระยะสั้นในเรือนจำมีน้อยลง

- พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือ ที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 ซึ่งเกี่ยวข้องกับคดีอาชญากรรมสะเทือนขวัญ ผู้กระทำความผิดบางรายเมื่อพ้นโทษ ออกมาได้ก่อเหตุซ้ำซาก สร้างปัญหาให้กับสังคม โดยที่ผ่านมายังไม่มีกฎหมายที่ใช้ในการควบคุม สอดส่องและติดตามผู้พ้นโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนอยู่กันอย่างหวาดระแวง ทำให้ขาดความเชื่อมั่นต่อ กระบวนการยุติธรรม ดังนั้น จึงถือได้ว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกที่รัฐบาลผลักดันให้มีมาตรการพิเศษในการ ป้องกันผู้กระทำความผิดซ้ำ รวมถึงเป็นการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมที่กำหนดให้มีการบูรณาการการทำงาน ร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน การส่งฟ้องคดีการมีคำพิพากษา การแก้ไข พ้นฟูและการเฝ้าระวังผู้กระทำความผิดภายหลังพ้นโทษ เพื่อสร้างสังคมปลอดภัยภายใต้การปฏิบัติและการ บังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ไม่ว่าจะเป็นการให้อำนาจแก่ตำรวจ อัยการ ที่สามารถ ดำเนินการได้ทันทีตั้งแต่ การจำแนก และการตรวจสอบสภาพจิตผู้กระทำความผิด จนไปถึงในชั้นศาลที่สามารถสั่งให้มีการแก้ไขพ้นฟูหรือใช้มาตรการทางการแพทย์นอกจากนี้มาตรการเฝ้าระวังภายหลัง พ้นโทษจะเป็นการ ดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเฝ้าระวังดูแลสอดส่องไม่ให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก โดยกรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ กรมการแพทย์ และ กพยจ. เป็นต้น ซึ่งกฎหมายดังกล่าวส่งผลให้สามารถรักษาความสมดุลในการสร้าง ความปลอดภัยให้แก่สังคม โดยการป้องกันสังคมและผู้เสียหายจากการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นอีก รวมทั้งเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพอย่างเหมาะสม

- พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 มีเจตนารมณ์เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการคุมประพฤติมีประสิทธิภาพ ทั้งในขั้นก่อน ระหว่าง และหลังการพิจารณาคดีของศาล โดยเกี่ยวข้องกับการคุมประพฤติของผู้กระทำผิดทั้งเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ผู้ได้รับการพักการลงโทษและ การลดวันต้องโทษจำคุก รวมถึงการตรวจพิสูจน์ การฟื้นฟูสมรรถนะผู้ติดยาเสพติด การจัดให้มีการทำงานบริการสังคม การดำเนินการเพื่อสร้างความสมานฉันท์ การให้การสงเคราะห์ต่างๆ และการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในการ ป้องกันอาชญากรรม ซึ่งส่งผลให้เกิดความสมานฉันท์และความสงบสุขเรียบร้อยเกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน

การพัฒนาสิทธิของผู้ต้องขัง ซึ่งข้อเสนอแนะต่างๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีและแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่

- การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM : Electronic Monitoring) มาใช้ในการควบคุม ผู้กระทำผิดในอัตราโทษที่ไม่สูง หรือใกล้พ้นโทษ ตามกฎกระทรวงการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัว ผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง พ.ศ. 2560 ซึ่งการใช้เครื่อง EM ถือเป็นมาตรการทางเลือกแทนการจำคุก ที่จะช่วยลดความแออัดในเรือนจำ และช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพผู้กระทำผิด ส่งผลต่อการลดค่าใช้จ่ายการดำเนินงานด้านกระบวนการยุติธรรม

- การนำร่องแนวทางการถอดโซ่ตรวนนักโทษในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งทำให้ประเทศไทยมีแนว ปฏิบัติที่สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์สหประชาชาติส่งผลให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับว่ามีมาตรฐานเทียบเท่าสากล นอกจากนี้รวมถึงการปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ปี ค.ศ. 1955 “Standard & Norm” กล่าวคือการปรับปรุงการบริหาร ด้านสุขอนามัย ลดการเจ็บป่วยของผู้ต้องขัง โดยในเวทีเสวนาครั้งนี้ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ใน กพยช. (ท่านชาญเชาวน์) ได้มีการนำเสนอว่า ระบบงานยุติธรรมควรเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People-Centric Justice) และต้องเป็นไปเพื่อส่วนรวม ไม่เลือกปฏิบัติในส่วนของการลดความเหลื่อมล้ำนั้น รัฐไม่ควรปล่อยให้ผู้กระทำผิดลอยนวล มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม นอกจากนี้ผลการดำเนินการ ความสำเร็จในช่วงเวลา ที่ผ่านมามีมิติของการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด การชดเชยเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรม ให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งถือเป็นประเด็นที่มีการนำเสนอในเวที Symposium หลายครั้ง รวมถึงแนวทางการพัฒนาการ ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด และการชดเชยเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายที่เหมาะสม ในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องตามหลักสากล

3. การส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมสมานฉันท์การไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาท จากการประชุมครั้งที่ 5 เมื่อปี พ.ศ. 2550 และครั้งที่ 9 เมื่อปี พ.ศ.2554 และได้มีข้อเสนอให้นำมาตรการทางเลือกและการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้มากขึ้น เพื่อลดปริมาณคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและแก้ไขปัญหาคดีผู้ต้องขังล้นเรือนจำ จนในปัจจุบันได้มีการตราพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 และกำหนด มาตรฐานของผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยตัวผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมที่ กพยช. ให้การรับรอง โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 - 2565 สถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ได้นำหลักสูตรไปใช้ในการฝึกอบรมทั้งหมด 27 หน่วยงาน ดำเนินการอบรมไปแล้ว 112 รุ่น มีผู้ผ่าน การอบรม 5,390 ราย ทั้งนี้ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สามารถลดปริมาณคดีเข้าสู่ศาลได้จำนวนทั้งสิ้น 51,478 เรื่อง เวทีการประชุมครั้งนี้ท่านพระครูปลัดปัญญาวรวัฒน์, ศ.ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวถึง รูปแบบกระบวนการให้ความช่วยเหลือและเยียวยา ต่อผู้กระทำผิดที่มีอยู่ในปัจจุบันเหมาะสมแล้ว แต่ควรมีการลดอำนาจรัฐและเพิ่มอำนาจให้ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น ทั้งนี้มีข้อเสนอว่า การไกล่เกลี่ยควรแบ่งเป็น 2 ปีก คือ ปีกแรกเน้นการแก้ไข และปีกที่สองเน้นการเสริมสร้างความสมานฉันท์

4. กระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน จากประชุมครั้งที่ 4 เมื่อปี พ.ศ. 2549 ครั้งที่ 15 เมื่อปี พ.ศ. 2560 และครั้งที่ 17 เมื่อปี พ.ศ. 2562 ได้เสนอให้มีการนำมาตราฐานสากล และแนวทางการดำเนินงานของต่างประเทศมาปรับใช้กับกระบวนการยุติธรรมของเด็กและเยาวชน ซึ่งได้มีการพัฒนาแนวทาง และนโยบายในเรื่องดังกล่าว อาทิ ในปีพ.ศ. 2557 ได้มีการพัฒนาแนวทางการบำบัดฟื้นฟูโดยการจำแนกเด็ก และเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเป็นรายบุคคล โดยใช้หลักเกณฑ์ของความเสี่ยงหรือแนวโน้ม การกระทำผิดซ้ำ (Risk of Recidivism) เพื่อแก้ไขฟื้นฟูให้สอดคล้องกับปัญหาและความจำเป็นของเด็ก และเยาวชนแต่ละรายตามความเหมาะสม ส่งผลให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกิดความเข้าใจในการปรับตัว ด้านพฤติกรรมและไม่กลับไป กระทำผิดซ้ำอีก การปรับเกณฑ์อายุเด็กที่ไม่ต้องรับโทษ ตามพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 29) พ.ศ. 2565 ที่ได้ปรับเกณฑ์อายุเด็กจาก 10 ปีเป็น 12 ปี ที่ไม่ต้องรับโทษอาญา แต่ให้อำนาจศาลในการดำเนินการอื่นๆ อาทิ ว่ากล่าว ตักเตือน วางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองในการระงับมิให้เด็กไปก่อเหตุร้าย หรือศาลสั่งให้ใช้มาตรการหรือวิธีการสำหรับเด็ก โดยต้องเข้าสู่กระบวนการสงเคราะห์คุ้มครองเด็กตามกฎหมาย ของกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ แทนการใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเวทีเสวนาในปีนี้ได้มีการพูดคุยกันในหัวข้อ “สร้างนิติทัศน์สู่เด็ก และเยาวชนเพื่อไม่ให้ ก้าวพลาดสู่กระบวนการยุติธรรม” โดยการทำความเข้าใจความหมายที่แท้จริงของคำนิยาม “นิติทัศน์” เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 ค.(2) ด้านกฎหมาย การนำเสนอ ประสพการณ์ตัวอย่างและกรณีศึกษาของเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม รวมไปถึงข้อเสนอและแนวทางการพัฒนาของกระบวนการยุติธรรม เพื่อสร้างหลักนิติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน การสร้างวัฒนธรรมสังคมเคารพกฎหมาย เพื่อสร้างการรับรู้ที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน และข้อเสนอแนะ การดำเนินงานของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม โดยท่านอธิบดีผู้พิพากษาศาล 1 ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม และผู้อำนวยการศูนย์ฝึก และอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกาญจนาภิเษก ซึ่งถือเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าว เป็นอย่างดี

5. การพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขกฎหมาย ในการประชุมครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2547 โดยในช่วงที่ผ่านมาถึงปัจจุบันมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายหลายฉบับ ยกตัวอย่างการประชุมครั้งที่ 4 เมื่อปี พ.ศ. 2549 ได้นำไปสู่การตราพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เพื่อให้ความคุ้มครอง สิทธิสวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคล ในครอบครัว ในส่วนของกระบวนการ พิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นไปอย่างเหมาะสม การประชุมครั้งที่ 14 เมื่อปี พ.ศ. 2559 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายของแต่ละองค์กรมีความสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ และเหมาะสม กับสภาพการณ์ปัจจุบัน การประชุมครั้งที่ 14 เมื่อปี พ.ศ. 2559 ได้นำไปสู่การเสนอให้มีการกำหนดระยะเวลา ดำเนินการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้ชัดเจน เพื่อสร้างมาตรการเร่งรัดการดำเนินคดี ให้มีประสิทธิภาพ โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินการในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2565 ซึ่งทั้งหมดนี้ คือ ความพยายามและความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนา กฎหมายที่ดี ให้แก่ประเทศไทย โดยในปีนี้มีเวทีเสวนาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขงานยุติธรรม และกฎหมายรัฐบาลต้องทำให้ประชาชนมีความรู้และสามารถรับรู้ถึงสิทธิและการบังคับสิทธิของตนเอง เหมือนกับ “ยุติธรรมกินได้” เพราะหากประชาชนมีความรู้ตั้งแต่ต้นทางหากเกิดปัญหาขึ้น เขาก็จะสามารถหาทางแก้ไข ปัญหาเองได้นอกจากนี้ระบบงานยุติธรรมควรมุ่งเน้นความต้องการของประชาชนเป็นศูนย์กลาง

6. การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม จากการหารือกันในเวทีการประชุมครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2547 และครั้งที่ 3 ในปี พ.ศ. 2548 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเป็นที่มาของการกำหนดระเบียบหรือมาตรการ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรมที่สำคัญ คือ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2560 เรื่อง การกำหนด กรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ 6 ด้าน เพื่อพัฒนางานด้านการป้องกันอาชญากรรมให้

มีความเชื่อมโยงภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีทิศทาง การทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ ซึ่งในเรื่องนี้ได้สร้างความตื่นตัวให้กับหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ส่งผลให้หลังปี พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา แนวโน้ม การเกิดสถานการณ์ปัญหาอาชญากรรมมีปริมาณลดลง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากรูปแบบปัญหาในปัจจุบัน ที่เปลี่ยนแปลงตามสภาพสังคมและโลกแห่งยุคเทคโนโลยีที่มีความทันสมัย ทำให้รูปแบบการเกิดอาชญากรรม ที่เกิดขึ้นได้มีการปรับเปลี่ยนจากอาชญากรรมพื้นฐานพัฒนาไปสู่การเกิดอาชญากรรมรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า Cybercrime ดังนั้นหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีการปรับตัว และรับมือกับการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นด้วย เวทีเสวนาในวันนี้จึงได้มีการพูดคุยกันในหัวข้อเรื่อง “ภัยคุกคามอาชญากรรมกับการรับมือของหน่วยงานภาครัฐ” ซึ่งเป็นการกล่าวถึงบทบาทและภารกิจด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็นบทบาทของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยท่านรองผู้บัญชาการ ตำรวจแห่งชาติ (พล.ต.อ.สุรเชษฐ์) กล่าวว่า การรับมือที่สำคัญของหน่วยงานรัฐ ต้องวิเคราะห์ มีการดำเนินงานที่ผ่านมา โดยนำผลการประเมินตัวชี้วัดมาพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งหน่วยงานส่วนกลางไม่ใช่การรับมือกับภัยคุกคามใหม่ที่มีประสิทธิภาพ แต่ควรกระจายไปส่วนภูมิภาคเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมได้มากที่สุด ในส่วนของอาชญากรรมทางเทคโนโลยีท่านปลัดกระทรวงดิจิทัลฯ (ท่านวิศิษฐ์) ได้กล่าวว่า เป็น อาชญากรรมที่มีความซับซ้อน ไม่มีอาณาเขตพื้นที่สร้างความเสียหายรวดเร็วและมหาศาล ดังนั้น เป้าหมายในการรับมือของหน่วยงานภาครัฐที่สำคัญ จึงจะเป็นการลดความเสียหายให้กับประชาชนให้มากที่สุด นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชญากรรมไซเบอร์ (อาจารย์ปริญญ์) ได้กล่าวถึงการรับมือกับภัยคุกคามอาชญากรรม ในปัจจุบันไม่ใช่ if แต่คือ when นั่นคือ เมื่อเกิดเหตุขึ้นต้องพร้อมรับมือตลอดเวลา โดยอาศัยความร่วมมือจาก ทุกภาคส่วนทั้งประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคธุรกิจ โดยการป้องกันปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยี มีหลักสำคัญคือ การให้ความรู้สร้างความตระหนัก และปรับ Mindset ของประชาชน เพราะกระบวนการหลอกลวงจะใช้หลักจิตวิทยาหลอกลวงเหยื่อที่มีความโลภ หรือมีความอ่อนแอทางจิตใจทั้งนี้ ในส่วนข้อเสนออื่นๆ ที่ได้นำเสนอไว้ในการประชุมแห่งนี้ จะถูกนำไปรวบรวมเป็นผลการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 20 ต่อไป กระผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า องค์ความรู้มุมมอง และข้อเสนอแนะ ที่ได้จากการประชุมทั้งสองวัน จะทำให้ทุกท่านมองเห็นภาพรวม การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการยุติธรรมไทยในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาได้เป็นอย่างดีอันจะนำไปสู่ การทิศทางการบริหารงานยุติธรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการยุติธรรมในอนาคต มีความสอดคล้องกับบริบทต่างๆ และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงาน เพื่อรองรับกับสถานการณ์ความท้าทายใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้น สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง สำนักงานกิจการยุติธรรม ในฐานะผู้จัดการประชุม จะได้นำองค์ความรู้มุมมอง ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้รับการประชุมไปจัดทำเอกสารทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ตลอดจนสังเคราะห์และพัฒนาเป็นนโยบาย นำเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนา และขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมต่อไป กระผมขอขอบคุณ ท่านผู้บริหาร ท่านผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่านจากทุกภาคส่วน บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) และทีมงานทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกในทุกสิ่งทุกอย่างจนทำให้การจัดการประชุมครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี หากมีข้อผิดพลาดประการใด กระผมในนามผู้จัดการประชุมฯ ต้องกราบขออภัยมา ณ ที่นี้และขอน้อมรับข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากทุกท่านไปปรับปรุงและพัฒนารูปแบบ การดำเนินงานให้เหมาะสม สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และเหมาะสมกับบริบทของประเทศ เพื่อร่วมกัน เป็นพลังในการขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมให้พัฒนายิ่งขึ้น บัดนี้การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วย งานยุติธรรม ครั้งที่ 20 ภายใต้อาณัติ “สืบสานแห่งปัญญา สองทศวรรษสู่ความยุติธรรมที่ยั่งยืน” ได้เสร็จสิ้นลงแล้ว กระผมขอปิดการประชุมสุดท้าย ขออวยพรให้ทุกท่านเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ ขอขอบคุณครับ

20th JUSTICE
SYMPOSIUM

ภาคผนวก

ภาคผนวก (ก.)

สรุปการทบทวน
การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม
ครั้งที่ 1 – 19 (ปี พ.ศ. 2546 – 2565)

เพื่อประกอบจัดการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ 20

จัดทำโดย สำนักงานกิจการยุติธรรม

ร่างบทสรุปผู้บริหาร

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาของกระบวนการยุติธรรมไทย ได้มีการพัฒนากระบวนการยุติธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับสถานะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมต้องมีระบบการจัดการเชิงบูรณาการของหน่วยงานในทุกภาคส่วน มีศูนย์กลางข้อมูลด้านกระบวนการยุติธรรม ที่เป็นมาตรฐาน สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอกกระบวนการยุติธรรม ได้อย่างครอบคลุม ตลอดจนการพัฒนาทักษะทางด้านดิจิทัลให้กับบุคลากร เสริมสร้างความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชน และเพิ่มช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมให้เข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว และเป็นธรรม

นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านอาชญากรรม การกระทำความผิดที่มีรูปแบบแตกต่างไปจากเดิม ทั้งปริมาณของอาชญากรรมที่เพิ่มสูงขึ้น แนวโน้มการเกิดขึ้นของอาชญากรรมรูปแบบใหม่ที่มีความสลับซับซ้อนและทวีความรุนแรง ฉะนั้นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต้องมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานเพื่อให้รองรับต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้น เช่น การจัดตั้งและพัฒนาศูนย์พยากรณ์สถานการณ์อาชญากรรมแห่งชาติ เพื่อเป็นการเตือนภัยภาคประชาชน, การจัดทำการบริหารความเสี่ยงและ กลไกการรับมือภัยไซเบอร์ (Cyber Risk Assessment and Treatment) การปรับปรุงและพัฒนากฎหมายให้เท่าทันและรองรับสถานการณ์ Cybercrime อีกทั้ง ส่งเสริมการสร้างความรู้ตระหนักรู้ให้แก่ประชาชน มีภูมิคุ้มกันทางภัยอาชญากรรมไซเบอร์

จากปัญหาด้านอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ศาลมีคดีความล้นมือ ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ เพื่อเป็นการลดปริมาณคดีความเข้าสู่ศาล จึงได้มีการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมมาใช้ เช่น ยุติธรรมชุมชนสำหรับไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทในชุมชน การพัฒนากฎหมายกลางให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททั้งทางแพ่งและอาญา ซึ่งมีส่วนช่วยลดคดีความเข้าสู่ศาล สำหรับการแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ได้นำมาตรการลงโทษระดับกลางมาเป็นทางเลือกแทนการลงโทษด้วยการจำคุก เช่น การใช้กักขังอิเล็กทรอนิกส์ (EM) การยกระดับมาตรการการทำงานบริการสังคม หรือแม้แต่การลดทอนความเป็นอาชญากรรมในคดีอาชญากรรม รวบรวมถึงแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้เป็นมาตรฐานสากลมากขึ้น

ปัจจุบัน กระบวนการยุติธรรมของไทยมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมาย การอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่เป็นธรรม ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย มีการปฏิรูปปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้เข้ากับฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ และให้บริการในรูปแบบออนไลน์มากขึ้น เช่น หน่วยงานของศาล มีการพัฒนาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์(e-Court) มาใช้ในการพิจารณาคดี, ให้บริการออนไลน์ศาลยุติธรรม (CIOS) การนำคำไต่ถามอิเล็กทรอนิกส์ (EM) มาใช้ควบคุมผู้ต้องขังที่เข้าเงื่อนไขให้ถูกคุมประพฤติ มีการฝากขังด้วยระบบ Video Conference ระหว่างเรือนจำ/ทัณฑสถานกับศาล การจัดเก็บภาพใบหน้าและ DNA ในรูปแบบดิจิทัล นอกจากนี้ ยังมีโครงการอีกมากมายที่ช่วยสนับสนุนงานด้านกระบวนการยุติธรรม การอำนวยความสะดวกยุติธรรม และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชน

ดังนั้น เพื่อเป็นการทบทวนข้อเสนอ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาตลอดสองทศวรรษของงานประชุมวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม และเพื่อแสวงหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการยุติธรรมในด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตลอดจนเผยแพร่องค์ความรู้ต่อสาธารณชนผ่านเวทีวิชาการในปีนี้เป็นการประชุมครั้งที่ 20 ปี พ.ศ. 2566 จึงได้จัดขึ้นภายใต้หัวข้อ “สี่สัปดาห์ปัญญา สองทศวรรษ สู่ความยุติธรรมที่ยั่งยืน”

ประเด็นการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม
และการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

การนำเสนอในการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม

ครั้งที่	หัวข้อ	ปี พ.ศ.
1	กระบวนการทศน์ใหม่ของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด	2546
5	การพัฒนาระบบการยุติธรรมในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก	2560
6	การพัฒนาระบบการยุติธรรมยุคใหม่	2551
7	การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม (Justice Reform)	2552
9	การขับเคลื่อนพลังสังคมสู่การพัฒนาระบบการยุติธรรมที่ยั่งยืน	2554
10	กลไกการสร้างเชื่อมั่นของประชาชนในมิติการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานยุติธรรม	2555
11	พลิกโฉมกระบวนการยุติธรรม : เสริมสร้างศักยภาพไทยสู่อาเซียน 2558	2556
13	เติมเต็มช่องว่าง...สร้างมิติใหม่ของกระบวนการยุติธรรม (Filling in the BLANK, Making Better Justice)	2557
14	การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (The New Era of Justice)	2559
16	การยุติความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม (Ending Violence against Children)	2560
17	พัฒนาระบบการยุติธรรม สร้างความเชื่อมั่น นำความยุติธรรม สู่ประชาชน	2562
18	การอำนวยความสะดวกในยุควิถีใหม่สู่ประชาชน	2564
19	กระบวนการยุติธรรมกับความท้าทายในทศวรรษหน้า	2565

สรุปข้อเสนอที่สำคัญจากการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ตั้งแต่ครั้งที่ 1 – 19

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การพัฒนา ประสิทธิภาพ (ภาพรวม)	• พัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทั้งในเชิงระบบกฎหมาย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้บังคับใช้กฎหมาย • เน้นบูรณาการการทำงานของหน่วยงานทุกภาคส่วน มองเป้าหมายการพัฒนากระบวนการยุติธรรมร่วมกัน • พัฒนาระบบการให้บริการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม สร้างทัศนคติ จิตสำนึกในการให้บริการของบุคลากร • ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว มุ่งเน้น กรอบแนวคิดกระบวนการยุติธรรมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People-Centric Justice) • หลักคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย - การจัดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในสังคม - การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน - การให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้สะดวก และเข้าใจกฎหมายได้ง่าย
ระบบบริหาร จัดการคดี	• นำระบบอิเล็กทรอนิกส์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรม เช่น ในศาลยุติธรรม (E-Court) • กำหนดระยะเวลาดำเนินการให้ชัดเจน สร้างมาตรการเร่งรัดการดำเนินคดีให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การเข้าถึง กระบวนการ ยุติธรรม	• พัฒนาระบบกฎหมายในด้านการชี้ตัวผู้ต้องหา สิทธิของผู้เสียหาย สิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราว การออกหมายจับของศาล • พัฒนานโยบาย ระบบ สร้างกลไกช่องทางในการให้ความรู้และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชน • พัฒนาเครื่องมือ และนำเทคโนโลยีอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ให้สามารถร้องเรียน และแจ้งเบาะแสเรื่องที่ผิดกฎหมายได้ง่ายขึ้น • ให้มีทนายความที่รัฐจัดให้ (Defense lawyer) จัดหาทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจ • จัดหาและพัฒนาระบบล่ามในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในชั้นพนักงานสอบสวน • มีมาตรการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของคนบริสุทธิ์ ควบคู่กับมาตรการนำคนผิดมาลงโทษ • เสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทุนยุติธรรม ให้ช่วยเหลือประชาชนที่ด้อยโอกาส ในด้านกฎหมาย • เปิดเผยข้อมูลหรือขั้นตอนการดำเนินงานให้ประชาชนรับรู้ มีระบบการเผยแพร่ข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม • ปรับปรุงกฎหมายโดยขยายผู้มีสิทธิในการขอรับความช่วยเหลือทางกฎหมาย เช่น ครอบคลุมก่อนการเป็นคดีความ อาจจะนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อระงับพิพาทหรือการให้คำปรึกษามาใช้ รวมถึงปรับปรุงดุลยพินิจของคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการฯ และระบุหลักเกณฑ์ให้ชัดเจน - การให้ความช่วยเหลือจะต้องพิจารณาในเรื่องฐานะของผู้ขอความช่วยเหลือ โดยอาจจะเชื่อมโยงฐานข้อมูลระบบสวัสดิการผู้มีรายได้น้อย - กรณีคดีลักษณะความผิดที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ควรจำกัดขอบเขตความผิดให้ชัดเจน เช่น คดีที่จะไม่ได้รับการอนุมัติ ให้ระบุหลักเกณฑ์ว่าเป็นคดีที่มีความรุนแรง มีโทษสูง หรือมีอันตรายต่อประชาชนโดยทั่วไป
เหยื่อ ผู้เสียหาย และพยาน	• กำหนดให้มีเครื่องมือ กลไก หรือกฎเกณฑ์ในการคุ้มครองพยานหลักฐาน

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด	- กำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย (Individualization) มุ่งที่ตัวผู้กระทำความผิดมากกว่าฐานความผิด โดยพิจารณาจากกระบวนการคัดกรองผู้กระทำผิด ใช้กระบวนการสืบเสาะและพินิจข้อมูลภูมิหลังของบุคคลนั้นอย่างละเอียด - ควรนำภูมิหลังของผู้กระทำผิดมาใช้ในการกำหนดโทษ และประกอบการพิจารณาคดี (ความรุนแรงของคดีและภูมิหลัง) - ปฏิรูประบบปล่อยตัวชั่วคราว โดยนำระบบประเมินความเสี่ยง และกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวที่มีความเหมาะสมกับจำเลยแต่ละรายมาใช้ แทนการเรียกทรัพย์สินเป็นหลักประกัน เน้นการใช้มาตรการปล่อยชั่วคราวให้มากขึ้น - พัฒนามาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกในความผิดที่ไม่รุนแรงหรือเป็นภัยของสังคม หรือเป็นระยะปลายของการถูกจำคุก เพื่อลดปัญหาความแออัดในเรือนจำ - นำก้าไลอิเล็กทรอนิกส์ (EM) มาใช้ - นำมาตรการบริการสังคมแทนการจำคุก มาใช้กับคดีที่ไม่ใช่อาชญากรรม เช่น ตัดไม้ทำลายป่า ให้บริการสังคมโดยการปลูกป่า เมมาแล้วขับให้บริการสังคมโดยช่วยเหลือของการมาแล้วขับในโรงพยาบาล - ให้ศาลยุติธรรม มีอำนาจในการสั่งใช้มาตรการทางเลือกระดับกลาง (หรือมาตรการลงโทษ) ๕ มาตรการ เช่น การทำงานบริการสังคม (Community Service) การคุมความประพฤติหรือสอดส่องแบบเข้มงวด (Intensive Supervision), การกักขังที่บ้าน (Home Arrest) ศูนย์เสี่ยงโทษจำคุก (Diversion Center) และการเข้าค่ายฝึกแบบทหาร (Boot Camp) โดยสามารถใช้ได้อย่างผสมผสานได้ - ควรมีหน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบสำหรับบังคับใช้มาตรการลงโทษระดับกลาง (สำนักหรือกองมาตรการทางเลือกระดับกลาง) จัดเก็บข้อมูลประวัติภูมิหลังของผู้กระทำผิดตั้งแต่ขั้นตำรวจ เพื่อสร้างฐานข้อมูลตรวจสอบความเหมาะสมในการจะใช้มาตรการลงโทษระดับกลาง โดยอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเน้นการประสานงานกับตำรวจ และหากจะกำหนดอำนาจในการจับกุมให้ดำเนินการเฉพาะผู้ที่กระทำผิดเงื่อนไข - การนำมาตรการลงโทษระดับกลางมาใช้ในทางปฏิบัติ ฝ่ายการเมืองที่ดูแลงานด้านกระบวนการยุติธรรมระดับชาติควรให้ความสำคัญ และให้มีเวทีสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและชุมชน ริเริ่มทดลองใช้บางมาตรการ (ลงโทษระดับกลาง) ในส่วนที่สามารถกระทำได้ ซึ่งกรมคุมประพฤติน่าจะเป็นหน่วยงานหลัก ในการใช้มาตรการดังกล่าว - พัฒนาระบบทะเบียนประวัติอาชญากร สร้างกฎหมายบริหารจัดการทะเบียนประวัติอาชญากรอย่างเป็นระบบ ให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การล้างมลทินแก่ผู้พ้นโทษ (ในคดีไม่ร้ายแรง) - พัฒนามาตรการเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะผู้ต้องขังหญิง

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การมีส่วนร่วมของประชาชน	- ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น จัดบริการสาธารณะ และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ - ขยายการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในรูปแบบคณะกรรมการฯ ให้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับภาคหรือเขต ระดับจังหวัด โดยให้สอดคล้องและสามารถรองรับในการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 - ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินโครงการและร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา รวมถึงการประเมินผลโครงการ - กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมุ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน และปรับกระบวนการทำงานของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ให้มีค่านิยมและทัศนคติที่ถูกต้อง - หน่วยงานภาครัฐที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องยึดถือหลักการ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามาในกระบวนการ เปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดิน มีการสื่อสารสองทาง และมีการตอบโต้กลับ (Feedback) - เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม สามารถตรวจสอบและแก้ไขปัญหา เพื่อสร้างความโปร่งใส - ร่วมมือกับชุมชนและท้องถิ่น ดำเนินงานในเรื่อง การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม การพิจารณาคดี การบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน การเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องกระบวนการยุติธรรม สร้างเครือข่ายยุติธรรมชุมชน - การนำรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมชุมชนมาใช้ จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย ต้องพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมต่อการบริหารจัดการปัญหาและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีองค์ความรู้และพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมชุมชนอย่างถ่องแท้ - สร้างชุมชนที่เข้มแข็งในการสอดส่องดูแลผู้กระทำความผิดให้เหมือนกับการคุมประพฤติ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติ - ผลักดันให้มี “สมัชชายุติธรรมแห่งชาติ” เพื่อเป็นกลไกให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง - ให้มีองค์กรอิสระจากภายนอก (External Complaint Board) ในลักษณะที่เป็นคณะกรรมการในการรับเรื่องราวร้องทุกข์ ร้องเรียน จากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ในหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อกานอำนาจหรือตรวจสอบกระบวนการยุติธรรม - สร้างระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ กระตุ้นภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจและตระหนักถึงบทบาทขององค์กรอิสระ โดยเฉพาะ “ผู้ตรวจการแผ่นดิน” มากขึ้น - ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นนิติรัฐ ปฏิรูประบบการศึกษา โดยรณรงค์ให้ทุกภาคส่วนเข้าใจหลักนิติรัฐอย่างแท้จริง

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
บุคลากร เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงาน	ส่งเสริมการพัฒนาให้มีหลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชน ภายใต้กรอบสังคมประชาธิปไตย
สิทธิมนุษยชน	- เร่งให้ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านบังคับให้กฎหมายการหายสาบสูญ เพื่อป้องกันและลงโทษการอุ้มหาย - พัฒนากฎหมายเกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และการออกกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชนสร้าง - จัดตั้งกองทุนในการทำงานของนักสิทธิมนุษยชน หรือจัดตั้งหน่วยงานให้ความช่วยเหลือนักสิทธิมนุษยชน “กระบวนการให้ความคุ้มครองบุคคลเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน” - กำหนดกลไกในทางบริหารของรัฐ ตำรวจ ศาล กองทัพ ภาคสังคม ในการแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชนถูกคุกคาม ให้ความคุ้มครองนักต่อสู้สิทธิมนุษยชน - ให้มีคณะกรรมการเพื่อปกป้องนักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน โดยจัดทำหลักเกณฑ์ต่างๆ เพื่อคุ้มครองนักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนที่ถูกคุกคาม - ส่งเสริม สนับสนุนให้นักต่อสู้สิทธิมนุษยชน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ที่เกี่ยวข้อง กับสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
อื่นๆ	• ผลักดันเรื่อง หลักนิติธรรมให้เป็นวาระแห่งชาติ สร้าง Mindset ให้แก่ประชาชนในการเคารพกติกาในการอยู่ร่วมกันในสังคม เคารพสิทธิและเสรีภาพ รับรู้สิทธิของตนเอง รวมถึงไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น (หลักนิติธรรม กับ วัฒนธรรมแห่งการเคารพกฎหมายและกติกา) • เร่งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้แก่ประชาชน • ผลักดันและพัฒนามาตรฐานงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน (มีกฎหมาย/ระเบียบที่รองรับ มีหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบ พัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ทั้งในเชิงหน่วยงานและผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจพิสูจน์) • นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (เทคโนโลยีชีวภาพ นาโนเทคโนโลยี หรือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) มาช่วยในการพัฒนางานด้านกระบวนการยุติธรรม • นำตัวอย่างจากประเทศเนเธอร์แลนด์ โดยผ่อนความเข้มงวดของกฎหมายยาเสพติด (Decriminalization of drugs) คือการทำให้ยาเสพติดเป็นปัญหาด้านสุขภาพไม่ใช่อาชญากรรม ให้ผู้เสพเป็นผู้ป่วย และขึ้นทะเบียนกับแพทย์ ร้านจำหน่ายยา เภสัชกร และนำไปส่งยาไปเบิกยา เพื่อลดปัญหาอาชญากรรมจากเหตุนำเงินไปซื้อยาเสพติด และจะส่งผลให้ผู้ขายลดลง • ควรปรับปรุงพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบำบัด และกำหนดให้มีขั้นตอนการติดตามผลภายหลังการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดอย่างชัดเจน ใช้ดัชนีวัดจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟู ไม่กลับมาเสพซ้ำ และไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด • ควรแก้ไขปัญหายาเสพติดในภาพรวม เปิดโอกาสให้ผู้ป่วย ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหาดังแต่จุดเริ่มต้นของกระบวนการ มีการศึกษาวิจัยเชิงประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายเพื่อพิจารณาข้อดี ข้อเสีย และนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การดำเนินการที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น • การออกแบบเรือนจำ สภาพภูมิทัศน์รอบนอก ควรมีภาพลักษณ์ที่น่ากลัว ทันสมัย มีการจัดสรรพื้นที่ใช้สอยใช้แนวคิด Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED) สำหรับสถานที่ควบคุมภายใน คำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร การดูแลน้ำดื่ม น้ำสะอาด การบำบัดน้ำเสีย และเพื่อเป็นการอยู่ร่วมกันกับชุมชน

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
	• ดำเนินงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จัดทำประมวลกฎหมายสิ่งแวดล้อม และปฏิรูปองค์กรบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายมีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวน สอบสวน จับกุม ฟ้องร้อง บังคับคดี รวมถึงอำนาจทางปกครอง และส่งเสริมให้민ักกฎหมายที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมโดยตรง • เปลี่ยนแนวทางการนำเสนอข่าวผ่านสื่อมวลชนในเชิงสร้างสรรค์ เลือกใช้คำที่เหมาะสมเป็นสากล ไม่ชี้นำไปในเชิงเกลียดชังหรือทำให้เกิดความหวาดกลัวกับประชาชน และภาครัฐควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการนำเสนอข่าวผ่านสื่อมวลชน • แปลงสินทรัพย์เป็นทุน ส่งเสริมอุตสาหกรรมเรือนจำ และพัฒนาเรือนจำเอกชน • การกำหนดนโยบายของภาครัฐควรคำนึงถึงผลกระทบต่อประชาชนเป็นสำคัญ จะต้องวางแผนอย่างเป็นระบบ ศึกษาวิจัย มีการใช้ Evidence based policy กำกับติดตามและบริหารจัดการ เพื่อให้สามารถเลือกมาตรการในการบริหารสถานการณ์ในภาวะวิกฤติได้อย่างเหมาะสม • พัฒนาแนวทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของหน่วยงานภาครัฐให้มีความเชื่อมโยงกระบวนการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนางานด้านกระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน)

พ.ศ. 2546

- พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 รองรับสิทธิของบุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญาให้ได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ
- จัดตั้งคลินิกยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่อให้บริการประชาชนด้านกฎหมาย เช่น คำปรึกษา ด้านกฎหมายรับเรื่องราวร้องทุกข์ คำร้องขอเงินค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย ในคดีอาญาคำร้องขอคุ้มครองความปลอดภัยแก่พยานในคดีอาญา คำร้องไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท การส่งเสริมสิทธิของผู้ต้องหาในการสอบสวนคดีอาญา และจ่ายค่าป่วยการแก่ที่ปรึกษากฎหมายในชั้นสอบสวนคดีเยาวชนและครอบครัว
- ก่อตั้งโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองกองทัพเรือ โดยดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เป็นระบบบังคับบำบัด รูปแบบควบคุมตัวไม่เข้มงวด

พ.ศ. 2549

- พระราชบัญญัติ ว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2549 จัดตั้งกองทุนยุติธรรม เพื่อให้การสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย 4 กรณี 1) การวางเงินประกัน การปล่อยตัวชั่วคราว 2) การจ้างทนายความว่าความในคดีอาญา คดีแพ่ง คดีปกครอง หรือการบังคับคดี 3) การชำระค่าธรรมเนียมขึ้นศาลและค่าธรรมเนียมอื่นๆ ในคดีแพ่ง และคดีปกครอง 4) การตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ และในปี พ.ศ. 2553 ได้จัดทำระเบียบกองทุนยุติธรรมใหม่ โดยเพิ่มกรณีให้ความช่วยเหลือจาก 4 กรณี เป็น 8 กรณี เช่น ค่าพาหนะเดินทาง ค่าที่พัก ค่าตอบแทน การคุ้มครองช่วยเหลือให้ได้รับความปลอดภัยจากการก่ออาชญากรรม หรือการป้องกันการถูกฟ้องร้าย ค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดทางอาญา การกระทำความชอบทางปกครอง หรือการกระทำละเมิด
- มีการนำแนวคิดยุติธรรมชุมชนมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย โดยเฉพาะหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม
- ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขัง พ.ศ. 2549 กำหนดแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

พ.ศ. 2550

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2550 เพิ่มเดิมหลักเกณฑ์และวิธีการบังคับโทษปรับในเรื่องการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้แทนค่าปรับ (ไม่เสียค่าปรับภายใน 30 วัน) เพิ่มอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับเป็น 500 บาทต่อวัน เพิ่มหลักเกณฑ์การรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษสำหรับกรณีผู้ถูกลงโทษปรับและผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกทุกโทษ หรือพ้นโทษมาแล้ว 5 ปี และกำหนดบทลงโทษผู้ที่ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด (บังคับ ช่มชู้ จ้างวาน ยุยงส่งเสริม) และลดโทษสำหรับผู้ที่ถูกใช้ให้กระทำความผิดหากมีการเปิดเผยข้อมูลสำคัญ จนสามารถดำเนินคดีกับผู้ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดได้
- ข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยเด็กในความดูแลของผู้ต้องกักขังติดมาয়สถานที่ยกขัง พ.ศ. 2550 โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเด็กที่ติดมากับผู้ต้องขัง
- การนำร่องถอดโซ่ตรวนนักโทษ ซึ่งปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ ที่กำหนดว่าบรรดาเครื่องพันธนาการ เช่น กุญแจมือ โซ่ ตรวน และสายรัดแขน จะต้องไม่ถูกนำมาใช้เพื่อการลงโทษ รวมทั้งไม่ใช่โซ่ตรวนในระหว่างการจองจำนักโทษ เครื่องพันธนาการอาจจะใช้ได้เพียงเฉพาะระยะเวลาที่จำกัดและเท่าที่จำเป็นเท่านั้น
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานเพื่อการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2550 จัดตั้งมีศูนย์ประสานงานเพื่อบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม (ศปวล.) เป็นหน่วยงานภายในกรมควบคุมมลพิษ

พ.ศ. 2551

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับประเด็นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การตรวจพิสูจน์ข้อเท็จจริง

พ.ศ. 2552

- กฎกระทรวงกำหนดสถานที่อื่นที่ใช้ในการขัง จำคุก หรือควบคุมผู้ต้องหา จำเลยหรือผู้ซึ่งต้องจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุด พ.ศ. 2552 เพื่อกำหนดสถานที่ที่ใช้ในการควบคุม จำคุก และทุเลาการบังคับโทษจำคุกใช้บังคับกับ 3 กรณี ดังนี้ 1) มาตรา 89/1 ควบคุมในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำ สถานนีตำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหา 2) มาตรา 89/2 (1) จำคุกในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำ และ 3) มาตรา 246 ทุเลาการบังคับโทษจำคุก

พ.ศ. 2553

- กฎกระทรวงกำหนดวิธีการขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ พ.ศ. 2553 บัญญัติให้เจ้าของหรือผู้ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องอาจขอคืนสิ่งของนั้น โดยยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ รวมถึงหลักเกณฑ์ในการสั่งให้ส่งคืนสิ่งของ
- กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการทำสำนวนสอบสวนร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 โดยบัญญัติให้พนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการ หรือในกรณีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้ ชัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการ
- ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2553 ปรับปรุงแก้ไขให้มีการช่วยเหลือเงินหรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย จาก 4 กรณี เป็น 8 กรณี
- กระทรวงยุติธรรมดำเนินโครงการคืนคนดีสู่สังคม เพื่อช่วยเหลือให้ผู้พ้นโทษได้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งงานและปรับตัวเข้าสู่สังคมในช่วงระยะแรกของการพ้นโทษ สามารถกลับคืนสู่สังคม และดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข รวมถึงกระตุ้นให้สังคมได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ภาพลักษณ์ ที่มีต่อผู้พ้นโทษและเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษกลับเข้าสู่สังคมได้มากขึ้น

พ.ศ. 2557

- จัดทำบันทึกความตกลงร่วมมือ (MOU) ว่าด้วยการอำนวยความสะดวกยุติธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ระหว่างสำนักงานกฤษฎีกา สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงยุติธรรม เพื่อส่งเสริมงานให้ความคุ้มครองสิทธิและให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน การไกล่เกลี่ย ประณอมข้อพิพาท การจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ การส่งเสริมศูนย์ดำรงธรรมในจังหวัด ในการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ และสนับสนุนงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน
- กระทรวงยุติธรรมก่อตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนำร่องใน 18 จังหวัด รวม 280 ศูนย์ และจัดตั้งเครือข่ายยุติธรรมชุมชนทุกหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 12 คน รวม 34,800 คน และส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร
- คำสั่งกระทรวงยุติธรรมที่ 403/2557 ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2557 เรื่อง การขับเคลื่อนระบบยุติธรรมชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านความเป็นธรรมทางสังคม และสร้างความสมานฉันท์ของประชาชน ได้จัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชน (ศยช.) ซึ่งในปี พ.ศ. 2558 ได้ปรับให้จัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชน จากเดิมจัดตั้งตามพื้นที่ตำบล เป็นจัดตั้งตามในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง
- การก่อสร้างแดนความมั่นคงสูง (Supermax) ณ เรือนจำกลางเขาบิน สำหรับคุมขังกลุ่มอิทธิพล ผู้ค้ายาเสพติด รายใหญ่ กลุ่มที่มีพฤติกรรมร้ายแรงที่อยู่ในเรือนจำ

พ.ศ. 2558

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2558 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวกำหนดให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของ ผู้ถูกปล่อยชั่วคราว
- พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 โดยกำหนดให้กองทุนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นแหล่งเงินทุนสำหรับช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน
- คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (ICRC) ICRC ได้ให้ความช่วยเหลือกรมราชทัณฑ์ เรือจำ 11 แห่ง ให้เข้าถึงแหล่งน้ำสะอาดและช่วยปรับปรุงระบบสุขาภิบาลภายในเรือนจำ

พ.ศ. 2559

- พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 ปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านคุมประพฤติ ทั้งในขั้นก่อนการพิจารณาคดี ขั้นการพิจารณาคดี และขั้นหลังการพิพากษาคดีของศาล และให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อื่นในการติดตามผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง
- พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2559 โดยให้อำนาจสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ในการบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นการทั่วไป ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนางาน นิติวิทยาศาสตร์ให้ได้มาตรฐานสากล
- พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 เพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการ เพื่อให้การให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา มีความสอดคล้องและครอบคลุมกับการปฏิบัติงานในปัจจุบัน รวมถึงมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

พ.ศ. 2560

- พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 กำหนดมาตรการกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว (ให้จำเลยไปรายงานตัวต่อผู้กำกับดูแลทุกเจ็ดวันในระหว่างการปล่อยชั่วคราว/ให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทาง/ให้ทำสัญญาประกันว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียกของศาล) และการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี รวมทั้งการนำเงินค่าปรับตามคำพิพากษาในคดีอาญามาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในมาตรการดังกล่าว
- กฎกระทรวงการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง พ.ศ. 2560 โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการใช้อุปกรณ์ในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง
- คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ แนวทางการเตรียมบุคลากรก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและการพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ตามมติคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ประกอบด้วย 2 แนวทาง คือ แนวทางที่ 1 การเตรียมบุคลากรก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา และ 2) การสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมโครงการเสริมสร้างจิตสำนึกรักความยุติธรรม แนวทางที่ 2 การพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย 1) การกำหนดให้มี “ค่านิยมร่วมของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม” 2) การกำหนดแนวทางการพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม
- คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นเห็นชอบ แนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานของรัฐ
- สำนักงานศาลยุติธรรมได้ออกประกาศ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการยื่น ส่ง และรับคำคู่ความและเอกสารทางระบบรับส่งอิเล็กทรอนิกส์ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติของศาล รวมทั้งวิธีการชำระค่าธรรมเนียมศาลและค่าใช้จ่ายต่างๆ ผ่านทางรับส่งอิเล็กทรอนิกส์
- ศาลแพ่งธนบุรี เป็นศาลนำร่องในการให้บริการคดีความทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-Filing เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและช่องทางการให้บริการแก่คู่ความ สนับสนุนการพัฒนางานศาลและอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความ (กำหนดจำนวนทุนทรัพย์ หรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทไม่เกิน 500,000 บาท)
- ศาลยุติธรรมได้ดำเนินโครงการพัฒนาระบบห้องพิจารณาคดีอิเล็กทรอนิกส์ต้นแบบ e-Courtroom และ โครงการนำอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการสืบพยาน e-Hearing ในศาลอาญารัชดา ซึ่งได้มีการพัฒนาห้องต้นแบบของห้องพิจารณาคดีที่มีเทคโนโลยีทันสมัย เรียกว่า e-Hearing Recording System และมีการติดตั้งอุปกรณ์บันทึกภาพและเสียงระหว่างการสืบพยานในคดีต่างๆ เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับนำไปใช้ประกอบการพิจารณาคดีของศาลสูงในชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกา

พ.ศ. 2561

- ศาลยุติธรรมเริ่มใช้โปรแกรมระบบบริการข้อมูลคดีศาลยุติธรรม (CIOS) ซึ่งเป็นระบบที่รองรับคู่ความหรือทนายความทางออนไลน์ โดยให้บริการหลายๆ ด้าน เช่น การติดตามคดีที่เกี่ยวข้อง รายชื่อ ผู้ติดต่อราชการศาลผ่านโปรแกรมอ่านบัตรประชาชนประจำวัน ปฏิทินนัดพิจารณา นัดส่วนตัว รายการนัดพิจารณา แจ้งผลการส่งหมายแจ้งคำสั่งศาลขอคัดถ่ายเอกสารในสำนวนคดี ขอนหนังสือรับรองคดีถึงที่สุด ยื่นส่ง และรับคำคู่ความบางประเภท ทนายขอแรง การแจ้งการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์และศาลชั้นต้นติดตามคดีที่สนใจ ประเมินความเสี่ยงการใกล้เคียงข้อพิพาทก่อนฟ้องตาม มาตรา 20 ตรี การใกล้เคียงหลังฟ้องอ่านและจัดเก็บประวัติการติดต่อกับบัตรประชาชนในใบเดียว
- ศาลยุติธรรมได้นำร่องนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัด การเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมาใช้ในงานปล่อยชั่วคราว จำนวน 5,000 เครื่อง
- การลงนามบันทึกข้อตกลง “โครงการพระราชรัฐ ร่วมสร้างงาน สร้างอาชีพ ผู้ต้องขัง” ระหว่างกรมราชทัณฑ์ กรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เพื่อยกระดับศักยภาพ ทักษะและสมรรถนะแรงงาน สร้างโอกาสและ คุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ผู้ต้องขัง โดยการฝึกอบรมวิชาชีพตามความถนัดของผู้ต้องขังและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ให้เป็นแรงงานที่มีทักษะสูง มีศักยภาพในการทำงาน มีความสามารถหลากหลาย เสริมสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพสุจริต และได้รับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน
- กรมราชทัณฑ์ได้ตั้งศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ (CARE : Center for Assistance to Reintegration and Employment) เป็นศูนย์กลางเพื่อส่งเสริมและประสานการมีงานทำ จัดทำข้อมูลความต้องการ มีงานทำของผู้ที่ใกล้พ้นโทษ รวบรวมและจัดทำข้อมูลของผู้ประกอบการในตำแหน่งงานว่าง และ ประสานงาน เครือข่ายในการให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ และส่งต่อข้อมูลผู้พ้นโทษ จัดขึ้นในเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศ

พ.ศ. 2562

- คำแนะนำของศาลฎีกาว่าด้วยการขยายโอกาสในการเข้าถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว พ.ศ. 2562 โดยเป็นการขยายโอกาสให้ผู้มีฐานะยากจนเข้าถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวมากยิ่งขึ้น
- โครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นโครงการพระราชทานอุปกรณ์ทางการแพทย์ให้กับเรือนจำและโรงพยาบาลแม่ข่าย เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึงและการให้บริการด้านสาธารณสุข แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ และโครงการโคกหนองนา ที่มุ่งเน้นการนำศาสตร์พระราชาสมาผสานกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้ต้องขังรู้จักเลี้ยงชีพด้วยตนเองและกลับเข้าไปอยู่ในสังคมได้
- กรมราชทัณฑ์จัดทำโครงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง (Recidivism – Statistics – Recstats) เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลการกระทำผิดซ้ำ และปรับปรุงวิธีการคำนวณอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง (กรมราชทัณฑ์มีระบบข้อมูลผู้ต้องขังซึ่งเกิดขึ้นก่อนปี พ.ศ. 2546)
- กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 จัดตั้งสำนักงานยุติธรรมจังหวัดเป็นหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค มีภารกิจพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในภารกิจของกระทรวงยุติธรรม ศูนย์ยุติธรรมชุมชน และเครือข่ายกระทรวงยุติธรรม ดำเนินงานกองทุนยุติธรรม และงานช่วยเหลือประชาชนที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งจำเลยที่ถูกดำเนินคดีอาญาโดยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ในระดับจังหวัด

พ.ศ. 2563

- ศาลยุติธรรมได้พัฒนาระบบบริการข้อมูลคดีศาลยุติธรรม มาเป็นระบบบริการออนไลน์ศาลยุติธรรม (CIOS) โดยให้บริการเพิ่มเติม เช่น การยื่นประกันออนไลน์ ห้องสืบพยานออนไลน์ การจัดส่งเอกสารใน คดีแพ่งให้คู่ความหรือทนายความทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ การยื่นคำฟ้องหรือคำร้อง ขอดำเนินคดีใน คดีครอบครัว เป็นต้น
- กรมราชทัณฑ์ได้จัดทำระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ (VDO Conference) ร่วมกับศาลสำหรับบริหารโทษผู้ต้องขัง (การผิดฟ้อง ผกขังผ่านระบบประชุมทางจอภาพ การอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลในลักษณะประชุมจอภาพ)
- ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ..... เพื่อรองรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันโดยกำเนิด เกี่ยวกับการจดทะเบียนคู่ชีวิตและการเลิกการเป็นคู่ชีวิต สิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่ชีวิต การจัดการทรัพย์สิน การรับบุตรบุญธรรม และมรดก

พ.ศ. 2564

- พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 เป็นการรวบรวมกฎหมายที่กระจัดกระจายอยู่หลายฉบับ มาจัดทำเป็นประมวลกฎหมายยาเสพติดให้อยู่ในฉบับเดียวกัน และปรับปรุงบทบัญญัติ ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน กำหนดให้มีระบบอนุญาตเพื่อให้การควบคุมและการใช้ประโยชน์ยาเสพติดในทางการแพทย์ทางวิทยาศาสตร์ และทางอุตสาหกรรม รวมทั้งให้มีระบบคณะกรรมการ กำหนดนโยบาย
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2564 ยกเลิกพืชกระท่อมจากการเป็นยาเสพติด ให้โทษในประเภท 5
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 เพื่อกำหนดบทบัญญัติให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของ ป.ป.ส. รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับยาเสพติดที่ถูกยึดไว้ตามกฎหมายซึ่งเดิมเคยกำหนดไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด และปรับปรุงบทบัญญัติให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และการแสดงตนของจำเลยต่อเจ้าพนักงานศาลในขณะยื่นอุทธรณ์ การยื่น คำขออนุญาตฎีกา และการฎีกาให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา คดีความอาญา

พ.ศ. 2565

- พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 กฎหมายเฉพาะที่กำหนดมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในคดีที่เกี่ยวข้องกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง (การข่มขืนกระทำชำเรา การกระทำความผิดทางเพศกับเด็ก การฆาตกรรม การทำร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย การทำร้ายร่างกายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้อันตรายสาหัส รวมทั้งการนำตัวบุคคลไปเรียกค่าไถ่) กำหนดให้มีมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มาตรการเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ และมาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ เพื่อป้องกันสังคมจากการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นอีก
- พระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. 2565 กำหนดมาตรการกำกับดูแลการขาย การโฆษณา และการบริโภคใบกระท่อม เพื่อคุ้มครองสุขภาพของบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปี สตรีมีครรภ์ สตรีให้นมบุตร และบุคคลกลุ่มเสี่ยงอื่น จากการบริโภคใบกระท่อม

- พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2565 เพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการทั่วไปและมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน อำนาจหน้าที่ ของสำนักงานคุ้มครองพยานและพนักงานเจ้าหน้าที่ หลักเกณฑ์การจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยาน
- พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 กฎหมายกลางว่าด้วยการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมให้การทำงานและการให้บริการของภาครัฐ สามารถใช้วิธีการ ทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลักได้
- พระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2565 กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการ กำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบว่า จะพิจารณาเรื่องที่อยู่ระหว่างการดำเนินงานเสร็จสิ้นเมื่อใด รวมทั้งตรวจสอบความคืบหน้าได้
- เกิดแนวคิดการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมราชทัณฑ์ เพื่อใช้เป็นสถานที่รองรับ ผู้พ้นโทษและผู้อยู่ระหว่างพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษได้มีงานทำ และหากทำงานได้ดีก็จะได้รับการจ้างงานต่อทันทีที่พ้นโทษ และดำเนินโครงการสร้างงาน สร้างอาชีพ ฝึกทักษะการทำงานในภาคอุตสาหกรรม เรือนจำกลางสมุทรปราการ (โครงการพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษ) โดยให้นักโทษเด็ดขาดที่เข้าเงื่อนไขได้รับการพักการลงโทษและถูกคุมประพฤติ เข้าทำงานในสถานประกอบการหรือโรงงานที่ประสงค์จะจ้าง

หมายเหตุ

ข้อมูลที่ปรากฏ เป็นการสืบค้นของสำนักงานกิจการยุติธรรม หากข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือมีข้อผิดพลาดประการใด ต้องขออภัยมา ณ ที่นี้

การปรากฏอยู่ในแผน ยุทธศาสตร์ นโยบาย

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	ประเด็นที่ 22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
แผนปฏิรูปประเทศ	ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2552 - 2555)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างการมีส่วนร่วมและบทบาทของภาคีการพัฒนาต่างๆ ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการและการส่งเสริมคุณธรรม
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2558 - 2561)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือกและการมีส่วนร่วมในงานยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2562 - 2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมด้านกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2566 - 2569)	มิติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล มิติที่ 2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากสำนักงานกิจการยุติธรรม

- พิจารณาประเด็นใหม่ๆ ในช่วงการบริหารจัดการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในช่วงที่เกิดภาวะวิกฤต (เช่น โควิด-19) และศึกษาการปรับตัวของหน่วยงาน เพื่อค้นพบแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมสำหรับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชน
- ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากระบวนงานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เพื่อนำมาใช้กำหนดนโยบายบนหลักพื้นฐาน People-Centred Justice
- ผลักดันเรื่องการส่งเสริมหลักนิติธรรมเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม โดยการส่งเสริมให้มีการเข้าถึงความยุติธรรม และการปฏิบัติที่เท่าเทียมภายใต้กฎหมาย การมีนโยบายระดับชาติว่าด้วยการกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมกับความผิด พัฒนาสถาบันที่ให้ประสิทธิภาพ รับผิดชอบ เพียงตรง และดำเนินการเท่าเทียม รวมถึงการส่งเสริมให้สาธารณชนเข้าใจคุณค่า มีทักษะ และความรู้ที่จำเป็นต่อการสร้างวัฒนธรรมการยึดถือกฎหมาย และการตระหนักในความหลากหลายทางวัฒนธรรมบนพื้นฐานของการเคารพต่อกฎหมายทั้งนี้ อาจนำดัชนีวัดหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) จัดทำโดยโครงการยุติธรรมโลก (World Justice Project) มาใช้ประกอบในการ
- การพัฒนาพหุติสนัย พัฒนาอาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง โดยวิธีเทเลอร์-เมด (tailor-made) โดยพิจารณาจากความต้องการที่แตกต่างกัน เพื่อให้สามารถตอบโจทย์ความต้องการของแต่ละบุคคลได้ และกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข
- กฎหมายเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ควรมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัยและเข้ากับพลวัตที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อส่งเสริมและพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้ได้มาตรฐานสากล อาจรวมถึงการศึกษาเพื่อพิจารณาการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ เพื่อให้การสอบสวนกรณีที่มีการตายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
- ผลักดันกฎหมายว่าด้วยการชะลอการฟ้อง เพื่อเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือก โดยนำวิธีการคุมประพฤติมาใช้ เพื่อให้ผู้ต้องหาได้มีโอกาสแก้ไขความผิดของตน โดยไม่มีลทินติดตัวอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และสังคม มากกว่าการดำเนินการให้มีการพิจารณาลงโทษ และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมด้วยการเบี่ยงเบนคดีเพื่อลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาล
- พัฒนามาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดให้มีความเหมาะสม ปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้ใช้บังคับได้มีประสิทธิภาพ โดยการแก้ไขบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดสถานที่อื่นที่ใช้ในการขัง จำคุก หรือควบคุมผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ซึ่งต้องจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุด เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความจำเป็นในการควบคุม/จำคุก ผู้กระทำความผิดประเภทต่าง ๆ ในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำ
- ควรทบทวนระบบการใช้มาตรการต่อผู้กระทำความผิดอาญาแทนการควบคุมตัว (Non - Custodial Measures) เพื่อเป็นทางเลือกแทนการลงโทษจำคุก หรือหลีกเลี่ยงการนำผู้กระทำความผิดไม่ร้ายแรงเข้ารับโทษจำคุก ในเรือนจำ โดยมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเฉพาะรายเข้ามาประกอบ
- ควรจะต้องมีการบูรณาการและเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงานให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ต้องสามารถประสานและส่งต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงานได้อย่างทันท่วงที
- ควรศึกษาเรือนจำต้นแบบของต่างประเทศ เพื่อนำมาประกอบการออกแบบเรือนจำในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ การสร้างสภาพแวดล้อมและปฏิบัติกับผู้ต้องขังอย่างมีมนุษยธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดปัญหาสุขภาพจิตและช่วยเยียวยาไม่ให้ผู้ต้องขังกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

ประเด็นการปฏิรูปองค์กรในกระบวนการยุติธรรม

การนำเสนอในการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม

ครั้งที่	หัวข้อ	ปี พ.ศ.
ครั้งที่ 1	กระบวนการทัศน์ใหม่ของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด	2546
ครั้งที่ 5	การพัฒนากระบวนการยุติธรรมในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก	2550
ครั้งที่ 6	การพัฒนากระบวนการยุติธรรมยุคใหม่	2551
ครั้งที่ 7	การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม (Justice Reform)	2552
ครั้งที่ 10	กลไกการสร้างเชื่อมั่นของประชาชนในมิตินิติการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานยุติธรรม	2555
ครั้งที่ 11	พลิกโฉมกระบวนการยุติธรรม : เสริมสร้างศักยภาพไทยสู่อาเซียน 2558	2556
ครั้งที่ 13	เติมเต็มช่องว่าง...สร้างมิติใหม่ของกระบวนการยุติธรรม (Filling in the BLANK, Making Better Justice)	2557
ครั้งที่ 14	การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (The New Era of Justice)	2558
ครั้งที่ 17	การยุติความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม (Ending Violence against Children)	2562
ครั้งที่ 18	การอำนวยความสะดวกยุติธรรมในยุควิถีใหม่สู่ประชาชน	2564
ครั้งที่ 19	กระบวนการยุติธรรมกับความท้าทายในทศวรรษหน้า	2565

สรุปข้อเสนอที่สำคัญจากการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ตั้งแต่ครั้งที่ 1 – 19

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
ตำรวจ	• การปฏิรูปตำรวจ 5 ด้านคือ 1) ด้านการสอบสวน 2) ด้านนิติวิทยาศาสตร์ 3) ด้านอำนาจหน้าที่ และภารกิจของตำรวจ 4) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 5) ด้านค่าตอบแทน • ควรกระจายอำนาจไปสู่หน่วยงานระดับรอง • จัดตั้งคณะกรรมการรับเรื่องร้องทุกข์เกี่ยวกับตำรวจ • พัฒนาระบบงานสอบสวน ควรมีระบบสอบสวนกลางที่ปราศจากการแทรกแซง • นำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้มากขึ้น • ให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกับองค์กรอื่น เพื่อเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน • ลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจ และพิจารณาความเหมาะสมของพฤติกรรมการปฏิบัติงานทั้งในและนอกเวลาการปฏิบัติหน้าที่
อัยการ	• การจัดทำสำนวนสอบสวนต้องสิ้นกระแสความ มีพยานหลักฐานครบถ้วน • มีระยะเวลาในการทำงาน เนื่องจากการมีเวลาไม่เพียงพอในการสั่งสำนวน จะเป็นเหตุให้หลายครั้งต้องปล่อยตัวผู้ต้องหา กระทบต่อความของประชาชน • มีความเป็นอิสระในการพิจารณาสั่งคดีโดยปราศจากการแทรกแซง • การร่วมสอบสวนกับองค์กรอื่นในระดับที่เหมาะสม เช่น ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานตำรวจ ในการดำเนินการคดีค้ามนุษย์ ส่งผลสำเร็จ และความเชื่อมั่นของประชาชน • ควรมีบทบาทในขั้นตอนการสอบสวนการเสนอโทษนอก และในชั้นบังคับโทษ • มีกระบวนการช่วยเหลือทางกฎหมาย (Legal Aid) และการมีทนายความที่รัฐจัดให้ (Defense Lawyer)

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
ศาลยุติธรรม	• การจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อม • การจัดทำกฎหมายจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อมและวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะ • การจัดตั้งศาลพิจารณาคดีผู้บริโภค
ทนายความ	• แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ให้นายกสภาทนายความและกรรมการสภาทนายความที่ได้รับเลือกตั้ง มีวาระดำรงตำแหน่ง 4 ปี และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวเท่านั้น • แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ให้มีผู้แทนจากเนติบัณฑิตยสภาเป็นหนึ่งในการกรรมการรียาททนายความ และให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการรียาททนายความ • ใช้มาตรการบังคับให้ทนายความให้การช่วยเหลือสังคม หากไม่ปฏิบัติตาม จะมีมาตรการยกเลิกใบอนุญาต

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
ราชทัณฑ์	• แก้ไข พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล สภาพการณ์ในปัจจุบัน และคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงยกเลิก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ต่างๆ ให้มีความสอดคล้อง • ปรับเปลี่ยนบทบาทจากเดิมที่เน้นด้านการควบคุมผู้ต้องขังมิให้หลบหนี สู่การให้ความสำคัญสำคัญกับงานด้านการบำบัดฟื้นฟูพัฒนาพฤตินิสัย มาเป็นภารกิจหลัก • ปรับระบบงานราชทัณฑ์ให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ ประกอบด้วย การแยกผู้ต้องขังเฉพาะกลุ่ม การจัดการทางกายภาพ การจัดการเทคโนโลยี การสร้างมาตรฐานในการปฏิบัติแต่ละกลุ่มผู้ต้องขัง • พัฒนาการบริหารงานราชทัณฑ์ โดยเฉพาะการบริหารงานเรือนจำให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ • ถ่ายโอนงานราชทัณฑ์บางส่วนให้เอกชนดำเนินการ โดยศึกษาข้อกฎหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (งานบางลักษณะ กฎหมายให้อำนาจเฉพาะสำหรับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เท่านั้น เอกชนไม่สามารถเป็นผู้ดำเนินการได้) • วางแผนในเรื่องกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น บทบาทและ อำนาจหน้าที่ในบางเรื่อง เรือนจำ/ทัณฑสถาน สามารถบริหารจัดการหรือตัดสินใจได้ เพื่อลดขั้นตอนการดำเนินงาน เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น • จัดประเภทเรือนจำ สำหรับอาชญากรรมแต่ละประเภท และมีมาตรการการปฏิบัติควบคุมที่มีความชัดเจน และเหมาะสมตามประเภทนั้นๆ • เน้นการประชาสัมพันธ์งานราชทัณฑ์ ให้สังคมมีโอกาสรู้ภารกิจในด้านต่างๆ โดยเฉพาะ การบำบัดฟื้นฟูพัฒนาแก้ไขผู้ต้องขัง ให้สังคมมีทัศนคติที่ถูกต้องและมีส่วนร่วมในการพัฒนางานราชทัณฑ์มากยิ่งขึ้น • พัฒนาบุคลากรภายในองค์กร เสริมสร้างทักษะความรู้ในด้านต่างๆ รวมถึงเสริมวิถีคิดการทำงานแบบใหม่ๆ สร้างทัศนคติที่ดีต่องาน • เพิ่มเงินเดือน สวัสดิการ และค่าตอบแทนของข้าราชการราชทัณฑ์ให้มีความทัดเทียมกับข้าราชการหน่วยงานอื่นๆ • สร้างระบบงานแรกรับออกจากเรือนจำโดย ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ • ศึกษาเปรียบเทียบการสงเคราะห์ผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษว่าควรอยู่ในระดับใด เมื่อเทียบกับการสงเคราะห์เหยื่ออาชญากรรม บุคคลทั่วไปที่เป็นสุจริตชนและบุคคลด้อยโอกาสทางสังคมอื่นๆ เพื่อมิให้เกิดการโต้แย้งต่างๆ ได้
อื่น	• ผลักดันกฎหมายด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้เกิดความชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม และพัฒนางานด้านการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ให้ได้รับการยอมรับ

การพัฒนางานด้านกระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน)

พ.ศ. 2547

- พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี

พ.ศ. 2549

- พระราชบัญญัติ ว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2549 จัดตั้งกองทุนยุติธรรม เพื่อให้การสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย 4 กรณี 1) การวางเงินประกันการปล่อยตัวชั่วคราว 2) การจ้างทนายความว่าความในคดีอาญา คดีแพ่ง คดีปกครอง หรือการบังคับคดี 3) การชำระค่าธรรมเนียมขึ้นศาลและค่าธรรมเนียมอื่นๆ ในคดีแพ่ง และคดีปกครอง 4) การตรวจพิสูจน์ทาง นิติวิทยาศาสตร์ และในปี พ.ศ. 2553 ได้จัดทำระเบียบกองทุนยุติธรรมใหม่ โดยเพิ่มกรณีให้ความช่วยเหลือจาก 4 กรณี เป็น 8 กรณี เช่น ค่าพาหนะเดินทาง ค่าที่พัก ค่าตอบแทน การคุ้มครองช่วยเหลือให้ได้รับความปลอดภัยจากการก่ออาชญากรรม หรือการป้องกันการถูกฟ้องร้าย ค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดทางอาญา การกระทำมิชอบทางปกครอง หรือการกระทำละเมิด

พ.ศ. 2550

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้องค์กรอัยการ เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ที่มีความเป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานเพื่อบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2550 กำหนดมาตรการและวิธีการประสานงานระหว่างหน่วยงานทั้ง ภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยให้มีคณะกรรมการว่าด้วยการประสานงานเพื่อบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (กป.วล.) และมีศูนย์ข้อมูลประสานงานเพื่อบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (ศป.วล.) เป็นหน่วยงานภายในกรมควบคุมมลพิษ

พ.ศ. 2551

- จัดตั้งแผนคดีผู้บริโภคในศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาค ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

พ.ศ. 2552

- พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2552 โดยกำหนดส่วนราชการภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

พ.ศ. 2553

- พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 โดยกำหนดบทบัญญัติให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550
- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และโครงสร้าง และปรับปรุงในประเด็นที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว รวมทั้งในส่วนของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว

พ.ศ. 2554

- พระราชบัญญัติการจัดตั้งสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2554 เพื่อดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการอนุวัติข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มิใช่การคุมขัง หรือ “Bangkok Rules” เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมแก่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ศึกษา วิจัย และเผยแพร่มาตรฐานและบรรทัดฐานของสหประชาชาติเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รวมทั้งแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดและการช่วยเหลือผู้กระทำผิดหลังพ้นโทษให้กลับคืนสู่สังคม ส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านหลักนิติธรรม โดยเป็นศูนย์กลางแห่งความเป็นเลิศระดับนานาชาติ ด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาในด้านการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด โดยจะเน้นความร่วมมือกับสหประชาชาติสถาบันสมทบ (Programme Network Institute) และความร่วมมือในกรอบอาเซียน
- จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือสังคม หรือ “ศูนย์พึ่งได้” (One Stop Crisis Center, OSCC) ใช้เบอร์สายด่วน 1300 ให้บริการช่วยเหลือแก่ผู้ประสบปัญหาที่เป็น เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการ (ปัญหาการตั้งครรภ์ ไม่พร้อม การค้ามนุษย์ แรงงานเด็ก การกระทำต่อเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการ)
- คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 476/2554 ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2554 เรื่อง จัดตั้งศูนย์บริหารจัดการคนหาย และศพนิรนาม (ศพคน.ตร.)

พ.ศ. 2558

- พระราชบัญญัติการแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 โดยให้อำนาจกองบัญชาการตำรวจสันติบาลสามารถปฏิบัติงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พ.ศ. 2559

- พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 เพื่อดำเนินกระบวนการยุติธรรมในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
- พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 โดยให้อำนาจสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ในการบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นการทั่วไป ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนางาน นิติวิทยาศาสตร์ให้ได้มาตรฐานสากล

พ.ศ. 2560

- พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 เพิ่มกองบัญชาการตำรวจท่องเที่ยว มีอำนาจและหน้าที่ในการถวายความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ และดำเนินการในกรณีที่มีผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรชั่วคราว เพื่อการท่องเที่ยว และอำนวยความสะดวก และให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
- พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 โดยปรับปรุงกฎหมายเดิมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2479 มีหลักการสำคัญ คือ มีคณะกรรมการราชทัณฑ์สำหรับกำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารราชทัณฑ์ การกำหนดเงินเพิ่มเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษ เพิ่มมาตรการอื่นมาใช้แทนการจำคุก ปรานีพรมมิให้มีสิ่งของต้องห้ามภายในเรือนจำ แยกประเภทเรือนจำ การจำแนกผู้ต้องขัง และให้ชุมชนและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาพฤตินิสัย

พ.ศ. 2562

- กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 จัดตั้งสำนักงานยุติธรรมจังหวัดเป็นหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค มีภารกิจพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในภารกิจของกระทรวงยุติธรรม ศูนย์ยุติธรรมชุมชน และเครือข่ายกระทรวงยุติธรรม ดำเนินงานกองทุนยุติธรรม และงานช่วยเหลือประชาชนที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งจำเลยที่ถูกดำเนินคดีอาญาโดยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ในระดับจังหวัด

พ.ศ. 2563

- พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2563 จัดตั้งกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

พ.ศ. 2565

- พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 โดยปรับปรุงกฎหมายเดิมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 มีหลักการสำคัญคือ มีคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ (ก.ร.ตร.) ไม่ให้ข้าราชการตำรวจที่สังกัดสถานีตำรวจไปปฏิบัติหน้าที่ในส่วนราชการอื่น พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคล (การแบ่งกลุ่มสายงานที่ชัดเจนและกำหนดระยะเวลาเลื่อนตำแหน่ง)

หมายเหตุ

ข้อมูลที่ปรากฏ เป็นการสืบค้นของสำนักงานกิจการยุติธรรม หากข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือมีข้อผิดพลาดประการใด ต้องขออภัยมา ณ ที่นี้

การปรากฏอยู่ในแผน ยุทธศาสตร์ นโยบาย

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	ประเด็นที่ 22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
แผนปฏิรูปประเทศ	ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2552 - 2555)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างการมีส่วนร่วมและบทบาทของภาคีการพัฒนาต่างๆ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ประสานความร่วมมือและพัฒนาระบบงานยุติธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการและการส่งเสริมคุณธรรม
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2558 - 2561)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาประสิทธิภาพระบบการให้บริการประชาชน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาบุคลากรและสร้างองค์ความรู้ในงานยุติธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 5 การขับเคลื่อนและบูรณาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2562 - 2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนากฎหมายและระบบบริหารงานยุติธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ยุทธศาสตร์ที่ 5 การขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมด้วยดิจิทัล

ประเด็นกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและพาณิชย์ และการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ

การนำเสนอในการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม

ครั้งที่	หัวข้อ	ปี พ.ศ.
ครั้งที่ 5	การพัฒนากระบวนการยุติธรรมในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก	2550
ครั้งที่ 6	การพัฒนากระบวนการยุติธรรมยุคใหม่	2551
ครั้งที่ 10	กลไกการสร้างเชื่อมั่นของประชาชนในนิติการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานยุติธรรม	2555
ครั้งที่ 11	พลิกโฉมกระบวนการยุติธรรม : เสริมสร้างศักยภาพไทยสู่อาเซียน 2558	2556
ครั้งที่ 16	พัฒนากระบวนการยุติธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ นำความยุติธรรมสู่ประชาชน	2561
ครั้งที่ 18	การอำนวยความสะดวกในยุติธรรมในยุควิถีใหม่สู่ประชาชน	2564
ครั้งที่ 19	กระบวนการยุติธรรมกับความท้าทายในทศวรรษหน้า	2565

สรุปข้อเสนอที่สำคัญจากการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ตั้งแต่ครั้งที่ 1 – 19

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมแพ่งและพาณิชย์ (ภาพรวม)	• คิด ออกแบบ เชิงธุรกิจความยุติธรรม วางระบบฐานข้อมูลเชิงเศรษฐกิจ กระบวนการยุติธรรมสากล สร้างกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและพาณิชย์ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน • ปรับปรุงและจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป พัฒนากฎหมายให้เท่าทันกับระบบเศรษฐกิจดิจิทัล และกฎหมายต้องมีความยืดหยุ่น ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกิจกรรม (เช่น e-money) • ออกกฎหมายโดยคำนึงถึงกระบวนการ Regulatory Impact Assessment หรือ RIA เพื่อให้เกิดความสมดุลในการออกกฎหมาย รวมทั้งมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน • ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานในรูปแบบ Digital Transform หน่วยงานภาครัฐต้องมีการปรับตัว ได้แก่ - นำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมให้มากขึ้น เช่น การนำ AI หรือ Blockchain มาใช้ในการตรวจสอบต่างๆ - บุคลากรต้องมีความรู้และเปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี - กำหนด Platform ที่เป็นมาตรฐาน ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น เข้าถึงง่าย และสามารถทำงานร่วมกันได้ระหว่างหน่วยงาน • พัฒนาให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจและภาครัฐภายใต้กฎหมายที่บังคับใช้ได้จริง • ยกระดับคุณภาพการให้บริการประชาชน และอำนวยความสะดวกภาคธุรกิจ/ภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและพาณิชย์ ที่มีผลต่อการค้า และการลงทุนระหว่างประเทศ • เผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้ประชาชนได้รับทราบและยอมรับถึงกฎกติการ่วมกัน • ให้ความสำคัญกับการจัดเก็บข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยให้มีระบบการจัดเก็บ การเข้าถึงข้อมูล และระบบการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ • การใช้ข้อมูล Big Data ระบบบูรณาการข้อมูลคนจนแบบชี้เป้า (Thai Poverty Map and Analytical Platform : TPMAP) • สร้างเครือข่ายการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย โดยเฉพาะคนที่ด้อยโอกาสในการได้รับความเป็นธรรมจากระบบงานยุติธรรมทางแพ่งและพาณิชย์ ให้มีผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และขยายเครือข่ายการให้บริการทางกฎหมายที่ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึงทั่วประเทศ • ปฏิรูปวิชาชีพและชุมชนวิชาชีพทางกฎหมาย เพื่อสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมทางพาณิชย์อย่างจริงจัง

ระบบบริหาร จัดการคดี	• การพัฒนากฎหมาย และเตรียมการรับฟังพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะหลักฐานของ Check Truncation (หักบัญชีเช็คหรือเคลียร์ริงเช็คผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยอยู่ในรูปของไฟล์ภาพหรือดิจิทัลอิมเมจ) และการเตรียมความพร้อมในระบบการพิจารณาคดีของศาล • ให้คู่ความเปิดเผยพยานหลักฐานล่วงหน้าก่อนการเข้าสู่การสืบจริงอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและพาณิชย์มีความรวดเร็ว กระชับ รัดกุม และได้คุณภาพแม่นยำ ตรงตามความเป็นจริง
การบริหารงาน ยุติธรรมก่อนเกิด ข้อพิพาท	• ผลักดันให้มีโนตารีปับลิกในประเทศไทย (ผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายทำหน้าที่เจ้าพนักงานรับรองสิทธิและนิติกรรม) ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นิติสัมพันธ์ทางแพ่ง และพาณิชย์เกิดข้อขัดข้อง ลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล • ให้มีอนุญาโตตุลาการเพื่อให้มีการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์
อื่นๆ	• พัฒนามาตรฐานในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคอย่างเป็นระบบ ใกล้เคียงกับมาตรฐานสากล โดยเฉพาะกรณีการชำระค่าสินค้าและบริการล่วงหน้า • แก้ไขปัญหาทรัพย์สินการขายทอดตลาด เพื่อให้การพัฒนากระบวนการบังคับคดีบรรลุเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการบังคับคดีแพ่งและพาณิชย์

การพัฒนางานด้านกระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน)

พ.ศ. 2548

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 36) พ.ศ. 2548 เพื่อให้ผู้มีเงินได้ ซึ่งอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาของตนหรือบิดามารดาของสามีหรือภริยาของตน สามารถนำค่าอุปการะเลี้ยงดูดังกล่าวมาหักลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

พ.ศ. 2550

- พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550 เพื่อส่งเสริมให้การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการเป็นทางเลือกหนึ่งให้คู่พิพาทใช้ในการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์ แทนการระงับข้อพิพาทในศาล อันจะเป็นการลดปริมาณคดีที่จะขึ้นมาสู่ศาล

พ.ศ. 2551

- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เพื่อให้มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ขณะเดียวกันเป็นการส่งเสริม ให้ผู้ประกอบการธุรกิจหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น
- พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

พ.ศ. 2552

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 37) พ.ศ. 2552 ให้ผู้มีเงินได้ซึ่งอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา สามีหรือภริยา บุตรชอด้วยกฎหมาย หรือบุตรบุญธรรมของผู้มีเงินได้ บิดามารดาหรือบุตรชอด้วยกฎหมายของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ หรือบุคคลอื่นที่ผู้มีเงินได้เป็นผู้ดูแลตามกฎหมาย ว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการโดยบุคคลดังกล่าวต้องเป็นคนพิการหรือทุพพลภาพ สามารถนำค่าอุปการะเลี้ยงดูบุคคลดังกล่าวมาหักลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

พ.ศ. 2555

- พระราชกำหนดเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2555 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการเสียภาษีเงินได้และการยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมินของผู้มีเงินได้ที่เป็นสามีและภรรยา ขึ้นใหม่บางประการ

พ.ศ. 2557

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 38) พ.ศ. 2557 ปรับปรุงระยะเวลา การยื่นคำร้องขอคืนภาษีเงินได้ที่ถูกหักไว้ ณ ที่จ่าย ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 39) พ.ศ. 2557 ปรับปรุงการจัดเก็บภาษีเงินได้จากห้างหุ้นส่วนสามัญและคณะบุคคลที่มีโชินติบุคคล ให้เกิดความชัดเจนและเป็นธรรมยิ่งขึ้น
- ร่างพระราชบัญญัติโนตารี พ.ศ..... เพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานยุติธรรม ในส่วนที่เกี่ยวกับการรับรองเอกสารให้มีความคล่องตัว เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ

พ.ศ. 2558

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 40) พ.ศ. 2558 ปรับปรุงบทบัญญัติในการจัดเก็บภาษีสำหรับการให้สัตยาบันการจัดเก็บภาษีการรับมรดก
- พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 เพื่อรองรับการนำทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจมาใช้เป็นประกันการชำระหนี้ในลักษณะที่ไม่ต้องส่งมอบการครอบครองแก่เจ้าหนี้และสร้างระบบ การบังคับหลักประกันที่มีความรวดเร็ว
- จัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการ (Thailand Arbitration Center : THAC) ให้บริการด้านการอนุญาโตตุลาการ และการประนีประนอมข้อพิพาทในระดับสากล
- ร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ พ.ศ..... จัดตั้งองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือของประเทศอย่างเป็นระบบเป็นอิสระ คล่องตัว ตลอดจนอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือของประเทศ
- ร่างพระราชบัญญัติมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พ.ศ..... จัดตั้งองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการเกี่ยวกับมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศทั้งระบบครบวงจร และจัดตั้งกองทุนมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเพื่อทำหน้าที่วิจัย ส่งเสริมและพัฒนากิจการเกี่ยวกับมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศ
- ร่างพระราชบัญญัติปาล์มและน้ำมันปาล์ม พ.ศ. เพื่อคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของชาวสวนปาล์ม ในด้านการผลิตและจำหน่าย การจัดระบบ ควบคุมการผลิต และจำหน่ายปาล์มและน้ำมันปาล์ม โดยให้ชาวสวนปาล์มและเจ้าของโรงงานน้ำมันปาล์มเข้ามามีส่วนร่วมกับทางราชการ ตั้งแต่กระบวนการผลิตปาล์มไปจนถึงการจัดสรรเงินรายได้จากการขายน้ำมันปาล์มทั้งในและนอกราชอาณาจักร
- ร่างพระราชบัญญัติการแจ้งเตือนภัยและการจัดการสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค พ.ศ..... เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการผลิตและขายสินค้าที่มีคุณภาพ มาตรฐาน ความปลอดภัย และส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศได้
- ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความซื่อสัตย์ของสินค้า พ.ศ..... ปรับปรุงกลไกการคุ้มครองผู้บริโภค และสร้างศักยภาพการผลิต และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ

พ.ศ. 2559

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 41) พ.ศ. 2559 แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดอาญาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 42) พ.ศ. 2559 ปรับลดอัตราภาษี เงินได้นิติบุคคล สำหรับบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่เสียภาษีจากกำไรสุทธิ
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 43) พ.ศ. 2559 แก้ไขเพิ่มเติมการกำหนดจำนวนบุตรสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษี
- แนวทางการแก้ไขกฎหมายขายฝากเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร เนื่องจากปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของเกษตรกรที่จำกัด จึงต้องอาศัยเงินทุนจากช่องทางอื่นที่ง่ายและรวดเร็วกว่า เช่น การกู้ยืมเงิน นอกระบบ จึงนำไปสู่ปัญหาการติดตามทวงหนี้ที่ไม่เป็นธรรม และทำให้เกษตรกรได้รับความเดือดร้อน กระทรวงยุติธรรมร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย และสภาเกษตรกร ได้ประชุมหารือ โดยมีข้อสรุปว่าควรให้บังคับใช้กฎหมายขายฝากต่อไป แต่กำหนดเงื่อนไขในการห้ามมิให้เกษตรกรนำที่ดินเกษตรกรรมมาขายฝากและเสนอให้รัฐบาลสร้างกลไกเพื่อให้เกษตรกร เข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อย่างเหมาะสม
- การปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการเช่าอสังหาริมทรัพย์ รวมทั้งปรับปรุงหลักเกณฑ์ วิธีการ ให้ง่ายต่อการเช่าอสังหาริมทรัพย์
- ร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานรับรองเอกสารและนิติกรรม พ.ศ..... โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานรับรองเอกสารและนิติกรรมเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่กระทำการในฐานะบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจและคุ้มครองประโยชน์ของคู่กรณี โดยเป็นเจ้าพนักงานที่ได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่ในการรับรองเอกสารและจัดทำหลักฐานแห่งสิทธิและนิติกรรม ทั้งนี้เอกสารและหลักฐานแห่งสิทธิและนิติกรรมที่โนตารีได้จัดทำขึ้นนั้นมีผลเป็นเอกสารมหาชนและบังคับได้ตามกฎหมาย

พ.ศ. 2560

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 44) พ.ศ. 2560 ปรับปรุงหลักเกณฑ์การหักค่าใช้จ่ายการลดหย่อน การกำหนดเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีเงินได้ การกำหนดเงินได้ พึงประเมินที่ต้องยื่นรายการสำหรับบุคคลธรรมดา และอัตราภาษีเงินได้สำหรับบุคคลธรรมดาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 45) พ.ศ. 2560 กำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงภาษีอากรและการฉ้อโกงภาษีอากรที่มีลักษณะ เป็นอาชญากรรมร้ายแรงเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 (ปรับปรุงแก้ไขจากกฎหมายเดิม พ.ศ. 2475) โดยสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ประกอบกับการให้กู้ยืมเงินที่มีการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา หรือการเรียกเอาประโยชน์อย่างอื่นนอกจากดอกเบี้ยยังเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความเข้มแข็งทางธุรกิจของประเทศให้สามารถแข่งขันในตลาดการค้าเสรีได้ และเกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย รวมทั้งกำหนดกลไกในการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา

- พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 (ปรับปรุงจากกฎหมายเดิม พ.ศ. 2542) ปรับปรุงมาตรการในการกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและมืองค์กรกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าที่มีความคล่องตัวและมีความเป็นอิสระ เพื่อให้ทัน ต่อพัฒนาการของรูปแบบและพฤติกรรมประกอบการประกอบธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
- พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ปรับปรุงการดำเนินพิธีการศุลกากรและการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับ มาตรฐานสากล อันจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขันของประเทศ
- พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิตทั้งระบบเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

พ.ศ. 2561

- พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2561 แก้ไขเพิ่มเติมเพื่การจัดเก็บภาษีเงินได้จากคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัล
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 46) พ.ศ. 2561 ปรับปรุงหลักเกณฑ์การหักลดหย่อนสำหรับบุตร
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 47) พ.ศ. 2561 กำหนดหลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันในด้านทุน การจัดการ หรือการควบคุมและถ่ายโอนกำไรระหว่างกันเพื่อหลีกเลี่ยงภาษี
- พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 เพื่อกำหนดให้มีการกำกับและควบคุมการประกอบธุรกิจและการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล และเพื่อรองรับการนำเทคโนโลยีมาทำให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม และป้องกันมิให้มีการนำสินทรัพย์ดิจิทัล ที่ไม่มีแหล่งที่มาที่ชัดเจนไปใช้ประโยชน์หรือกระทำการใดในลักษณะที่เป็นการหลอกลวงประชาชนหรือที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรม

พ.ศ. 2562

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 48) พ.ศ. 2562 ปรับปรุงวิธีนำส่งภาษีบางประเภทและการยื่นรายการหรือเอกสารเกี่ยวกับภาษีให้สามารถดำเนินการด้วยวิธีการอื่นเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในประมวลรัษฎากรได้ ให้สถาบันการเงินและผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์มีหน้าที่รายงานข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่มีธุรกรรมลักษณะเฉพาะให้กรมสรรพากร และปรับปรุงอัตราโทษสำหรับกรณีเจ้าพนักงานเปิดเผยข้อมูลของผู้เสียภาษีอากรหรือของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 49) พ.ศ. 2562 กำหนดให้ใช้อัตราภาษีร้อยละ 0 ในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการขายสินค้าหรือการให้บริการกับองค์กรระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีพันธกรณีตามความตกลงที่ต้องปฏิบัติ
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 50) พ.ศ. 2562 ปรับปรุงหลักเกณฑ์การใช้สกุลเงินอื่นนอกจากเงินตราไทยเป็นสกุลเงินที่ใช้ในการดำเนินงาน อัตราแลกเปลี่ยนสำหรับการคำนวณค่า หรือราคาของเงินตรา ทรัพย์สิน หรือหนี้สิน และวิธีการคำนวณและการชำระภาษีของบริษัทหรือ ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ใช้เงินตราต่างประเทศ เป็นสกุลเงินที่ใช้ในการดำเนินงาน

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 51) พ.ศ. 2562 เพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องกับ มาตรา 70 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 บัญญัติให้ผู้บริจาค เงินแก่ พรรคการเมืองมีสิทธินำจำนวนเงินที่บริจาคไปหักเป็นค่าลดหย่อนหรือรายจ่ายเพื่อการบริจาคตามที่ กำหนดในประมวลรัษฎากรได้
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 52) พ.ศ. 2562 ปรับปรุงการจัดเก็บภาษีเงินได้จาก กองทุนรวมที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย หรือตามกฎหมายของต่างประเทศ
- พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ 3) และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ปรับปรุงกลไกกำกับ ดูแลการประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ชัดเจน และกำหนดให้บุคคลสามารถพิสูจน์ และยืนยันตนผ่านระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลได้
- พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่ง ซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่มากนักมากำหนดเป็นกฎหมายกลางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐ พนักงานสอบสวน หรือ ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนใช้ในการยุติหรือระงับข้อพิพาท โดยคำนึงถึงความยินยอมของ คู่กรณี ทำให้ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลลดน้อยลง ลดปัญหาความขัดแย้ง เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ลดงบประมาณแผ่นดิน และเสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข
- บันทึกข้อตกลง ว่าด้วยความร่วมมือด้านการวางทรัพย์และความร่วมมือด้านการเชื่อมโยงข้อมูล บุคคลล้มละลาย ระหว่างสถาบันคุ้มครองเงินฝาก กับ กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม
- บันทึกความเข้าใจ ระหว่าง กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรมแห่งราชอาณาจักรไทย และสภาเจ้าพนักงาน บังคับคดีระหว่างประเทศ ว่าด้วยความร่วมมือด้านวิชาการในการบังคับคดีแพ่ง

พ.ศ. 2563

- ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ..... เพื่อรองรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันโดยกำเนิด เกี่ยวกับการจดทะเบียนคู่ชีวิตและการเลิกการเป็นคู่ชีวิต สิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่ชีวิต การจัดการทรัพย์สิน การรับ บุตรบุญธรรม และมรดก
- ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ..... โดยที่กฎหมายว่าด้วย คู่ชีวิตได้กำหนดให้บุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกันโดยกำเนิด สามารถจดทะเบียนคู่ชีวิตได้ จึงแก้ไขเพิ่มเติม บทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยคู่ชีวิต
- ร่างพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ พ.ศ..... เพื่อจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชน และ กิจกรรมค้าระหว่างประเทศของไทยในการซื้อขายสินค้าระหว่างกัน และสอดคล้องอนุสัญญาสหประชาชาติว่า ด้วยสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ

พ.ศ. 2564

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 53) พ.ศ. 2564 ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มกรณี การให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์จากต่างประเทศและได้มีการให้บริการนั้นในราชอาณาจักรโดยผู้ใช้ซึ่งมิใช่ผู้ประกอบการจดทะเบียน และปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีการใช้หรือการจัดทำเอกสารหลักฐาน หรือหนังสืออื่นใดตามประมวลรัษฎากร ให้สามารถดำเนินการด้วยกระบวนการทางอิเล็กทรอนิกส์

พ.ศ. 2565

- พระราชบัญญัติการปฏิรูปราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 เพื่อส่งเสริมให้การทำงานและ การให้บริการของภาครัฐสามารถใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลักได้ โดยที่การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิรูปการนั้นเป็นการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับปรับปรุง) กิจกรรมปฏิรูปที่ 1 ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการบริการภาครัฐไปสู่ระบบดิจิทัล
- บันทึกข้อตกลง ในการดำเนินคดีและประสานข้อมูลเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อขายออนไลน์ระหว่างสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมบังคับคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติและ สมาคมฯของผู้บริโภค
- มหกรรมไกล่เกลี่ยหนี้สินครัวเรือน และยุติธรรมพบประชาชน เพื่อเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกให้กับลูกหนี้ ที่ได้รับผลกระทบทางการเงินได้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย โดยเจ้าหนี้และลูกหนี้ได้เจรจากันด้วยความพึงพอใจ ซึ่งมีผู้ไกล่เกลี่ยเป็นคนกลาง และไม่เสียค่าใช้จ่าย
- แนวทางการแก้ไขปัญหาทรัพย์สินค้ำการขายทอดตลาด โดยให้ศึกษาและขับเคลื่อนแนวทางการแก้ไขปัญหาทรัพย์สินค้ำการขายทอดตลาด เพื่อส่งเสริมการบังคับคดี และแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาและพัฒนากระบวนการบังคับคดีเพื่อแก้ไขปัญหาทรัพย์สินค้ำการขายทอดตลาด
- แนวทางการพัฒนาการรับรองเอกสารในประเทศไทย (โนตารีปับลิก) โดยให้ศึกษาและขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาการรับรองเอกสารในประเทศไทย และแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาวิชาชีพโนตารีปับลิก
- ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ..... กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการธุรกิจในความชำรุดบกพร่องของสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ รถยนต์ส่วนบุคคล และรถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล รวมถึงสินค้าอื่น

หมายเหตุ

ข้อมูลที่ปรากฏ เป็นการสืบค้นของสำนักงานกิจการยุติธรรม หากข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือมีข้อผิดพลาดประการใดต้องขออภัยมา ณ ที่นี้

การปรากฏอยู่ในแผน ยุทธศาสตร์ นโยบาย

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	ประเด็นที่ 22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
แผนปฏิรูปประเทศ	ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2552 - 2555)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างการมีส่วนร่วมและบทบาทของภาคีการพัฒนาต่างๆ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ประสานความร่วมมือและพัฒนาระบบงานยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2558 - 2561)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาประสิทธิภาพระบบการให้บริการประชาชน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 - 2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนากระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาททั้งทางอาญา ทางแพ่ง และพาณิชย์ และทางปกครอง ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนากฎหมายและระบบบริหารงานยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 - 2569)	มิติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย มิติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากสำนักงานกิจการยุติธรรม

- ควรให้มีการพัฒนาวิชาชีพนิติบรรณารักษ์ในประเทศไทย เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ที่จะต้องดำเนินการเกี่ยวกับการนิติกรณ์เอกสาร ให้เกิดความรวดเร็วในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม ทางแพ่ง และพาณิชย์ เป็นเครื่องมือหรือกลไกที่จะช่วยตรวจสอบและป้องกันการเกิดข้อพิพาททางแพ่ง และพาณิชย์
- การเคลียร์เช็คผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบของไฟล์ภาพ เป็นวิวัฒนาการใหม่ในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคาร สถาบันการเงิน ศาลและผู้บังคับใช้กฎหมายจะได้มีการศึกษาข้อมูลและเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ มาระยะหนึ่งแล้ว แต่ยังคงมีข้อกังวลที่สำคัญ ได้แก่ ความพร้อมด้านการดำเนินงานของธนาคารและสถาบันการเงินในการตรวจสอบความถูกต้องของเช็ค ลายมือชื่อ ความถูกต้องแม่นยำของเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ รวมไปถึง ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ที่แม้จะมีการแก้ไขปรับปรุงให้ครอบคลุมแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่มีแนวปฏิบัติหรือมาตรฐานการบังคับใช้ที่ชัดเจน จึงควรสร้างมาตรฐานในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มีมาตรฐาน และเป็นรูปธรรมต่อไป
- จากปัจจุบันที่มีการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหารัฟฟี่ค้ำการขายทอดตลาด เห็นควรให้นำระบบเทคโนโลยีมารองรับการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลรัฟฟี่ค้ำการขายทอดตลาดและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เช่น ผู้มีความสนใจในรัฟฟี่ เจ้าของรัฟฟี่ หน่วยงานที่ประสงค์จะนำรัฟฟี่ไปใช้ประโยชน์ ประเภทของรัฟฟี่ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เกิดการประมวลผลและพัฒนาฐานข้อมูลให้มีความครอบคลุมในทุกมิติ เพื่อประโยชน์สูงสุดและความคุ้มค่าในการบริหารจัดการรัฟฟี่ค้ำการขายทอดตลาดต่อไป

ประเด็นการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรม ข้อมูลด้านกระบวนการยุติธรรม

การนำเสนอในการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม

ครั้งที่	หัวข้อ	ปี พ.ศ.
ครั้งที่ 1	กระบวนการทัศน์ใหม่ของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด	2546
ครั้งที่ 5	การพัฒนากระบวนการยุติธรรมในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก	2550
ครั้งที่ 6	การพัฒนากระบวนการยุติธรรมยุคใหม่	2551
ครั้งที่ 10	กลไกการสร้างเชื่อมั่นของประชาชนในนิติการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานยุติธรรม	2555
ครั้งที่ 16	พัฒนากระบวนการยุติธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ นำความยุติธรรมสู่ประชาชน	2561
ครั้งที่ 18	การอำนวยความสะดวกยุติธรรมในยุควิถีใหม่สู่ประชาชน	2564
ครั้งที่ 19	กระบวนการยุติธรรมกับความท้าทายในทศวรรษหน้า	2565

สรุปข้อเสนอที่สำคัญจากการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ตั้งแต่ครั้งที่ 1 – 19

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
เทคโนโลยีดิจิทัล และพัฒนา นวัตกรรม	• หน่วยงานภาครัฐต้องปรับตัวและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น นวัตกรรม AI โดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการประชาชนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และจะต้องคำนึงถึงความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล • การเปลี่ยนประเทศสู่ดิจิทัล (Digital Transformation) จาก Transform เป็น Reform มุ่งองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ (1) ปรับกระบวนการ (Process) ให้เป็นการ Grouping กระบวนการ ทำให้กระบวนการรวดเร็วขึ้น (2) มีระบบฐานข้อมูลที่ดีพร้อมใช้ โดยมีการกำหนดนโยบาย สร้างมาตรฐานทางข้อมูล (3) เชื่อมโยงและอ้างอิงถึงกันได้ และ (4) ผู้ใช้งานต้องมีความรู้และส่งเสริมหรือจูงใจให้เห็นถึงประโยชน์ของการเข้าใช้ข้อมูล • บูรณาการความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม และประชาชน ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล • พัฒนาระบบการทำงาน โดยเฉพาะการบันทึกในรูปแบบเอกสาร ควรพัฒนาข้อมูลให้เป็นดิจิทัลมากขึ้น และเน้นพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ • พัฒนาบริการออนไลน์ให้กับประชาชน และต้องสร้างความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล • พัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและประชาชนให้มีทักษะทางดิจิทัล (Digital Literacy) ให้มีความรู้และเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้อง • นำระบบอิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการกระบวนการยุติธรรม ในศาล (E-Court) ซึ่งจะส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของประชาชน • เตรียมความพร้อมรับมือกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากคอมพิวเตอร์ (Cybercrime) และพัฒนากฎหมายให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของยุคดิจิทัล - กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดจากคอมพิวเตอร์ - กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานและความมั่นคงความปลอดภัยของข้อมูล - กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่เกิดขึ้นจากการพัฒนานวัตกรรม AI พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีในการควบคุมผู้ต้องขัง - การฝากขังด้วยระบบ Video Conference ระหว่างเรือนจำ/ทัณฑสถานกับศาล - ระบบข้อมูลผู้ต้องขังด้วยคอมพิวเตอร์ เชื่อมโยงเครือข่ายเรือนจำและ ทัณฑสถานทั่วประเทศ และเชื่อมโยงระบบไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจัดเก็บข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมือด้วยเครื่องอ่านลายนิ้วมือ (Digital Finger Print System) - การให้บริการโทรศัพท์แก่ผู้ต้องขังด้วยบัตรโทรศัพท์ Electronic ผ่านระบบโทรศัพท์สาธารณะที่จัดให้บริการแก่ผู้ต้องขัง มีระบบการควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ - การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในเรือนจำ/ทัณฑสถาน สำหรับผู้ต้องขัง

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
ข้อมูลด้านกระบวนการยุติธรรม	• พัฒนารฐานข้อมูลขนาดใหญ่ Big Data ในรูปแบบการจัดการด้วย Smart Data ใช้งานได้อย่างรวดเร็ว Fast Data และนำไปใช้ได้จริงในงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม • สํารวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนจากผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยตรง ทั้งที่มีการรายงานและไม่ได้รายงานต่อเจ้าหน้าที่ รวมถึงรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้น • นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมมา มาวิเคราะห์และสังเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรม และแผนที่อาชญากรรมในลักษณะระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เพื่อเป็นการเตือนภัยประชาชน และเสนอแนะแนวการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม • นำข้อมูล Big Data มาใช้เป็นเครื่องมือบูรณาการข้อมูลคนจนแบบชี้เป้า เพื่อให้สามารถระบุได้ว่าคนจนคือกลุ่มใด อยู่ที่ไหน ปัญหาคืออะไร นำไปสู่การวิเคราะห์และกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำได้อย่างถูกต้อง • พัฒนาระบบ Big Data ของกองทุนยุติธรรม เพื่อช่วยวิเคราะห์ข้อมูลการให้ความช่วยเหลือ รวมถึงกระจายอำนาจบางอย่างลงสู่ท้องถิ่น เพื่อให้แต่ละพื้นที่สามารถตัดสินใจได้เอง อาทิ การอนุมัติโครงการให้ความรู้กับประชาชนในท้องที่ • ระยะเริ่มต้น กระทรวงยุติธรรมควรนำร่อง Big Data ของกลุ่มงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัย เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์ • พัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานยุติธรรมต่างๆ (DXC) เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ดังนี้ - ให้มีระบบตรวจสอบการทำงานของเครือข่ายเพิ่มเติม ภายหลังจากที่ไปปรับเปลี่ยนเครือข่ายมาเป็นเครือข่ายภาครัฐแล้ว เพื่อให้มีความเสถียรมากยิ่งขึ้น - สนับสนุนและผลักดันงบประมาณให้หน่วยงานที่ยังไม่สามารถให้ข้อมูล (โครงการศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม) มีศักยภาพในการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ - เตรียมความพร้อมในด้านเทคนิคให้มีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น กำหนดขอบเขตในการแลกเปลี่ยนข้อมูลให้เป็นมาตรฐาน นโยบายต่างๆ ต้องกำหนดให้ชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานปฏิบัติตาม • พัฒนาและกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยของข้อมูลขององค์กร

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
ตัวชี้วัด	• การกำหนดตัวชี้วัดด้าน Criminal Justice ควรให้ความสำคัญกับการปรับกระบวนการทัศน์ของบุคลากร ครอบคลุมถึงการดำเนินการด้านต่างๆ เช่น กระบวนการสอบสวนที่มีประสิทธิภาพ การใช้ระยะเวลาที่เหมาะสม กระบวนการบังคับโทษที่จะช่วยลดพฤติกรรมอาชญากรรม • ใช้ตัวชี้วัดเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า เชื่อมโยงกับการวางแผนยุทธศาสตร์ โดยสอดคล้องกับความจำเป็นเร่งด่วนของประเทศ และครอบคลุมกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด ผสมผสานระหว่างมาตรการต่างๆ และตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนต่างๆ ที่มีความแตกต่าง โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง และกลุ่มเสี่ยงที่ต้องปฏิบัติได้จริง (Feasible) • ประเมินองค์การกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ด้วยตัวชี้วัดที่มีประสิทธิภาพ ที่สามารถบ่งชี้การดำเนินงานได้อย่างแท้จริง

การพัฒนางานด้านกระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน)

พ.ศ. 2547

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จัดทำระบบสถิติข้อมูลเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี โดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ (<http://www.djop.go.th/>) โดยนำข้อมูลไปวางแผนเชิงนโยบาย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ในการกระทำผิดเพิ่มเติมได้ในอดีตไป (ดำเนินการจนถึงปัจจุบัน)

พ.ศ. 2548

- สำนักงานกิจการยุติธรรมพัฒนาระบบนำร่องเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมในระยะแรก สร้างระบบที่จำลองรูปแบบแนวความคิดในการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม

พ.ศ. 2550

- จัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรมต้นแบบ Data eXchange Center : DXC ขึ้นเพื่อดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมและขยายพื้นที่ให้กับหน่วยงานที่มีความพร้อมและสามารถแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลได้
- สำนักงานกิจการยุติธรรม ร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ ดำเนินโครงการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน โดยเริ่มดำเนินการในเขตกรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2551

- สำนักงานกิจการยุติธรรม ร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน โดยขยายไปทั่วประเทศ

พ.ศ. 2553

- ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ได้นำระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Court) มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน

พ.ศ. 2554

- จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือสังคม หรือ “ศูนย์พึ่งได้” (One Stop Crisis Center, OSCC) ใช้เบอร์สายด่วน 1300 ให้บริการช่วยเหลือแก่ผู้ประสบปัญหาที่เป็น เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการ (ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม การค้ามนุษย์ แรงงานเด็ก การกระทำต่อเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการ)
- คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 476/2554 ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2554 เรื่อง จัดตั้งศูนย์บริหารจัดการคนหายและศพนิรนาม (ศบคน.ตร.)

พ.ศ. 2555

- กรมบังคับคดีได้ปรับเปลี่ยนการทำงานโดยใช้กระดาษมาใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในระบบงานบังคับคดีแพ่ง (ระบบงานบังคับคดีแพ่งและคลังข้อมูล)

พ.ศ. 2556

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้พัฒนา ระบบ CRIMES (Criminal Record Information Management Enterprise System) รวบรวมข้อมูลงานสอบสวน งานสืบสวน งานป้องกันปราบปราม งานจราจร และสามารถเชื่อมโยงไปยังฐานข้อมูลอื่นของ สตช. เอง หรือ หน่วยงานภายนอก เพื่อเป็นเครื่องมือในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การสืบสวน การอำนวยความสะดวก อำนาจความสะดวกสบายให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ลดขั้นตอนการบันทึกข้อมูล ทำให้ประชาชนที่มาติดต่อราชการได้รับความสะดวกรวดเร็ว และเป็นธรรม

พ.ศ.2560

- สำนักงานศาลยุติธรรมได้ออกประกาศ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการยื่น ส่ง และรับคำคู่ความและเอกสารทางระบบรับส่งอิเล็กทรอนิกส์ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติของศาล รวมทั้งวิธีการชำระค่าธรรมเนียมศาลและค่าใช้จ่ายต่างๆ ผ่านทางรับส่งอิเล็กทรอนิกส์
- ศาลแพ่งธนบุรี เป็นศาลนำร่องในการให้บริการคดีความทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-Filing เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและช่องทางการให้บริการแก่คู่ความ สนับสนุนการพัฒนางานศาลและอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความ (กำหนดจำนวนทุนทรัพย์ หรือราคาทรัพย์ที่พิพาทไม่เกิน 500,000 บาท)
- ศาลยุติธรรมได้ดำเนินโครงการพัฒนาระบบห้องพิจารณาคดีอิเล็กทรอนิกส์ต้นแบบ e-Courtroom และโครงการนำอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการสืบพยาน e-Hearing ในศาลอาญารัชดา ซึ่งได้มีการพัฒนาห้องต้นแบบของห้องพิจารณาคดีที่มีเทคโนโลยีทันสมัย เรียกว่า e-Hearing Recording System และมีการติดตั้งอุปกรณ์บันทึกภาพและเสียงระหว่างการสืบพยานในคดีต่างๆ เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับนำไปใช้ประกอบการพิจารณาคดีของศาลสูงในชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกา
- กฎกระทรวงการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง พ.ศ. 2560 โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการใช้อุปกรณ์ ในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไข ที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง

พ.ศ. 2561

- ศาลยุติธรรมเริ่มใช้โปรแกรมระบบบริการข้อมูลคดีศาลยุติธรรม (Case Information Online Service : CIOS) ซึ่งเป็นระบบที่รองรับคู่ความหรือทนายความทางออนไลน์ โดยให้บริการหลายๆ ด้าน เช่น การติดตามคดีที่เกี่ยวข้อง, รายชื่อผู้ติดต่อราชการศาลผ่านโปรแกรมอ่านบัตรประชาชนประจำวัน ปฏิทินนัดพิจารณา นัดส่วนตัว รายการนัดพิจารณา แจ้งผลการส่งหมาย แจ้งคำสั่งศาลขอคัดถ่ายเอกสารในสำนวนคดี ขอนหนังสือรับรองคดีถึงที่สุด ยื่นส่ง และรับคำคู่ความบางประเภท ทนายขอแรง การแจ้งการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์และศาลชั้นต้นติดตามคดีที่สนใจ ประเมินความเสี่ยงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องตาม มาตรา 20 ตรี การไกล่เกลี่ยหลังฟ้องอ่านและจัดเก็บประวัติการติดต่อด้วยบัตรประชาชนใบเดียว
- กรมราชทัณฑ์จัดทำโครงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง (Recidivism – Statistics – Recstats) เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลการกระทำผิดซ้ำ และปรับปรุงวิธีการคำนวณอัตราการทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง (กรมราชทัณฑ์มีระบบข้อมูลผู้ต้องขังซึ่งเกิดขึ้นก่อนปี พ.ศ. 2546)

พ.ศ. 2562

- พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 เพื่อป้องกันข้อมูลส่วนบุคคลของ “บุคคลธรรมดา” ให้สิทธิในการแก้ไข เข้าถึง หรือ แจ้งลบข้อมูลที่ให้กับองค์กร และกำหนดบทบาทหน้าที่และบทลงโทษหาองค์กรไม่ปฏิบัติตาม
- สำนักงานศาลยุติธรรมได้ออกประกาศ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการยื่น ส่ง และรับคำคู่ความและเอกสารทางระบบรับส่งอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ 2) กำหนดเป้าหมายให้ศาลยุติธรรมทั่วประเทศ สามารถใช้ระบบ e-filing
- สำนักงานศาลยุติธรรม พัฒนาระบบบริการเพิ่มเติม โดยได้ออกประกาศเรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการให้บริการขอใบสำคัญเพื่อแสดงว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งได้ถึงที่สุดแล้วผ่านระบบบริการข้อมูลคดีศาลยุติธรรม
- ศาลปกครองเปิดใช้ระบบงานคดีปกครองอิเล็กทรอนิกส์เพื่อประชาชน รองรับการดำเนินการทางคดีตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้น คือ การยื่นฟ้องจนถึงสิ้นสุดกระบวนการพิจารณา
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้พัฒนาโครงการนวัตกรรมเพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรมยานยนต์ (BIP : Bangsue Innovation Police) นำอุปกรณ์ GPS Tracker ติดตั้งใช้กับยานพาหนะของประชาชนในพื้นที่ นำร่องที่สถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ โดยได้ร่วมกับบริษัทเอกชน สร้างนวัตกรรมต้นแบบ NB-IoT GPS Tracker ประมาณ 200 ชุด และเปิดรับลงทะเบียนผู้ที่อยู่ในความดูแลของสถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ ซึ่งกำหนดราคาที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ (1,500 บาท ค่าบริการสัญญาเช่าเครือข่าย 50 บาทต่อเดือน) รวมทั้งพัฒนาระบบเฝ้าติดตาม มีศูนย์สั่งการ (Command Control) อยู่ที่สถานีตำรวจ
- สถาบันเพื่อความยุติธรรมแห่งประเทศไทยได้มีการนำเทคโนโลยี My Sis Chatbot ที่ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษากับผู้เสียหายที่เกิดจากการกระทำความรุนแรงในครอบครัวและทางเพศ โดยประกอบไปด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ปรึกษา และส่วนแจ้งเบาะแสข้อมูล

พ.ศ. 2563

- สำนักงานศาลยุติธรรม พัฒนาระบบบริการเพิ่มเติม โดยได้ออกประกาศเรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการให้บริการคัดถ่ายเอกสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบข้อมูลคดีศาลยุติธรรม
- ศาลยุติธรรมได้เปลี่ยนชื่อ “ระบบบริการข้อมูลคดีศาลยุติธรรม (Case Information Online Service : CIOS)” มาเป็น “ระบบบริการออนไลน์ศาลยุติธรรม (Court Integral Online Service : CIOS)” โดยให้บริการเพิ่มเติม เช่น การยื่นประกันออนไลน์ ห้องสืบพยานออนไลน์การ จัดส่งเอกสารในคดีแพ่งให้คู่ความหรือทนายความ ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ การยื่นคำฟ้องหรือคำร้อง ขอต้งต้นคดีในคดีครอบครัว เป็นต้น และออกประกาศ เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่น ส่ง และรับคำคู่ความและเอกสารทางระบบบริการข้อมูลคดีศาล ยุติธรรม (CIOS) โดยยกเลิกกฎหมายเดิม
- ศาลรัฐธรรมนูญได้มีการพัฒนาห้องออกนั่งพิจารณาคดี e-Courtroom
- พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เป็นการทั่วไปขึ้น กำหนดหลักเกณฑ์ กลไก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหลักการทั่วไป
- กรมราชทัณฑ์ได้จัดทำระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ (VDO Conference) ร่วมกับศาลสำหรับบริหารโทษ ผู้ต้องขัง (การผิดฟ้อง ผากังผ่านระบบประชุมทางจอภาพ การอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลในลักษณะประชุม จอภาพ)
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาด่านตรวจอัจฉริยะ ดูแลประชาชนที่ใช้บริการทางหลวงในช่วงจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ระยะทางประมาณ 200 กิโลเมตร ด่านตรวจอัจฉริยะจะมีเทคโนโลยีหลัก คือ กล้องพร้อม เอไอประมวลผลประสิทธิภาพสูง ทำหน้าที่บันทึกภาพเก็บข้อมูลยานพาหนะทั้งขาขึ้น และขาล่อง เมื่อได้รับการ ประสานแจ้งให้สกัดรถต้องสงสัย ระบบสามารถแจ้งได้ทันทีถึงข้อมูลเวลาที่รถเป้าหมายนั้นผ่านด่านฯ จำนวน ผู้โดยสารและข้อมูลอื่นๆ จะช่วยให้การสกัดจับทำได้รวดเร็ว

พ.ศ. 2564

- ศาลยุติธรรมได้ออกประกาศเรื่อง แจ้งระบบและวิธีการจัดส่งเอกสารในคดีแพ่งในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ให้แก่คู่ความโดยทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) โดยกำหนดระบบและขั้นตอนปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในการจัดส่งเอกสารในคดีแพ่งให้คู่ความหรือทนายความทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์
- ศาลยุติธรรมได้ออกประกาศ เรื่อง แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการให้บริการยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอตั้งต้นคดีในคดีครอบครัวทางระบบบริการออนไลน์ศาลยุติธรรม (Court Integral Online Service : CIOS) โดยกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการให้บริการยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอตั้งต้นคดีในคดีครอบครัวทางระบบบริการออนไลน์ศาลยุติธรรม
- สำนักงานอัยการสูงสุดได้พัฒนาระบบติดตามข้อมูลคดีเพื่อบริการประชาชน “OAG-Tracking” เป็นระบบติดตามข้อมูลคดี (ค้นหาจากเลขคดี) โดยจะสามารถเข้าถึงได้เฉพาะคดีที่เกี่ยวข้องกับตนเองเท่านั้น นอกจากนี้สามารถนัดหมายกับพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการในเรื่องต่างๆ ได้ ซึ่งปัจจุบันได้มีการพัฒนาระบบบริการออนไลน์เพิ่มเติม ประกอบด้วย OAG Webboard อัยการช่วยได้
- การลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) การเชื่อมโยงข้อมูลคดีเยาวชนและครอบครัวโดยวิธี ทางอิเล็กทรอนิกส์ ระหว่างศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และสำนักงานศาลยุติธรรม กับกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อดำเนินการนำวิธีการพิจารณาคดีทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในกระบวนการพิจารณาสำหรับการไต่สวนคำร้องขอใช้สิทธิทางศาลที่ไม่มีผู้คัดค้าน เช่น คำร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตร คำร้องขอให้เป็นคนไร้ความสามารถ เป็นต้น การพิจารณาคดีบางประเภท การรับรายงานตัวผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการอำนวยความสะดวกแก่คู่ความ

พ.ศ. 2565

- พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 เพื่อส่งเสริมให้การทำงานและ การให้บริการของภาครัฐสามารถใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลักได้ โดยที่การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติราชการนั้นเป็นการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับปรับปรุง) กิจกรรมปฏิรูปที่ 1 ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการบริการภาครัฐไปสู่ระบบดิจิทัล

- ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง จัดทำ Application Line “JVNC – Chatbot”(LINE Official Account) ให้บริการประชาชนสอบถามข้อมูล โดยมี AI ตอบคำถามโดยอัตโนมัติ เชื่อมโยงข้อมูลระบบการให้บริการต่างๆ ของศาลเยาวชนและครอบครัวและศาลอื่นๆ ที่ว่าราชอาณาจักร ประชาชน คู่ความ สามารถดูข้อมูลหรือติดตามความคืบหน้าของคดีศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัว และศาลอื่นๆ ที่ว่าราชอาณาจักร
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้จัดทำโครงการพัฒนาความร่วมมือนวัตกรรมเมืองอัจฉริยะ ความร่วมมือระหว่างเกาหลีใต้และไทย ในด้านระบบชาญฉลาดสำหรับการรักษาความปลอดภัย ได้รับการสนับสนุนวิจัยจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) ร่วมกับบริษัท พอยท์ ไอที คอนซัลติ้ง จำกัด และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเกาหลีใต้และประเทศไทย โดยได้มีการทดลองใช้ ระบบ AI Security Platform จากข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ ด้านการศึกษา วิจัยและพัฒนานวัตกรรม 5G และระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อกิจการงานตำรวจ ซึ่งเป็นนวัตกรรม AI ในการตรวจจับป้ายทะเบียน ตรวจจับใบหน้า วัตถุต้องสงสัย หรือพฤติกรรมที่สนใจผ่านระบบกล้องวงจรปิด ที่ออกแบบให้สามารถติดตาม วิเคราะห์วัตถุ และแสดงผลวัตถุบนแผนที่ที่มีความละเอียดสูง รวมทั้งค้นหาข้อมูลจากฐานข้อมูล แชรข้อมูลได้ในระยะไกล โดยสามารถแจ้งเตือนอย่างรวดเร็วผ่านระบบ 5G ซึ่งระบบ AI Security จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษาความปลอดภัย ป้องกันอาชญากรรม และตามตัวคนร้ายได้อย่างรวดเร็ว

พ.ศ. 2566

- สำนักงานกิจการยุติธรรมริเริ่มจัดทำโครงการพัฒนาศูนย์พยากรณ์สถานการณ์อาชญากรรมแห่งชาติ เก็บรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สามารถแสดงผลข้อมูลในรูปแบบ Data Visualization ผ่าน Application และอุปกรณ์ต่างๆ สามารถคาดการณ์แนวโน้มสถานการณ์อาชญากรรมในอนาคต
- โครงการใกล้ไกล ฝักระยะทางกับ CIB ตำรวจรถไฟ การนำระบบของสื่อโซเชียลเข้ามาใช้ เป็นการเพิ่มความสะดวกในการทำงานให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจรถไฟในเรื่องของการดูแลประชาชนตลอดเส้นทาง โดยให้ประชาชนสแกนคิวอาร์โค้ด Line OA ตำรวจรถไฟสอบสวนกลาง โดยผู้โดยสารสามารถรอข้อมูลการเดินทางพร้อมทั้งเป็นเพื่อนทางไลน์กับตำรวจรถไฟ
- กรมสอบสวนคดีพิเศษ จัดทำแอปพลิเคชันชื่อ “CHECK DI เฉพาะกิจแชร์ลูกโซ่” นำมาใช้ในการตรวจสอบระดับความเสี่ยงของธุรกิจต้องสงสัย เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้เป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจในการลงทุน

หมายเหตุ

ข้อมูลที่ปรากฏ เป็นการสืบค้นของสำนักงานกิจการยุติธรรม หากข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือมีข้อผิดพลาดประการใด ต้องขออภัยมา ณ ที่นี้

การปรากฏอยู่ในแผน ยุทธศาสตร์ นโยบาย

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	ประเด็นที่ 22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
แผนปฏิรูปประเทศ	ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2552 - 2555)	ยุทธศาสตร์ที่ 4 ประสานความร่วมมือและพัฒนาระบบงานยุติธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการและการส่งเสริมคุณธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2558 - 2561)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 4 ประสานความร่วมมือและพัฒนาระบบงานยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2562 - 2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนากฎหมายและระบบบริหารงานยุติธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 5 การขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมด้วยดิจิทัล
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2566 - 2569)	มิติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย มิติที่ 3 การสร้างความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากสำนักงานกิจการยุติธรรม

1. ควรพัฒนาสถิติและตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรมทางอาญา นำข้อมูลสถิติของหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมมาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้ทำการสำรวจ เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงความถูกต้องของข้อมูล และพัฒนาแบบสำรวจให้มีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์
2. จัดทำข้อมูลเชิงเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงการปฏิบัติงานของหน่วยงานของต่างประเทศและนำมาแก้ไขจุดอ่อนของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของไทย
3. พัฒนาแผนที่อาชญากรรมให้ทราบถึงพื้นที่เกิดอาชญากรรมโดยละเอียด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยง และกำหนดงบประมาณในการแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง
4. ผลักดันให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านกระบวนการยุติธรรมให้มากขึ้น ให้มีกฎหมายที่สนับสนุนให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของแต่ละหน่วยงานให้มีสมรรถนะและศักยภาพใกล้เคียงกัน
5. ควรจัดทำบัญชีข้อมูลหลักกระบวนการยุติธรรม (Master Data) เพื่อสร้างชุดข้อมูลที่ทุกหน่วยงานสามารถนำไปใช้ได้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการร้องขอ หรือการทำข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงพัฒนาการให้บริการสืบค้นสำหรับประชาชน

ประเด็นการป้องกันและการปราบปรามอาชญากรรม

การนำเสนอในการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม

ครั้งที่	หัวข้อ	ปี พ.ศ.
2	มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล	2547
3	กระบวนการยุติธรรมกับบทบาทการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชัน	2548
5	การพัฒนากระบวนการยุติธรรมในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก	2550
13	เติมเต็มช่องว่าง...สร้างมิติใหม่ของกระบวนการยุติธรรม (Filling in the BLANK, Making Better Justice)	2557
18	การอำนวยความสะดวกในยุติธรรมในยุควิถีใหม่สู่ประชาชน	2564
19	กระบวนการยุติธรรมกับความท้าทายในทศวรรษหน้า	2565

สรุปข้อเสนอที่สำคัญจากการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ตั้งแต่ครั้งที่ 1 – 19

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การเพิ่ม ประสิทธิภาพ การป้องกัน อาชญากรรม (ภาพรวม)	• พัฒนากฎหมายให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของยุคดิจิทัล เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดจากคอมพิวเตอร์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานและความมั่นคงความปลอดภัยของข้อมูล และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่เกิดขึ้นจากการพัฒนานวัตกรรม AI (กรณีรถยนต์ไร้คนขับที่พัฒนาจาก AI แล้วเกิดอุบัติเหตุ) • ศึกษาข้อมูล และออกนโยบายสาธารณะอย่างเป็นรูปธรรม • เสริมทักษะ สร้างความรู้ทางด้านเทคนิคและเข้าใจวิธีการใหม่ ๆ ให้เท่าทันอาชญากร ให้แก่เจ้าหน้าที่ และหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อป้องกันการเกิดอาชญากรรม • บูรณาการความร่วมมือและข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ตลอดจนเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ • เผยแพร่ความรู้ และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ให้ประชาชนตระหนักรู้สร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชน ให้มีความเข้าใจในระดับที่สามารถป้องกันตนเองจากการตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิด • เตรียมรับมือในเรื่อง Global Warming กับ Climate Change ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมส่งผลต่อความเป็นอยู่ในสังคม และจะเกิดการแย่งชิงทรัพยากร ซึ่งอาจจะส่งผลให้เกิดอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น • ใช้ระบบเทคโนโลยี เพื่อการส่งเสริมการป้องกันอาชญากรรมและพยากรณ์ข้อมูลอาชญากรรมในอนาคต • ควรมีมาตรการที่เหมาะสมในการควบคุมผู้กระทำความผิดซ้ำซ้อน และเงื่อนไขการปล่อยโทษแก่ผู้กระทำความผิด เช่น คดีซ้ำซ้อน อาชญากรรม
Cybercrime	• ปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานกฎหมายให้เท่าทันและรองรับสถานการณ์ Cybercrime ที่เกิดขึ้น ตลอดจนบังคับใช้กฎหมายที่เข้มข้น • ให้ความสำคัญกับ พรบ.การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ.2562 และพัฒนาแนวทางการรับมือ Cybercrime ของประเทศไทยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ • พัฒนากลไกการทำงานเชิงเครือข่ายในการรับมือกับ Cybercrime และร่วมมือกับต่างประเทศ หรือองค์กรระดับนานาชาติ • เพิ่มกำลังพลให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ พัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมในการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับ Cybercrime (การบังคับใช้ การสืบสวน และการตัดสินคดี) จัดทำมาตรฐานทางด้าน Cyber Security ในหน่วยงาน • นำเทคโนโลยีมาบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนการกวดขัน ปรามปรามจริงจังอย่างรวดเร็ว • ให้ความรู้กับประชาชนในเชิงป้องกัน แต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสมเกี่ยวกับ Cybercrime เพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อ • มีกลไกการบริหารความเสี่ยง และสร้างกลไกรับมือภัยไซเบอร์ในหน่วยงาน พร้อมทั้งกำหนดมาตรฐานด้าน Cyber Security

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
องค์กร อาชญากรรม และผู้มีอิทธิพล	• ควรผลักดันให้มีร่างพระราชบัญญัติองค์อาชญากรรมโดยเฉพาะ และเร่งให้พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อจะให้เกิดความสอดคล้องในการบังคับใช้กฎหมายกับองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล • การส่งผู้ร้ายข้ามแดน - การจับกุมชั่วคราว ต้องมีหมายศาลจึงจะสามารถดำเนินการได้ ควรจะมีการยืดหยุ่นเพื่อความรวดเร็ว - อายุความสามารถหยุดได้ เพื่อไม่ให้คดีขาดอายุความ และควรมีสถิติคดีที่ขาดอายุความก่อนที่จะมีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์และเป็นไปอย่างเหมาะสม - การรับทรัพย์ ยึดทรัพย์ คืนทรัพย์ อาจนำตัวอย่างจากต่างประเทศที่จะคืนทรัพย์ให้แก่ประเทศผู้เสียหาย และพิจารณาความเกี่ยวเนื่องจากการได้ทรัพย์มาทั้งทางตรงและทางอ้อม • การคุ้มครองพยาน - ควรมีการวิเคราะห์เกี่ยวกับการบริหารการคุ้มครองพยาน (Contract Out) - มีมาตรการทำให้พยานหลักฐานมีความน่าเชื่อถือ ทั้งก่อนและหลังการเบิกความในศาล - ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการร่วมกัน - อัตราค่าตอบแทนของพยานควรปรับปรุงให้สูงกว่าปัจจุบัน ขณะเดียวกันควรมีมาตรการในป้องกัน กรณีพยานไม่มาเบิกความตามกำหนด - บทบัญญัติของกฎหมายคุ้มครองพยานยังมีปัญหาในการตีความกฎหมาย เช่น กรณีโจทก์ฟ้อง จะสามารถเรียกค่าคุ้มครองพยานได้หรือไม่ บทกำหนดโทษเรื่องพยานจริงพยานเท็จจะคุ้มครองอย่างไร กรณีการอุทธรณ์ที่เป็นคดีรุนแรง - การสืบพยานล่วงหน้าควรดำเนินการด้วยความรวดเร็ว • การรวบรวมพยานหลักฐาน - การต่อรองคำรับสารภาพ ตามประมวลกฎหมายของไทยควรจะมีการบัญญัติให้มีการผ่อนปรน เช่น ผู้ต้องหายอมรับสารภาพในการลดหย่อนผ่อนโทษ น่าจะมีการบัญญัติกฎหมายว่ากรณีใดบ้าง หากจำเลยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย และจะได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษ ซึ่งไม่เน้นเฉพาะคำรับสารภาพเท่านั้น นอกจากนี้เรื่องการตัดพยาน ควรให้ผู้เสียหายมีบทบาท ไม่เฉพาะแต่อัยการหรือตำรวจ เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา กฎหมายให้บทบาทของผู้เสียหายเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อรองคำรับสารภาพ - การใช้ข้อมูลเป็นพยานหลักฐานในความผิดอาญา ถ้าเป็นข้อมูลที่ได้มาชอบโดยกฎหมายควรสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้ทุกคดี - การดักฟังทางโทรศัพท์ควรนำมาตรการฉุกเฉินในต่างประเทศมาใช้ เพื่อให้อำนาจเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการได้ทันที แล้วจึงมาขอความเห็นชอบต่อศาลในภายหลังว่าจะดำเนินการต่อไปได้หรือไม่

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
องค์กร อาชญากรรม และผู้มีอิทธิพล	• การขัดขวางกระบวนการยุติธรรม เนื่องจาก ประเทศไทยมีพันธกรณีที่ต้องกำหนดความผิดอาชญาฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม ตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร - ประมวลกฎหมายอาญาของไทยและพระราชบัญญัติต่างๆ มีบัญญัติไว้ แต่ยังไม่ครอบคลุม - ควรบัญญัติกฎหมายพิเศษในการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะ โดยอาจกำหนดเป็นมาตรการหนึ่งในกฎหมายหลักที่ว่าด้วยการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หรือกำหนดหมวดหมู่ความผิดฐานไว้ในประมวลกฎหมายอาญา - ควรศึกษาเพิ่มเติม ในการนำแนวความคิดในการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม ไปปรับใช้กับบุคคลโดยทั่วไป นอกเหนือจากองค์กรอาชญากรรม เช่นเดียวกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกา - ควรมีการบัญญัติคำจำกัดความของการแทรกแซงหรือขัดขวางกระบวนการยุติธรรม ให้ชัดเจน เพราะหากบัญญัติไว้กว้างเกินไป อาจมีผลกระทบถึงเรื่องสิทธิเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นโดยสุจริตต่อกระบวนการพิจารณาคดี - ศึกษามาตรการในการบังคับใช้กฎหมายเป็นผล รวมถึงมีกระบวนการแสวงหาพยานหลักฐานอย่างมีประสิทธิภาพ และควรมีกระบวนการอื่นๆ เพิ่มเติม นอกเหนือจากการแก้ไขกฎหมาย
อื่นๆ	• ทบทวนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และเด็ก • บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินต้องมีการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย • ปัจจุบันมีแนวคิดใหม่ในการดำเนินการด้านทรัพย์สินของผู้กระทำผิดคดีอาญาเสพติดโดยการยึดทรัพย์และให้ตกเป็นของรัฐ • ควรมีกลไกปราบปรามในระดับภูมิภาค • สนับสนุนการสร้างฐานข้อมูลที่สมบูรณ์เพื่อเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ หรือการดำเนินนโยบาย • ความผิดมูลฐานที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงแรงงาน ควรระบุเฉพาะเรื่องการหลอกลวงคนไปทำงานในต่างประเทศ ตามพระราชบัญญัติจัดหางาน

การพัฒนางานด้านกระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน)

พ.ศ. 2550

- พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 กำหนดมาตรการป้องกัน และปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงข้อมูล แก้ไขหรือทำลายข้อมูลของบุคคลอื่นในระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ หรือใช้ระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลอันเป็นเท็จหรือมีลักษณะอันลามก อนาจาร

พ.ศ. 2551

- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ปรับแก้ไขบทบัญญัติ บางประการให้เหมาะสมกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในปัจจุบัน โดยปรับปรุงในส่วนความผิดมูลฐาน สถาบันการเงิน ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และลักษณะการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน การรายงานการทำธุรกรรม การตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าและการจัดฝึกอบรม และกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน
- พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ปรับปรุงกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากกฎหมาย ฉบับเดิมให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์และการดำเนินงานในปัจจุบัน (ฉบับเดิม พ.ศ. 2472)
- กฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการส่งมอบตัวบุคคลและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2553 โดยบัญญัติการจัดทำค่าธรรมเนียมการส่งมอบตัวบุคคล และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ก่อตั้งกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี มีภารกิจด้านการปกป้องคุ้มครองเด็ก เยาวชน สตรี และแรงงาน จากการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่เชื่อมโยงทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ ซึ่งต่อมาภายหลังได้ยกระดับจัดตั้งเป็นศูนย์พิทักษ์เด็ก เยาวชน และสตรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติขึ้น ในปี พ.ศ.2551 ต่อมาได้เพิ่มขอบเขตการดูแลให้ครอบคลุมไปยังภาคประมงของไทย โดยปัจจุบันเป็น ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และภาคประมง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศพดส.ตร.)

พ.ศ. 2554

- คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 513/2554 เรื่องโครงการตำรวจชุมชน โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดให้สถานีตำรวจทุกแห่งนำโครงการตำรวจชุมชนไปดำเนินการ ให้ประชาชนในชุมชนมีบทบาท ในการป้องกันอาชญากรรมและรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน โดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำหน้าที่ปรึกษาและเป็นผู้ประสานงาน

พ.ศ. 2556

- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 เพื่อกำหนดลักษณะความผิดกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งกำหนดวิธีการสืบสวน สอบสวนการกระทำความผิดดังกล่าว ตามที่ประเทศไทยได้ลงนาม ในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้พัฒนาระบบ CRIMES (Criminal Record Information Management Enterprise System) รวบรวมข้อมูลงานสอบสวน งานสืบสวน งานป้องกันปราบปราม งานจราจร และสามารถเชื่อมโยงไปยังฐานข้อมูลอื่นของ สตช. เอง หรือ หน่วยงานภายนอก เพื่อเป็นเครื่องมือในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การสืบสวน การอำนวยความสะดวก อำนาจความสะดวกสบายให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ลดขั้นตอนการบันทึกข้อมูล ทำให้ประชาชนที่มาติดต่อราชการได้รับความสะดวกรวดเร็ว และเป็นธรรม

พ.ศ. 2558

- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 โดยกำหนดให้มีมาตรการสร้างแรงจูงใจให้ผู้พบเห็นเหตุการณ์ค้ามนุษย์แจ้งข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ และกำหนดมาตรการเพิ่มอำนาจทางปกครองให้แก่เจ้าหน้าที่ รวมทั้งปรับปรุงบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสม

พ.ศ. 2559

- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559 กำหนดหลักเกณฑ์และกระบวนการพิจารณาคดีค้ามนุษย์ เช่น ขอบเขตของคดีที่มีลักษณะเป็นคดีค้ามนุษย์ การกำหนดระบบพิจารณาคดีเป็นระบบไต่สวน ซึ่งแตกต่างจากการพิจารณาของศาลซึ่งเป็นระบบกล่าวหา นอกจากบทลงโทษทางอาญาได้กำหนดการชดเชยค่าเสียหายในทางแพ่งในอัตราค่าเสียหายที่สูงกว่าปกติ การพิจารณาคดีนอกเขตศาล การขยายหรือย่นระยะเวลา และการหยุดนับอายุความ

พ.ศ. 2560

- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 ได้ปรับปรุงแก้ไขบทนิยามคำว่า “แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” และ “การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น หลักเกณฑ์การเรียกค่าสินไหมทดแทนและกำหนดฐานความผิดซึ่งได้กระทำต่อเด็กที่มีอายุไม่เกินสิบห้าปีให้ทำงานหรือให้บริการ อันอาจเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงและมีผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจ การเจริญเติบโต หรือพัฒนาการ รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2560 เห็นชอบกรอบแนวทางการในการป้องกันอาชญากรรม 6 ด้าน เพื่อพัฒนางานด้านการป้องกันอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพเชื่อมโยงภารกิจของหน่วยงาน เกี่ยวข้องให้มีทิศทางการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ รวมทั้งมีความครอบคลุมและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้อย่างเป็นรูปธรรม

พ.ศ. 2562

- พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2562 กำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และกำหนดอัตราโทษให้เหมาะสม รวมทั้งกำหนดมาตรการในการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการถูกบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และการพิจารณาคดีให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนแนวทางเดียวกับผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ตลอดจนเพื่อเป็นการอนุวัติการให้เป็นไปตามพิธีสาร ค.ศ. 2014 ส่วนเสริมอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 29 ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. 1930
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้พัฒนาโครงการนวัตกรรมเพื่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมยานยนต์ (BIP : Bangsue Innovation Police) นำอุปกรณ์ GPS Tracker ติดตั้งใช้กับยานพาหนะของประชาชนในพื้นที่ นำร่องที่สถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ โดยได้ร่วมกับบริษัทเอกชน สร้างนวัตกรรมต้นแบบ NB-IoT GPS Tracker ประมาณ 200 ชุด และเปิดรับลงทะเบียนผู้ที่อยู่ในความดูแลของสถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ ซึ่งกำหนดราคาที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ (1,500 บาท ค่าบริการสัญญาเช่า 50 บาท ต่อเดือน) รวมทั้งพัฒนาระบบเฝ้าติดตาม มีศูนย์สั่งการ (Command Control) อยู่ที่สถานีตำรวจ

พ.ศ. 2563

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาด้านตรวจอัจฉริยะ ดูแลประชาชนที่ใช้บริการทางหลวงในช่วงจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ระยะทางประมาณ 200 กิโลเมตร ด้านตรวจอัจฉริยะจะมีเทคโนโลยีหลักคือ กล้องพร้อมเอไอประมวลผลประสิทธิภาพสูง ทำหน้าที่บันทึกภาพเก็บข้อมูลยานพาหนะทั้งขาขึ้นและ ขาล่อง เมื่อได้รับการประสานแจ้งให้สกัดรถต้องสงสัย ระบบสามารถแจ้งได้ทันทีถึงข้อมูลเวลาที่รถเป้าหมายนั้นผ่านด่านฯ จำนวน ผู้โดยสารและข้อมูลอื่นๆ จะช่วยให้การสกัดจับทำได้รวดเร็ว

พ.ศ. 2565

- พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2565 เพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับ มาตรการทั่วไปและมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน อำนาจ หน้าที่ ของสำนักงานคุ้มครองพยานและ พนักงานเจ้าหน้าที่
- พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 กฎหมายเฉพาะที่กำหนดมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในคดีที่เกี่ยวข้องกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง (การข่มขืนกระทำชำเรา การกระทำความผิดทางเพศกับเด็ก การฆาตกรรม การทำร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย การทำร้ายร่างกายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้รับอันตรายสาหัส รวมทั้งการนำตัวบุคคลไปเรียกค่าไถ่) กำหนดให้มีมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มาตรการเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ และมาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ เพื่อป้องกันสังคมจากการกระทำความผิดที่อาจจะเกิดขึ้นอีก
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2565 เพิ่มบทบัญญัติในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน และผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินให้ครอบคลุมและทั่วถึง รวมทั้งการบังคับคดีกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด (ในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นถูกรวมเข้ากับทรัพย์สินอื่น)

- พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 เพื่อเป็นการคุ้มครองประชาชนจากการถูกหลอกลวงจนสูญเสียทรัพย์สินผ่านทางโทรศัพท์ หรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีกลไกสำคัญในการจัดการกับบัญชีม้า การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสถาบันการเงินเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงิน รวมถึงผู้ประกอบการโทรศัพท์ ในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าอาจจะมีการ กระทำความผิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบธุรกิจต้องเปิดเผยข้อมูล หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีและธุรกรรมของลูกค้าที่น่าสงสัย รวมทั้งสามารถระงับบัญชีต้องสงสัยได้เป็นการชั่วคราว ไม่ต้องรอเกิดเหตุ เพื่อเป็นการป้องกัน สำหรับประชาชนผู้เสียหายสามารถโทรแจ้งให้ธนาคารระงับบัญชีต้องสงสัยได้ทันที และยับยั้งการโอนเงินทุกธนาคารที่รับโอนเงินต่อ
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้จัดทำโครงการพัฒนาความร่วมมือนวัตกรรมเมืองอัจฉริยะ ความร่วมมือระหว่างเกาหลีใต้และไทย ในด้านระบบชาญฉลาดสำหรับการรักษาความปลอดภัย ได้รับการสนับสนุนวิจัยจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) ร่วมกับบริษัท โพยท์ ไอที คอนซัลติ้ง จำกัด และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเกาหลีใต้และประเทศไทย โดยได้มีการทดลองใช้ ระบบ AI Security Platform จากข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ ด้านการศึกษา วิจัยและพัฒนานวัตกรรม 5G และระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อกิจการงานตำรวจ ซึ่งเป็นนวัตกรรม AI ในการตรวจจับป้ายทะเบียน ตรวจจับใบหน้า วัตถุต้องสงสัย หรือพฤติกรรมที่สนใจผ่านระบบกล้องวงจรปิด ที่ออกแบบให้สามารถติดตาม วิเคราะห์วัตถุ และแสดงผลวัตถุบนแผนที่ที่มีความละเอียดสูง รวมทั้งค้นหาข้อมูลจากฐานข้อมูล แชนซ์ข้อมูลได้ในระยะไกล โดยสามารถแจ้งเตือนอย่างรวดเร็วผ่านระบบ 5G ซึ่งระบบ AI Security จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษาความปลอดภัย ป้องกันอาชญากรรม และตามตัวคนร้ายได้อย่างรวดเร็ว

พ.ศ. 2566

- การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันอาชญากรรมในเครือข่ายมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ ระหว่างกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) และโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
- กรมสอบสวนคดีพิเศษ จัดทำแอปพลิเคชันชื่อ “CHECK DI เฉพาะกิจแชร์ลูกโซ่” นำมาใช้ในการตรวจสอบระดับความเสี่ยงของธุรกิจต้องสงสัย เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้เป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจในการลงทุน

หมายเหตุ

ข้อมูลที่ปรากฏ เป็นการสืบค้นของสำนักงานกิจการยุติธรรม หากข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือมีข้อผิดพลาดประการใด ต้องขออภัยมา ณ ที่นี้

การปรากฏอยู่ในแผน ยุทธศาสตร์ นโยบาย

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	ประเด็นที่ 22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
แผนปฏิรูปประเทศ	ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2552 - 2555)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการป้องกันอาชญากรรมและลดการเกิดข้อพิพาท
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2558 - 2561)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือกและการมีส่วนร่วม ใน งานยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2562 - 2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมด้านกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 5 การขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมด้วยดิจิทัล
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2566 - 2569)	มิติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล มิติที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากสำนักงานกิจการยุติธรรม

- การเผยแพร่ความรู้และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ให้ประชาชนตระหนักรู้ พร้อมรับมือกับอาชญากรรมในโลกสมัยใหม่
- การใช้ระบบเทคโนโลยี เพื่อการส่งเสริมการป้องกันอาชญากรรม และพยากรณ์ข้อมูลอาชญากรรมในอนาคต พัฒนาระบบแผนที่ทางภูมิศาสตร์ที่สนับสนุนการทำงาน และเปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถแจ้งเหตุ ทำให้เกิดความชัดเจนที่ยังตรงทางพยานหลักฐาน หรือการปราบปรามอาชญากรรม
- กระทรวงยุติธรรมอาจจะบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อร่วมกันป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมในชุมชน โดยมีรูปแบบแนวทางต่างๆ เช่น การตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างหน่วยงาน การรับอาสาสมัครเพื่อสนับสนุนงานของเจ้าหน้าที่ การรับสมัครสมาชิกแจ้งข่าว เป็นต้น

ประเด็นเรื่องมาตรฐานสากล และพันธกรณีสัญญา

การนำเสนอในการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม

ครั้งที่	หัวข้อ	ปี พ.ศ.
ครั้งที่ 5	การพัฒนากระบวนการยุติธรรมในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก	2550
ครั้งที่ 13	เติมเต็มช่องว่าง...สร้างมิติใหม่ของกระบวนการยุติธรรม (Filling in the BLANK, Making Better Justice)	2557
ครั้งที่ 14	การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (The New Era of Justice)	2559
ครั้งที่ 17	พัฒนากระบวนการยุติธรรม สร้างความเชื่อมั่น นำความยุติธรรม สู่ประชาชน	2562
ครั้งที่ 18	การอำนวยความสะดวกในยุติธรรมในยุควิถีใหม่สู่ประชาชน	2564
ครั้งที่ 19	กระบวนการยุติธรรมกับความท้าทายในทศวรรษหน้า	2565

สรุปข้อเสนอที่สำคัญจากการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ตั้งแต่ครั้งที่ 1 – 19

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
มาตรฐานสากล	• การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม จำเป็นจะต้องใช้มาตรฐานสากลมาเทียบเคียงเช่นเดียวกับปัญหาอื่นๆ ในสังคม เช่น ปัญหาด้านการค้ามนุษย์ ใช้มาตรฐานการจัดอันดับสถานการณ์การค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกา ปัญหาด้านการทุจริต ใช้มาตรฐานจากดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index : CPI)
มาตรการระหว่างประเทศและ สนธิสัญญาระหว่างประเทศ	• การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมยุคโลกาภิวัตน์ คือ สนธิสัญญา ข้อตกลงหรืออนุสัญญาต่างๆ ซึ่งมีสถานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศและเป็นกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ • ควรมีกลไกในการตรวจสอบภายหลังเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาต่างๆ เช่น ต้องมีการทำรายงานเสนอต่อสหประชาชาติ หรือให้องค์กรเอกชนสามารถร้องเรียนต่อหน่วยงานระหว่างประเทศได้ • การผลักดันสิทธิมนุษยชนในมิติสากล - ระดับสากลได้มีการผลักดันสิทธิมนุษยชนอย่างมาก ดังนั้น กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ จึงมีการพัฒนามาจากทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนา - การสร้างกฎเกณฑ์ เพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เน้นหลักนิติรัฐ และหลักนิติธรรม เพื่อให้เกิดดุลยภาพในการดำเนินงาน - กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง มีสองประเภท คือ กฎหมายระหว่างประเทศด้านมนุษยธรรม (อนุสัญญาเจนีวา) และกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ในเรื่องความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน นั้นเป็นพันธกรณีระหว่างประเทศ ไม่ได้มีลักษณะสภาพบังคับอย่างเป็นทางการ แต่เป็นไปตามหลักมนุษยธรรมศีลธรรม โดยมีการนำเนื้อหาขยายความเป็นกฎหมายที่เป็นแม่บท คือ สิทธิของพลเมือง และสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม - การกำหนดสิทธิมนุษยชนให้เป็นกฎหมาย มีปัญหาในการบัญญัติความหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจน เช่น การให้การศึกษาที่รัฐต้องจัดให้ ถ้าไม่มี ประชาชนสามารถฟ้องร้องต่อศาลได้หรือไม่ - อนุสัญญาการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติและอนุสัญญาบังคับให้บุคคลหายสาบสูญเป็นกติกาใหม่ของสังคมโลก - ควรดำเนินการในมิติความมั่นคงและสิทธิมนุษยชนควบคู่กัน ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามสภาพเงื่อนไข

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
มาตรการระหว่างประเทศและ สนธิสัญญาระหว่างประเทศ	• การทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศภายใต้กลไก UPR ไทยมีข้อเสนอสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กที่ไทยตอบรับ มีดังนี้ - จัดตั้งหน่วยงานเฉพาะเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็ก - จัดทำมาตรการที่เป็นรูปธรรมเพื่อขจัดปัญหาการใช้แรงงานเด็ก การกดขี่ และการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก รวมทั้งการท้องเที่ยวทางเพศ - ดำเนินการปรับอายุขั้นต่ำของการสมรสสำหรับเด็กชายและหญิงให้เท่ากับ 18 ปี - ปรับอายุขั้นต่ำของการรับผิดชอบทางอาญาของผู้เยาว์ให้เป็น 12 ปี - พยายามประกันให้เด็กทุกคนเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย - ประกันการจดทะเบียนเกิดสำหรับเด็กทุกคนที่เกิดในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่ไม่ได้จดทะเบียนเนื่องจากสถานะทางเศรษฐกิจของพ่อแม่ ชาติพันธุ์ และสถานะการเข้าเมือง • อนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ โดย United Nation Commission on International Trade Law การที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาดังกล่าวด้วยการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ ต้องใช้วิธีการภาคยานุวัติ (Accession) และมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่ากฎหมายภายในของไทย รองรับพันธกรณีได้ครบถ้วนหรือไม่ นอกจากนี้จะต้องพิจารณาหลักกฎหมายภายในเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญาของไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งกำหนดให้สนธิสัญญาบางประเภทต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา หากมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศ หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุนหรืองบประมาณของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม การที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ 3 วิธี ได้แก่ การแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การออกพระราชบัญญัติอนุวัติการ และการออกพระราชบัญญัติเป็นการเฉพาะ

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
มาตรการระหว่างประเทศและ สนธิสัญญาระหว่างประเทศ	• อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ - กำหนดให้การรวมตัวเป็นองค์การอาชญากรรมเป็นความผิดทางอาญา และกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิด - ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน เพราะเกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรม - กำหนดให้นิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดขององค์การอาชญากรรมเป็นความผิดด้วยไม่ว่าจะเป็นความผิดทางอาญา ทางแพ่ง หรือทางปกครอง เพราะเป็นช่องว่างว่านิติบุคคลถูกลงโทษเพียงการปรับหรือมาตรการอื่นที่เหมาะสม จึงใช้นิติบุคคลเป็นเครื่องมือในการร่วมกระทำผิด - กำหนดให้การขัดขวางกระบวนการยุติธรรมเป็นความผิด - ไม่ให้รัฐภาคีเปิดบัญชีโดยใช้ชื่อปลอม นามแฝง เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบที่มาของเงิน - ให้ใช้วิธีการทันสมัยในการสืบสวนสอบสวน คือ Control Delivery ใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ติดตาม - กำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองพยาน - ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศในการยึดทรัพย์สิน - การดำเนินการเพื่อรองรับอนุสัญญาดังกล่าว ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบพันธุกรรม เพื่อยกร่างกฎหมายที่สอดคล้องกับการเข้าไปเป็นภาคีให้สัตยาบรรณ ในการสร้างความร่วมมือในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
มาตรการระหว่างประเทศและ สนธิสัญญาระหว่างประเทศ	• มาตรฐานขั้นต่ำเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons Report / TIP Report) มีประเด็นพิจารณา ดังนี้ - การดำเนินคดี (prosecution) ได้แก่ การสืบสวน การสอบสวน ตลอดจนการดำเนินคดี จะพิจารณาในส่วนการดำเนินคดีว่ามีการลงโทษเจ้าหน้าที่ที่กระทำความผิดหรือไม่ มีการลงโทษทางอาญาหรือทางวินัย ถ้าแสดงให้เห็นว่า มีการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่และมีความคืบหน้า จะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีความจริงจังในการดำเนินงาน - การป้องกัน (prevention) ต้องมีมาตรการในการป้องกันมิให้ผู้เสียหายตกเป็นเหยื่อมีการป้องกันมิให้องค์กรค้ามนุษย์สามารถดำเนินงานได้ - การคุ้มครอง (protection) จะดูตั้งแต่เริ่มต้นว่าก่อนผู้เสียหายจะตกเป็นเหยื่อ มีการบริการของรัฐอย่างไร และหากผู้เสียหายตกเป็นเหยื่อ รัฐจะดำเนินการอย่างไร มีบริการ Hot Line หรือไม่ มีล่ามแปลภาษาหรือไม่ เป็นต้น - นโยบาย (policy) จะมีการพิจารณาถึงนโยบายของรัฐบาลว่า มีความชัดเจนในเรื่องนี้หรือไม่ เพียงใด - ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน (partnership) มีความร่วมมือกับต่างประเทศและภายในประเทศ มีการพิจารณาว่าได้เปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามา มีบทบาทหรือไม่ หรือมีความร่วมมือกับภาคประชาสังคมในการทำงานร่วมกันหรือไม่ - มีนโยบายเชิงรุกในการป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ร่วมกับประเทศต้นทาง พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนที่ยากจน คำนึงถึงการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานจากรัฐ

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
มาตรการระหว่างประเทศและ สนธิสัญญาระหว่างประเทศ	• มิติอาเซียน - ปฏิรูปกฎหมายและนโยบายของรัฐ เพื่อให้พร้อมต่อการจัดการปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติของคนสัญชาติไทยในอาเซียนอื่น ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ความเป็นคนหลายรัฐหลายสัญชาติที่จะเกิดขึ้นอย่างเลี่ยงไม่ได้เมื่อมีการข้ามชาติระหว่างประชาชนอาเซียน - ปฏิรูปกฎหมายและนโยบายของรัฐไทย ให้พร้อมต่อการจัดการปัญหาคนต่างด้าวทั้งที่เป็นประชาชนอาเซียน และไม่เป็นประชาชนอาเซียน - สร้างแผนปฏิรูปกฎหมายและนโยบายของรัฐ ที่มีการแก้ปัญหาการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายในทุกสถานการณ์ ทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว - สร้างความเข้าใจในบริบทอาเซียนกับกฎหมายและนโยบายที่จำเป็นเพื่อรับรองสิทธิในสถานะบุคคลตามกฎหมาย และสร้างแผนการปฏิรูปกฎหมายไทยว่าด้วยการจัดการประชาชนอาเซียน “Blueprint for Change of Thailand for ASEAN People” - ผลักดันให้คณะกรรมการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งประเทศไทยเป็นผู้เสนอให้มีการจัดตั้งตามพันธกรณีของกฎบัตรอาเซียน ให้เป็นกลไกที่มีความเข้มแข็ง
การสร้างความสำเร็จของปฏิญญากรุงเทพฯ	• ความรู้ความเข้าใจของประชาชนและสังคมจะเป็นส่วนผลักดันให้การปฏิบัติตามปฏิญญากรุงเทพฯ สำเร็จได้ • ร่วมมือของหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ • ปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม • ต้องมีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ

การพัฒนางานด้านกระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน)

พ.ศ. 2546

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2546 แก้ไขให้โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิต มีให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เพื่อให้เป็นไปตามกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง ค.ศ. 1985 (United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice : The Beijing Rules)
- บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการขจัดการค้าเด็กและสตรีและการช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์ (MOU on Bilateral Cooperation for Eliminating Trafficking in Children and Women and Assisting Victims of Trafficking) ซึ่งไทยได้มีความตกลงกับกัมพูชา
- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายซึ่งรับรองสิทธิพื้นฐานของเด็ก กำหนดบทบาทหน้าที่ผู้ปกครองที่ต้องให้การอุปการะเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนตามสมควร

พ.ศ. 2547

- ประเทศไทยหยิบยกปัญหาการค้ามนุษย์เป็นวาระแห่งชาติที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนและจริงจัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547

พ.ศ. 2548

- พระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. 2505 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติชื้อบุคคล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2548 ให้สิทธิผู้หญิงในการเลือกใช้นามสกุลเดิมหลังแต่งงาน เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women - CEDAW)
- บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการขจัดการค้าเด็กและสตรีและการช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์ (MOU on Bilateral Cooperation for Eliminating Trafficking in Children and Women and Assisting Victims of Trafficking) ซึ่งไทยได้มีความตกลงกับลาว

พ.ศ. 2550

- การนำร่องถอดโซ่ตรวนนักโทษ ซึ่งปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ ที่กำหนดว่าบรรดาเครื่องพันธนาการ เช่น กุญแจมือ โซ่ ตรวน และสายรัดแขน จะต้องไม่ถูกนำมาใช้เพื่อการลงโทษ รวมทั้งไม่ใช่โซ่ตรวนในระหว่างการจองจำนักโทษ เครื่องพันธนาการอาจจะใช้ได้เพียงเฉพาะระยะเวลาที่จำกัดและเท่าที่จำเป็นเท่านั้น
- พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550 เพื่อส่งเสริมให้การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการเป็นทางเลือกหนึ่งให้คู่พิพาทใช้ในการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์แทนการระงับข้อพิพาทในศาล อันจะเป็นการลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาล

พ.ศ. 2551

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2551 แก้ไขเพื่อกำหนดเกณฑ์อายุเด็กที่ไม่ต้องรับโทษทางอาญา คืออายุไม่เกิน 10 ปี และสำหรับเด็กอายุตั้งแต่ 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี ถ้ากระทำความผิดกฎหมาย ให้เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจใช้มาตรการอื่นแทนการรับโทษทางอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ของสหประชาชาติ ที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 (The Anti-Trafficking in Persons Act 2008)
- บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจัดการค้าเด็กและสตรีและการช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์ (MOU on Bilateral Cooperation for Eliminating Trafficking in Children and Women and Assisting Victims of Trafficking) ซึ่งไทยได้มีความตกลงกับเวียดนาม

พ.ศ. 2552

- บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจัดการค้าเด็กและสตรีและการช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์ (MOU on Bilateral Cooperation for Eliminating Trafficking in Children and Women and Assisting Victims of Trafficking) ซึ่งไทยได้มีความตกลงกับเมียนมาร์

พ.ศ. 2553

- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และโครงสร้าง และปรับปรุงในประเด็นที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว รวมทั้งในส่วนของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
- ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-Custodial Measures for Women Offenders) หรือข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) ซึ่งองค์การสหประชาชาติโดยที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยที่ 65 ได้ลงความเห็นเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2553 ให้เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง ที่ยอมรับกันในระดับสากล เพื่อให้ประเทศต่างๆ ได้ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและผู้กระทำผิดหญิง โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางด้านเพศภาวะของผู้หญิงในเรือนจำ และเด็กติดผู้ต้องขัง

พ.ศ. 2554

- กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (พ.ศ. 2554 - 2559) ที่ให้ความสำคัญ 5 ด้าน คือ การป้องกัน การดำเนินคดี การคุ้มครองช่วยเหลือ การพัฒนากลไกเชิงนโยบาย และการขับเคลื่อน การพัฒนาและการบริหารข้อมูล

พ.ศ. 2556

- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 เพื่อกำหนดลักษณะความผิดกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งกำหนดวิธีการสืบสวน สอบสวนการกระทำความผิดดังกล่าว ตามที่ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ

พ.ศ. 2557

- ร่างพระราชบัญญัติโนตารี พ.ศ..... เพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานยุติธรรม ในส่วนที่เกี่ยวกับการรับรองเอกสารให้มีความคล่องตัว เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ

พ.ศ. 2558

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2558 กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการค้าหรือทำให้แพร่หลายซึ่งวัตถุหรือสิ่งลามกที่เป็นสื่อลามกอนาจารเด็กเป็นความผิดที่ผู้กระทำต้องได้รับโทษหนักขึ้น รวมทั้งกำหนดให้การครอบครองและส่งต่อซึ่งสื่อลามกอนาจารเด็กเป็นความผิด เป็นไปตามสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิ
- พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 เพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ กำหนดให้มีมาตรการสร้างแรงจูงใจให้ผู้พบเห็นเหตุการณ์ค้ามนุษย์แจ้งข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ และกำหนดมาตรการเพิ่มอำนาจทางปกครองให้แก่เจ้าหน้าที่ รวมทั้งปรับปรุงบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 โดยกำหนดหลักเกณฑ์การใช้สิทธิชุมนุมสาธารณะให้ชัดเจน และสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิและสิทธิทางการเมือง ที่ประเทศไทยเป็นภาคี
- จัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการ (Thailand Arbitration Center : THAC) ให้บริการด้านการอนุญาโตตุลาการ และการประนีประนอมข้อพิพาทในระดับสากล

พ.ศ. 2559

- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559 กำหนดหลักเกณฑ์และกระบวนการพิจารณาคดีค้ามนุษย์ เช่น ขอบเขตของคดีที่มีลักษณะเป็นคดีค้ามนุษย์ การกำหนดระบบพิจารณาคดีเป็นระบบไต่สวนซึ่งแตกต่างจากการพิจารณาของศาลซึ่งเป็นระบบกล่าวหา นอกจากบทลงโทษทางอาญาได้กำหนดการชดเชยค่าเสียหายในทางแพ่งในอัตราค่าเสียหายที่สูงกว่าปกติ การพิจารณาคดีนอกเขตศาล การขยายหรือย่นระยะเวลา และการหยุดนับอายุความ
- พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 เพิ่มบทบัญญัติ กับการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาในปัจจุบันมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000
- พระราชบัญญัติ ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559

พ.ศ. 2560

- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 แก้ไขบทนิยามคำว่า “แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” และ “การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ปรับปรุงหลักเกณฑ์การเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำผิดฐานค้ามนุษย์ กำหนดฐานความผิดที่ได้กระทำต่อเด็กที่มีอายุไม่เกิน 15 ปีให้ทำงานหรือให้บริการอันอาจเป็นอันตรายอย่างร้ายแรง และมีผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจ การเจริญเติบโต หรือพัฒนาการของบุคคลนั้น รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

พ.ศ. 2562

- พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2562 กำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และกำหนดอัตราโทษให้เหมาะสม รวมทั้งกำหนดมาตรการในการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการถูกบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และการพิจารณาคดีให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนแนวทางเดียวกับผู้เสียหายจากการกระทำผิดฐานค้ามนุษย์ตลอดจนเพื่อเป็นการอนุวัติการให้เป็นไปตามพิธีสาร ค.ศ. 2014 ส่วนเสริมอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 29 ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. 1930
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 49) พ.ศ. 2562 กำหนดให้ใช้อัตราภาษีร้อยละ 0 ในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการขายสินค้าหรือการให้บริการกับองค์การระหว่างประเทศ ที่ประเทศไทยมีพันธกรณีตามความตกลงที่ต้องปฏิบัติ
- การรับรองมติเรื่อง ‘Integrating Sport into Youth Crime Prevention and Criminal Justice’ จากประเทศไทย ในเวทีการประชุมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (Commission on Crime Prevention and Criminal Justice) สมัยที่ 28 ที่กรุงเวียนนา สาธารณรัฐออสเตรีย และได้รับการรับรองโดยฉันทามติจากประเทศสมาชิก เมื่อเดือนพฤษภาคม 2562

พ.ศ. 2563

- ร่างพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.... เพื่อจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชน และกิจการค้าระหว่างประเทศของไทยในการซื้อขายสินค้าระหว่างกัน และสอดคล้องอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ

พ.ศ. 2565

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 29) พ.ศ. 2565 ปรับเกณฑ์อายุเด็กที่ไม่ต้องรับโทษทางอาญาจากเดิม 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี แก้ไขเป็น 12 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) และแผนปฏิบัติการตามข้อเสนอแนะที่ประเทศไทยได้ตอบรับให้และให้คำมั่นโดยสมัครใจภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ 2 และกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง ค.ศ. 1985
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 กำหนดฐานความผิด มาตรการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย และมาตรการเยียวยาผู้เสียหาย ตลอดจนมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำแย่ศักดิ์ศรี และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ
- บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งเครือรัฐออสเตรเลียในการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ (Memorandum of Understanding between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of Australia concerning Counter Trafficking in Persons Centre of Excellence)

หมายเหตุ

ข้อมูลที่ปรากฏ เป็นการสืบค้นของสำนักงานกิจการยุติธรรม หากข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือมีข้อผิดพลาดประการใด ต้องขออภัยมา ณ ที่นี้

การปรากฏอยู่ในแผน ยุทธศาสตร์ นโยบาย

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	ประเด็นที่ 22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
แผนปฏิรูปประเทศ	ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2552 - 2555)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการป้องกันอาชญากรรมและลดการเกิดข้อพิพาท ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างการมีส่วนร่วมและบทบาทของภาคีการพัฒนาต่างๆ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ประสานความร่วมมือและพัฒนาระบบงานยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2558 - 2561)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาประสิทธิภาพระบบการให้บริการประชาชน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 4 ประสานความร่วมมือและพัฒนาระบบงานยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2562 - 2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนากฎหมายและระบบบริหารงานยุติธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2566 - 2569)	มิติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย มิติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากสำนักงานกิจการยุติธรรม

- **การนำดัชนีวัดหลักนิติธรรม (Rule of Law Index)** จัดทำโดยโครงการยุติธรรมโลก (World Justice Project) มาใช้ประกอบในการวัดผล เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องตามหลักมาตรฐานสากล
- **การต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการและดำเนินการในเรื่องดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านนโยบาย การบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดี รวมถึงการสืบสวน สอบสวน ติดตามนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ตลอดจนการติดตามและประเมินผลในมิติต่างๆ เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติทุกรูปแบบ อันจะมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยในอนาคต
- **การดำเนินการเกี่ยวกับคดีค้ามนุษย์**
 - ควรมีการการศึกษาและปรับปรุงแก้ไขวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ เพื่อพัฒนาระบบสอบสวนในคดีค้ามนุษย์ และดำเนินการให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และรูปแบบการก่ออาชญากรรม
 - หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพิ่มการดำเนินคดีและการลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสำหรับการค้าแรงงาน ดำเนินการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในแนวทางใหม่ในการดำเนินการตามมาตรฐานกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การระบุตัวเหยื่อการค้ามนุษย์ สอบสวนเชิงรุกและดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหาว่าสมรู้ร่วมคิดในการอำนวยความสะดวกในการค้ามนุษย์และนักโทษ และลงโทษผู้ที่พบว่า มีความผิด รวมถึงต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัย
- รายงานการติดตามและการดำเนินงานต่อต้านการค้ามนุษย์หรือ Trafficking in Persons (TIP) Report หน่วยงานภาครัฐจะต้องดำเนินการตามนโยบายและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจังต่อเนื่อง เพื่อเป้าหมายและการจัดระดับบัญชีที่ดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อภาพลักษณ์ การค้าการลงทุน และความเชื่อมั่นของต่างประเทศ
- การป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ควรทบทวนและประเมินผลสัมฤทธิ์ในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเปิดรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงาน อาทิ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ประกอบกับรูปแบบของการก่ออาชญากรรมหรือการกระทำความผิดได้พัฒนาไปอย่างมาก เช่น การก่อการร้ายและแนวคิดสุดโต่งรุนแรง อาชญากรรมทางสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม การใช้เด็กหรือผู้หญิงเป็นเหยื่อในการก่ออาชญากรรม นอกจากนี้ ควรจะติดตามให้มีการดำเนินการที่สอดคล้องตามข้อกำหนดเกี่ยวโตซึ่งเป็นเอกสารแสดงเจตจำนง ของประเทศสมาชิกในการป้องกันอาชญากรรมในระดับระหว่างประเทศ

ประเด็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ยุติธรรมสมานฉันท์

การนำเสนอในการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม

ครั้งที่	หัวข้อ	ปี พ.ศ.
ครั้งที่ 1	กระบวนการทัศน์ใหม่ของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด	2546
ครั้งที่ 5	การพัฒนากระบวนการยุติธรรมในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก	2550
ครั้งที่ 7	การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม (Justice Reform)	2552
ครั้งที่ 9	การขับเคลื่อนพลังสังคมสู่การพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่ยั่งยืน	2554
ครั้งที่ 10	กลไกการสร้างเชื่อมั่นของประชาชนในมิติการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานยุติธรรม	2555
ครั้งที่ 13	เติมเต็มช่องว่าง...สร้างมิติใหม่ของกระบวนการยุติธรรม (Filling in the BLANK, Making Better Justice)	2557

สรุปข้อเสนอที่สำคัญจากการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ตั้งแต่ครั้งที่ 1 – 19

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
ยุติธรรม สมานฉันท์ และ ยุติธรรมทางเลือก (ภาพรวม)	• พัฒนาระบบกฎหมายให้รองรับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในสังคมหรือชุมชน กำหนดโทษทางอาญาเท่าที่จำเป็นและให้มีการใช้โทษทางเลือก • ระบบกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของประเทศไทยมีความแตกต่างจากระบบกฎหมายต่างประเทศ การพัฒนากฎหมายจึงต้องดำเนินการตามบริบทของสังคมไทย และคำนึงถึงความเหมาะสมของการนำกฎหมายต่างประเทศมาปรับใช้ • มีกฎหมายเปิดช่องให้นำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ รวมทั้งพัฒนาระบบกฎหมายให้มีความชัดเจนว่า เรื่องใดที่อนุญาตให้นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ได้หรือไม่ • ภาครัฐควรให้การสนับสนุนชุมชนให้สามารถบริหารจัดการการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ • การใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดไปพร้อมกัน
ยุติธรรมชุมชน	• ภาครัฐควรให้การสนับสนุนชุมชน ให้สามารถบริหารจัดการการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ • เสริมสร้างให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และทดลองในลักษณะโครงการนำร่องในพื้นที่ชุมชนที่มีศักยภาพ พร้อมทั้งประเมินปรับปรุงรูปแบบวิธีการจนมีผลสัมฤทธิ์ที่น่าพอใจ และขยายผลไปสู่ขอบเขตที่กว้างขึ้นจนครอบคลุมทั่วประเทศ

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การพัฒนา การไกล่เกลี่ย ข้อพิพาท	• ควรมีกฎหมายเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยโดยรวม และมีบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ยุติธรรมชุมชน • นำมาตรการระงับข้อพิพาทมาใช้เป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญานอกเหนือจากกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง • ควรมีหน่วยงานของรัฐจัดการดูแล เสริมศักยภาพของชุมชน จัดอบรมให้ความรู้และเทคนิควิธีการไกล่เกลี่ย • บุคลากรผู้ทำหน้าที่เป็น “คนกลาง” จะต้องมีความสมบัตินิยามในลักษณะสหวิชาชีพ และจำเป็นจะต้องได้รับการฝึกอบรมเฉพาะทาง มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างลึกซึ้ง • ศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทผู้พิพากษากับการทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และฝึกอบรมผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยหรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ • อบรมทนายความในส่วนของการนำขั้นตอนการไกล่เกลี่ยมาใช้ นอกเหนือจากการรับว่าความ โดยให้ถือเป็นหนึ่งบริการในการสร้างรายได้จากการไกล่เกลี่ย เช่นเดียวกับต่างประเทศ • นำแนวคิดการระงับข้อพิพาทของศูนย์ระงับข้อพิพาทของอำเภอมาใช้เบื้องต้น หากประนีประนอมสำเร็จให้ถือเป็นปัจจัยสำคัญข้อหนึ่งที่พนักงานสอบสวนในคดีอาญา และพนักงานอัยการจะใช้เป็นเหตุไม่ฟ้องในคดีอาญา • ยกกระดับมาตรฐานผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งเป็นบุคคลภายนอก ที่ได้รับการฝึกอบรมให้มีลักษณะเป็นวิชาชีพ
การพัฒนา โนตารีปับลิก	• ผลักดันให้มีการใช้โนตารีปับลิกในประเทศไทย และสร้างความน่าเชื่อถือของหน่วยงานโนตารีปับลิก ให้มีมาตรฐานเดียวกับต่างประเทศ • ศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เช่น อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่โนตารีปับลิกว่ามีอำนาจเสมือนเป็นตุลาการ หรือมีอำนาจเป็นเพียงผู้รับรองความถูกต้องของเอกสาร • สร้างความเข้าใจ ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สภานายความ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ให้มีความเข้าใจว่า รัฐจะมีการดำเนินการให้รูปแบบของโนตารีปับลิกเป็นรูปแบบใด • ควรให้เจ้าหน้าที่โนตารีปับลิกเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ เพื่อให้สามารถตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดความยุติธรรม และควรเสริมสร้างจริยธรรม คุณธรรมให้กับเจ้าหน้าที่โนตารีปับลิก • ค่าใช้จ่ายในการเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทแบบโนตารีปับลิกควรมีราคาถูก เพื่อให้ประชาชนทุกระดับสามารถเข้าถึงได้ • เจ้าหน้าที่โนตารีปับลิกต้องมีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ซึ่งอาจจะต้องคัดเลือก มาจากอัยการ ผู้พิพากษา

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การพัฒนา อนุญาโตตุลาการ	• พัฒนาระบบอนุญาโตตุลาการให้ทัดเทียมกับต่างประเทศ โดยเฉพาะในส่วนของสถาบันและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง • การดำเนินกระบวนการ จะต้องมีความยืดหยุ่น ให้คู่พิพาทออกแบบกระบวนการ ให้เหมาะสมกับคดีของตนเอง • ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ซึ่งกฎหมายควรวางกรอบการพิจารณาที่ชัดเจน ว่าในที่สุดศาลจะบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ • ในส่วนของตัวคู่ความ จะต้องมีหลักประกันหรือความมั่นใจกับอีกฝ่ายหนึ่งได้ว่าเมื่ออนุญาโตตุลาการชี้ขาดแล้ว จะปฏิบัติตามคำชี้ขาดโดยไม่พยายามหาเหตุผลหรือข้ออ้างเพื่อที่จะไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาด และทำให้คดีอนุญาโตตุลาการไม่ถึงที่สุด

การพัฒนางานด้านกระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน)

พ.ศ. 2546

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้นำรูปแบบ “การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน” (Family and Community Group Conferencing หรือ FCGC) โดยเป็นทางเลือกในการเยียวยา ชดใช้ความเสียหายให้กับผู้เสียหาย เปิดโอกาสให้ ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิด อีกทั้งให้เด็กและเยาวชนได้ สำนึกผิด พร้อมทั้งจะกล่าวขอโทษ และไม่กระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งเป็นหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- ระเบียบว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 50 ข้อ 78 ข้อ 79 โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการใช้ดุลยพินิจไม่สั่งฟ้องในกรณี ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ไม่กระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงแห่งชาติหรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ

พ.ศ. 2550

- พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550 โดยกำหนดให้มีการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการเพื่อเป็นทางเลือกที่ใช้ระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์แทนการระงับข้อพิพาทในศาล
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2550 เพิ่มอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับเป็น 500 บาทต่อวัน เพิ่มหลักเกณฑ์การรอกการกำหนดโทษหรือ รอกการลงโทษสำหรับกรณีผู้ถูกลงโทษปรับและผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกหลุโทษ หรือพ้นโทษมาแล้ว 5 ปี
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 มาตรา 61 เพิ่มประเด็นเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทในอำเภอ
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2550 เพิ่มเพิ่มหลักเกณฑ์และวิธีการบังคับโทษปรับในเรื่องการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้แทนค่าปรับ (ไม่เสียค่าปรับภายใน 30 วัน) เพิ่มอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับเป็น 500 บาทต่อวัน เพิ่มหลักเกณฑ์การรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษสำหรับกรณีผู้ถูกลงโทษปรับและผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกหลุโทษ หรือพ้นโทษมาแล้ว 5 ปี
- ระเบียบศาลอาญาว่าด้วยการประนอมข้อพิพาท พ.ศ. 2550 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2550) จัดตั้งศูนย์ประนอมข้อพิพาทขึ้นในศาลอาญา

พ.ศ. 2552

- กฎกระทรวงกำหนดสถานที่อื่นที่ใช้ในการชั่ง จำคุก หรือควบคุมผู้ต้องหา จำเลยหรือผู้ซึ่งต้องจำคุก ตามคำพิพากษาถึงที่สุด พ.ศ. 2552 เพื่อกำหนดสถานที่ที่ใช้ในการควบคุม จำคุก และทุเลาการบังคับโทษจำคุก ใช้บังคับกับ 3 กรณี ดังนี้ 1) มาตรา 89/1 ควบคุมในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำ สถานนีตำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหา 2) มาตรา 89/2 (1) จำคุกในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำ และ 3) มาตรา 246 ทุเลาการบังคับโทษจำคุก

พ.ศ. 2553

- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้กำหนด หมวด 7 มาตราการพิเศษแทน การดำเนินคดีอาญา เพื่อหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม โดยใช้กระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นมาตรการแก้ไขเด็กหรือเยาวชน โดยไม่ต้องฟ้อง
- กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ.2553 กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำบัญชี การดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ตลอดจนค่าตอบแทนของคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท
- กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553 กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีในการดำเนินการไกล่เกลี่ยบรรเทาความผิดที่มีโทษทางอาญาที่เกิดขึ้นในเขตอำเภอที่เป็นความผิดอันยอมความได้ และมีใช้เป็นความผิดเกี่ยวกับเพศ

พ.ศ. 2554

- ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย พ.ศ. 2554 เพื่อสนับสนุนงานไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นศาล และกำหนดแนวทาง กระบวนการดำเนินการไกล่เกลี่ยในศาลยุติธรรม
- ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการส่งคดีอาญาที่จะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ พ.ศ. 2554

พ.ศ. 2555

- ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ ให้เหมาะสมกับภารกิจของสำนักงานอัยการสูงสุด
- กรมบังคับคดีเริ่มจัดมหกรรมไกล่เกลี่ยชั้นบังคับคดี เพื่อให้ลูกหนี้ และสถาบันการเงินได้มาไกล่เกลี่ยสร้างโอกาสยุติคดี โดยทำข้อตกลงชำระหนี้ตามเงื่อนไขที่กำหนดพิเศษเฉพาะมหกรรม

พ.ศ. 2557

- คำสั่งกระทรวงยุติธรรมที่ 403/2557 ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2557 เรื่อง การขับเคลื่อนระบบยุติธรรมชุมชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านความเป็นธรรมทางสังคม และสร้างความสมานฉันท์ของประชาชน ได้จัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชน (ศยช.) โดยหนึ่งในบทบาทภารกิจคือไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทหรือความขัดแย้งในชุมชน ซึ่งในปี พ.ศ. 2558 ได้ปรับให้จัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชน จากเดิมจัดตั้งตามพื้นที่ตำบล เป็นจัดตั้งตามในพื้นที่ขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง
- จัดทำบันทึกความตกลงร่วมมือ (MOU) ว่าด้วยการอำนวยความสะดวกยุติธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ระหว่างสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงยุติธรรม เพื่อส่งเสริมงานให้ความคุ้มครองสิทธิและให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน การไกล่เกลี่ย ประณอมข้อพิพาท การจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ การส่งเสริมศูนย์ดำรงธรรมในจังหวัด ในการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ และสนับสนุนงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้พัฒนาการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา เพื่อหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม โดยใช้กระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นมาตรการแก้ไขเด็กหรือเยาวชน โดยไม่ต้องฟ้อง เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในครอบครัวและชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิดให้เป็นไปในทางที่ดีสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นกับเด็กหรือเยาวชน ผู้เสียหายและชุมชน ทั้งนี้ได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาฉบับ พ.ศ.2557 และมีการปรับปรุงคู่มือในปี พ.ศ. 2563

พ.ศ.2559

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ.2559 ยกเลิกหลักเกณฑ์ในการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษที่มีอยู่เดิม และให้ใช้หลักเกณฑ์ใหม่ คือเพิ่มโทษปรับนอกจาก โทษจำคุก และขยายเงื่อนไขที่จะเข้าหลักเกณฑ์จาก 1) โทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี แก้ไขเป็นโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี 2) ผู้กระทำความผิดที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนในความผิดกระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ แก้ไขเป็น จำคุกไม่เกิน 6 เดือน สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนา 3) หากผู้กระทำความผิดเคยรับโทษจำคุกมาก่อน แม้เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนา และเป็นโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือนและมากระทำความผิดอีก ศาลในคดีหลังสามารถรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษได้ แต่จะกระทำได้อีกเมื่อผู้กระทำความผิดพ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปี โดยความผิดครั้งหลังต้องเป็นความผิดโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษเท่านั้น 4) เพิ่มเหตุที่ศาลสามารถนำมาใช้ประกอบดุลพินิจได้แก่ ความรู้สึกผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น

พ.ศ. 2560

- กฎกระทรวงการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง พ.ศ. 2560 โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการใช้อุปกรณ์ในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง
- พระราชบัญญัติมาตรการการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 กำหนดมาตรการการกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว (ให้จำเลยไปรายงานตัวต่อผู้กำกับดูแลทุกวันในระหว่างการปล่อยชั่วคราว / ให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทาง/ให้ทำสัญญาประกันว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียกของศาล) และการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี รวมทั้งการนำเงินค่าปรับตามคำพิพากษาในคดีอาญามาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในมาตรการดังกล่าว
- ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการไกล่เกลี่ย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 โดยเพิ่มการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ
- ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญา พ.ศ. 2560 กำหนดประเภทคดีหลักเกณฑ์และวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญา เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

พ.ศ. 2561

- ศาลยุติธรรมได้นำร่องนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมาใช้ในงานปล่อยชั่วคราว จำนวน 5,000 เครื่อง
- ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้กำหนดเป็นนโยบายให้ศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศนำคดีที่เข้าหลักเกณฑ์เงื่อนไขที่จะทำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 มาพิจารณาจัดทำทุกเรื่อง และจัดทำโครงการนำร่องในการใช้มาตรการพิเศษ (มาตร 90) ภาค 1 ถึง ภาค 9 จำนวน 26 ศาล เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

พ.ศ. 2562

- พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายกลางที่ให้อำนาจหน่วยงานของรัฐ พนักงานสอบสวน หรือศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน สามารถยุติหรือระงับข้อพิพาทจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีทางแพ่งที่ทุนทรัพย์ไม่มากนัก และคดีอาญาบางประเภท โดยคำนึงถึงความยินยอมของคู่กรณีเป็นสำคัญ

- พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562 โดยการเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- ระเบียบสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กำหนดการนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้กับข้อพิพาทบางประเภท และกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562
- ระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณา คดีปกครอง (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 การเพิ่มขึ้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง
- ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ. 2562
- ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเลือกและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย พ.ศ. 2562
- ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ย ข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการส่งคำร้อง และกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ. 2562
- ประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำขอขึ้นทะเบียนผู้ไกล่เกลี่ย พ.ศ. 2562
- คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) เห็นชอบให้มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอบรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

พ.ศ. 2564

- กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ขยายพื้นที่ ไกล่เกลี่ยในกรุงเทพมหานคร และนำอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ มีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของหลักสูตรอบรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ให้มีรูปแบบการเรียนการสอนเพิ่มเติมจำนวน 3 รูปแบบ คือ 1) การฝึกอบรมต่อเนื่อง จำนวน 36 ชั่วโมง (Training Program) 2) การฝึกอบรมแบบเพิ่มเนื้อหาวิชาและชั่วโมงฝึกอบรม (Extra Training Program) และ 3) การฝึกอบรมแบบหมวดวิชาเดียวไปจนครบตาม ลำดับ (Block Course) และให้เพิ่มเติมวิธีการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online)

หมายเหตุ

ข้อมูลที่ปรากฏ เป็นการสืบค้นของสำนักงานกิจการยุติธรรม หากข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือมีข้อผิดพลาดประการใด ต้องขออภัยมา ณ ที่นี้

การปรากฏอยู่ในแผน ยุทธศาสตร์ นโยบาย

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	ประเด็นที่ 22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
แผนปฏิรูปประเทศ	ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2552 - 2555)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการป้องกันอาชญากรรมและลดการเกิดข้อพิพาท ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการประนีประนอมข้อพิพาทและกระบวนการยุติธรรมทางเลือก
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2558 - 2561)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือกและการมีส่วนร่วมในงานยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2562 - 2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนากระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท ทั้งทางอาญา ทางแพ่ง และพาณิชย์ และทางปกครอง ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนากฎหมายและระบบบริหารงานยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2566 - 2569)	มิติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากสำนักงานกิจการยุติธรรม

- ผลักดันกฎหมายให้เกิดกฎหมายชะลอการฟ้อง เพื่อเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือก โดยนำวิธีการคุมประพฤติมาใช้ เพื่อให้ผู้ต้องหาได้มีโอกาสแก้ไขความผิดของตน โดยไม่มีมลทินติดตัวอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และสังคม มากกว่าการดำเนินการให้มีการพิจารณาลงโทษ และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมด้วยการเบี่ยงเบนคดีเพื่อลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาล
- การพัฒนาองค์ความรู้ของผู้ไกล่เกลี่ยหรือผู้ปฏิบัติต้องได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ (ในระบบงานต่างประเทศต้องผ่านการอบรมอย่างน้อย 4 เดือน)
- กฎหมายต้องเปิดช่องให้มีการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ได้ รวมทั้งควรมีการพัฒนากระบวนการกฎหมายให้มีความชัดเจนว่ากฎหมายในเรื่องใดที่อนุญาตให้มีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ได้ หรือใช้ไม่ได้
- การพัฒนาปรับปรุงกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมควรสนับสนุนและเร่งผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ส่งเสริมให้มีตัวแทนของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อเป็นการเบี่ยงเบนคดีและลดปริมาณคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก
- สร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมทางเลือก เพื่อสร้างความต่อเนื่อง และการรับรู้ในชุมชน

ประเด็นการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน

การนำเสนอในการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม

ครั้งที่	หัวข้อ	ปี พ.ศ.
ครั้งที่ 1	กระบวนการทศน์ใหม่ของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด	2546
ครั้งที่ 4	การพัฒนากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน	2549
ครั้งที่ 5	การพัฒนากระบวนการยุติธรรมในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก	2550
ครั้งที่ 15	การยุติความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม (Ending Violence against Children)	2560
ครั้งที่ 18	การอำนวยความสะดวกยุติธรรมในยุควิถีใหม่สู่ประชาชน	2565

สรุปข้อเสนอที่สำคัญจากการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ตั้งแต่ครั้งที่ 1 – 19

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การอำนวย ความยุติธรรม ต่อเด็กและ เยาวชน (ภาพรวม)	• นำยุทธศาสตร์ต้นแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติของสหประชาชาติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อเด็กในด้านการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา” หรือ UN Model Strategies on VAC มาปรับใช้ในการดำเนินงานกระบวนการยุติธรรม • นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนการพิจารณาคดีและการป้องกัน แก๊ซ บำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชน และครอบครัว ตลอดจนการติดตามดูแลอย่างต่อเนื่อง • สร้างภาคีเครือข่ายชุมชนและประสานความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมเด็ก เยาวชนและครอบครัว • นำแนวทางของต่างประเทศที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลมาปรับใช้ในการทำงานของศาลเยาวชนและครอบครัว และส่งเสริมความร่วมมือและแลกเปลี่ยนความรู้กับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของต่างประเทศ • การควบคุมตัวหรือกักตัวเด็กและเยาวชน ควรดำเนินการตามความจำเป็นและเหมาะสม • การพัฒนากลไกการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของเด็กและเยาวชน กำหนดแนวทางและวิธีปฏิบัติงานในการดำเนินงานเพื่อรองรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 - จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินโครงการป้องกัน แก๊ซ บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ก่อนกระทำความผิด (ป้องกัน) ระหว่างพิจารณา คดี (แก๊ซ บำบัดฟื้นฟู) และหลังกระบวนการพิจารณา คดี (ติดตาม) เพื่อให้เด็กและเยาวชน ได้รับการแก้ไขปัญหาย่างครบวงจร - แนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายและครอบครัวในคดีอาญาอย่างเป็นรูปธรรมตามมาตรฐานสากล โดยมีการให้คำปรึกษา/คำแนะนำจากนักจิตวิทยาผ่านช่องทางออนไลน์ - เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว โดยการสร้างสื่อหรือกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ที่สอดคล้องตามกลุ่มเป้าหมาย - มีศูนย์กลางการให้ความรู้เกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชนและคดีครอบครัว โดยมีการจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การอำนวยความสะดวกต่อเด็กและเยาวชน (ภาพรวม)	• การควบคุมเด็กและเยาวชน ควรใช้เทคนิคการสื่อสารที่เป็นมิตร สำหรับเจ้าหน้าที่ทางกฎหมายจะต้องดำเนินการแจ้งสิทธิทางกฎหมายของเด็ก และจะต้องพิจารณาหาวิธีการอื่นๆ ที่เหมาะสมก่อนส่งไปสถานที่ควบคุมตัว สำหรับเจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ ควรแน่ใจว่าเด็กในสถานควบคุมตัวมีความเป็นอยู่ที่ดี มีมาตรการที่ปกป้องเด็กจากการสัมผัสปัจจัยเสี่ยงต่อการติดเชื้อ COVID-19 มีระบบการติดตามดูแลเด็กที่ดี และแน่ใจว่าเด็กและเยาวชนในสถานควบคุมตัวมีบุคคลที่สามารถปรึกษาได้เมื่อต้องการ • การพัฒนางานด้านเด็กและเยาวชนตาม UN Model Strategies - จัดตั้งองค์กรที่รับผิดชอบคดีเด็กและเยาวชน ในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ - จัดตั้งหลักสูตรพยาบาลวิชาชีพที่เกี่ยวกับผู้เสียหายที่เป็นเยาวชน - จัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่คุ้มครองและเยียวยาผู้เสียหายเยาวชนแบบ one stop service ไม่ต้องให้เหยื่อไปติดต่อองค์กรอื่นๆ - จัดตั้งสถาบันสำหรับการฟื้นฟูและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้กระทำความผิดกรณีผู้กระทำความผิดเป็นคนในครอบครัวหรือคนใกล้ชิดตัว แทนการให้เหยื่ออาศัยอยู่ที่อื่น • ข้อเสนอสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กจากการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ ภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) - จัดตั้งหน่วยงานเฉพาะเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็ก - จัดทำมาตรการที่เป็นรูปธรรมเพื่อขจัดปัญหาการใช้แรงงานเด็ก การกดขี่ และการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก รวมทั้งการท้องเทียวทางเพศ - ดำเนินการปรับอายุขั้นต่ำของการสมรสสำหรับเด็กชายและหญิงให้เท่ากับ 18 ปี - ปรับอายุขั้นต่ำของการรับผิดทางอาญาของผู้เยาว์ให้เป็น 12 ปี - พยายามประกันให้เด็กทุกคนเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย - ประกันการจดทะเบียนเกิดสำหรับเด็กทุกคนที่เกิดในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่ไม่ได้จดทะเบียน เนื่องจากสถานะทางเศรษฐกิจของพ่อแม่ ขาดพินัย และสถานะการเข้าเมือง
การบริหารคดีเด็กและเยาวชน	• ปรับปรุงกฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายที่เป็นเด็กในชั้นสอบสวน เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ไม่เอื้ออำนวยต่อการให้พนักงานอัยการเข้าไปคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นเด็กในชั้นสอบสวนได้อย่างเต็มที่

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การหันเหคดีเด็กและเยาวชน	• มีร่างกฎหมายที่มีการรองรับการหันเหคดีเพื่อเปิดช่องทางให้มีการใช้การประชุมกลุ่มครอบครัว โดยกำหนดรูปแบบ วิธีการ และหลักเกณฑ์ในการคัดกรองเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการ และจะต้องเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรที่จะมาเกี่ยวข้อง รวมทั้งความพร้อมของชุมชนในด้านค่านิยม โดยอาศัยพื้นฐานวัฒนธรรมไทย (อภัยและเอื้อเฟื้อ) • ขยายอายุเด็กที่ต้องรับผิดชอบทางอาญา • กรณีเด็กกระทำผิดครั้งแรก และโทษประมาณ 5 ปี ควรใช้รูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน (Family and Community Group Conference) เพื่อฟื้นฟู และให้โอกาสเด็ก • สนับสนุนให้ทนายความเด็กมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายต่อเด็ก • ให้หน่วยงานตำรวจและอัยการมีบทบาทในการหันเหคดีเด็ก เช่น เป็นตัวกลางในการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
การบำบัด แก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน	• ปรับความคิด (mind set) ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ที่มุ่งเน้นการควบคุมตัวเป็นการยอมรับและให้โอกาสในการกลับคืนสู่สังคม • นำการประชุมกลุ่มครอบครัวมาใช้ในการบำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่ถูกฟ้องในข้อหาที่มีโทษเล็กน้อย • มุมมองใหม่ของการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ด้านนิติจิตวิทยากับการแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน (Forensic Cognitive Behavioral Therapy : Forensic CBT) • วางแผนการแก้ไขที่ตรงกับสภาพปัญหา และความจำเป็นของเด็กและเยาวชนแต่ละราย และจัดทำแผนลดความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำในอนาคต • การนำความรู้ด้านจิตวิทยาคลินิกกับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูไปใช้ในบริบทที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม • จากการศึกษาความรู้ด้านจิตวิทยาคลินิก พบว่า - มุ่งเน้นปัจจัยที่นำไปสู่ความเสี่ยง ซึ่งสามารถลดการกระทำผิดซ้ำได้ - ปัจจัยที่นำไปสู่ความเสี่ยงอีกหนึ่งปัจจัย คือ อาการเจ็บป่วยทางจิต เช่น ซึมเศร้า วิตกกังวล จิตเภท ซึ่งควรมีโปรแกรมการบำบัดด้านสุขภาพทางจิต เพื่อให้สามารถเปลี่ยนแปลงปัจจัยที่นำไปสู่ความเสี่ยงในชีวิตเด็ก - นำวิทยาศาสตร์มาใช้ในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน • บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวเด็กและเยาวชน ควรคำนึงถึงความปลอดภัยและสิทธิของเด็กให้มากที่สุด และจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนภายใต้สถานการณ์ปัจจุบัน • แนวทางการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเฉพาะรายแบบไร้รอยต่อ Individual Routing Counselor (IRC) ควรวิเคราะห์ความคุ้มค่า ประโยชน์ของโครงการ IRC และสร้างเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลเด็กและเยาวชน

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน	- ส่งเสริมด้านสุขภาพของเด็กในสถานควบคุม ได้แก่ การรักษาพยาบาล การป้องกันรักษาโรค อาหารที่มีคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ความสะดวก สุขอนามัย และให้มีการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา - การยกระดับการศึกษาของเด็กและเยาวชนในสถานที่ควบคุม - เสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้เท่าเทียมกับเด็กและเยาวชนทั่วไป - รูปแบบการศึกษาควรมีหลากหลายรูปแบบและหลายหลักสูตร โดยนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย - พัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพมาตรฐาน และส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน - พัฒนาบุคลากรครู ส่งเสริมให้ได้รับใบประกอบวิชาชีพ พัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู มุ่งเน้นให้บุคลากรจากภายนอกเข้ามาจัดการเรียนการสอน - ผู้ปฏิบัติงานต้องเข้าใจปัญหา และความจำเป็นต่อการได้รับการช่วยเหลือแก้ไข บำบัดฟื้นฟูของเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทุกราย

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การคุ้มครองเด็กและเยาวชน	• พัฒนาศูนย์คุ้มครองเด็กและเยาวชนระดับชาติให้มีกฎหมายห้ามการกระทำความรุนแรงต่อเด็กทุกรูปแบบ และจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน • พัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมให้แก่เด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเกี่ยวกับ Disruption Technology ในมิติการป้องกันอาชญากรรม รวมทั้งมีการนำความรู้ไปพัฒนาต่อยอดเพื่อนำไปประกอบอาชีพ ซึ่งอาจจะดำเนินการในรูปแบบของหลักสูตรทั้งในสถานศึกษาทั่วไป และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน โดยมีการสำรวจความสนใจและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน • แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรเตรียมความพร้อมในการรับมือและเพิ่มแนวทางการคุ้มครองเด็กและเยาวชน • ควรประชาสัมพันธ์ว่ารัฐหรือบุคคลทั่วไปที่พบเห็นความรุนแรง สามารถแจ้งเหตุได้ทันที • สร้างระบบการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ เผยแพร่ข้อมูล และวิจัยเกี่ยวกับความรุนแรง และการปฏิบัติต่อเด็กโดยมิชอบ • พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ โดยให้ความรู้ด้านความรุนแรงและพัฒนาทักษะเรื่องการให้คำปรึกษาคอรัว • การยุติความรุนแรงต่อเด็กในสถานควบคุม - ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบมาตรฐานสากล เพื่อป้องกันและปราบปรามมิให้มีการทำทารุณต่อเด็ก - เร่งรัดให้มีการปฏิบัติตามระเบียบ มิให้มีการลงโทษเด็กในรูปแบบต่างๆ - ฝึกอบรมแก่ผู้รักษากฎหมาย กฎ ระเบียบ ให้เข้าใจในวิธีการปฏิบัติ - ให้มีการจัดเก็บและประมวลฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการกระทำความรุนแรงให้เป็นระบบ เพื่อใช้ในการติดตามและประเมินผล รวมทั้งใช้ในการปรับปรุงแผนงาน - จัดทำตัวบ่งชี้ (Indicators) เพื่อใช้ข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานในการจัดทำเป้าหมาย และรายงานความก้าวหน้า • มีบริการด้านสุขภาพที่เป็นมิตรกับวัยรุ่น โดยเฉพาะกลุ่มที่มีความเสี่ยง ได้แก่ กลุ่มมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร (เกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น) หรือสภาวะทางจิตที่เกิดจากความรุนแรงในครอบครัว หรือการถูกทำร้ายจนเกิดภาวะทางสมอง

การพัฒนางานด้านกระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน)

พ.ศ. 2546

- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายซึ่งรับรองสิทธิพื้นฐานของเด็ก กำหนดบทบาทหน้าที่ผู้ปกครองที่ต้องให้การอุปการะเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนตามสมควร
- กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการลงทัณฑ์แก่เด็กและเยาวชนและการอนุญาตให้เด็กและเยาวชนออกนอกสถานพินิจเป็นครั้งคราว พ.ศ. 2546
- จัดตั้งสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว รับผิดชอบคดีที่พิจารณาพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัว คุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของเด็กและเยาวชน
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ก่อตั้งกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี มีภารกิจด้านการปกป้องคุ้มครองเด็ก เยาวชน สตรี และแรงงาน จากการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่เชื่อมโยงทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ ซึ่งต่อมาภายหลังได้ยกระดับจัดตั้งเป็นศูนย์พิทักษ์เด็ก เยาวชน และสตรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติขึ้น ในปี พ.ศ. 2551 ต่อมาได้เพิ่มขอบเขตการดูแลให้ครอบคลุมไปยังภาคประมงของไทย โดยปัจจุบันเป็น ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และภาคประมง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศพดส.ตร.)
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้นำรูปแบบ “การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน” (Family and Community Group Conferencing หรือ FCGC) โดยเป็นทางเลือกในการเยียวยา ชดใช้ความเสียหายให้กับผู้เสียหาย เปิดโอกาสให้ ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด อีกทั้งให้เด็กและเยาวชนได้สำนึกผิด พร้อมทั้งจะกล่าวขอโทษ และไม่กระทำผิดซ้ำอีก

พ.ศ. 2547

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จัดทำระบบสถิติข้อมูลเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจทั่วประเทศ (<http://www.djop.go.th/>) โดยนำข้อมูลไปวางแผนเชิงนโยบาย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ในการกระทำผิดเพิ่มเติมได้ในอดีตไป (ดำเนินการจนถึงปัจจุบัน)

พ.ศ. 2549

- กฎกระทรวง กำหนดแนวทางการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่ธรรมต่อเด็ก พ.ศ.2549
- กฎกระทรวงกำหนดเด็กที่อยู่ในสภาพที่จำต้องได้รับการสงเคราะห์ พ.ศ.2549
- กฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด พ.ศ.2549
- กฎกระทรวงกำหนดเด็กที่จำต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ พ.ศ.254

พ.ศ. 2550

- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 คุ้มครองผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งกำหนดรูปแบบ วิธีการและขั้นตอนที่แตกต่างที่แตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาทั่วไป สร้างมาตรการที่ให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมถึงเพื่อรักษา สัมพันธ์อันดีในครอบครัว (ไม่รวมถึงการข่มขืนบุคคลในครอบครัว การบังคับให้เด็กกระทำเรื่องที่ไม่ถูกต้อง ตามกฎหมาย)
- ข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยเด็กในความดูแลของผู้ต้องกักขังติดมายังสถานที่กักขัง พ.ศ. 2550 โดยกำหนด แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเด็กที่ติดมากับผู้ต้องขัง

พ.ศ. 2551

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2551 แก้ไขเพื่อกำหนดเกณฑ์ อายุเด็กที่ไม่ต้องรับโทษทางอาญา จากเดิม 7 ปี แก้ไขเป็น 10 ปี และสำหรับเด็กอายุตั้งแต่ 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี ถ้ากระทำความผิดกฎหมาย ให้เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจใช้มาตรการอื่นแทนการรับโทษทางอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ของสหประชาชาติ ที่ประเทศไทย เข้าเป็นภาคี
- ระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติว่าด้วยวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ต้องหาว่ากระทำการอัน กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดและอายุยังไม่ถึงเกณฑ์ต้องรับโทษทางอาญา พ.ศ. 2551

พ.ศ. 2553

- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ปรับปรุง กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวให้สอดคล้อง กับอำนาจหน้าที่และโครงสร้าง และปรับปรุงในประเด็นที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และ วิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว รวมทั้งในส่วนของกระบวนการพิจารณาคดีของศาล เยาวชนและครอบครัว เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยการ ขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

พ.ศ. 2554

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2558 กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการค้าหรือทำให้แพร่หลายซึ่งวัตถุหรือสิ่งลามกที่เป็นสื่อลามกอนาจารเด็กเป็นความผิดที่ผู้กระทำต้องได้รับโทษหนักขึ้น รวมทั้งกำหนดให้การครอบครองและส่งต่อซึ่งสื่อลามกอนาจารเด็กเป็นความผิด เป็นไปตามสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิเด็ก
- จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือสังคม หรือ“ศูนย์พึ่งได้” (One Stop Crisis Center, OSCC) ใช้เบอร์สายด่วน 1300 ให้บริการช่วยเหลือแก่ผู้ประสบปัญหาที่เป็น เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการ (ปัญหา การตั้งครุฑไม่พร้อม การค้ามนุษย์ แรงงานเด็ก การกระทำต่อเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการ)
- คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 476/2554 ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2554 เรื่อง จัดตั้งศูนย์บริหารจัดการคนหายและศพนิรนาม (ศพคน.ตร.)

พ.ศ. 2555

- ระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ว่าด้วยวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แต่อายุยังไม่ถึงเกณฑ์ต้องรับโทษทางอาญา พ.ศ. 2555

พ.ศ. 2557

- เปิดคลินิกให้คำปรึกษาเด็กและครอบครัวอบอุ่น ภายใต้การดำเนินงานของ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม เพื่อให้บริการด้านจิตวิทยากับผู้ปกครองเด็ก และครอบครัว
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้พัฒนาการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา เพื่อหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม โดยใช้กระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นมาตรการแก้ไขเด็กหรือเยาวชน โดยไม่ต้องฟ้อง เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในครอบครัวและชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิดให้เป็นไปในทางที่ดีสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นกับเด็กหรือเยาวชน ผู้เสียหายและชุมชน ทั้งนี้ได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญารอบปี พ.ศ. 2557 และมีการปรับปรุงคู่มือในปี พ.ศ. 2563
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้มีการจำแนกเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยใช้หลักเกณฑ์ของความเสี่ยงหรือแนวโน้มของการกระทำผิดซ้ำ (Risk of Recidivism) และหลักเกณฑ์ของการหาปัญหาหรือความจำเป็นในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู (Need) เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูมีความสอดคล้องกับปัญหาและความจำเป็นของเด็กและเยาวชนแต่ละราย โดยนำแบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินความเสี่ยงและความจำเป็น (R&N) มาใช้ในการพิจารณาปัจจัยเสี่ยงและความจำเป็นของเด็กและเยาวชนในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เพื่อลดการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนและมีการลงข้อมูลในระบบสารสนเทศ
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนดำเนินโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาร่วมกับเครือข่ายในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืน “หนึ่งสถานพินิจฯ หนึ่งสถานศึกษา” ร่วมมือกับสถานศึกษาและเครือข่าย ในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมและการกระทำผิดของกลุ่มนักเรียนและนักศึกษาในสถานศึกษา ปัจจุบันได้มีการขยายสถานศึกษาต่อพินิจเพิ่มขึ้น

พ.ศ. 2558

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2558 กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการค้าหรือเผยแพร่วัตถุหรือสิ่งลามกที่เป็นสื่อลามกอนาจารเด็กเป็นความผิดที่ผู้กระทำต้องได้รับโทษหนักขึ้น รวมทั้งกำหนดให้การครอบครองและส่งต่อสื่อลามกอนาจารเด็กเป็นความผิด เพื่อให้เด็กได้รับการคุ้มครองและป้องกันจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศมากขึ้น
- กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการลงทัณฑ์แก่เด็กและเยาวชน พ.ศ. 2558
- จัดตั้งกรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิเด็กและเยาวชน การส่งเสริมสวัสดิการเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยการกำหนด นโยบาย มาตรการ กลไก ส่งเสริมสนับสนุนภาครัฐและภาคเอกชน ติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายและมาตรการที่กำหนด เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต
- คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 22/2558 เรื่อง มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทางและการควบคุมสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการ
- ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางจัดทำโครงการบูรณาการสร้างเสริมสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน และครอบครัวในกระบวนการยุติธรรม (CPC) เป็นการทำงานแบบองค์รวมเน้นการเปิดพื้นที่ให้การดำเนินงานให้ทุกภาคส่วนและการดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายทั้งในระดับชาติที่เป็นหน่วยงานรัฐและเอกชน และระดับพื้นที่จังหวัด

พ.ศ. 2559

- พระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2559 ปรับปรุงบทบัญญัติบางประการ เช่น บทนิยามเกี่ยวกับเด็ก การนำเด็กและเยาวชนไปฝากควบคุมยังสถานพินิจใกล้เคียง การสอบถามเด็กหรือเยาวชนเบื้องต้น และมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้อง สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

พ.ศ. 2560

- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 ได้ปรับปรุงแก้ไขบทนิยามคำว่า “แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” และ “การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น หลักเกณฑ์การเรียกค่าสินไหมทดแทนและกำหนดฐานความผิดซึ่งได้กระทำต่อเด็กที่มีอายุไม่เกินสิบห้าปีให้ทำงานหรือให้บริการอันอาจเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงและมีผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจ การเจริญเติบโต หรือพัฒนาการ รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้โครงการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเฉพาะรายแบบไร้รอยต่อ (IRC : Individual Routing Counselor) โดยเน้นการลดระยะเวลาให้เด็กและเยาวชนต้องใช้ชีวิตอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนให้น้อยที่สุด สนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน และสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูให้มีความพร้อมในด้านชีวิตความเป็นอยู่ ที่อยู่อาศัย การศึกษา อาชีพ และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ตลอดจนดูแลช่วยเหลือภายหลังปล่อย (มีเจ้าหน้าที่ IRC รับผิดชอบดูแลเด็กและเยาวชน)

พ.ศ. 2561

- พระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. 2561 กำหนดแนวทางในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้มีคณะกรรมการการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ตลอดจนกำหนดสิทธิ หน้าที่ และประโยชน์ที่เด็กและเยาวชนจะได้รับในระหว่างการควบคุมดูแลการจำแนกประเภทเด็กและเยาวชน การกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานของเจ้าพนักงานพินิจและ สถานที่ควบคุม การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และกำหนดให้มีระบบสงเคราะห์ช่วยเหลือและติดตามภายหลังปล่อยจากสถานที่ควบคุม รวมทั้งให้มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับเอกชน และกำหนดโทษทางอาญาสำหรับการกระทำบางอย่าง เพื่อให้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง
- ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้กำหนดเป็นนโยบายให้ศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศนำคดีที่เข้าหลักเกณฑ์เงื่อนไขที่จะทำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 90 มาพิจารณาจัดทำทุกเรื่อง และจัดทำโครงการนำร่องในการใช้มาตรการพิเศษ (มาตรา 90) ภาค 1 ถึง ภาค 9 จำนวน 26 ศาล เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553
- การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ เรื่องโรงเรียนยุติธรรมอุปถัมภ์ ระหว่าง กระทรวงยุติธรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และกรุงเทพมหานคร เพื่อร่วมมือและสนับสนุนการจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาในเรื่องกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การป้องกันตนเองจากภัยสังคม การสร้างจิตสำนึกวินัยในตนเอง การรู้เท่าทันและห่างไกลจากยาเสพติด และ การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และกระทรวงยุติธรรมเริ่มดำเนินโครงการ “โรงเรียนยุติธรรมอุปถัมภ์”

พ.ศ.2562

- จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายและครอบครัวในคดีอาญา (Counseling Center for Victims and Families) ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเยียวยาด้านจิตใจเบื้องต้นแก่ผู้เสียหายและครอบครัว แจ้งสิทธิและประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับจากรัฐ แนะนำให้ผู้เสียหายเข้าใจหลักการ แนวคิด วิธีการ ประโยชน์และผลลัพธ์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับในการเข้าร่วมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

พ.ศ.2563

- กฎกระทรวงกำหนดประเภท ชนิด และขนาดของเครื่องพันธนาการที่ใช้แก่เด็กและเยาวชน พ.ศ. 2563 (สายรัดข้อมัลพลาสติก และกุญแจมือ)

พ.ศ. 2564

- ประกาศคณะกรรมการอัยการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงาน และการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานภายในของสำนักงานอัยการสูงสุด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 จัดตั้งศูนย์อัยการคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชน และสถาบันครอบครัว รับผิดชอบงานคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชน และสถาบันครอบครัว งานให้คำปรึกษาแนะนำเด็ก เยาวชน และสถาบันครอบครัว รวมทั้งเป็นศูนย์กลางรับข้อร้องเรียนในเรื่องในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เผยแพร่ความรู้ ศึกษา วิจัย และพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของเด็ก เยาวชน และสถาบันครอบครัว
- ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง จัดตั้งศูนย์ติดตามด้วยความห่วงใย (Follow Up with Care Center) เพื่อติดตามช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และผ่านกระบวนการของศาลเยาวชนและครอบครัว ครบถ้วน ช่วยเหลือทั้งด้านการศึกษา อาชีพ และความเป็นอยู่ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหาย และครอบครัวที่ได้รับความผลกระทบจากการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ให้ได้รับการช่วยเหลือด้านต่างๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม
- การลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) การเชื่อมโยงข้อมูลคดีเยาวชนและครอบครัวโดยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ ระหว่างศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และสำนักงานศาลยุติธรรม กับกรมกมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อดำเนินการนำวิธีการพิจารณาคดีทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในกระบวนการพิจารณาสำหรับการไต่สวนคำร้องขอใช้สิทธิทางศาลที่ไม่มีผู้คัดค้าน เช่น คำร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตร คำร้องขอให้เป็นคนไร้ความสามารถ เป็นต้น การพิจารณาคดีบางประเภท การรับรายงานตัวผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการอำนวยความสะดวกแก่คู่ความ

พ.ศ. 2565

- โครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด “TO BE NUMBER ONE” ซึ่งทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ทรงพระกรุณาธิคุณรับเป็นองค์ประธานโครงการ และมีกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เป็นเลขานุการ ดำเนินการรณรงค์กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ วัยรุ่นและเยาวชน โดยกลวิธีสร้างกระแสการแสดงผลอย่างถูกต้องโดยไม่ข้องแวะกับยาเสพติด การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตให้แก่เยาวชนในชุมชน จัดระบบการบำบัดรักษารองรับภายใต้โครงการ “ใครติดยายกมือขึ้น” เพื่อคืนคนดีสู่สังคมและป้องกันการกลับมาเสพติด ตลอดจนการสร้างเครือข่ายสมาชิกและชมรม TO BE NUMBER ONE ร่วมกันรณรงค์และจัดกิจกรรมป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 29) พ.ศ. 2565 ปรับเกณฑ์อายุเด็กที่ไม่ต้องรับโทษทางอาญา จากเดิม 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี แก้ไขเป็น 12 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) และแผนปฏิบัติการข้อเสนอแนะที่ประเทศไทยได้ตอบรับให้และให้คำมั่นโดยสมัครใจภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ 2
- พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกำหนดมาตรการควบคุมการกระทำความผิดซ้ำโดยการกำหนดให้มีมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มาตรการเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ และมาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ เพื่อป้องกันสังคม ซึ่งมีฐานความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางเพศกับเด็ก
- ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางจัดทำ Application Line “JVNC – Chatbot” (LINE Official Account) ให้บริการประชาชนสอบถามข้อมูล โดยมี AI ตอบคำถามโดยอัตโนมัติ เชื่อมโยงข้อมูลระบบการให้บริการต่างๆ ของศาลเยาวชนและครอบครัวและศาลอื่นๆ ทว่าราชอาณาจักร ประชาชน คู่ความ สามารถดูข้อมูลหรือติดตามความคืบหน้าของคดีศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัว และศาลอื่นๆ ทว่าราชอาณาจักร
- การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการบูรณาการการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนระหว่าง สถาบันนิติวัชร์ สำนักงานอัยการสูงสุด และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ร่วมกันแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม สร้างความร่วมมือทั้งด้านองค์ความรู้ นวัตกรรม และกระบวนการเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

หมายเหตุ

ข้อมูลที่ปรากฏ เป็นการสืบค้นของสำนักงานกิจการยุติธรรม หากข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือมีข้อผิดพลาดประการใด ต้องขออภัยมา ณ ที่นี้

การปรากฏอยู่ในแผน ยุทธศาสตร์ นโยบาย

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	ประเด็นที่ 22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
แผนปฏิรูปประเทศ	ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2552 - 2555)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการป้องกันอาชญากรรมและลดการเกิดข้อพิพาท ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างการมีส่วนร่วมและบทบาทของภาคีการพัฒนาต่างๆ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ประสานความร่วมมือและพัฒนาระบบงานยุติธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการและการส่งเสริมคุณธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2558 - 2561)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาประสิทธิภาพระบบการให้บริการประชาชน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2562 - 2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมด้านกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม แนวทางการพัฒนาที่ 2 ปลุกฝังจิตสำนึกและค่านิยมในการยอมรับ เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายแก่ประชาชน ชุมชน และสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด แนวทางการพัฒนาที่ 2 พัฒนามาตรการแทนการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดอาญา (Non-Custodial Measures) และแนวทางการพัฒนาที่ 3 สร้างระบบเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และจัดทำระบบติดตามสำหรับผู้พ้นโทษ เด็กและเยาวชนที่กำลังจะครบระยะเวลาการฝึกอบรม และส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐทั้งก่อน ปล่อยและหลังปล่อย
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2566 - 2569)	มติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย มติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล มติที่ 3 การสร้างความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากสำนักงานกิจการยุติธรรม

ควรเพิ่มหลักสูตรในห้องเรียนให้เด็กและเยาวชน โดยอาจเป็นหลักสูตรเกี่ยวกับการใช้หลักสิทธิพอเพียง การไม่ใช้ความรุนแรง หลักกฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน มีกิจกรรมที่ส่งเสริมในเรื่องสังคมเคารพกฎหมาย

ประเด็นเรื่องการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้

การนำเสนอในการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม

ครั้งที่	หัวข้อ	ปี พ.ศ.
ครั้งที่ 6	การพัฒนากระบวนการยุติธรรมยุคใหม่	2551
ครั้งที่ 8	นิติรัฐและพลเมือง : ทางออกประเทศไทยและการประชุมนิติศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 7	2553
ครั้งที่ 14	การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (The New Era of Justice)	2559

สรุปข้อเสนอที่สำคัญจากการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ตั้งแต่ครั้งที่ 1 – 19

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การพัฒนา กฎหมาย (ภาพรวม)	• ปรับให้กระบวนการออกกฎหมาย หรือแก้ไขกฎหมาย มีความรวดเร็ว เป็นมาตรฐานเดียวกัน • สร้างแนวทางการออกกฎหมายที่เป็นระบบ นำเครื่องมือผลกระทบทางกฎหมายมาใช้ในประเทศไทย (Regulatory Impact Assessment : RIA) รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน • ปรับปรุงประมวลกฎหมายให้อยู่ในรูปแบบที่นำกฎหมายเรื่องเดียวกัน มารวมไว้ในประมวลกฎหมาย • พัฒนามาตรฐาน โดยเฉพาะกฎหมายที่ตอบสนองต่อพันธกรณี ระหว่างประเทศหรือกับองค์กรระหว่างประเทศ • ปรับปรุงกฎหมายที่ขัดกับหลักนิติรัฐ • พัฒนามาตรฐานเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม - กฎหมายต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงและบริบทของสังคม - กฎหมายต้องเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ ทันสมัย - การตรากฎหมายต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของคนในสังคม

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
กระบวนการ ยุติธรรมทาง อาญา	• หลักการปรับปรุงกฎหมายและกำหนดให้มีโทษทางอาญา ควรกำหนดเฉพาะกรณีที่มีความจำเป็น และหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมถึงไม่มีมาตรการอื่นที่สามารถนำมาปรับใช้ในการออกกฎหมาย • ปรับปรุงกฎหมายบังคับโทษทั้งระบบ รวบรวม จัดระบบกฎหมายบังคับโทษ โดยทำเป็นประมวลกฎหมายบังคับ • แก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการบังคับโทษ แก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ในส่วนวิธีเพิ่มโทษลดโทษ การรอกการลงโทษ และกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมกับความผิด • แก้ไขกฎหมายยาเสพติดและการฟื้นฟูผู้กระทำผิด รวมไปถึงกระบวนการคุมประพฤติ • ทบทวนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และเด็ก • ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ แก้ไขเพิ่มเติมการกระทำที่ควรได้รับโทษหนัก หากก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง เพิ่มเติมหลักการกระทำความผิดเกี่ยวกับการนำเข้าข้อมูลอันเป็นเท็จ • ให้มีกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล สร้างกลไกการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และสอดคล้องมาตรฐานที่เป็นสากล • กำหนดบทกฎหมายเฉพาะเพื่อการป้องกันแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนซ้ำชื้อรณจกรยานยนต์ในทาง (เด็กแว้น) • พัฒนางานนิติวิทยาศาสตร์ โดยแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 และควรมีการบัญญัติให้มีกฎหมายเฉพาะด้านการชันสูตรพลิกศพ เพื่อขยายกรอบการชันสูตรพลิกศพในการสอบสวนคดีอาญา • ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายอาญาในด้านต่างๆ เพื่อให้มีฐานข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายอาญาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง	• ปรับปรุงร่างประมวลรัษฎากรฉบับใหม่ ให้มีความทันสมัย • ปฏิรูปกฎหมายแข่งขันทางการค้า • ปฏิรูปกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า • ปฏิรูปกระบวนการในการจัดการสินค้าของประเทศไทยให้มีความปลอดภัยยิ่งขึ้น เช่น ร่างพระราชบัญญัติการแจ้งเตือนภัยและจัดการสินค้าไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค พ.ศ..... • ปฏิรูประบบเกษตรพันธสัญญาให้เป็นธรรม - เสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญาที่เป็นธรรม พ.ศ..... - ปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ..... - ปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 (ฉบับแก้ไข) ของกระทรวงยุติธรรม ให้มีเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมถึงระบบเกษตรพันธสัญญา • ปฏิรูปภาคการเกษตร - สนับสนุนร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ..... โดยเพิ่มเติมคือ ภาครัฐควรกำหนดมาตรการความช่วยเหลือด้านอื่นๆ ที่มีความจำเป็นต่อเกษตรกร - เสนอร่างพระราชบัญญัติปาล์มและน้ำมันปาล์ม พ.ศ..... - เสนอร่างพระราชบัญญัติมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พ.ศ..... - เสนอร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ พ.ศ..... - เสนอร่างพระราชบัญญัติสหพันธ์สหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.....
กระบวนการยุติธรรมทางเลือก	• มีกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททั้งทางแพ่งและทางอาญา เป็นกฎหมายกลาง • กำหนดให้ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.... เป็นกฎหมายกลางสำหรับการระงับข้อพิพาททางอาญา
การลดความเหลื่อมล้ำ	• ปรับปรุงกฎหมายเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เช่น การเสริมสร้างศักยภาพทางกฎหมายแก่ผู้ยากจน (Legal Empowerment for the Poor) เน้นการส่งเสริมสิทธิด้านแรงงาน ด้านธุรกิจ ด้านทรัพย์สิน สินทรัพย์ และด้านการเสริมสร้างความเป็นธรรมแก่สังคม (Social Justice) • ปฏิรูปกฎหมายที่มีบทบัญญัติ ที่สร้างความไม่เป็นธรรมแก่มนุษย์ในสังคมไทย คนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
อื่น ๆ	• ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชั่นทั้งระบบ • ปรับปรุง พ.ร.บ. หมายความ พ.ศ. 2528 • การปฏิรูปกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการบริการสาธารณสุข • เสนอร่างกฎหมายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ การเสนอกฎหมายของประชาชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น • จัดทำกฎหมายให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างต่างประเทศ - ปฏิรูปกฎหมายเพื่อการจัดการประชาชนอาเซียน - ปฏิรูปกฎหมายที่สร้างความไม่เป็นธรรม มีปัญหาการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายหรือ “คนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ” - ปฏิรูปกฎหมายและนโยบายของประเทศไทย ให้พร้อมต่อการจัดการปัญหาความไร้รัฐ ไร้สัญชาติของคนสัญชาติไทยในประเทศอาเซียนอื่น จัดการปัญหาคนต่างด้าวทั้งที่เป็นประชาชนอาเซียน และไม่เป็นประชาชนอาเซียน - สร้างแผนปฏิรูปกฎหมายและนโยบายของประเทศไทย ที่มีปัญหาการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายในทุกสถานการณ์ ทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว • แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ให้สอดคล้องกับสิทธิในการขอลี้ภัย และหลักการไม่ส่งผู้ลี้ภัยกลับสู่อันตราย • ปฏิรูประบบเพื่อเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง : สิทธิชุมชนในการจัดการที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ สนับสนุนให้มีร่างพระราชบัญญัติสิทธิชุมชนในการจัดการที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติในรูปแบบโฉนดชุมชน พ.ศ.....
การบังคับใช้กฎหมาย	• มีกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจที่เข้มแข็ง เพื่อลดปัญหาการเลือกปฏิบัติที่เกิดขึ้น • แก้ไขกฎหมายในส่วนที่เป็นอุปสรรคต่อการบังคับใช้ เช่น กฎหมายเพื่อแก้ปัญหาการบุกรุกป่า มาตราการแก้ปัญหาคอร์รัปชั่นบนท้องถนนสาธารณะ มาตราการแก้ปัญหาคอร์รัปชั่นประโยชน์จากการตั้งด่านบนถนนสาธารณะ • มุ่งเน้นพัฒนานักกฎหมายและประเด็นการตีความ ให้สถาบันหลักในการสร้างนักกฎหมายมีความรู้ ความเข้าใจ ในทฤษฎีทางกฎหมาย • พัฒนาผู้บังคับใช้กฎหมาย ให้มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่ออกใหม่ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก • สร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนางานด้านกระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน)

พ.ศ. 2546

- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายซึ่งรับรองสิทธิพื้นฐานของเด็ก กำหนดบทบาทหน้าที่ผู้ปกครองที่ต้องให้การอุปการะเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนตามสมควร
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2546 แก้ไขให้โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิต มิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี)

พ.ศ. 2548

- พระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. 2505 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติชื้อบุคคล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2548 ให้สิทธิผู้หญิงในการเลือกใช้นามสกุลเดิมหลังแต่งงาน
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 36) พ.ศ. 2548 เพื่อให้ผู้มีเงินได้ซึ่งอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาของตนหรือบิดามารดาของสามี หรือภริยาของตนสามารถนำ ค่าอุปการะเลี้ยงดูดังกล่าวมาหักลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

พ.ศ. 2550

- พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550 เพื่อส่งเสริมให้การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการเป็นทางเลือกหนึ่งให้คู่พิพาทใช้ในการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์แทนการระงับข้อพิพาทในศาล อันจะเป็นการลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาล
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2550 เพิ่มเติมหลักเกณฑ์และวิธีการบังคับโทษปรับในเรื่องการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ แทนค่าปรับ (ไม่เสียค่าปรับภายใน 30 วัน) เพิ่มอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับเป็น 500 บาท ต่อวัน เพิ่มหลักเกณฑ์การรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษสำหรับกรณีผู้ถูกลงโทษปรับและผู้ที่เคยต้องโทษ จำคุกหุโทษ หรือพ้นโทษมาแล้ว 5 ปี และกำหนดบทลงโทษผู้ที่ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด (บังคับ ช่มชู้ จำงาน ยุยงส่งเสริม) และลดโทษสำหรับผู้ที่ถูกใช้ให้กระทำความผิดหากมีการเปิดเผยข้อมูลสำคัญ จนสามารถดำเนินคดีกับผู้ก่อให้ผู้อื่นกระทำความผิดได้
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 กำหนดมาตรการป้องกัน และปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงข้อมูล แก้ไข หรือทำลายข้อมูลของบุคคลอื่นในระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ หรือใช้ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลอันเป็นเท็จหรือมีลักษณะอันลามก อนาจาร
- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 คุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งกำหนดรูปแบบ วิธีการและขั้นตอนที่แตกต่างที่แตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาทั่วไป สร้างมาตรการที่ให้ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมถึงเพื่อรักษา สัมพันธอันดีในครอบครัว (ไม่รวมถึงการข่มขืนบุคคลในครอบครัว การบังคับให้เด็กกระทำความผิดที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย)

พ.ศ. 2551

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2551 แก้ไขเพื่อกำหนดเกณฑ์อายุเด็กที่ไม่ต้องรับโทษทางอาญา คืออายุไม่เกิน 10 ปี และสำหรับเด็กอายุตั้งแต่ 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี ถ้ากระทำความผิดกฎหมาย ให้เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจใช้มาตรการอื่นแทนการรับโทษทางอาญา
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับประเด็นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การตรวจพิสูจน์ข้อเท็จจริง
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ปรับแก้ไขบทบัญญัติบางประการให้เหมาะสมกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในปัจจุบัน โดยปรับปรุงในส่วนความผิดมูลฐาน สถาบันการเงิน ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และลักษณะการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน การรายงานการทำธุรกรรม การตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าและการจัดฝึกอบรม และกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน
- พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ปรับปรุงกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากกฎหมายฉบับเดิมให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์และการดำเนินงานในปัจจุบัน (ฉบับเดิม พ.ศ. 2472)
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 (The Anti - Trafficking in Persons Act 2008)
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เพื่อให้มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ขณะเดียวกันเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น
- พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

พ.ศ. 2552

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 37) พ.ศ. 2552 ให้ผู้มีเงินได้ ซึ่งอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา สามีหรือภริยา บุตรชอบด้วยกฎหมาย หรือบุตรบุญธรรมของผู้มีเงินได้ บิดามารดาหรือบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ หรือบุคคลอื่นที่ผู้มีเงินได้เป็นผู้ดูแลตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการโดยบุคคลดังกล่าวต้องเป็น คนพิการหรือทุพพลภาพ สามารถ นำค่าอุปการะเลี้ยงดูบุคคลดังกล่าวมาหักลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
- กฎกระทรวงกำหนดสถานที่อื่นที่ใช้ในการชั่ง จำคุก หรือควบคุมผู้ต้องหา จำเลยหรือผู้ซึ่งต้องจำคุกตาม คำพิพากษาถึงที่สุด พ.ศ. 2552 เพื่อกำหนดสถานที่ที่ใช้ในการควบคุม จำคุก และทุเลาการบังคับโทษจำคุก ใช้บังคับกับ 3 กรณี ดังนี้ 1) มาตรา 89/1 ควบคุมในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำ สถานนีตำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหา 2) มาตรา 89/2 (1) จำคุกในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำ และ 3) มาตรา 246 ทุเลาการบังคับโทษจำคุก

พ.ศ. 2553

- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และโครงสร้าง และปรับปรุงในประเด็นที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว รวมทั้งในส่วนของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
- พระราชบัญญัติคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย พ.ศ. 2553 (ยกเลิกแล้ว)
- กฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการส่งมอบตัวบุคคลและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2553 โดยบัญญัติการจัดทำค่าธรรมเนียมการส่งมอบตัวบุคคล และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน
- กฎกระทรวงกำหนดวิธีการขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ พ.ศ. 2553 บัญญัติให้เจ้าของหรือผู้ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องอาจขอคืนสิ่งของนั้น โดยยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ รวมถึงหลักเกณฑ์ในการสั่งให้ส่งคืนสิ่งของ
- กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการทำสำนวนสอบสวนร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 โดยบัญญัติให้พนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการ หรือในกรณีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้ ชัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการ

พ.ศ. 2554

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2558 กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการค้าหรือทำให้แพร่หลายซึ่งวัตถุหรือสิ่งลามกที่เป็นสื่อลามกอนาจารเด็กเป็นความผิดที่ผู้กระทำต้องได้รับโทษหนักขึ้น รวมทั้งกำหนดให้การครอบครองและส่งต่อซึ่งสื่อลามกอนาจารเด็กเป็นความผิด เป็นไปตามสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

พ.ศ. 2555

- พระราชกำหนดเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2555 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการเสียภาษีเงินได้และการยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมินของผู้มีเงินได้ที่เป็นสามีและภรรยาขึ้นใหม่บางประการ

พ.ศ. 2556

- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 เพื่อกำหนดลักษณะความผิดกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งกำหนดวิธีการสืบสวน สอบสวนการกระทำความผิดดังกล่าว ตามที่ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ

พ.ศ. 2557

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 38) พ.ศ. 2557 ปรับปรุงระยะเวลาการยื่นคำร้องขอคืนภาษีเงินได้ที่ถูกหักไว้ ณ ที่จ่าย ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 39) พ.ศ. 2557 ปรับปรุงการจัดเก็บภาษีเงินได้จากห้างหุ้นส่วนสามัญและคณะบุคคลที่มีใช่นิติบุคคล ให้เกิดความชัดเจนและเป็นธรรมยิ่งขึ้น

พ.ศ. 2558

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2558 กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการค้าหรือทำให้แพร่หลายซึ่งวัตถุหรือสิ่งลามกที่เป็นสื่อลามกอนาจารเด็กเป็นความผิดที่ผู้กระทำต้องได้รับโทษหนักขึ้น รวมทั้งกำหนดให้การครอบครองและส่งต่อซึ่งสื่อลามกอนาจารเด็กเป็นความผิด
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2558 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวกำหนดให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของ ผู้ถูกปล่อยชั่วคราว
- พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 โดยกำหนดให้กองทุนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นแหล่งเงินทุนสำหรับช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การอุทลละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน
- พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 เพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ กำหนดให้มีมาตรการสร้างแรงจูงใจให้ผู้พบเห็นเหตุการณ์ค้ามนุษย์แจ้งข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ และกำหนดมาตรการเพิ่มอำนาจทางปกครองให้แก่เจ้าหน้าที่ รวมทั้งปรับปรุงบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 โดยกำหนดหลักเกณฑ์การใช้สิทธิชุมนุมสาธารณะให้ชัดเจน และสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิและสิทธิทางการเมือง ที่ประเทศไทยเป็นภาคี
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 40) พ.ศ. 2558 ปรับปรุงบทบัญญัติในการจัดเก็บภาษีสำหรับการให้ให้สอดคล้องการจัดเก็บภาษีการรับมรดก
- พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 เพื่อรองรับการนำทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจมาใช้เป็นประกันการชำระหนี้ในลักษณะที่ไม่ต้องส่งมอบการครอบครองแก่เจ้าหนี้และสร้างระบบการบังคับหลักประกันที่มีความรวดเร็ว

พ.ศ. 2559

- พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 ปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านคุมประพฤติทั้งในขั้นก่อนการพิจารณาคดี ขั้นการพิจารณาคดี และขั้นหลังการพิพากษาคดีของศาล และให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อื่นในการติดตามผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง
- พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 โดยให้อำนาจสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ในการบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นการทั่วไป ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนางานนิติวิทยาศาสตร์ให้ได้มาตรฐานสากล
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559 กำหนดหลักเกณฑ์และกระบวนการพิจารณาคดีค้ามนุษย์ เช่น ขอบเขตของคดีที่มีลักษณะเป็นคดีค้ามนุษย์ การกำหนดระบบพิจารณาคดีเป็นระบบไต่สวน ซึ่งแตกต่างจากการพิจารณาของศาลซึ่งเป็นระบบกล่าวหา นอกจากบทลงโทษทางอาญาได้กำหนดการชดเชยค่าเสียหายในทางแพ่งในอัตราค่าเสียหายที่สูงกว่าปกติ การพิจารณาคดีนอกเขตศาล การขยายหรือย่นระยะเวลา และการหยุดนับอายุความ

- พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 เพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการ เพื่อให้การให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา มีความสอดคล้องและครอบคลุมกับการปฏิบัติงานในปัจจุบัน รวมถึงมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559
- พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 เพื่อดำเนินกระบวนการยุติธรรมในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 41) พ.ศ. 2559 แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดอาญาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 42) พ.ศ. 2559 ปรับลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่เสียภาษีจากกำไรสุทธิ
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 43) พ.ศ. 2559 แก้ไขเพิ่มเติมการกำหนดจำนวนบุตรสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษี

พ.ศ. 2560

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงได้กำหนดแนวทางในการพัฒนากฎหมายไว้ ดังนี้
1) มาตรา 77 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน ตลอดจนกำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีระบบ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป 2) มาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่างๆ ให้เกิดผล โดยในด้านกฎหมาย ให้มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตาม มาตรา 77 และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 ได้ปรับปรุงแก้ไขบทนิยามคำว่า “แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” และ “การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น หลักเกณฑ์การเรียกค่าสินไหมทดแทนและกำหนดฐานความผิดซึ่งได้กระทำต่อเด็กที่มีอายุไม่เกิน สิบห้าปีให้ทำงานหรือให้บริการอันอาจเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงและมีผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจ การเจริญเติบโตหรือพัฒนาการ รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- พระราชบัญญัติมาตรการกักขังและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 กำหนดมาตรการกักขังดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว (ให้จำเลยไปรายงานตัวต่อผู้กำกับดูแลทุกเจ็ดวัน ในระหว่างการปล่อยชั่วคราว/ให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทาง/ให้ทำสัญญาประกันว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียกของศาล) และการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่หลบหนี รวมทั้งการนำเงินค่าปรับตามคำพิพากษาในคดีอาญามาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในมาตรการดังกล่าว

- พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 โดยปรับปรุงกฎหมายเดิมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2479 มีหลักการสำคัญคือ มีคณะกรรมการราชทัณฑ์สำหรับกำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารราชทัณฑ์ การกำหนดเงินเพิ่มเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษ เพิ่มมาตรการอื่นมาใช้แทนการจำคุก ปราบปรามมิให้มีสิ่งของต้องห้ามภายในเรือนจำ แยกประเภทเรือนจำ การจำแนกผู้ต้องขัง และให้ชุมชนและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพฤตินิสัย
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 44) พ.ศ. 2560 ปรับปรุงหลักเกณฑ์การหักค่าใช้จ่ายการลดหย่อน การกำหนดเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีเงินได้ การกำหนดเงินได้พึงประเมินที่ต้องยื่นรายการสำหรับบุคคลธรรมดา และอัตราภาษีเงินได้สำหรับบุคคลธรรมดาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร (ฉบับที่ 45) พ.ศ. 2560 กำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงภาษีอากรและการฉ้อโกงภาษีอากรที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมร้ายแรงเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 (ปรับปรุงแก้ไขจากกฎหมายเดิม พ.ศ. 2475) โดยสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ประกอบกับการให้กู้ยืมเงินที่มีการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราหรือการเรียกเอาประโยชน์อย่างอื่นนอกจากดอกเบี้ยยังเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความเข้มแข็งทางธุรกิจของประเทศให้สามารถแข่งขันในตลาดการค้าเสรีได้ และเกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย รวมทั้งกำหนดกลไกในการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา
- พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 (ปรับปรุงจากกฎหมายเดิม พ.ศ. 2542) ปรับปรุงมาตรการในการกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและมียุทธศาสตร์การกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าที่มีความคล่องตัวและมีความเป็นอิสระ เพื่อให้ทัน ต่อพัฒนาการของรูปแบบและพฤติกรรมประกอบการประกอบธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
- พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ปรับปรุงการดำเนินพิธีการศุลกากรและการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับ มาตรฐานสากล อันจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
- พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิตทั้งระบบเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- กฎกระทรวงการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง พ.ศ. 2560 โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการใช้อุปกรณ์ในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง
- สำนักงานกิจการยุติธรรมพัฒนาเครื่องมือทบทวนและประเมินผลเครื่องมือการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Indicators: LEI)

พ.ศ. 2561

- พระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. 2561 กำหนดแนวทางในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้มีคณะกรรมการการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ตลอดจนกำหนดสิทธิ หน้าที่ และประโยชน์ที่เด็กและเยาวชนจะได้รับในระหว่างการควบคุมดูแล การจำแนกประเภทเด็กและเยาวชน การกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานของเจ้าพนักงานพินิจและ สถานที่ควบคุม การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และกำหนดให้มีระบบสงเคราะห์ช่วยเหลือและติดตามภายหลังปล่อยจากสถานที่ควบคุม รวมทั้งให้มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับเอกชน และกำหนดโทษทางอาญาสำหรับการกระทำบางอย่าง เพื่อให้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

พ.ศ. 2562

- พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 กำหนดให้การจัดทำและพิจารณาร่างกฎหมายเพื่อให้มีกฎหมายขึ้นใหม่ ยกเลิก ปรับปรุง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย จะต้องมีการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย และประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายว่าได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการตราภาษานั้นมากน้อยเพียงใด คำนึงกับภาระ ที่เกิดขึ้นแก่รัฐและประชาชนหรือไม่ หรือมีผลกระทบอื่นอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนหรือไม่ เพียงใด
- พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2562 กำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และกำหนดอัตราโทษให้เหมาะสม รวมทั้งกำหนดมาตรการในการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการถูกบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และการพิจารณาคดีให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน แนวทางเดียวกับผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ตลอดจน
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 49) พ.ศ. 2562 กำหนดให้ใช้อัตราภาษีร้อยละ 0 ในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการขายสินค้าหรือการให้บริการกับองค์การระหว่างประเทศ ที่ประเทศไทยมีพันธกรณีตามความตกลงที่ต้องปฏิบัติ
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 48) พ.ศ. 2562 ปรับปรุงวิธีนำส่งภาษีบางประเภทและการยื่นรายการหรือเอกสารเกี่ยวกับภาษีให้สามารถดำเนินการด้วยวิธีการอื่นเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในประมวลรัษฎากรได้ ให้สถาบันการเงินและผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์มีหน้าที่รายงานข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่มีธุรกรรมลักษณะเฉพาะให้กรมสรรพากร และปรับปรุงอัตราโทษสำหรับกรณีเจ้าพนักงานเปิดเผยข้อมูลของผู้เสียภาษีอากรหรือของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 49) พ.ศ. 2562 กำหนดให้ใช้อัตราภาษีร้อยละ 0 ในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการขายสินค้าหรือการให้บริการกับองค์การระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีพันธกรณีตามความตกลงที่ต้องปฏิบัติ

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 50) พ.ศ. 2562 ปรับปรุงหลักเกณฑ์การใช้สกุลเงินอื่นนอกจากเงินตราไทยเป็นสกุลเงินที่ใช้ในการดำเนินงาน อัตราแลกเปลี่ยนสำหรับการคำนวณค่าหรือราคาของเงินตรา ทรัพย์สิน หรือหนี้สิน และวิธีการคำนวณและการชำระภาษีของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ใช้เงินตราต่างประเทศ เป็นสกุลเงินที่ใช้ในการดำเนินงาน
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 51) พ.ศ. 2562 เพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องกับมาตรา 70 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 บัญญัติให้ผู้บริจาคเงินแก่ พรรคการเมืองมีสิทธินำจำนวนเงินที่บริจาคไปหักเป็นค่าลดหย่อนหรือรายจ่ายเพื่อการบริจาคตามที่กำหนดในประมวลรัษฎากรได้
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 52) พ.ศ. 2562 ปรับปรุงการจัดเก็บภาษีเงินได้จากกองทุนรวมที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย หรือตามกฎหมายของต่างประเทศ
- พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ 3) และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ปรับปรุงกลไกกำกับดูแลการประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ชัดเจน และกำหนดให้บุคคลสามารถพิสูจน์และยืนยันตนผ่านระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลได้
- พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่ง ซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่มากนักมากำหนดเป็นกฎหมายกลางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐ พนักงานสอบสวน หรือ ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนใช้ในการยุติหรือระงับข้อพิพาท โดยคำนึงถึงความยินยอมของคู่กรณี
- พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เพื่อป้องกันข้อมูลส่วนบุคคลของ “บุคคลธรรมดา” ให้สิทธิในการแก้ไข เข้าถึง หรือ แจ้งลบข้อมูลที่ไว้กับองค์กร และกำหนดบทบาทหน้าที่และบทลงโทษหากองค์กรไม่ปฏิบัติตาม

พ.ศ. 2564

- พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 เป็นการรวบรวมกฎหมายที่กระจัดกระจายอยู่หลายฉบับ มาจัดทำเป็นประมวลกฎหมายยาเสพติดให้อยู่ในฉบับเดียวกัน และปรับปรุงบทบัญญัติให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน กำหนดให้มีระบบอนุญาตเพื่อให้การควบคุมและการใช้ประโยชน์ยาเสพติดในทางการแพทย์ ทางวิทยาศาสตร์ และทางอุตสาหกรรม รวมทั้งให้มีระบบคณะกรรมการกำหนดนโยบาย
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2564 ยกเลิกพืชกระท่อมจากการเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 5
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 เพื่อกำหนดบทบัญญัติให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของ ป.ป.ส. รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับยาเสพติดที่ถูกยึดไว้ตามกฎหมายซึ่งเดิมเคยกำหนดไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด และปรับปรุงบทบัญญัติให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และการแสดงตนของจำเลยต่อเจ้าพนักงานศาลในขณะยื่นอุทธรณ์ การยื่น คำขออนุญาตฎีกา และการฎีกาให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 53) พ.ศ. 2564 ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มกรณี การให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์จากต่างประเทศและได้มีการใช้บริการนั้นในราชอาณาจักรโดยผู้ใช้ซึ่งมิใช่ผู้ประกอบการจดทะเบียน และปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีการใช้หรือการจัดทำเอกสารหลักฐาน หรือหนังสืออื่นใดตามประมวลรัษฎากร ให้สามารถดำเนินการด้วยกระบวนการทางอิเล็กทรอนิกส์
- สำนักงานกิจการยุติธรรมพัฒนาเครื่องมือทบทวนและประเมินผลเครื่องมือการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Indicators : LEI) ผ่านระบบ Application

พ.ศ. 2565

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 29) พ.ศ. 2565 ปรับเกณฑ์อายุเด็ก ที่ไม่ต้องรับโทษทางอาญาจากเดิม 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี แก้ไขเป็น 12 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี
- พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและระงับการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 กฎหมายเฉพาะที่กำหนดมาตรการป้องกันและระงับการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง (การข่มขืนกระทำชำเรา การกระทำความผิดทางเพศกับเด็ก การฆาตกรรม การทำร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย การทำร้ายร่างกายผู้อื่น จนเป็นเหตุได้รับอันตรายสาหัส รวมทั้งการนำตัวบุคคลไปเรียกค่าไถ่) กำหนดให้มีมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มาตรการเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ และมาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ
- พระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. 2565 กำหนดมาตรการกำกับดูแลการขาย การโฆษณา และการบริโภคใบกระท่อม เพื่อคุ้มครองสุขภาพของบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปี สตรีมีครรภ์ สตรีให้นมบุตร และบุคคลกลุ่มเสี่ยงอื่น จากการบริโภคใบกระท่อม
- พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2566 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2565 เพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการทั่วไปและมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน อำนาจหน้าที่ ของสำนักงานคุ้มครองพยานและพนักงานเจ้าหน้าที่ หลักเกณฑ์การจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยาน
- พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 กฎหมายกลางว่าด้วยการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมให้การทำงานและการให้บริการของภาครัฐ สามารถใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลักได้
- พระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2565 กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบว่าจะพิจารณาเรื่องที่อยู่ระหว่างการดำเนินงานเสร็จสิ้นเมื่อใด รวมทั้งตรวจสอบความคืบหน้าได้
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2565 เพิ่มบทบัญญัติในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน และผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินให้ครอบคลุมและทั่วถึง รวมทั้งการบังคับคดีกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด (ในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นถูกรวมเข้ากับทรัพย์สินอื่น)

- พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 เพื่อเป็นการคุ้มครองประชาชนจากการถูกหลอกลวงจนสูญเสียทรัพย์สินผ่านทางโทรศัพท์ หรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีกลไกสำคัญในการจัดการกับบัญชีม้า การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสถาบันการเงินเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงิน รวมถึงผู้ประกอบการโทรศัพท์ในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าอาจจะมีการกระทำความผิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบธุรกิจต้องเปิดเผยข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีและธุรกรรมของลูกค้าที่น่าสงสัย รวมทั้งสามารถระงับบัญชีต้องสงสัยได้เป็นการชั่วคราว ไม่ต้องรอเกิดเหตุเพื่อเป็นการป้องกัน สำหรับประชาชนผู้เสียหายสามารถโทรแจ้งให้ธนาคารระงับบัญชีต้องสงสัยได้ทันที และยับยั้งการโอนเงินทุกธนาคารที่รับโอนเงินต่อ
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคนสูญหาย พ.ศ. 2565 กำหนดฐานความผิด มาตรการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคนสูญหาย และมาตรการเยียวยาผู้เสียหาย ตลอดจนมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้อง
- นอกจากนี้ได้จัดร่างกฎหมาย จำนวน 12 ฉบับ เช่น
- ร่างพระราชบัญญัติรายได้และสวัสดิการเกษตรกร พ.ศ.
 - ร่างพระราชบัญญัติปาล์มน้ำมันและผลิตภัณฑ์จากปาล์มน้ำมัน พ.ศ.
 - ร่างพระราชบัญญัติมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พ.ศ.
 - ร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อโค กระบือ พ.ศ.
 - ร่างพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.
 - ร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ.
 - ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อมและวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ.
 - ร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง พ.ศ.
 - ร่างพระราชบัญญัติโนตารี พ.ศ.
 - ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ.
 - ร่างพระราชบัญญัติการแจ้งเตือนภัยและจัดการสินค้าไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค พ.ศ....
 - ร่างพระราชบัญญัติสมพันธสหกรณ์เพื่อการเกษตรและวิสาหกิจ ชุมชน พ.ศ.

หมายเหตุ

ข้อมูลที่ปรากฏ เป็นการสืบค้นของสำนักงานกิจการยุติธรรม หากข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือมีข้อผิดพลาดประการใด ต้องขออภัยมา ณ ที่นี้

การปรากฏอยู่ในแผน ยุทธศาสตร์ นโยบาย

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	ประเด็นที่ 22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
แผนปฏิรูปประเทศ	ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2552 - 2555)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการป้องกันอาชญากรรมและลดการเกิดข้อพิพาท ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างการมีส่วนร่วมและบทบาทของภาคีการพัฒนาต่างๆ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ประสานความร่วมมือและพัฒนาระบบงานยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2558 - 2561)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาประสิทธิภาพระบบการให้บริการประชาชน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 4 ประสานความร่วมมือและพัฒนาระบบงานยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2562 - 2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนากฎหมายและระบบบริหารงานยุติธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2566 - 2569)	มิติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย มิติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากสำนักงานกิจการยุติธรรม

- พัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากล รวมทั้งครอบคลุม เหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งผู้กระทำผิดจะเป็นผู้ที่มีการศึกษาดี มีฐานะดี มีชื่อเสียงและมีความน่าเชื่อถือทางสังคม ประกอบกับอาศัยอิทธิพล และโอกาสในหน้าที่การงานในการแสวงหาผลประโยชน์ อันมิชอบ อาชญากรรมทางไซเบอร์ ซึ่งเป็นการทุจริตหลอกลวงที่เกิดขึ้นบนโลกอินเทอร์เน็ตและช่องทางออนไลน์ ประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย หรือแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น โดยอาชญากรรมดังกล่าวได้สร้างความเสียหายให้แก่ระบบเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศในปัจจุบัน และที่มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น
- ผลักดันกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ เพื่ออนุวัติการอนุสัญญา CISG ดังกล่าว โดยการศึกษาวิจัย การเปิดรับฟังความคิดเห็น เพื่อพิจารณาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย และกำหนดแนวทางการบังคับใช้กฎหมายที่ชัดเจน โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอื่น ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงการพิจารณาในมุมมองที่สะท้อนปัญหาในการบังคับใช้ให้เป็นไปตามอนุสัญญา ตลอดจนเพิ่มกลไก การติดตามความคืบหน้าหรือการประเมินผลสัมฤทธิ์กฎหมายของประเทศไทยที่ออกโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุวัติการอนุสัญญาในภาพรวม
- การป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ควรทบทวนและประเมินผลสัมฤทธิ์ในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเปิดรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงาน อาทิ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ประกอบกับรูปแบบของการก่ออาชญากรรมหรือการกระทำความผิดได้พัฒนาไปอย่างมาก เช่น การก่อการร้ายและแนวคิดสุดโต่งรุนแรง อาชญากรรมทางสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม การใช้เด็กหรือผู้หญิงเป็นเหยื่อในการก่ออาชญากรรม นอกจากนี้ ควรจะติดตามให้มีการดำเนินการที่สอดคล้องตามข้อกำหนดเกี่ยวโตซึ่งเป็นเอกสารแสดงเจตจำนงของประเทศสมาชิกในการป้องกันอาชญากรรมในระดับระหว่างประเทศ
- สำนักงานกิจการยุติธรรม ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ควรได้มีการสังเคราะห์และประมวลผลการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมภาพรวม เพื่อนำเสนอประเด็นต่อ กพยช. สำหรับนำไปพิจารณากำหนดแนวทางการดำเนินการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมมีทิศทางการดำเนินการที่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ประเด็นการปราบปรามการทุจริต คอรัปชัน

การนำเสนอในการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม

ครั้งที่	หัวข้อ	ปี พ.ศ.
ครั้งที่ 3	กระบวนการยุติธรรมกับบทบาทการแก้ไขปัญหาคอรัปชัน	2548
ครั้งที่ 13	เติมเต็มช่องว่าง...สร้างมิติใหม่ของกระบวนการยุติธรรม (Filling in the BLANK, Making Better Justice)	2557

สรุปข้อเสนอที่สำคัญจากการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ตั้งแต่ครั้งที่ 1 – 19

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การพัฒนา มาตรการป้องกัน การ คอรัปชันภาค รัฐ	• ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคอรัปชันทั้งระบบ • การตรวจสอบเรื่องการกระทำผิดประพฤติมิชอบ ต้องตรวจสอบตั้งแต่ระดับนโยบาย • การกำหนดนโยบายมีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือไม่ และการดำเนินนโยบายเกิดประโยชน์ • และความคุ้มค่าหรือไม่ • กำหนดเป็นวาระนโยบายของรัฐบาลในการป้องกันและแก้ไขปัญห และให้ผู้นำ ผู้บริหารทุกระดับเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม • จัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบการทุจริตที่มีอำนาจดำเนินการเป็นอิสระ เข้ามาตรวจสอบก่อนมีคดีเกิดขึ้นเช่นเดียวกับต่างประเทศ • ให้มีองค์กรอิสระจากภายนอก (External Complaint Board) ในลักษณะที่เป็นคณะกรรมการในการรับเรื่องราวร้องทุกข์ ร้องเรียน จากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อคานอำนาจหรือตรวจสอบกระบวนการยุติธรรม • สร้างระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ กระตุ้นภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และตระหนักถึงบทบาทขององค์กรอิสระ โดยเฉพาะ “ผู้ตรวจการแผ่นดิน” • มีมาตรการเงินสินบน เงินรางวัลช่วยลดการทุจริตคอรัปชัน เนื่องจากการเสริมสร้างแรงจูงใจแก่เจ้าหน้าที่รวมทั้งเป็นการป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ประพฤติมิชอบ โดยเฉพาะการให้เงินสินบน เงินรางวัลคดียาเสพติด • เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยจะมีเงินสินบนแก่ประชาชนเมื่อมีการแจ้งเบาะแส และให้รางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนจับกุมด้วย • จัดตั้งหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตฝ่ายบริหาร และควรมีการพัฒนากระบวนการเปิดเผยการทุจริต • สร้างวัฒนธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีกระบวนการขัดเกลา อบรม นิเทศ ข้าราชการก่อนบรรจุเข้าทำงาน โดยเฉพาะจรรยาบรรณนักบริหาร สร้างธรรมาภิบาล ส่งเสริมการจัดการคุณธรรมในหน่วยงาน มีกระบวนการควบคุมภายใน ตรวจสอบโดยกลุ่มวิชาชีพ ผู้บังคับบัญชาต้องเป็นต้นแบบที่ดี สร้างระบบสิ่งจูงใจรักษาคนดีในองค์กร

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การพัฒนา มาตรการป้องกัน การ คอร์รัปชันภาค เอกชน	• องค์การที่ประเมินระดับของการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัท จะต้องมียุทธศาสตร์ประเมินที่เป็นมาตรฐาน และประเมินอย่างยุติธรรม ใช้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และเข้าใจในสิ่งที่ จะทำการประเมิน ให้มีความสำคัญกับ “สาระ” มากกว่า “รูปแบบ” • ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับระบบการตรวจสอบภายใน เพื่อให้สามารถทราบถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว • เน้นมาตรการจูงใจและมาตรการในการป้องกัน และหากพบว่ามีผลกระทบความผิด ให้มีบทลงโทษหนัก • ร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดูแลเรื่องการกำกับดูแลกิจการ กำหนดเป็น มาตรฐานกลางในการประเมินของแต่ละบริษัท มีบรรทัดฐานที่ชัดเจน เพราะปัจจุบัน ต่างฝ่ายต่างประเมิน อย่างไรก็ตามภาครัฐไม่ควร Force Issue จนเกินไป สิ่งสำคัญคือ การปลูกจริยธรรมในจิตใจของ “ผู้ประกอบการรุ่นใหม่” • ภาครัฐควรใช้มาตรการบังคับในเชิงกฎหมายบ้าง ควรให้มีคณะทำงานร่วมกัน และรับฟัง ความเห็นของบริษัทจดทะเบียน และให้นักลงทุนและผู้ถือหุ้นเป็นผู้ตัดสินใจ • ควรลดบทบาทภาครัฐในการกำกับดูแล เพราะอาจจะเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่รัฐทุจริตได้ • มีการคุ้มครองทางกฎหมายกับพนักงาน ซึ่งรายงานพฤติกรรมที่เป็นความผิดของบริษัทฯ และเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และแรงจูงใจให้พนักงานของบริษัททุกระดับได้เข้าใจ ถึงความสำคัญของหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี • ส่งเสริมนักลงทุนสถาบันภายในประเทศให้ความสำคัญกับการลงทุนในบริษัทฯ ที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การพัฒนา มาตรการบังคับ ใช้กฎหมายเพื่อ ปราบปรามการ คอร์รัปชัน	- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ประเด็นการกำหนดอายุความของความผิดมูลฐาน พบว่าอายุความในคดีอาญาของความผิดมูลฐานไม่มีอายุความ หรือขยายระยะเวลาออกไปหรือหยุดนับระยะเวลาหรือใช้อายุความทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา คดีที่อุจฉกรรจ์ไม่ควรมีการบัญญัติอายุความไว้ในกฎหมาย ควรนำมาตรการยึดทรัพย์ทางแพ่งตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 มาใช้ - การกำหนดมาตรการตรวจสอบ ประกอบด้วย - ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับอยู่เสมอ โดยให้ข้าราชการรายงานรายการทรัพย์สินของตนเองให้ผู้บังคับบัญชา - เพิ่มความเข้มแข็งให้แก่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย - บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง มีการรายงานทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐ และมีการนำระบบเทคโนโลยีมาสนับสนุนโดยใช้ Software (AERS) - แก้ไขกฎหมาย ระเบียบ โดยกำหนดมาตรการเพิ่มโทษและกำหนดแนวทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบ จัดระบบการให้รางวัล และคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส - พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 หากเป็นบุคคลในหน่วยงานของรัฐ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน - ใช้กระบวนการดำเนินการเดียวกันทุกเรื่องโดยไม่จำแนกคดี - ให้ศาลยุติธรรมจัดตั้งศาลแผนกคดีเกี่ยวกับคดีทุจริตไว้ในศาลชั้นต้นเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้การพิจารณาคดีทุจริตคอร์รัปชันเห็นผลโดยเร็ว

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การพัฒนา มาตรการบังคับ ใช้กฎหมายเพื่อ ปราบปรามการ คอร์รัปชัน	• ศาลควรใช้ระบบไต่สวนในคดีคอร์รัปชัน ซึ่งกฎหมายได้ให้อำนาจไว้แล้ว • ควรแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 144 ให้ผู้ที่ให้สินบนไม่ต้องรับผิด แต่ต้องเปิดเผยก่อนตนถูกดำเนินคดี และควรใช้มาตรการคุ้มครองพยาน • หน่วยงานใดที่ไม่ดำเนินการปราบปรามคอร์รัปชันให้เปิดเผยต่อประชาชน • การพัฒนาการบริหารคดีของ ป.ป.ช. - แก้ไขกฎหมายโดยไม่ต้องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นประธาน คณะอนุกรรมการไต่สวนหรือใช้วงจรปิดในการประชุมคณะอนุกรรมการ - การไต่สวน ป.ป.ช. ควรเร่งไต่สวน โดยเฉพาะคดีเกี่ยวกับการทุจริตรายใหญ่ - ป.ป.ช. ควรแสวงหาข้อตกลงร่วม หรือประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น รวมถึงลดขั้นตอนและระยะเวลาในการไต่สวน นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาบริหารจัดการ และลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน - ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐให้หน่วยงานสอบสวนดำเนินการในเบื้องต้น โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรณีฉัย - เรื่องข้อมูลความผิดทางอาญา ควรประสานงานกับ ป.ป.ง. ว่าจะดำเนินการตามกฎหมาย ป.ป.ช. หรือส่งเรื่องให้ ป.ป.ง. ดำเนินการต่อในทันที - กรณีร่ำรวยผิดปกติหรือทุจริตต่อหน้าที่ ควรให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจกล่าวโทษได้ - ควรประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้เห็นว่ามีการปราบปรามคอร์รัปชันอย่างจริงจัง

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การพัฒนา การมีส่วนร่วม ของประชาชนใน การแก้ไขปัญห การ คอร์รัปชัน	• กรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ยินยอมเป็นผู้เสียหาย (ประเด็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้มีหน้าที่รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญาควรเปิดโอกาสให้องค์กรภาคประชาสังคมดำเนินการเป็นผู้เสียหาย) • ส่งเสริมกระบวนการเข้าสู่ 50,000 รายชื่อ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีกลไกเข้ามาตรวจสอบ และเข้าถึงได้ง่าย และควรแก้ไขอายุความของคดีทุจริตคอร์รัปชันไม่ให้มีอายุความ • ให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับลักษณะปัญหากฎหมายด้านคอร์รัปชัน จริยธรรมสิทธิประชาชนตามกฎหมาย และเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน • การให้ความรู้ การสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการคอร์รัปชัน ปลุกจิตสำนึกสาธารณะให้รู้ทัน “ไม่ยอมรับ” คอร์รัปชันทุกรูปแบบ/สร้างวัฒนธรรมการตรวจสอบ เช่น ทักษะคดีและการยอมรับการตรวจสอบ • ปรับปรุงกฎหมายให้เท่าทันลักษณะ/รูปแบบคอร์รัปชันที่เปลี่ยนแปลงไป สถานายความควรเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน เช่น ถ้าหาก ป.ป.ช. ไม่สามารถฟ้องคดีได้ทัน อาจจะทำให้สถานายความเป็นผู้ฟ้องคดีเอง/หรือส่งทีมทนายเข้าร่วมเป็นผู้ฟ้องในคดี • สื่อมวลชนควรนำเสนอเหตุการณ์ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น รายงานข้อมูลเชิงลึก เป็นสื่อกลางระหว่างกลุ่มคนหรือประชาสังคม เป็นช่องทางในการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การแสดงความคิดเห็นผ่านบทความ เป็นหน่วยงานหลักของภาคประชาสังคมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ • มีมาตรการกฎหมายเฉพาะและมาตรการทางสังคม (Social Sanction) มีเวทีสาธารณะการขับเคลื่อนทางสังคมให้เป็นประเด็นสาธารณะ สร้างวัฒนธรรมองค์การปลอด Conflict of Interests ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อประโยชน์สาธารณะ สร้างพันธมิตรและเครือข่าย • เน้นจริยธรรม คุณธรรม จิตสำนึกสาธารณะให้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา เน้น MQ หล่อหลอมความคิดของเยาวชน เรื่องประโยชน์สาธารณะ

การพัฒนางานด้านกระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน)

พ.ศ. 2550

- การกำหนดประเด็นเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550
- มาตรา 219 มีการกำหนดอำนาจศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เกี่ยวกับคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- มาตรา 246 ให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประจำจังหวัด
- มาตรา 248 เพิ่มสิทธิให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อตรวจสอบถอดถอนคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

พ.ศ. 2551

- ประกาศพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551
- เกิดคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (คณะกรรมการ ป.ป.ท.)
- ก่อตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

พ.ศ. 2556

- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ได้เริ่มประเมินผล ITA (Integrity and Transparency Assessment)

พ.ศ. 2557

- ให้ทุกส่วนราชการหน่วยงานของรัฐ ประเมินความเสี่ยงทุจริตและจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตในการเฝ้าระวังความเสี่ยงทุจริต ภายใต้คำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ 69/2557 วันที่ 18 มิถุนายน 2557 ดำเนินการโดย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.)

พ.ศ. 2559

- พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 เพื่อดำเนินกระบวนการยุติธรรมในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

พ.ศ. 2561

- คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2561 เห็นชอบให้หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานให้ความร่วมมือและเข้าร่วมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) (ดำเนินการจนถึงปัจจุบัน)
- พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรองรับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment System: ITAS)
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561
- คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 21/2561 ลงวันที่ 11 ธันวาคม พุทธศักราช 2561 เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- เริ่มมีการประกาศกฎหมายในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน

- ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐ และการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561
- ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช พ.ศ. 2561
- ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2561
- ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ของผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสอันถือว่าเป็นคู่สมรส พ.ศ. 2561
- ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (ปัจจุบัน ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2565)
- ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 103 (ปัจจุบัน ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2565)

พ.ศ. 2563

- ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง แบบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2563
- จัดทำแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

พ.ศ. 2564

- มีการจัดทำคู่มือการประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนิน โครงการขนาดใหญ่ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐที่มีโครงการที่ต้องดำเนินการตามเกณฑ์ฯ โดยสำนักงาน ป.ป.ท.

พ.ศ. 2565

- ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์
- คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2565 ให้หน่วยงานที่ขอรับการจัดสรรงบประมาณ โครงการขนาดใหญ่ (งบลงทุน ตั้งแต่ 500 ล้านบาท ขึ้นไปที่มีการจัดซื้อจัดจ้าง) จัดทำการประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงเชิงนโยบาย ส่งพร้อมคำขอไปยังสำนักงบประมาณ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลตามคู่มือแนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่)

หมายเหตุ

ข้อมูลที่ปรากฏ เป็นการสืบค้นของสำนักงานกิจการยุติธรรม หากข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือมีข้อผิดพลาดประการใด ต้องขออภัยมา ณ ที่นี้

การปรากฏอยู่ในแผน ยุทธศาสตร์ นโยบาย

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	ประเด็นที่ 22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
แผนปฏิรูปประเทศ	ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2552 - 2555)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการป้องกันอาชญากรรมและลดการเกิดข้อพิพาท ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการและการส่งเสริมคุณธรรม
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2558 - 2561)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาประสิทธิภาพระบบการให้บริการประชาชน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาบุคลากรและสร้างองค์ความรู้ในงานยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2562 - 2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วม ด้านกฎหมายกระบวนการยุติธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนากฎหมายและระบบงานยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2566 - 2569)	มิติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย มิติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล มิติที่ 2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากสำนักงานกิจการยุติธรรม

จากผลการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด ความเชื่อมโยงระดับคะแนน ITA กับ CPI และความสำคัญของการป้องกันการทุจริตภาครัฐกับการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม ภาครัฐควรมุ่งเน้นการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จิตสำนึกความรับผิดชอบของคนในสังคม เพื่อเพิ่มคะแนน ITA และสร้างความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพการป้องกันการทุจริตภาครัฐทั้งในประเทศและต่างประเทศ อีกทั้งส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จิตสำนึก ความรับผิดชอบของคนในสังคมยังเป็นรากฐานและเครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมอีกด้วย

ส่งเสริมการสร้างคลังความรู้ในชุมชนและการเข้าถึงความรู้ที่เกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริต เพื่อเป็นการศึกษาและสืบค้นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และเป็นการเรียนรู้เรื่องของการทุจริตคอร์รัปชัน

กำหนดให้เกณฑ์การประเมินนำข้อมูลผลการดำเนินงานจากหน่วยงานที่มีอำนาจเรื่องการตรวจสอบในมิติต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐ ทั้งเรื่องการดำเนินการตามอำนาจอนุมัติ/อนุญาตของหน่วยงาน การใช้อำนาจหน้าที่ตามตำแหน่ง การใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงาน และใช้ข้อมูลประกอบการประเมินผลการดำเนินงาน

ประเด็นเรื่อง สิทธิ หน้าที่ พลเมือง

การนำเสนอในการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม

ครั้งที่	หัวข้อ	ปี พ.ศ.
ครั้งที่ 8	นิติรัฐและพลเมือง : ทางออกประเทศไทยและการประชุม นิติศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 7	2553

สรุปข้อเสนอที่สำคัญจากการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ตั้งแต่ครั้งที่ 1 – 19

ประเด็น	ข้อเสนอจากการประชุม
การปลูกฝัง หน้าที่และ พลเมือง	• สร้างพลเมืองที่เคารพกฎหมาย รู้จักสิทธิ หน้าที่ของตนเอง และเข้าใจ • ปลูกฝังเด็กเริ่มตั้งแต่ในครอบครัว จนถึงการศึกษาเพื่อสร้างวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยให้ครอบคลุมทั้งมิติด้านความรู้ ด้านอุดมการณ์ และทักษะในการมีส่วนร่วม
การออก กฎหมาย	• ให้มีกฎหมายกำหนดสิทธิเกี่ยวกับการชุมนุม เพื่อเป็นกติกาของสังคมและเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้บังคับใช้กฎหมายพัฒนาระบบกฎหมายและระบบกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมได้อย่างมี และมีระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจทั้งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ
การใช้หลัก นิติรัฐเพื่อแก้ไข ปัญหาจังหวัด ชายแดนภาคใต้	• กำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน เน้นให้สังคมนำการเมืองและการทหารโดยยึดหลักวิถีประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน • กระบวนการยุติธรรมมองคร่อมและระบบย่อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เป็นเอกภาพร่วมกันในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม โดยคำนึงถึงหลักนิติธรรม และแนวปฏิบัติสากล • ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะยุติธรรมชุมชนและสนับสนุนแนวปฏิบัติเรื่องยุติธรรมทางเลือก (Alternative Justice) • สนับสนุนให้ จชต. มีระบบฐานข้อมูลในด้านกระบวนการยุติธรรม และด้านความมั่นคงอย่างครบถ้วน เพื่อใช้วิเคราะห์สถานการณ์และสภาพแวดล้อม

การพัฒนางานด้านกระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน)

พ.ศ. 2548

- คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2548 แต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ หรือ กอส. มีอำนาจหน้าที่ เสนอแนะนโยบาย มาตรการ กลไก และวิธีการสร้างสมานฉันท์และสันติสุขในสังคมไทย โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการสร้างความยุติธรรมลดความไม่เข้าใจระหว่างกลุ่มคนที่มีความแตกต่างหลากหลาย ขจัดเงื่อนไขและป้องกันปัญหาความรุนแรง และสร้างสามัคคีธรรมให้เกิดขึ้นในชาติ ศึกษา วิจัย และตรวจสอบสาเหตุและขอบเขตของความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งบริบทของการก่อปัญหา ตลอดจนบทบาทของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ทั้งในและนอกพื้นที่ดังกล่าว พัฒนาระบบการฟื้นคืนสมานฉันท์ในสังคม กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และความรุนแรง รวมทั้งเผยแพร่กระบวนการดังกล่าวให้แพร่หลายในหมู่สาธารณชน ให้การศึกษาและเรียนรู้แก่สาธารณชน โดยให้ตระหนักถึงผลของความรุนแรง ความเกลียดชัง ตลอดจนความจำเป็นและประโยชน์ของการใช้สันติวิธีแก้ปัญหาความรุนแรง พร้อมกับส่งเสริมความยุติธรรมในสังคมอันเป็นพลังสร้างความสมานฉันท์ในชาติโดยเคารพความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม

พ.ศ. 2549

- มีการนำแนวคิดยุติธรรมชุมชนมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย โดยเฉพาะหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม

พ.ศ. 2551

- กระทรวงยุติธรรมก่อตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลนาร่องใน 18 จังหวัด รวม 280 ศูนย์ และจัดตั้งเครือข่ายยุติธรรมชุมชนทุกหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 12 คน รวม 34,800 คน และส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร
- คำสั่งกระทรวงยุติธรรมที่ 403/2557 ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2557 เรื่อง การขับเคลื่อนระบบยุติธรรมชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านความเป็นธรรมทางสังคม และสร้างความสมานฉันท์ของประชาชนได้จัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชน (ศยช.) ซึ่งในปี พ.ศ. 2558 ได้ปรับให้จัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชน จากเดิมจัดตั้งตามพื้นที่ตำบลเป็นจัดตั้งตามในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง

พ.ศ. 2553

- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) มีหน้าที่จัดทำรายงานความคืบหน้า รายงานสรุปผลหลักเสร็จสิ้นภารกิจ โดยให้มีการศึกษาวิจัยทำความเข้าใจกับรากเหง้าของปัญหาทั้งในทางกฎหมายการเมืองและประวัติศาสตร์ที่ส่งผลให้เกิดความแตกแยกและความรุนแรง จัดให้มีเวทีสาธารณะการประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลและความเห็นเสนอผลการตรวจสอบและศึกษาและให้การศึกษากับสังคมเป็นระยะๆ เน้นการมีส่วนร่วมของสาธารณชน เสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เพื่อคุ้มครองบุคคลผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งเยียวยาและชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น เชิญผู้แทนหน่วยงานของรัฐและผู้เกี่ยวข้องมาชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้จัดส่งเอกสาร วัตถุหรือข้อมูลมาเพื่อประกอบการพิจารณา

พ.ศ. 2558

- พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 โดยกำหนดหลักเกณฑ์การใช้สิทธิชุมนุมสาธารณะให้ชัดเจน และสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิและสิทธิทางการเมืองที่ประเทศไทยเป็นภาคี

พ.ศ. 2561

- การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ เรื่องโรงเรียนยุติธรรมอุปถัมภ์ ระหว่าง กระทรวงยุติธรรมกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และกรุงเทพมหานคร เพื่อร่วมมือและสนับสนุนการจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาในเรื่องกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การป้องกันตนเองจากภัยสังคม การสร้างจิตสำนึกวินัยในตนเอง การรู้เท่าทันและห่างไกลจากยาเสพติด และการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และกระทรวงยุติธรรมเริ่มดำเนินโครงการ “โรงเรียนยุติธรรมอุปถัมภ์”
- กรมการปกครองจัดทำโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยผ่านกลไกคณะกรรมการหมู่บ้าน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ บนพื้นฐานความแตกต่างทางความคิด
- การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ เรื่องโรงเรียนยุติธรรมอุปถัมภ์ ระหว่าง กระทรวงยุติธรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และกรุงเทพมหานคร เพื่อร่วมมือและสนับสนุนการจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาในเรื่องกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การป้องกันตนเองจากภัยสังคม การสร้างจิตสำนึกวินัยในตนเอง การรู้เท่าทันและห่างไกลจากยาเสพติด และการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และกระทรวงยุติธรรมเริ่มดำเนินโครงการ “โรงเรียนยุติธรรมอุปถัมภ์”

พ.ศ. 2562

- พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2562 กำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และกำหนดอัตราโทษให้เหมาะสม รวมทั้งกำหนดมาตรการในการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการถูกบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และการพิจารณาคดีให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

พ.ศ. 2563

- ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ..... เพื่อบรรเทาความสัมพันธะระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันโดยกำเนิด เกี่ยวกับการจดทะเบียนคู่ชีวิตและการเลิกการเป็นคู่ชีวิต สิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่ชีวิต การจัดการทรัพย์สิน การรับบุตรบุญธรรม และมรดก

พ.ศ. 2565

- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุ้คคลสูญหาย พ.ศ. 2565 กำหนดฐานความผิด มาตรการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุ้คคลสูญหาย และมาตรการเยียวยาผู้เสียหาย ตลอดจนมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรีและอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ

หมายเหตุ

ข้อมูลที่ปรากฏ เป็นการสืบค้นของสำนักงานกิจการยุติธรรม หากข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือมีข้อผิดพลาดประการใด ต้องขออภัยมา ณ ที่นี้

การปรากฏอยู่ในแผน ยุทธศาสตร์ นโยบาย

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	ประเด็นที่ 22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
แผนปฏิรูปประเทศ	ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2552 - 2555)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างการมีส่วนร่วมและบทบาทของภาคีการพัฒนาต่างๆ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ประสานความร่วมมือและพัฒนาระบบงานยุติธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการและการส่งเสริมคุณธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2558 - 2561)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างการมีส่วนร่วมและบทบาทของภาคีการพัฒนาต่างๆ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ประสานความร่วมมือและพัฒนาระบบงานยุติธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการและส่งเสริมคุณธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2562 - 2565)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วม ด้านกฎหมายกระบวนการยุติธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนากฎหมายและระบบบริหารงานยุติธรรม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2566 - 2569)	มิติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย มิติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล มิติที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากสำนักงานกิจการยุติธรรม

- การสร้างพลเมืองที่มีความรู้และมีจิตสำนึก เพื่อสร้างสังคมนิติรัฐ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนารูปแบบและช่องทางการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความรู้และจิตสำนึกความเป็นพลเมืองให้มีความหลากหลายทันต่อสถานการณ์ และความสนใจของสังคมมากขึ้น โดยอาจพิจารณาใช้ soft power เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน เช่น การมีละครหรือภาพยนตร์ที่ผู้แสดงหลักมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดี การเพิ่มพื้นที่สื่อสารสาธารณะของผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคม (Influencer) โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน รวมทั้งควรสร้างพื้นที่ปลอดภัยของคนแต่ละวัย แต่ละกลุ่มในสังคมที่มีความหลากหลาย เพื่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีความเคารพกันและกัน นอกจากนี้ควรสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว และสถาบันทางศาสนา เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ถูกต้องให้แก่คนในสังคม
- กลไกตรวจสอบการใช้อำนาจในกระบวนการยุติธรรม ควรเพิ่มประสิทธิภาพเกี่ยวกับการดำเนินคดีทุจริตให้รวดเร็ว เป็นธรรม เป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด และบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านปราบปรามการทุจริต เช่น การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ขยายเครือข่ายภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะภาคประชาชนในการสนับสนุนการดำเนินงาน
- กฎหมายกำหนดสิทธิเกี่ยวกับการชุมนุม ภาครัฐจะต้องส่งเสริมและให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตลอดจนผลกระทบและ “ความเสี่ยง” จากการใช้สิทธิเสรีภาพ โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน และภาคส่วนต่างๆ ของสังคม เพื่อให้การชุมนุมสาธารณะเป็นไปตามหลักสากล รวมทั้งเป็นการป้องกัน มิให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือเกิดความเสียหายต่อประเทศ พร้อมทั้งประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย เพื่อรับทราบสภาพปัญหา อุปสรรคจากการดำเนินการและการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อนำมาพิจารณากำหนดแนวทางการปรับปรุงกฎหมาย กระบวนการ กฎหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน

ภาคผนวก (ข.)

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

1. พันตำรวจโท พงษ์ธร ัญญณศิริ	ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม
2. นายชาติรี จันทรพิบูล	รองผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม
3. นายชัยวัฒน์ รุ่งเล็ก	รองผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม

กองงานคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

1. นางสาวปริญญช จรุงจิตร	ผู้อำนวยการกองงานคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ
2. นางสาวศุภลียา แก้วอ่อน	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
3. นายอดิศักดิ์ จันทวิรัช	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
4. นายคณิจ นันทนจินดา	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
5. ว่าที่ร้อยตรีพรชัย อรุณสงค์	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
6. นางสาวทิพยาภา วรรณทอง	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
7. นางสาวธณวรรณ มะม่วงแก้ว	นักจัดการงานทั่วไป
8. นางสาวกัลยา ถ้ำทอง	นักวิชาการยุติธรรม
9. นายอุดมศักดิ์ คงสุข	นักวิชาการยุติธรรม
10. นางสาววิริยา วังทะพันธ์	นักวิชาการยุติธรรม
11. นางสาวศศิวิมล มากธรรม	นักวิชาการยุติธรรม

ทีมงานสารัตถะ

1. นายไชยสุวัฒน์ ฤงเงิน	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนาระบบงานยุติธรรม
2. นางสาวจิตติยา พกษามะธานันท์	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
3. นางสาวนวรรตน์ นาควิจิตร	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
4. นางสาวสุดาทิพย์ ผิวสุข	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
5. นางสุพิชฌาย์ ญาณวรสิทธิ์เดช นุชทัต	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
6. นางสาวอุทัยกร กิ่งแก้ว	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
7. นางสาวทิมา ทองศรีจันทร์	นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการพิเศษ
8. นางสาวสุดาพร สกุลดี	นิติกรชำนาญการพิเศษ
9. นางสาวกนกวรรณ ขวัญดี	นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ
10. นางสาวชื่นกมล มีศิลป์	นักวิชาการตรวจสอบภายในชำนาญการพิเศษ
11. นางสาวรัตนาวรรณ หอมเนียม	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ

12. นางสาวศุภกานดา สุขศรีวงษ์	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
13. นางสาวรติมาศ อ่องรุ่งเรือง	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
14. นางสาวสิภาณี นาคมี	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
15. นางวันทินีย์ โกเมศ	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
16. นางสาวรุ่งนภา ศรีตะปัญญะ	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
17. นางสาวชนัญญา ลำเจียก	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
18. นางวาทีณี เจริญจิตร	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
19. นางสาวดวงพร สอาด	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
20. นายนพพร ผิวขาว	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
21. นายคงเดช จำปามูล	นิติกรชำนาญการ
22. นางสาวโซชิตา ควรเลี้ยง	นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ
23. นางสาววรรณนที บรรณมาศ	นิติกรปฏิบัติการ
24. นางสาวพิชญ์สินี พดุมภพ	นิติกรปฏิบัติการ
25. นางสาวณัฐธิดา สุวรรณยิ่ง	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
26. นางสาวสิริ อัทโสภณ	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
27. นายณัฐวุฒิ อังกรทิพากร	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
28. นางรชนิศ เดชรุ่ง	นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ
29. นางสาวพิชญภา ศรีบัว	นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ
30. นางสาวจิตาภา วงศ์สัมพันธ์	นักวิเทศสัมพันธ์ปฏิบัติการ
31. ว่าที่ร้อยตรีหญิงนที แวจะโปะ	นักวิชาการยุติธรรม
32. นายเสนีย์ เพ็ชรนิล	นักวิชาการยุติธรรม
33. นางสาวธัญราณินทร์ วีระณรงค์	นักวิชาการยุติธรรม
34. สิบเอกสาคร บุญประชุม	นักวิชาการยุติธรรม
35. นางสาวชนัดดา หนูชู	นักวิชาการยุติธรรม

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 9 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา
ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

 www.oja.go.th 0 2141 3666